

57
02947232

02947233

SAVEZNI SEKRETARIJAT ZA NARODNU ODBRANU

UP-62

VOJNA TAJNA
Interno

PRAVILO BATALJON

(pešadijski, motorizovani,
brdski, planinski, partizanski
i mornaričke pešadije)

1988.

02947234

B i b l i o t e k a
PRAVILA I UDŽBENICI
KNJIGA OSAMSTO DVADESET PETA

02947235

GENERALŠTAB ORUŽANIH SNAGA SFRJ
ZAMENIK NAČELNIKA GENERALŠTABA
ZA KOV

UPRAVA PEŠADIJE

In. br. 1147-1

25. 07. 1988. GODINE

Na osnovu tačke 34. pod d) Uputstva za izradu i korišćenje vojnostručne literature (izdanje IV U-1/2 od 1982. godine), **propisujem**

PRAVILO BATALJON

(pešadijski, motorizovani, brdski, planinski, partizanski i mornaričke pešadije)

koje stupa na snagu **odmah**.

Ovim se stavlja van snage Pravilo pešadijski (brdski, planinski) bataljon, izdanje Uprave pešadije broj 1474 od 25. 12. 1975. godine.

ZAMENIK NAČELNIKA
GENERALŠTABA OS SFRJ
ZA KOPNENU VOJSKU
general-potpukovnik
Dragiša Drljević, s.r.

02947236

UDK 355.313(497.1)(094.7)

PRAVILO bataljon : (pešadijski, motorizovani, brdski, planinski, partizanski i mornaričke pešadije) / [propisao] Savezni sekretarijat za narodnu odbranu, [Generalštab oružanih snaga SFRJ, Zamenik načelnika Generalštaba za KoV, Uprava pešadije]. - [Beograd : Vojnoizdavački i novinski centar], 1988 ([Beograd : Vojna štamparija]). - 282 str. ; 16 cm. - (Biblioteka Pravila i udžbenici ; knj. 825).

Podaci o odgovornosti delimično preuzeti sa preliminarija. - Vojna tajna; Interno. - Tiraž 32700. - Skraćenice: str. 277-282. - UP-62.

Cena

a) Bataljon - Pravila

PRAVILO bataljon sadrži opšte odredbe, osnovne sadržaje borbenih dejstava, rukovođenje i komandovanje, obezbeđenje borbenih dejstava, napad, odbranu, kretanje (marševanje, prevoženje, raščlanjivanje), borbu u susretu, odmaranje, dejstvo bataljona u posebnim ulogama i priloge.

Pravilo je namenjeno starešinama, komandama, štabovima, jedinicama i ustanovama oružanih snaga, pitomcima i slušaocima vojnih škola i rezervnim vojnim starešinama.

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Centralna biblioteka u JNA

02947237

SADRŽAJ

	Strana
UVOD	9

Glava I

OPŠTE ODREDBE	11
1. Pojam, sastav, vrste i namena bataljona	11
2. Zadatak i borbeni raspored bataljona	15
3. Uslovi izvođenja borbenih dejstava	20

Glava II

OSNOVNI SADRŽAJI BORBENIH DEJSTAVA	26
1. Protivešadijska borba	26
2. Protivoklopna borba	28
3. Protivdesantna borba	32
4. Protivvazдушna odbrana	35
5. Diverzantska dejstva	37
6. Protivdiverzantska i protivteroristička dejstva	39
7. Protivelektronska borba	40

Glava III

RUKOVOĐENJE I KOMANDOVANJE	42
1. Komanda bataljona	43
	5

2. Rad komande bataljona na pripremi, organizovanju i izvođenju borbenih dejstava	48
1) Prijem zadatka, donošenje odluke i izdavanje zapovesti	49
2) Organizovanje sadejstva i saradnje	56
3) Planiranje dejstva i izrada borbenih dokumenata	57
3. Komandno mesto	61
4. Organizovanje veza	63

Glava IV

OBEZBEĐENJE BORBENIH DEJSTAVA	68
1. Moralno-političko obezbeđenje	69
2. Obaveštajno obezbeđenje	71
3. Bezbednosno obezbeđenje	75
4. Inženjersko obezbeđenje	77
5. Protivnuklearno-hemijsko-biološko obezbeđenje	79
6. Pozadinsko obezbeđenje	82
1) Opšte odredbe	82
2) Tehničko obezbeđenje	85
3) Intendantsko obezbeđenje	86
4) Sanitetsko obezbeđenje	88
5) Veterinarsko obezbeđenje	90
6) Saobraćajno obezbeđenje	91
7) Protivpožarno obezbeđenje	92
7. Maskiranje	93
8. Osiguranje	94

Glava V

NAPAD	96
1. Opšte odredbe	96
2. Oblici napada i oblici manevra u napadu	103
3. Dovodjenje bataljona za napad	108
4. Vatrene priprema napada	111
5. Izvođenje napada	112

6. Napad na naseljeno mesto	120
7. Napad na planinskom i pošumljenom zemljištu	124
8. Napad na privremeno zaposednutoj teritoriji	130
9. Napad zimi	134
10. Nasilni prelazak reke	138
11. Napad na vazdušni desant	146
12. Pomorski desant	151
13. Gonjenje	155

Glava VI

ODBRANA	160
1. Opšte odredbe	160
2. Rejon odbrane i borbeni raspored	164
3. Sistem vatre	169
4. Izvođenje odbrane	174
5. Osobnosti odbrane naseljenog mesta	181
6. Osobnosti odbrane na reci	186
7. Osobnosti odbrane na planinskom i pošumljenom zemljiš- tu	192
8. Odbrana zimi	198
9. Odbrana na morskoj obali	200
10. Odbrana na privremeno zaposednutoj teritoriji	203
11. Borba u okruženju i proboj iz okruženja	208
12. Odstupanje	212

Glava VII

KRETANJE; BORBA U SUSRETU I ODMARANJE	219
1. Kretanje	219
1) Marševanje	220
2) Raščlanjivanje	235
3) Prevoženje	238
2. Borba u susretu	240
3. Odmaranje	245

Glava VIII

DEJSTVO BATALJONA U POSEBNIM ULOGAMA	251
1. Bataljon u ulozi prednjeg odreda na maršu	251
2. Bataljon u borbi protiv diverzantsko-terorističkih grupa ..	254
3. Bataljon u ulozi jurišnog odreda	260

PRILOZI

Prilog 1 - Pregled borbenih dokumenata u bataljonu	263
Prilog 2 - Zapovest za napad	264
Prilog 3 - Zapovest za odbranu	269
Prilog 4 - Naređenje	274
Prilog 5 - Borbeni izveštaj	275
Prilog 6 - Skraćenice	277

UVOD

Pravilo bataljon (pešadijski, motorizovani, brdski, planinski, partizanski i mornaričke pešadije) zasniva se na: koncepciji opštenarodne odbrane i društvene samozaštite; Strategiji oružane borbe; iskustvima iz NOR-a; iskustvima sa vežbi jedinica, komandi i štabova; organizacijsko-formacijskoj strukturi bataljona pešadije; Pravilu brigada; Uputstvu za rad komandi i štabova (nacrt) i zahtevima savremene oružane borbe.

Pravilo sadrži osam glava i priloge. U opštim odredbama (glava I) obrađeni su: pojam, sastav, vrste i namena bataljona pešadije; zadatak i borbeni raspored bataljona; uslovi izvođenja borbenih dejstava. Kao posebne celine obrađeni su osnovni sadržaji borbenih dejstava (glava II), rukovođenje i komandovanje (glava III) i obezbeđenje borbenih dejstava (glava IV). Rukovođenje i komandovanje i obezbeđenje borbenih dejstava obrađeni su jedinstveno za vidove borbenih dejstava i za sve taktičke borbene radnje. Treba ih primenjivati elastično i stvaralački prema konkretnom zadatku koji bataljon dobije.

U delu o vidovima borbenih dejstava i taktičkim borbenim radnjama (glava V - VIII) definisani su pojam, cilj, zadatak, karakteristike i način izvođenja u uslovima opštenarodnog odbrambenog rata.

Pravilo je ilustrovano većim brojem šema načelnog karaktera, nezavisno od konkretne situacije, radi

lakšeg shvatanja datih sadržaja. U prilogu je dat pregled borbenih dokumenata koja se rade u bataljonu, načelan primer zapovesti komandanta bataljona za napad i odbranu, naređenje, borbeni izveštaj i skraćenice koje su upotrebljene u ovom pravilu ili se najčešće mogu upotrebljavati prilikom izrade borbenih dokumenata.

S obzirom na razlike u orgaizacijsko-formacijskoj strukturi, nameni i mogućnosti svakog bataljona posebno, odredbe ovog pravila neophodno je primenjivati stvaralački prema konkretnim uslovima za pripremanje, organizovanje i vođenje borbenih dejstava i u skladu sa stvarnim borbenim mogućnostima svakog bataljona posebno.

Cilj Pravila je da, u skladu sa namenom i mogućnostima svakog bataljona posebno, obezbedi usvajanje i primenu jedinstvenih pogleda, stavova i taktičkih postupaka u pripremanju, organizovanju i izvođenju borbenih dejstava u ONOR-u.

Pravilo je namenjeno za obuku starešina, komandi, štabova, jedinica i ustanova oružanih snaga, pitomaca i slušalaca vojnih škola i rezervnih vojnih starešina.

Sve starešine i komande obavezne su da prouče odredbe ovog pravila i da ih u toku obuke ispitaju i provere za svaku vrstu bataljona i za uslove u kojima oni dejstvuju. *Predlozi i primedbe na Pravilo dostavljaju se izdavaču radi dogradnje i osavremenjavanja.*

*Glava I***OPŠTE ODREDBE****1. – POJAM, SASTAV, VRSTE I NAMENA BATALJONA**

1. *Bataljon* je osnovna združena taktička jedinica pešadije. Stalne je formacije i u svom sastavu ima: komandu, čete i jedinice za vatrenu podršku, protivoklopnu borbu, protivvazдушnu odbranu (sem partizanski bataljon), vezu i pozadinsko obezbeđenje.

Bataljoni čine osnovnu snagu brigade (puka). Organizacijski su tako postavljeni da, prema potrebi, uz određena formacijska prilagođavanja mogu primiti obeležje druge vrste bataljona.

Bataljon je osposobljen za izvođenje raznovrsnih borbenih dejstava na frontu, u vlastitoj pozadini i na privremeno zaposednutoj teritoriji.

2. U odnosu na namenu i vrstu četa pešadije, koje čine osnovu njegovog sastava, bataljon može biti: pešadijski, motorizovani, brdski, planinski, partizanski i bataljon mornaričke pešadije.

Čete čine osnovnu snagu i nosioci su manevra i borbenih dejstava bataljona.

Jedinica za podršku, načelno, u borbi obrazuje bataljonsku vatrenu grupu i vatrom podržava čete. Deo se može pridati četama radi njihovog osamostaljivanja i povećanja borbenih mogućnosti.

Protivoklopna jedinica namenjena je za borbu protiv neprijateljevih oklopnih i mehanizovanih delova, za uništavanje ili neutralisanje vatrenih tačaka i drugih ciljeva. Od nje se obrazuje bataljonska protivoklopna grupa.

Jedinica protivvazdušne odbrane namenjena je za protivvazdušnu odbranu bataljona i borbu protiv neprijateljevih letelica u vazdušnom prostoru na malim visinama.

Jedinica veze uspostavlja i održava veze bataljona.

Pozadinsko obezbeđenje bataljona obavlja pozadinski vod.

3. Za izvršavanje zadataka u borbi bataljon se može ojačati odgovarajućim snagama i sredstvima drugih rodova. Radi ojačavanja bataljonu se mogu pridati: baterija za vatrenu podršku, baterija za protivoklopnu borbu (topovska, raketna, samohodna ili mešovita), tenkovska četa, baterija artiljerijsko-raketnih jedinica protivvazdušne odbrane, vod ili četa inženjerije, četa Teritorijalne odbrane, delovi za transport (vozila ili brdski tovarni transport) i druge snage i sredstva.

U borbi bataljon može biti *podržan* vatrom artiljerije za podršku, protivoklopnu borbu i protivvazdušnu odbranu, a u određenim situacijama i vatrom avijacije, borbenih helikoptera i brodova RM i RRF.

4. *Pešadijski bataljon* (pb) je namenjen za izvođenje borbenih dejstava na manevarskom zemljištu u zahvatu fronta. Uz manja prilagođavanja formacije može uspešno da vodi borbu na brdskom i niskom planinskom zemljištu i na privremeno zaposednutoj teritoriji. Pridavanjem motornih vozila postaje motorizovani bataljon.

5. *Motorizovani bataljon* (mtb) je namenjen za izvođenje borbenih dejstava na ravničarskom i manevarskom zemljištu u zahvatu fronta. U celini je motorizovan za prevoz ljudstva i materijalnih sredstava, a borbu

vodi peške. Uz određeno prilagođavanje organizacijsko-formacijskog sastava (zamena dela motornih vozila tovarnim i zaprežnim transportom) može se uspešno upotrebiti i za dejstvo na brdskom zemljištu i na privremeno zaposednutoj teritoriji.

6. *Brdski bataljon* (bb) je namenjen za borbu na brdskom i niskom planinskom zemljištu. Oprema i naoružanje su mu podešeni za transport na brdskom zemljištu. Kada mu se prida potrebna oprema, može voditi borbu na visokom planinskom zemljištu i u težim klimatskim uslovima. Uz neophodna ojačanja ili podršku zadatke može izvršavati i na manevarskom zemljištu.

7. *Planinski bataljon* (plb) je namenjen za borbu, samostalno ili u sastavu brigade, na srednje i visokom planinskom zemljištu i u teškim klimatskim uslovima. Opremljen je i osposobljen za kretanje na teško prohodnom zemljištu i bespuću. Uz neophodna ojačanja i podršku može izvoditi borbena dejstva na brdskom i manevarskom zemljištu.

8. *Partizanski bataljon* (partb) je namenjen za izvođenje borbenih dejstava, prvenstveno na privremeno zaposednutoj teritoriji i na teže prohodnom zemljištu. Zadatak izvršava u sastavu partizanske brigade. S obzirom na svoju organizacijsko-formacijsku strukturu i opremljenost, borbene zadatke može izvršavati sa više samostalnosti i na odvojenom pravcu. Zbog jednostavne formacije i lakšeg naoružanja pogodan je za izvršavanje zadataka u ulozi helikopterskog desanta.

9. *Bataljon mornaričke pešadije* (bmp) je namenjen za izvođenje borbenih dejstava na obali i otocima. Osposobljen je za vođenje borbe protiv pomorsko-vazdušnog desanta na obali i otocima i za izvođenje desantnih dejstava i izvršavanje zadataka na privremeno zaposednutoj obali i otocima. Zadatak izvršava, načelno, u sa-

stavu brigade, a može i samostalno, najčešće u sadejstvu sa pomorskim snagama. Osposobljen je za prevoženje po jedinicama na manjim i brzim plovnim sredstvima ili helikopterima.

10. Bataljon, načelno, izvršava borbene zadatke napadom i odbranom. Pored toga, bataljon uspešno izvodi i taktičke borbene radnje (kretanje, borbu u susretu, gonjenje, borbu u okruženju, proboj iz okruženja, odstupanje, odmaranje) i razna aktivna dejstva (protivnapad, ispad, prepad, zaseda, diverzija, demonstrativna dejstva). Kad borbu izvodi na privremeno zaposednutoj teritoriji, najčešće primenjuje aktivna dejstva.

Zavisno od borbene situacije, dobijenog zadatka i mesta i uloge u borbenom rasporedu više jedinice, bataljon može voditi borbu sa više ili manje elastičnosti ili upornosti pri čemu, za relativno kratko vreme, često prelazi iz jednog u drugo borbeno dejstvo.

11. Bobene zadatke bataljon, načelno, izvršava u sastavu brigade (puka) pri čemu može biti na težištu borbe u sastavu glavnih snaga ili na pomoćnom pravcu.

Bataljoni pešadije upotrebljavaju se u skladu sa njihovim borbenim mogućnostima, osnovnom namenom i konkretnim uslovima borbenih dejstava. Zavisno od mesta i uloge u borbenom rasporedu više jedinice, bataljon može izvršavati zadatke sa manje ili više samostalnosti, ali njegova dejstva moraju biti usklađena sa dejstvima ostalih jedinica angažovanih u izvršavanju istog zadatka.

U određenim ulogama bataljon može borbene zadatke izvršavati pod neposrednom komandom komandanta divizije (kao prednji odred na maršu ili u pretpolju, u ulozi bočnog osiguranja, kao helikopterski desant, u rezervi divizije, u sastavu snaga za protivdesant-

nu borbu i sl.) ili pod komandom štaba Teritorijalne odbrane (najčešće kada se nađe na privremeno zaposednutoj teritoriji odvojen od ostalih snaga brigade).

2. – ZADATAK I BORBENI RASPORED BATALJONA

12. Bataljon u borbi dobija zadatak kojim se određuje cilj koji treba ostvariti na određenom prostoru i u datom vremenu. Kad bataljon ne dobije zadatak od pretpostavljene komande, komandant bataljona, samoinicijativno, u duhu opšte zamisli i prema konkretnoj situaciji postavlja zadatak jedinicama bataljona i o tome izveštava pretpostavljenog. Bataljon može biti jezgro pri formiranju taktičke grupe.

Osnovni zadatak bataljona u borbi jeste da, izvodeći neprekidna i raznovrsna borbena dejstva, *nanosi neprijatelju gubitke* u živoj sili i borbenim sredstvima, *razbija i troši* njegove snage, *uništava* ili *onesposobljava* objekte i materijalna sredstva, *ograničava* ili *sprečava* manevar i kretanje neprijateljevih jedinica, *zauzima* i *brani* zemljište i objekte u određenom rejonu ili pravcu dejstva.

13. Bataljon u borbi dobija *opšti zadatak* koji se radi postupnog izvršavanja, deli na *bliži* i *sledeći*, odnosno *naredni*. Ukoliko je zadatak sa ograničenim ciljem dejstva, on se, načelno, ne deli.

Prilikom dejstva na privremeno zaposednutoj teritoriji bataljonu se može postaviti opšti zadatak sa dužim trajanjem i na široj prostoriji. To komandantu omogućava veću inicijativu i samostalnost u izboru objekata, kao i u primeni raznovrsnih oblika i načina izvođenja borbenih dejstava.

14. Za izvršenje zadatka bataljonu se, načelno, određuje *rejon* ili *pravac*, odnosno *objekat* dejstva. Za-

visno od zadatka i konkretne situacije, najčešće na privremeno zaposednutoj teritoriji bataljonu se može odrediti i prostorija izvođenja borbenih dejstava.

Dodeljeni rejon (prostoriju) borbenih dejstava bataljon ne sme napustiti bez odobrenja prepostavljenog.

Težište borbe, u okviru rejona ili pravca dejstva bataljona, izražava se grupisanjem snaga i sredstava ili odgovarajućim taktičkim posfupcima i kombinacijom vatre i manevra. Osnovno je obezbediti potrebnu nadmoćnost snaga za određeno vreme na željenom pravcu – rejonu.

15. Pri grupisanju snaga i formiranju borbenog rasporeda za izvršenje zadatka u određenom rejonu – pravcu dejstva, jedinice bataljona raspoređuju se po frontu i dubini tako da se ostvari potrebna nadmoćnost na izabranom pravcu, planiran intenzitet i neprekidnost dejstva, čvrsta međusobna povezanost elemenata borbenog rasporeda i tesno sadejstvo sa susedima. Pri neposrednosti elemenata borbenog rasporeda ostaju neposednuti međuprostori koji između četa prve linije mogu biti oko 500 m na manevarskom zemljištu, a na brdskom i planinskom i veći. Međuprostori se obavezno osmatraju, zaprečavaju, osiguravaju vatrom i kontrolišu manjim snagama.

16. *Borbeni raspored* bataljona je raspored njegovih jedinica i pridatih delova za izvršenje predstojećeg zadatka. Mora da bude prilagođen dobijenom zadatku, borbenim mogućnostima bataljona, uslovima borbene situacije i karakteristikama zemljišta.

Borbeni raspored treba da omogući: brzo i efikasno izvršenje zadatka; najcelishodnije korišćenje zemljišta za organizovanje efikasnog sistema vatre, zaprečavanje, utvrđivanje, maskiranje i uspešno vođenje borbe; brzo kretanje i jednostavan manevar delovima bataljona u toku borbe ka ugroženim pravcima; dobro osigu-

ranje krila, bokova i međuprostora; uspešno i pravovremeno pozadinsko obezbeđenje; sigurnu vezu, neprekidno komandovanje i potpuno sadejstvo u okviru borbenog rasporeda bataljona i sa susedima; uspešnu realizaciju zadatka i postizanja cilja dejstva za određeno vreme i uz što manje vlastite gubitke.

17. Borbeni raspored se formira za konkretan zadatak i sastoji se, načelno, od rasporeda: četa prve linije, bataljonske vatrene grupe, bataljonske protivoklopne grupe, rezerve ili čete druge linije, jedinice za protivvazдушnu odbranu, pozadinskog voda i komande (šema 1). Zavisno od borbene situacije i zadatka, borbeni raspored može imati još i delove za ubacivanje u neprijateljev raspored, delove za osiguranje, jurišne grupe i borbene grupe.

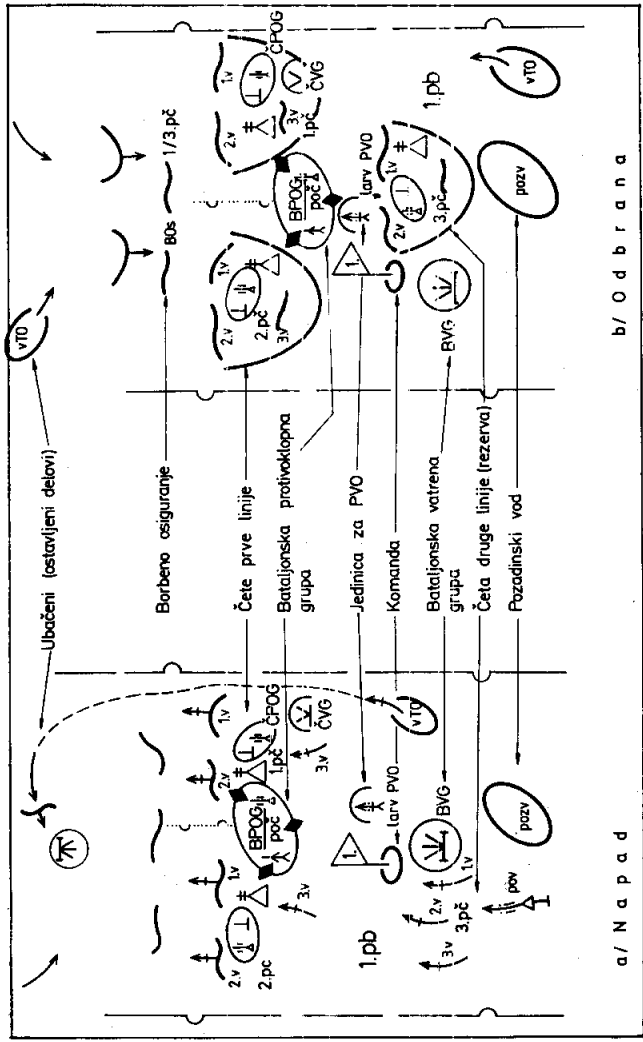
Uz prethodnu saglasnost nadležnog štaba Teritorijalne odbrane, u borbeni raspored se uključuju i određene jedinice Teritorijalne odbrane koje se potčinjavaju komandantu bataljona ili dejstvuju u rejonu – pravcu dejstva bataljona.

Kad bataljon zadatak izvršava sa više samostalnosti, naročito na privremeno zaposednutoj teritoriji, borbeni raspored može imati: delove za aktivna dejstva, delove za odbranu, rezervu, bataljonsku vatrenu grupu, delove za osiguranje, delove za pozadinsko obezbeđenje i komandu.

18. Čete prve linije, najčešće čine udarnu snagu i osnovni su nosilac borbenih dejstava bataljona.

Četa u drugoj liniji ili rezerva (snage manje od čete) namenjena je za podršku četa prve linije, intervenciju na ugrožena krila i bokove, dejstvo protiv vazdušnog desanta i ubačenih neprijateljevih delova i za smenu jedinica koje su pretrpele veće gubitke.

19. Bataljonska vatrena grupa (BVG) namenjena je za opštu podršku bataljona, neposrednu vatrenu po-

a / N a p a d

b / O d b r a n a

Sema 1. Nacelna šema elemenata borbenog rasporeda bataljona

dršku četa prve linije i rezerve, prvenstveno na težištu borbenih dejstava. Obrazuje se od organskih i pridatih artiljerijskih oruđa i minobacača.

20. Bataljonska protivoklopna grupa (BPOG) namenjena je za borbu protiv neprijateljevih oklopnih i mehanizovanih jedinica. Pored toga može se upotrebiti za rušenje ili neutralisanje vatrenih tačaka i objekata, osiguranje krila i bokova, podršku četa prve linije i, izuzetno, za neutralisanje neprijateljeve žive sile i vatrene sredstava. Obrazuje se od formacijskih i pridatih protivoklopnih jedinica i raspoređuje na težištu u zahvatu pravca koji je prohodan za tenkove.

21. Jedinica protivvazdušne odbrane namenjena je za protivvazdušnu odbranu bataljona i borbu protiv neprijateljevih letelica u vazдушnom prostoru na malim visinama u rejonu dejstva. Jedinica može učestvovati i u protivdesantnoj borbi, prvenstveno uništavanjem letelica koje prevoze desant, a prema potrebi i mogućnostima naoružanja vodi borbu protiv neprijateljevih snaga na zemlji. Raspoređuje se na procenjenom pravcu naleta neprijateljevih letelica pozadi četa prve linije.

22. Pozadinski vod (pozv) namenjen je za izvršavanje zadataka pozadinskog obezbeđenja jedinica bataljona i jedinica pridatih bataljonu na pozadinsko obezbeđenje. U borbi poseda rejon razmeštaja u kome se razvija potreban broj stanica.

23. Komanda je organizacijsko-formacijski deo bataljona osposobljen i namenjen za rukovođenje i komandovanje organizacijskim i pridotim jedinicama bataljona.

24. Delovi za ubacivanje namenjeni su za izvođenje aktivnih dejstava u neprijateljevom borbenom rasporedu. Mogu biti jačine od ojačanog voda do čete. Obrazuju se kada postoje uslovi za njihovo ubacivanje, od-

nosno kada u neprijateljevoj pozadini nema naših snaga ili su nedovoljne za izvršenje određenog zadatka. Upućuju se ili se ostavljaju u neprijateljevom rasporedu radi napada na određene objekte i sadejstvo ostalim snagama bataljona. Ulogu ovih delova mogu dobiti jedinice Teritorijalne odbrane koje se pridaju bataljonu za izvršenje određenog zadatka.

25. Delovi za osiguranje određuju se prema potrebi. Namenjeni su za osiguranje, prvenstveno glavnih snaga koje izvršavaju osnovni zadatak. To može biti: borbeno, marševsko i predstražno osiguranje i sl.

26. Jurišna grupa (JG) je namenjena za napad na jače utvrđene i dobro branjene objekte (bunker, osmatračnice, zgrade). Grupa je jačine do ojačanog voda. Posebno se priprema, obučava i uvežbava za izvršenje predviđenog zadatka na sličnim objektima.

27. Borbena grupa (BG) može da se formira za izvršenje određenog zadatka kad formacijska jedinica nije pogodna za to (odvojeni pravac, utvrđeni objekat, oslonac u odbrani i slično). Jačine je od voda do čete ojačane delovima oklopnih i mehanizovanih jedinica, inženjerije, artiljerije, veze, jedinica Teritorijalne odbrane i drugim. Borbenom grupom komanduje, načelno, starešina jedinice pešadije koja čini njeno jezgro.

3. – USLOVI IZVOĐENJA BORBENIH DEJSTAVA

28. Bataljon će izvoditi borbeno dejstvo u složenim i teškim borbenim i raznovrsnim zemljišnim i vremenjskim uslovima. Zbog toga vojnici i starešine bataljona moraju ispoljiti visok borbeni moral, čvrsto uverenje u snagu i mogućnost uspešnog suprotstavljanja neprijatelju, čvrstu i svesnu disciplinu, visok stepen obučenosti i uvežbanosti, dobru fizičku osposobljenost, otpornost

protiv neprijateljevog psihološkog i propagandnog delovanja, hrabrost, odlučnost, istrajnost i snalažljivost u veštom primenjivanju stečenih znanja i veština u vođenju borbe.

29. *Savremene borbene uslove karakterišu:* iznenadna i brza dejstva neprijatelja uz masovnu upotrebu oklopnih i mehanizovanih jedinica i specijalnih snaga na kopnu; česta primena vazdušnih, prvenstveno helikopterskih desanata; snažna podrška iz vazdušnog prostora; stalna pretnja i mogućnost upotrebe nuklearnog i hemijskog oružja radi postizanja iznenađenja i ostvarivanja brzih prodora na izabranom pravcu. Borbena dejstva neprijatelja pratiće intenzivna psihološko-propagandna aktivnost usmerena na slabljenje otpora i oružane borbe naših snaga.

30. *Na frontu* bataljon izvodi borbena dejstva u sastavu brigade (puka) u skladu sa osnovnom namenom i borbenim mogućnostima i u neposrednom sadejstvu sa ostalim snagama. Kad situacija nalaže i za kraće vreme, bataljon može izvršavati određene zadatke i samostalno. Radi efikasnijeg dejstva pri izvršavanju zadatka potrebno je bataljonu obezbediti vatrenu podršku i odgovarajuća ojačanja. Kad god je moguće bataljon, primenjujući neprekidna i raznovrsna aktivna dejstva, treba da izbegava frontalnu borbu protiv nadmoćnijeg neprijatelja.

31. *Na privremeno zaposednutoj teritoriji* bataljon se može naći u taktičkoj, operativnoj ili strategijskoj dubini, kad zbog nepovoljnog razvoja situacije na frontu bude odsečen ili ostavljen (ubačen) po planu pretpostavljene komande. Kada je bataljon odsečen i prisiljen da se bori na privremeno zaposednutoj teritoriji, treba da teži da se što pre probije ka vlastitim snagama. U nekim situacijama, radi izvršenja određenog za-

datka i za određeno vreme, bataljon može biti potčinjen štabu ili jedinici Teritorijalne odbrane.

Na privremeno zaposednutoj teritoriji preovlađuju napadna dejstva i uvek treba da su usklađena sa dejstvima na frontu. Najčešći objekti napada su: artiljerijske i raketne jedinice na vatrenim položajima i u pokretu, komandna mesta, centri veze, pozadinske jedinice i snabdevačke kolone, rezerve, objekti na komunikacijama i druge snage, čime se znatno umanjuje neprijateljeva efikasnost na frontu.

32. U vlastitoj pozadini bataljon može voditi borbu protiv vazdušnih i pomorskih desanata, delova neprijateljevih snaga koje su odsečene ili okružene, diverzantskih i drugih snaga koje neprijatelj ubacuje u našu pozadinu. Zavisno od jačine neprijateljevih snaga i drugih okolnosti u tim dejstvima bataljon se može angažovati u celini ili po delovima, samostalno ili u sadejstvu sa jedinicama Teritorijalne odbrane i drugim subjektima opštenarodne odbrane i društvene samozaštite. Ova dejstva imaju izrazito ofanzivni karakter bez obzira o kakvim se snagama radi. U odbranu se prelazi samo izuzetno protiv jačih vazdušnih i pomorskih desanata dok se ne stvore uslovi za prelazak u napad. Ova dejstva karakteriše: brzo angažovanje i energično izvođenje, velika aktivnost, detaljno planiranje, ograničeno trajanje, sadejstvo sa drugim subjektima opštenarodne odbrane i društvene samozaštite (ONO i DSZ).

33. Zemljište svojim karakteristikama (reljef, pokrivenost, hidrografija, naseljenost, komunikativnost, prohodnost, pedološki sastav tla) veoma mnogo utiče na pripremu, organizovanje i izvođenje borbenih dejstava bataljona. Dobro poznavanje i racionalno korišćenje osobenosti zemljišta predstavlja osnov pravilne upotrebe bataljona u borbi pri čemu se umanjuju eventualne

prednosti neprijatelja, a istovremeno povećavaju borbene mogućnosti bataljona.

Ravničarsko i manevarsko zemljište je najčešće komunikativno i gusto naseljeno. Omogućava masovnu upotrebu oklopnih i mehanizovanih jedinica i vazdušnih desanata zbog čega posebnu pažnju treba posvetiti organizovanju protivoklopne i protivdesantne borbe i protivvazdušne odbrane. Borbeni dejstva se izvode osloncem na naseljena mesta, reke, kanale, šume, utvrđene objekte koji, kada su dobro zaprečeni, predstavljaju dobre prepreke i oslonac za aktivna dejstva. Utvrđivanju se poklanja posebna pažnja. Osnovu sistema utvrđivanja čine objekti poljskog tipa (zakloni, bunker i skloništa) koje treba raditi punog profila i podesiti za zaštitu od dejstva nuklearnog i hemijskog oružja.

34. Planinsko, kraško i pošumljeno zemljište, zbog ispresecanosti, slabe prohodnosti, malog broja puteva i otežanog kretanja, znatno utiče na pripremanje, organizovanje i izvođenje borbenih dejstava. Upotreba oklopnih i mehanizovanih jedinica moguća je u zahvatu komunikacija i pravaca koji su prohodni za tenkove. Između elemenata borbenog rasporeda ostaju veći međuprostori. Otežano je kretanje i manevar svih jedinica, naročito sa jednog na drugi pravac. Povoljniji su uslovi za zaprečavanje uz korišćenje prirodnih pogodnosti zemljišta naročito na krilima, bokovima i međuprostorima. Osmatranje i sistem vatre prilagođavaju se osobenostima ovog zemljišta.

35. Borba oko reke (kanala) zbog određenih specifičnosti zahteva: poznavanje svih specifičnosti reke i zemljišta oko nje, dobru obučenost i uvežbanost za dejstvo oko reka i korišćenje pogodnosti za pripremu i vođenje borbe, naročito protivoklopne; raznovrsno zaprečavanje i ojačavanje reke kao prepreke; korišćenje raznovrsnih formacijskih, priručnih i mesnih sredstava

za savlađivanje reke (kanala) i veštačkih prepreka na reci i oko reke.

36. *Vreme* utiče na pripremu, organizovanje i vođenje borbe, i to kao: trajanje, atmosferska pojava, doba dana i godišnje doba.

Vreme kao trajanje osnovni je uslov za pravovremeno i uspešno organizovanje i vođenje borbe. Kratko vreme zahteva brzo donošenje odluke, zauzimanje borbenog rasporeda, pripremu za dejstvo i gotovost jedinica da u svim uslovima prihvate i vode borbu. Pravovremeno razvijanje i posedanje rejonu i položaja, uz preduzimanje potrebnih mera obezbeđenja borbenih dejstava, može presudno da utiče na uspešno izvršenje zadatka.

Vreme kao atmosferska pojava ispoljava poseban uticaj na pripremu i vođenje borbe. Magla, kiša, sneg, hladnoća, velike vrućine i drugo čine dejstva složenim i ograničavaju upotrebu savremenih borbenih sredstava, posebno na planinskom zemljištu.

37. *Zima* bitno utiče na pripremu, organizovanje i vođenje borbe. Ograničena je mogućnost kretanja, dani su kraći, pa je povećano vreme za noćna dejstva. Zbog toga je potrebno preduzimanje mera za očuvanje borbene i fizičke sposobnosti jedinica i funkcionisanje naoružanja, nišanskih sprava, vozila i drugih tehničkih sredstava. Potrebno je češće smenjivanje dežurnih jedinica i organizovanje odmora i zagrevanje ljudstva. Kad god je to moguće vatrene položaje treba birati na mestima zaštićenim od hladnoće, vetra i vejavice. Uz preduzimanje mera protiv smrzavanja ljudstvu treba uvek obezbediti toplu hranu i napitke.

38. *Noć* i drugi uslovi ograničene vidljivosti su najčešće vreme izvođenja borbenih dejstava. Dejstva mogu otpočeti noću ili biti nastavak započetih dejstava danju. Osnovne karakteristike dejstava u ovim uslovi-

ma su: smanjena vidljivost, otežano osmatranje i orijentacija, iznenadna dejstva sa bliskih odstojanja, česta iznenađenja, ograničena upotreba i znatno smanjena efikasnost borbenih sredstava, mogućnost prikrivenog kretanja, prikriven ali i otežan manevar, mogućnost mešanja jedinica i slično.

Izvođenje borbenih dejstava noću zahteva od komandanata bataljona i drugih šfarsina specifičnu organizaciju i pripremu koje se, po mogućnosti, preduzimaju u toku vidnog vremena i dobro poznavanje neprijatelja i njegovih sredstava za osmatranje u uslovima ograničene vidljivosti. Da bi se postigao uspeh, neophodno je pravovremeno planirati i preduzeti mere radi korišćenja povoljnih i eliminisanja nepovoljnih uticaja noćnih uslova za dejstvo. Za kretanje i dovođenje jedinica koriste se prikriveni pravci koje neprijatelj ne može da kontroliše i osmatra. Na nepoznatom terenu koriste se vodiči koji dobro poznaju zemljište. Pravovremeno se organizuje sadejstvo sa jedinicama Teritorijalne odbrane i drugim subjektima ONO i DSZ koji se nalaze u pozadini neprijatelja ili se deo snaga pravovremeno ubacuje u neprijateljev raspored.

39. *Primenom dima* u borbi stvaraju se uslovi ograničene vidljivosti koji mogu olakšati ili otežati izvršenje zadatka, zavisno ko i sa kakvim ciljem primenjuje dim. Ljudstvo mora biti obučeno u korišćenju dima za maskiranje sopstvenih jedinica, ali i za kretanje i dejstvo u dimu koji primenjuje neprijatelj.

Maskiranje dimom onemogućava ili otežava osmatranje i efikasnost neprijateljeve vatre, a prikriva sopstvene snage i namere i obmanjuje neprijatelja. Zasljepljivanje osmatračnica, vatrenih tačaka i utvrđenih položaja neprijatelju ometa osmatranje i uspešno dejstvo i prisiljava ga da napusti zaklone i izloži se vatri naših borbenih sredstava.

*Glava II***OSNOVNI SADRŽAJI BORBENIH DEJSTAVA**

40. Najvažnije sadržaje borbenih dejstava bataljona čine protivpešadijska borba, protivoklopna borba, protivdesantna borba, protivvazдушna odbrana, diverzantska dejstva i protivdiverzantska i protivteroristička dejstva. Njihovo pravovremeno pripremanje, vešto organizovanje i efikasno vođenje osnovni su uslov za uspešno izvršavanje svih borbenih zadataka.

Zavisno od zadatka, mesta i uloge u borbenom rasporedu više jedinice, kao i od neprijateljevog dejstva, svaki od navedenih sadržaja borbenih dejstava više ili manje utiče na izvršenje osnovnog zadatka bataljona. Svi sadržaji borbenih dejstava, a posebno protivpešadijska i protivoklopna borba, međusobno se dopunjuju i čine jedinstvenu celinu.

1. – PROTIVPEŠADIJSKA BORBA

41. *Protivpešadijska borba (PPB)* je jedan od osnovnih sadržaja i sastavni deo svih borbenih dejstava bataljona. Organizuje se i vodi u svim borbenim, zemljišnim i vremenskim uslovima. Obuhvata borbu protiv pešadijske i druge neprijateljeve žive sile. Vodi se neprekidno i sa drugim sadržajima borbenih dejstava, po-

sebno sa protivoklopnom borbom čini jedinstvenu celinu.

Osnovni cilj protivpešadijske borbe jeste nanošenje gubitaka neprijateljevoj živoj sili i borbenim sredstvima i zaštita sopstvenih snaga od dejstva neprijateljeve pešadije. Nепrekidno uništavanje i iscrpljivanje neprijateljeve žive sile u svim uslovima jedan je od osnovnih zadataka bataljona u borbi.

42. Organizovanom, masovnom i neprekidnom protivpešadijskom borbom troše se neprijateljeve snage, ograničava im se manevar, umanjuje borbena moć, otežava korišćenje i kontrola zaposednutog prostora, njegove snage se vezuju uz tehnička sredstva i rejone gde njihove borbene mogućnosti ne mogu doći do punog izražaja.

Uspeh protivpešadijske borbe zavisi od: obučenosti ljudstva, dobro organizovane i usklađene vatre celokupnog naoružanja bataljona, efikasnog zaprečavanja i vešte primene odgovarajućih taktičkih postupaka u borbi. Sve jedinice bataljona, bez obzira na njihovu organizaciju, sastav i namenu, moraju biti osposobljene za vođenje protivpešadijske borbe u svim uslovima. Pri tome poseban značaj za protivpešadijsku borbu ima sa dejstvo sa drugim elementima borbenog rasporeda jedinice u čijem sastavu bataljon izvršava zadatak.

43. Protivpešadijska borba najčešće dolazi do izražaja prilikom dejstva na brdsko-planinskom zemljištu, u šumi, u naseljenom mestu, na obali i otocima i u nepovoljnim vremenskim okolnostima kada neprijatelj nije u mogućnosti da efikasno koristi borbena vozila i prisiljen je da se kreće i bori peške.

Protivpešadijska borba se organizuje tako da se, kad god je to moguće, neprijateljeva živa sila stavi pod bočni udar celokupnog naoružanja. Vatrom, sistemom

zaprečavanja, manevrom i drugim taktičkim postupcima treba odvojiti živu silu od borbenih vozila, prvenstveno od tenkova i oklopnih transportera, jer je tako osetljivija na dejstvo i mogu joj se naneti veći gubici iz sredstava za protivpešadijsku borbu.

2. PROTIVOKLOPNA BORBA

44. Protivoklopna borba (POB) je skup borbenih dejstava, mera i aktivnosti snaga koje dejstvuju u borbi protiv neprijateljevih oklopnih i mehanizovanih jedinica.

Cilj protivoklopne borbe u bataljonu jeste da se neprijateljevim oklopnim i mehanizovanim jedinicama nanesu što veći gubici, oslabi njihova udarna moć, spreči brzi prodor, zaustavi napad i stvore uslovi za njihovo uništenje.

Uspeh protivoklopne borbe u bataljonu zavisi od: pravovremenih priprema i organizovanja bataljona za borbu; pravovremenog otkrivanja i praćenja neprijateljevih oklopnih borbenih sredstava; efikasnosti sistema protivoklopne vatre; manevarske sposobnosti protivoklopnih snaga u toku organizovanja i vođenja protivoklopne borbe i efikasnosti protivoklopnog zaprečavanja. Bataljon treba stalno da bude u gotovosti za vođenje borbe protiv neprijateljevih oklopnih borbenih sredstava bez obzira na uslove u kojima se izvode borbena dejstva. Zbog toga se u bataljonu koriste sva namenska sredstva u njegovom organskom sastavu i sredstva koja su mu pridana.

45. Protivoklopnu borbu bataljon organizuje i vodi na pravcima koji su prohodni za neprijateljeva oklopna borbena sredstva. *Težište* protivoklopne borbe se određuje uvek, a izražava se grupisanjem protivoklopnih

snaga i sredstava, zaprečavanjem, manevrom i preduzimanjem drugih mera i aktivnosti na pravcima, rejonima i položajima gde se očekuje dejstvo neprijateljevih oklopnih i mehanizovanih jedinica.

Za vođenje protivoklopne borbe u odgovarajućem obimu osposobljene su i opremljene sve jedinice bataljona. Kao poseban elemenat borbenog rasporeda koji je namenjen za vođenje protivoklopne borbe obrazuje se *bataljonska protivoklopna grupa*, koja poseda *protivoklopni rejon*, a određuju se i pravci manevra protivoklopnih sredstava.

46. Organizovanjem i izvođenjem protivoklopne borbe na pravcu (rejonu) dejstva bataljona treba da se obezbedi:

- pravovremeno otkrivanje neprijateljevih oklopnih delova usmerenih na pravac (rejon) dejstva bataljona, njihovu jačinu i namere;

- kanalisanje dejstava neprijateljevih oklopnih delova na pravce gde će biti izloženi iznenadnoj, prvenstveno bočnoj vatri, ili da naiđu na minskoeksplozivne i druge prepreke;

- neprekidno nanošenje gubitaka neprijatelju uništavanjem ili onesposobljavanjem njegovih oklopnih sredstava;

- održavanjem neprekidne protivoklopne vatre u kombinaciji sa zaprečavanjem na čitavom pravcu (rejonu) dejstva bataljona;

- dejstvo na bokove neprijateljevih oklopnih sastava i uništavanje neprijatelja po delovima;

- odvajanje neprijateljeve pešadije od oklopnih sredstava i nanošenje što većih gubitaka pešadiji protivpešadijskom vatrom.

47. Prema načinu izvođenja protivoklopna borba može biti *posredna* i *neposredna*. Bataljon će, načelno, uvek biti angažovan u neposrednoj borbi protiv nepri-

jateljelih oklopnih borbenih sredstava. U određenim uslovima, naročito prilikom dejstva na privremeno zaposednutoj teritoriji, može biti angažovan i u posrednoj protivoklopnoj borbi, najčešće dejstvom na: skladišta goriva, skladišta municije, transportna sredstva, remontne radionice i druge objekte snabdevanja i održavanja od čijeg urednog funkcionisanja zavisi borbenog gotovost oklopnih i mehanizovanih jedinica.

48. Neposredna protivoklopna borba vodi se na *malim odstojanjima* do 1.000 m, *srednjem* od 1.000 do 2.000 m i *velikim odstojanjima* preko 2.000 m. Raspoloživim protivoklopnim sredstvima bataljon može da vodi protivoklopnu borbu, pretežno na malim i srednjim, a delom sredstava i na velikim odstojanjima.

U protivoklopnoj borbi na malim odstojanjima upotrebljavaju se bestrzajni topovi, ručni raketni bacači, ručni bacači, ručne kumulativne bombe, protivtenkovske mine, eksplozivna punjenja i priručna sredstva. Na srednjim i velikim odstojanjima upotrebljavaju se protivoklopna lansirna oruđa.

49. Prilikom raspoređivanja i grupisanja sredstava za protivoklopnu borbu treba težiti da njihov što veći broj dejstvuje u bok neprijateljelih oklopnih sredstava, a samo manjim delom vezivati ih sa fronta.

Zavisno od osobina zemljišta, ručni bacači i bestrzajni topovi grupišu se po odeljenjima za iznenadno dejstvo sa bliskih odstojanja, po mogućnosti bočnom i zasednom vatrom. Protivoklopna lansirna oruđa se postavljaju i pripremaju za dejstvo protiv oklopnih ciljeva u granicama efikasnog dometa.

50. Na *ravničarskom i manevarskom* zemljištu protivoklopnu borbu bataljon vodi elastičnim uzastopnim otporom po pravcima, načelno, u sadejstvu sa oklopnim i protivoklopnim jedinicama pretpostavljene komande. Položaje za protivoklopna sredstva treba bi-

rati, kad god je to moguće, iza prirodnih prepreka (kanala, nasipa, močvara, zgrada od tvrdog materijala i sl.).

Sredstva za blisku protivoklopnu borbu isturaju se napred i raspoređuju na pogodne položaje ili se koriste za organizovanje zaseda duž komunikacija, prvenstveno gde je zemljište pokriveno kulturama i drugim rastinjem. Pored toga, u ravnici se primenjuje masovno protivoklopno zaprečavanje.

Zavisno od zadatka, borbene situacije i jačine neprijatelja, stepen upornosti u vođenju protivoklopne borbe može biti različit. Uporna odbrana određenih rejonu i položaja radi slamanja napada neprijateljevih oklopnih delova vodi se uz ograničenu primenu manevra. Izuzetno, bataljon će pojedine objekte i položaje braniti odsudno. Najbolji rezultati u vođenju protivoklopne borbe postižu se umešnim korišćenjem pogodnih objekata na zemljištu, naseljenih mesta, prirodnih prepreka, reka, kanala i zaprečavanjem.

51. Na brdsko-planinskom zemljištu protivoklopna borba se može uspešno voditi i manjim snagama i sredstvima protiv znatno jačih snaga neprijatelja. To se postiže raznovrsnim zaprečavanjem po celoj dubini pravca (rejonu) dejstva bataljona, nanošenjem bočnih udara, energičnim napadima iz zaseda u kojima dolaze do izražaja sredstva za blisku protivoklopnu borbu.

52. Na privremeno zaposednutoj teritoriji bataljon organizuje i vodi protivoklopnu borbu u sastavu više jedinice ili samostalno i u sadejstvu sa jedinicama Teritorijalne odbrane. Pri tome, najefikasnije je dejstvo iz zaseda ili prepada na neprijatelja u kretanju, u naseljenom mestu i u rejonima razmeštaja. Uz primenu zaprečavanja i rušenja na prolaznim pravcima ova dejstva moraju biti iznenadna, snažna i kratkotrajna.

53. *Mere protivoklopnog obezbeđenja* obuhvataju: izviđanje i javljanje, protivoklopno zaprečavanje, utvrđivanje, obezbeđenje kretanja i druge mere i aktivnosti koje izvodi bataljon samostalno i u sadejstvu sa drugim snagama na pravcu (rejonu) dejstva.

Merama protivoklopnog obezbeđenja sprečava se ili otežava upotreba neprijateljevih oklopnih borbenih sredstava i umanjuju efekti njihovog dejstva. Poseban značaj u protivoklopnj borbi ima organizovano zaprečavanje i utvrđivanje, kombinovano sa prirodnim i veštačkim preprekama i pogodnostima koje pruža zemljište.

3. - PROTIVDESANTNA BORBA

54. *Protivdesantna borba (PDB)* je skup dejstava, mera i aktivnosti preduzetih radi sprečavanja desantiranja i razbijanja, zarobljavanja i uništenja desanta. Vodi se protiv vazдушnih i pomorsko-vazдушnih desanata.

Bataljon uvek mora biti u gotovosti za borbu protiv neprijateljevog vazdušnog ili pomorskog desanta u svim uslovima. Zbog toga se redovno uklapa u sistem protivdesantne borbe jedinice u čijem sastavu izvršava zadatak i organizuje sadejstvo sa snagama Teritorijalne odbrane i drugim subjektima ONO i DSZ.

Osnovni cilj protivdesantne borbe jeste razbijanje i uništenje desanta. Zavisno od uslova vođenja, cilj protivdesantne borbe može biti i blokiranje desanta, sprečavanje zauzimanja raznih objekata ili rejona i sprečavanje spajanja desanta sa snagama na frontu.

55. Mere koje preduzima komandant bataljona za organizovanje i vođenje protivdesantne borbe su:

- organizovanje osmatranja vazdušnog prostora;

- procena pogodnih rejlona za spuštanje vazdušnog desanta ili iskrcavanje pomorskog desanta i postavljanje zadatka potčinjenim jedinicama za protivdesantnu borbu;

- učešće, po potrebi, u inženjerijskom uređenju rejlona u protivdesantnom smislu;

- organizovanje sadejstva između jedinica bataljona, kao i sa susedima i uspostavljanje saradnje sa ostalim snagama koje učestvuju u protivdesantnoj borbi.

Za protivdesantnu borbu u bataljonu ne određuju se posebni delovi, već sve jedinice bataljona moraju biti u gotovosti za taj zadatak. Bataljon će često biti u celini angažovan za vođenje protivdesantne borbe kao zaseban element borbenog rasporeda više jedinice.

56. Borba protiv desanta obuhvata dejstvo bataljona protiv vazdušnih, pomorskih i pomorsko-vazdušnih desanata i raznovrsne mere i aktivnosti protivdesantnog obezbeđenja. Bataljon se može angažovati za borbu protiv desanta u fazi prevoženja i u fazi njegovog spuštanja (iskrcavanja) i sređivanja, a na privremeno zaposednutoj teritoriji i u fazi pripremanja i ukrcavanja desanta.

Borba protiv desanta otpočinje čim se otkrije desant i vodi sve dok se on ne razbije i uništi. U borbu protiv desanta treba što pre stupiti. I brojno slabije snage mogu postići uspeh ukoliko se pravovremeno otkrije desant i izvrši napad još u fazi pripremanja, prevoženja i desantiranja. Desant treba razbiti pre nego što se sredi na desantnoj osnovici i organizuje sistem vatre.

57. U fazi prevoženja vazdušnog desanta po letelicama koje nisko lete dejstvuje se iz streljačkog i protivavionskog naoružanja da bi im se naneli gubici i onemogućilo uredno desantiranje. Na plovne objekte u

pomorskom desantu dejstvuju sva protivoklopna sredstva u granicama efikasnog dometa oruđa.

U fazi spuštanja vazdušnog desanta ili *iskrcavanja* pomorskog desanta dejstvuju jedinice bataljona koje se zateknu na desantnoj prostoriji ili u njenoj neposrednoj blizini. Dejstvuje se svim vatrenim sredstvima po avionima, helikopterima, padobrancima ili plovnim objektima da bi se desantu naneli što veći gubici i sprečilo uredno iskrcavanje i sređivanje na desantnoj prostoriji.

Jedinice (delovi) bataljona brzo se kreću ka mestu desantiranja i stupaju u borbu iz pokreta da bi se desant što pre razbio. Ako je desant jači, glavne snage usmeravaju se na izolovane delove radi njihovog razbijanja, a delom snaga sprečava se širenje desanta i zauzimanje važnih objekata.

58. Napad na desant koji se spustio ili iskrcao i sredio na desantnoj prostoriji bataljon organizuje i izvodi kao i u ostalim uslovima napada. Pri tome je osnovno da se iskoriste slabosti desanta (nedovoljno utvrđivanje i zaprečavanje, slabije branjeni međuprostori i sl.) da se on razbije na manje delove i postepeno uništi.

Napad desanta na bataljon odbija se svim raspoloživim snagama i sredstvima koje se pravovremeno organizuju i pripremaju. Kada je desant razbijen i prinuđen na izvlačenje, bataljon produžava borbu u sastavu više jedinice do izvršenja zadatka.

59. *Protivdesantno obezbeđenje* obuhvata: osmatranje, izviđanje i obaveštavanje o pojavi, rasporedu i dejstvu desanta; protivdesantno zaprečavanje verovatnih desantnih rejonu; sprovođenje drugih mera i aktivnosti kojima se otežavaju dejstva desanta, a stvaraju povoljni uslovi za protivdesantnu borbu.

U uslovima upotrebe nuklearnog, hemijskog i drugog oružja za nanošenje masovnih gubitaka preduzimaju se opsežne mere protivnuklearnog-hemijskog-biološkog obezbeđenja bataljona. Posebna pažnja posvećuje se rasporedu jedinica bataljona i njihovom utvrđivanju i maskiranju radi zaštite od neprijateljevog izviđanja i dejstva pre otpočinjanja borbe.

4. - PROTIVVAZDUŠNA ODBRANA

60. Protivvazдушna odbrana (PVO) je skup dejstava, mera i postupaka koji se preduzimaju radi odbrane i zaštite od dejstva iz vazdušnog prostora. Pravovremenim organizovanjem i uspešnim izvođenjem protivvazdušne odbrane omogućava se jedinicama uspešno izvršavanje zadataka i u uslovima neprijateljeve prevlasti u vazdušnom prostoru. Protivvazdušnu odbranu bataljon organizuje formacijskim i pridatim jedinicama i sredstvima u svim uslovima vođenja borbenih dejstava.

Cilj protivvazdušne odbrane jeste da se spreči, oteža ili oslabi neprijateljevo dejstvo napadnim sredstvima iz vazdušnog prostora, da mu se nanese što veći gubici i da se bataljonu obezbede što povoljniji uslovi za izvršavanje zadataka.

Protivvazдушna odbrana obuhvata: vazdušno osmatranje i javljanje, protivvazdušnu borbu i protivvazdušnu zaštitu. Komandant bataljona u svim uslovima organizuje osmatranje vazdušnog prostora i obaveštavanje o situaciji u njemu, vodi borbu protiv neprijateljevih letelica na malim visinama i preduzima odgovarajuće mere i postupke za zaštitu i brzo otklanjanje posledica neprijateljevog dejstva iz vazdušnog prostora.

61. Vazdušno osmatranje i javljanje (VOJ) se organizuje radi pravovremenog otkrivanja neprijateljevih

letelica, praćenja situacije u vazдушnom prostoru i obaveštavanja jedinica o opasnosti iz vazdušnog prostora.

Situacija u vazдушnom prostoru prati se neprekidnim slušanjem talasa obaveštavanja u jedinici protivvazdušne odbrane. Osmatranje se organizuje postavljanjem osmatrača vazdušnog prostora na komandnom mestu bataljona i u svim potčinjenim jedinicama. Uz bunjivanje bataljona obavlja se signalom za vazdušnu opasnost koji se prenosi vezom komandovanja ili glasom od osmatrača vazdušnog prostora.

62. Protivvazdušna borba (PVB) se organizuje i vodi u svim uslovima, prvenstveno namenskim formacijskim i pridatim sredstvima za protivvazdušnu borbu i streljačkim naoružanjem (puške, puškomitraljezi i mitraljezi) protiv helikoptera, transportnih aviona i padobranaca radi sprečavanja i ometanja njihovog dejstva i nanošenja gubitaka.

Artiljerijsko-raketna jedinica protivvazdušne odbrane u bataljonu, načelno, se upotrebljava kao celina za odbranu glavnih snaga ili najvažnijih objekata na pravcu (rejonu) dejstva bataljona.

Sve jedinice u bataljonu, bez obzira na odbranu i zaštitu drugim sredstvima, pripremaju i organizuju neposrednu protivvazdušnu borbu streljačkim naoružanjem kojim se može ostvariti snažna koncentracija vatre protiv ciljeva u vazдушnom prostoru na malim visinama.

63. Mere protivvazdušne zaštite (PVZ) preduzimaju sve jedinice radi zaštite od dejstva iz vazdušnog prostora u svim uslovima i one čine osnovu protivvazdušne odbrane bataljona.

Osnovne mere protivvazdušne zaštite su:

- mere i aktivnosti kojima se sprečava otkrivanje jedinica i objekata iz vazdušnog prostora (maskiranje, izbor pogodnog vremena i načina kretanja, korišćenje

pokrivenosti i konfiguracije zemljišta za prikriveno kretanje i dejstvo jedinica, protivelektronska zaštita i obmanjivanje);

– mere i postupci koji umanjuju neposredne posledice napada iz vazdušnog prostora (utvrđivanje, uzbunjivanje, zaklanjanje ljudstva i sredstava i zauzimanje rastresitog rasporeda);

– mere i aktivnosti za otklanjanje posledica neprijateljevog napada iz vazdušnog prostora (pružanje sanitetske pomoći, gašenje požara, opravka puteva, rovova i saobraćajnica, dopuna maskiranja i promena rejona razmeštaja jedinice).

Sve starešine dužne su da u svim uslovima preduzimaju mere protivvazdušne zaštite, ne čekajući naređenje pretpostavljenog.

64. U slučaju napada iz vazdušnog prostora, zavisno od situacije u kojoj se nalaze, jedinice bataljona preduzimaju mere radi zaklanjanja ljudstva i tehnike od dejstva iz vazdušnog prostora, a jedinica protivvazdušne odbrane i određene jedinice sa streljačkim naoružanjem vode borbu protiv letelica na malim visinama.

U organizovanju i izvođenju protivvazdušne odbrane bataljon se oslanja na mere koje preduzima pretpostavljena komanda i susedne jedinice.

Elemente za organizovanje sadejstva sa jedinicama (delovima) za protivvazdušnu odbranu više jedinice i jedinice Teritorijalne odbrane, komandant bataljona dobija od pretpostavljene komande.

5. – DIVERZANTSKA DEJSTVA

65. *Diverzantska dejstva* su vrsta napadnih dejstava koja se izvode na specifičan način i, načelno, posebnim borbenim sredstvima protiv neprijateljevih snaga, sred-

stava i objekata, prvenstveno na privremeno zaposednutoj teritoriji.

Cilj diverzantskih dejstava jeste da se neprijatelju nanesu gubici u ljudstvu, borbenim i drugim sredstvima i stvori osećanje nesigurnosti i neizvesnosti kod njegovih snaga. Ovim dejstvima se snage neprijatelja uništavaju, iscrpljuju i uznemiravaju, a vlastitim snagama se stvaraju uslovi izvođenja neprekidnih borbenih dejstava na privremeno zaposednutoj teritoriji, bez obzira na raspored i snagu neprijatelja.

66. Diverzantska dejstva bataljon izvodi samostalno ili po naređenju pretpostavljene komande – štaba. Komandant bataljona planira, organizuje i sopstvenim snagama izvodi diverzantska dejstva radi rušenja ili oštećenja samo onih objekata koji su u njegovoj nadležnosti, ali je dužan da o tome pravovremeno izvesti pretpostavljenog i obavesti druge zainteresovane komande, organe i štabove. Druge objekte ruši ili oštećuje uz prethodno odobrenje nadležne komande – štaba ili organa društveno-političke zajednice.

Za izvođenje diverzantskih dejstava, zavisno od uslova borbe, u bataljonu se mogu angažovati za to posebno obučeni pojedinci, grupe ili jedinice, i to samostalno ili u sastavu drugih jedinica.

67. Osnovna obeležja diverzantskih dejstava su: tajnost i preciznost priprema, iznenađenje, smelost, drskost, brzina i efikasnost, stroga usklađenost svih aktivnosti i mera u prostoru i vremenu i brzo i vešto izvlačenje iz rejona – zone dejstva.

Primarni objekti za diverzantska dejstva su: naoružanje i oprema raketnih, artiljerijskih, oklopnih, avijacijskih i drugih jedinica; organi, objekti i sredstva rukovođenja i komandovanja i veza; transportna sredstva i postrojenja; skladišta oružja, municije, goriva i mazi-

va; servisi, radionice i dr. Pri izboru objekata za diverzantska dejstva voditi računa da se ne oštećuju i ne ruše objekti od posebnog značaja za stanovništvo.

6. - PROTIVDIVERZANTSKA I PROTIVTERORISTIČKA DEJSTVA

68. *Protivdiverzantska i protivteroristička dejstva* obuhvataju mere, postupke i borbena dejstva jedinica bataljona i drugih snaga opštenarodne odbrane i društvene samozaštite kojima se parališu, otežavaju ili onemogućavaju diverzantska i teroristička dejstva neprijatelja, a štite i obezbeđuju sopstvene snage, stanovništvo, objekti, materijalna i druga dobra od diverzantsko terorističkih dejstava u miru i ratu.

Bataljon se može angažovati u borbi protiv diverzantsko-terorističkih grupa prema naređenju pretpostavljenog ili vlastitoj inicijativi komandanta bataljona, i to kao celina ili deo njegovih jedinica. Borbu protiv diverzantsko-terorističkih grupa može voditi u vlastitoj pozadini ili na privremeno zaposednutoj teritoriji.

69. Diverzantska i teroristička dejstva mogu se ispoljiti u miru, u periodu neposredne ratne opasnosti i u ratu kao sastavni deo oružane agresije protiv naše zemlje. Ta dejstva će izvoditi specijalno obučene i posebnim sredstvima opremljene snage koje krajnje drsko i bezobzirno izvršavaju dobijene zadatke.

Objekti diverzantskih i terorističkih dejstava mogu biti: vojni, privredni, kulturni i razni drugi značajni objekti; rukovodstva i objekti društveno-političkih zajednica i organizacija; pripadnici oružanih snaga, građani i njihova dobra i dr.

70. Uspeh u protivdiverzantskim i protivterorističkim dejstvima postiže se organizovanim i pravovreme-

nim preduzimanjem preventivnih tehničkih, fizičkih i taktičkih mera za zaštitu objekata od mogućeg napada. Te mere obuhvataju pravovremeno *otkrivanje* diverzantskih i terorističkih snaga, njihovih planova i priprema; *onemogućavanje* izvršenja planova i akcija uništenjem tih snaga pre njihovog stupanja u dejstvo i *obezbeđenje* sopstvenih objekata, sredstava i snaga.

Za protivdiverzantsko obezbeđenje i protivdiverzantska i protivteroristička dejstva u rejonu dejstva bataljona odgovoran je komandant bataljona, a komandiri jedinica u njihovim rejonima dejstva.

7. - PROTIVELEKTRONSKA BORBA

71. *Protivelektronska borba* (PEB) je skup dejstava, mera i postupaka koji se planiraju, organizuju i sprovode radi sprečavanja uticaja neprijateljevih elektronskih dejstava i zaštite vlastitih elektronskih sredstava i sistema od raznih vrsta elektronskog izviđanja. Sastoji se iz elektronskog izviđanja, protivelektronskih borbenih dejstava, protivelektronskih dejstava i protivelektronske zaštite. Težište protivelektronske borbe u bataljonu jeste na protivelektronskoj zaštiti.

Protivelektronska zaštita (PEZ) je glavni sadržaj protivelektronske borbe u bataljonu. Planira se, organizuje i sprovodi u svim uslovima pripremanja, organizovanja i izvođenja borbenih dejstava.

Protivelektronska zaštita obuhvata organizacijske, operativno-taktičke i tehničke mere i postupke kojima se štite elektronska sredstva od neprijateljevog elektronskog izviđanja, protivelektronskih dejstava i protivelektronskih borbenih dejstava, a živa sila i borbena sredstva od raznih vrsta elektronskog izviđanja. Mere i postupci protivelektronske zaštite čine jedinstvenu ce-

linu i izvode se neprekidno i u skladu sa borbenim dejstvima.

Primenom mera protivelektronske zaštite smanjuju se uticaji neprijateljevih protivelektronskih dejstava, sprečava otkrivanje kretanja i grupisanja jedinica bataljona i umanjuju gubici u ljudstvu i materijalnim tehničkim sredstvima.

72. Osnovu protivelektronske zaštite elektronskih sistema čini zaštita elemenata sistema veza (radio i radio-relejni) od ometanja i obmanjivanja, a postiže se primenom organizacijskih, operativno-taktičkih i tehničkih mera.

Organizacijske mere planira pretpostavljena komanda pri izradi planova veza za bataljon i komanda bataljona za potčinjene jedinice. Planiranje se obavlja na osnovu procene neprijateljevih snaga za elektronsko izviđanje i protivelektronska dejstva i sopstvenih mogućnosti za organizovanje veze.

Tehničke mere zaštite preduzimaju starešine – korisnici i poslužiocci sredstva veze. Protivelektronska zaštita ostalih elektronskih sredstava (radarskih, optoelektronskih) sprovodi se primenom posebnih mera zaštite za svaku vrstu tih sredstava.

Zaštita žive sile i materijalnih tehničkih sredstava od elektronskog izviđanja sa zemlje i iz vazdušnog prostora postiže se korišćenjem konfiguracije zemljišta, pošumljenih predela, primenom pasivnih sredstava (dipola, protivradarskih pokrivki, zaštitnih premaza), dimnih i drugih sredstava za maskiranje.

Taktički postupci jedinica u uslovima elektronskog izviđanja ispoljavaju se, prvenstveno u pravilnom izboru pravaca i načina kretanja i dejstva radi postizanja iznenađenja u dnevnom i noćnim uslovima.

*Glava III***RUKOVOĐENJE I KOMANDOVANJE**

73. Rukovođenje i komandovanje bataljonom predstavlja deo jedinstvenog sistema rukovođenja i komandovanja oružanim snagama. Zasniva se na zakonima, pravilima i propisima, zapovestima i naređenjima pretpostavljenog, samoinicijativi i predlozima potčinjenih.

Rukovođenje i komandovanje u bataljonu podrazumeva način korišćenja sposobnosti ljudi i mogućnosti tehničkih sredstava kako bi bataljon, pri izvršenju određenog zadatka, postigao najbolje rezultate. Rukovođenje i komandovanje bataljonom u borbi je složeno i stalno izloženo narušavanju zbog: ograničenog vremena za pripremu i organizovanje borbenih dejstava; brzog izvođenja borbe i čestih promena situacije; osetljivosti na dejstvo neprijateljeve vatre, naročito iz vazdušnog prostora i pri upotrebi nuklearnog i hemijskog oružja; složenosti organizovanja, uspostavljanja i održavanja veze.

74. Proces rukovođenja i komandovanja je složen, stalan, jedinstven i uzajamno povezan. Obuhvata neprekidno prikupljanje, proučavanje i procenu podataka o borbenoj situaciji, donošenju odluka, izdavanje zapovesti i naređenja, kontrolu njihovog sprovođenja i pružanje pomoći potčinjenima. Ostvaruje se planiranjem,

organizovanjem, naređivanjem, koordinacijom i kontrolom. Uspešnim rukovođenjem i komandovanjem obezbeđuje se usklađeno dejstvo jedinica bataljona sa susjednim i jedinicama koje podržavaju bataljon.

Komandovanje bataljonom mora biti tako organizovano da ne sputava inicijativu, samostalnost i stvaralaštvo potčinjenih. Stručnost i uvežbanost starešina, poznavanje osnova koncepcije i doktrine opštenarodnog odbrambenog rata, Strategije oružane borbe i drugih pravila i uputstava i njihova stvaralačka primena u borbi osnovni su preduslovi za efikasno komandovanje i uspešno izvršavanje svih zadataka.

1. – KOMANDA BATALJONA

75. *Komanda bataljona* je organizovana i opremljena za uspešno rukovođenje i komandovanje potčinjenim i pridatim jedinicama u svim uslovima pripremanja, organizovanja i izvođenja borbenih dejstava, kao i za izvršavanje drugih zadataka. Komandu bataljona sačinjavaju: komandant, zamenik komandanta; pomoćnici za politički rad, obaveštajno-bezbednosne poslove i pozadinu; referenti za tehničku, intendantsku i sanitetsku službu, ABHO i opšte poslove.

76. *Komandant bataljona* ima isključivo pravo komandovanja bataljonom i svim jedinicama koje su mu pridate za izvršenje zadatka. Komandant je odgovoran za: pravilan rad komande bataljona i svih potčinjenih starešina, moralno-političko stanje, bezbednost, borbenu gotovost, obučenost, pravilnu upotrebu jedinica i izvršenje dobijenog zadatka. Zbog toga, on usmerava i kontroliše rad komande i jedinica u pripremanju za predstojeća dejstva, donosi odluke, postavlja zadatke i

zahteva njihovo dosledno izvršavanje bez obzira na teškoće koje se javljaju u toku njihove realizacije.

Komandant bataljona u toku borbe komanduje sa osmatračnice na komandnom mestu, iz komandno-štabnih kola ili sa isturene osmatračnice koju, najčešće, bira u rejonu osmatračnice komandira čete na težištu borbe. Neprekidno organizuje i sprovodi mere obezbeđenja borbenih dejstava, prati tok borbe, analizira sve promene, brzo donosi odluke i pravovremeno ih prenosi na potčinjene, stiče uvid u realizaciju postavljenih zadataka, podržava i usmerava korisnu inicijativu potčinjenih i podstiče ih na hrabrost, upornost i snalažljivost u borbi.

77. *Zamenik komandanta bataljona* radi prema uputstvima i naređenjima komandanta, pomaže mu u radu i zamenjuje ga u njegovoj odsutnosti. Jedino on u komandi ima pravo da, u duhu komandantove odluke, izdaje naređenja i određuje red hitnosti poslova svim organima komande, a prema potrebi i potčinjenim jedinicama. U borbi se nalazi na komandnom mestu ili, prema potrebi, u jedinici na težištu borbe.

Osnovne dužnosti zamenika komandanta bataljona su da:

- organima komande i starešinama potčinjenih jedinica pravovremeno daje potrebne elemente i uputstva za rad;

- priprema odluke, usmerava i koordinira rad ostalih starešina komande bataljona, planira i priprema dejstva jedinica i pravovremeno dostavlja naređenja i obaveštenja potčinjenim;

- prati situaciju i bude uvek spreman da komandantu izloži svoje mišljenje i predloge;

- organizuje, kontroliše, vodi određenu evidenciju i lično učestvuje u izvođenju obuke u komandi i potčinjenim jedinicama;

- učestvuje sa komandantom u proučavanju zadatka, proceni situacije i donošenju odluke za borbena dejstva;

- izdaje naređenja za: organizovanje i uspostavljanje veza, uređenje, bezbednost i osiguranje komandnog mesta;

- prikuplja izveštaje od potčinjenih, obrađuje ih i dostavlja pretpostavljenom;

- priprema odgovarajuća dokumenta kriptozastite i kontroliše njihovu upotrebu;

- oformljuje i vodi borbena dokumenta u bataljonu;

- izvršava ostale zadatke koji proističu iz drugih pravila i propisa ili ih postavi komandant bataljona.

78. Pomoćnik komandanta za politički rad (PKPR) radi prema uputstvima i naređenju komandanta bataljona kome je neposredno odgovoran za celokupnu delatnost iz oblasti moralno-političkog obezbeđenja. U borbi se nalazi na komandnom mestu.

Osnovne dužnosti pomoćnika komandanta za politički rad su da:

- prati i analizira uticaj neprijateljeve propagande i preduzima mere za njeno suzbijanje;

- prati i analizira moralno-političko stanje u bataljonu i preduzima mere za njegovo jačanje;

- stalno radi na jačanju borbenog morala i spremnosti svakog pripadnika bataljona na bespoštednu, odlučnu i upornu borbu protiv neprijatelja;

- pruža potrebnu pomoć starešinama potčinjenih jedinica;

- organizuje i usmerava rad organizacije Saveza komunista i Saveza socijalističke omladine u bataljonu;

- uspostavlja saradnju sa odgovarajućim organima mesne zajednice i drugim subjektima opštenarodne

odbrane i društvene samozaštite u okviru dobijenih ovlašćenja;

– izvršava druge zadatke koje dobije od komandanta bataljona.

79. Pomoćnik komandanta za obaveštajno-bezbednosne poslove je nosilac i organizator stručnih poslova obaveštajnog i bezbednosnog obezbeđenja u bataljonu. Prati i nadzire stanje, namere i mogućnosti neprijatelja, njegove obaveštajne, subverzivne i druge aktivnosti i komandantu predlaže mere za suprotstavljanje toj delatnosti neprijatelja. U saradnji sa drugim organima i starešinama bataljona i odgovarajućim organima ostalih subjekata opštenarodne odbrane i društvene samozaštite na terenu učestvuje u razradi i organizovanju mera obaveštajnog i bezbednosnog obezbeđenja i mera samozaštite u okviru predstojećeg zadatka i naređenja komandanta bataljona. Oformljuje i vodi obaveštajna dokumenta u bataljonu.

80. Pomoćnik komandanta za pozadinu (PKPo) odgovoran je za pozadinsko obezbeđenje bataljona i jedinica koje su mu pridate. Na osnovu naređenja i zapovesti komandanta planira, organizuje i kontroliše uredno i pravovremeno izvršavanje svih zadataka pozadinskog obezbeđenja. U duhu komandantove odluke i datih ovlašćenja rukovodi radom referenata službi i pozadinskim vodom, odgovoran je za izbor rejona njegovog rasporeda i pravilan rad u izvršavanju zadataka pozadinskog obezbeđenja. U borbi se nalazi na komandnom mestu ili u rejonu rasporeda pozadinskog voda.

81. Referent tehničke službe i referent intendantske službe su stručni organi za tehničko, odnosno intendantsko obezbeđenje. Rukovode radom odeljenja za tehničko obezbeđenje, odnosno intendantskim odeljenjem u stručnom pogledu. Staraju se za uredno funkcionisanje tehničkog, odnosno intendantskog obezbe-

đenja. Pomažu pomoćniku komandanta za pozadinu i njemu su potčinjeni. Za svoj rad i rad odeljenja odgovorni su pomoćniku komandanta za pozadinu. U borbi se nalaze u rejonu stanice za tehničko obezbeđenje, odnosno intendantske stanice bataljona.

Referent sanitetske službe (ujedno komandir sanitetskog odeljenja) odgovoran je za organizovanje i funkcionisanje sanitetskog obezbeđenja u bataljonu i za rad sanitetskog odeljenja. Potčinjen je pomoćniku komandanta za pozadinu. U borbi se nalazi u rejonu sanitetske stanice bataljona.

82. Referent ABHO je stručni organ za PNHBOb u bataljonu. Odgovoran je za rad vojnika izviđača i dekontaminatora ABHO. U borbi se nalazi na komandnom mestu ili na dekontaminacionoj stanici bataljona. Dužan je da: ima stalni i potpun uvid u stanje i gotovost jedinica bataljona za preduzimanje mera PNHBOb; organizuje NHB izviđanje na komandnom mestu bataljona; organizuje dozimetrijsku kontrolu ozračenih jedinica i očitavanje dozimetara; pomaže četnim starešinama u vođenju dozimetrijske evidencije; vodi evidenciju ozračenja ljudstva komande i priprema izveštaje o dozimetrijskoj situaciji u jedinicama; predlaže organizovanje i pomaže starešinama u preduzimanju mera lične i kolektivne zaštite jedinica; pruža stručnu pomoć pri organizovanju dekontaminacije jedinica; prati stanje popunjenosti i ispravnosti sredstava za PNHBOb i predlaže opravku i snabdevanje jedinica tim sredstvima.

Referent za opšte poslove obavlja administrativne i režijske poslove, vodi celokupnu evidenciju primljenih i poslatih akata i drugih pošiljki, rukovodi kurirskom stanicom, i odgovoran je za smeštaj i opsluživanje komande bataljona. Potčinjen je zameniku komandanta bataljona, a u radu saraduje sa ostalim starešinama komande bataljona.

2. - RAD KOMANDE BATALJONA NA PRIPREMI, ORGANIZOVANJU I IZVOĐENJU BORBENIH DEJSTAVA

83. Rad komande bataljona na pripremi i organizovanju borbenih dejstava odvija se neprekidno i uslovljen je konkretnom situacijom u kojoj bataljon izvršava zadatak. Priprema i organizovanje borbenih dejstava se, najčešće izvodi u uslovima ograničenog vremena, čestih promena i dosta složene situacije, sa više ili manje raspoloživih podataka, u neposrednom borbenom dodiru sa neprijateljem ili van dodira, sa dobijem prethodnim naređenjima ili bez njih.

Bez obzira na uslove, komandant mora pravovremeno da reši neophodna pitanja iz pripreme i organizovanja borbenih dejstava kako bi potčinjene i pridate jedinice pravilno i pravovremeno usmerio u skladu sa ciljem predstojećeg dejstva i time obezbedio najcelishodnije angažovanje bataljona u vremenu i prostoru. To od komandanta i ostalih starešina zahteva visoku stručnu osposobljenost, dobro poznavanje situacije i efikasnost u radu. Sve aktivnosti komande bataljona na pripremi i organizovanju borbenih dejstava mogu se podeliti na rad komande do prijema i posle prijema zadatka.

84. Komandant bataljona, do dobijanja zadatka, celokupnu aktivnost komande usmerava na održavanje stalne borbene gotovosti i pripremanje potčinjenih starešina i jedinica za izvršenje predstojećeg zadatka. Zbog toga komandant neprekidno prati razvoj situacije, prikuplja i proučava podatke o neprijatelju i zemljištu, upozna je potčinjene starešine sa taktičkim postupcima neprijatelja, organizuje obezbeđenje borbenih dejstava, izvodi borbenu obuku i uvežbavanje jedinica i drugo. Pri izvršavanju tih zadataka komandant se oslanja na pretpostavljenu komandu, a ako se nalazi na

privremeno zaposednutoj teritoriji na odgovarajući štab Teritorijalne odbrane.

Ako pre prijema zadatka dobije prethodno naređenje, komandant odmah, u potrebnom obimu, upoznaje organe komande i starešine potčinjenih jedinica i izdaje im odgovarajuće zadatke.

85. Prethodno naređenje daje-se radi pravovremene pripreme jedinica i njihovog dovođenja na određeni stepen gotovosti za izvršenje predstojećeg zadatka. Sadržaj prethodnog naređenja može biti različit, s obzirom na radnje koje treba pripremiti, ali u svim situacijama treba saopštiti: za koja borbena dejstva treba biti spreman i orijentirno rejon-pravac; koje mere treba preduzeti do dobijanja zadatka; gde i kada se komandiri javljaju za prijem zadatka i drugo što je potrebno.

Pri davanju prethodnih naređenja i obavljanja aktivnosti u vezi sa njim treba sprečiti da neprijatelj sazna podatke koji bi mogli otkriti zadatak bataljona.

1) PRIJEM ZADATKA, DONOŠENJE ODLUKE I IZDAVANJE ZAPOVESTI

86. Dobijeni zadatak predstavlja polaznu osnovu za celokupan proces rada na donošenju odluke.

Komandant bataljona prima zadatak u vidu zapovesti ili naređenja, načelno, usmeno na zemljištu, a izuzetno u pisanoj formi ili putem sredstava veze. Usmeno, zadatak, najčešće saslušava na komandnom mestu (svom, pretpostavljenog ili suseda) ili na komandantskom izviđanju. U pisanoj formi zadatak mu, najčešće uručuje kurir ili oficir za vezu, a sredstvima veze zadatak će dobiti kada nema dovoljno vremena i u toku izvođenja borbenih dejstava.

Zavisno od konkretne situacije, prijemu zadatka, pored komandanta, mogu da prisustvuju zamenik i pomoćnici komandanta bataljona.

U slučaju da komandant ne dobije zadatak dužan je da, u duhu ideje pretpostavljenog, preduzme borbene aktivnosti i čim se stvore uslovi da o tome izvesti pretpostavljenog.

87. *Priprema i organizovanje borbenih dejstava obuhvata:*

- proučavanje i shvatanje zadatka;
- izdavanje prethodnih naređenja (po potrebi);
- proračun vremena - plan rada komande;
- procenu situacije;
- donošenje odluke;
- izdavanje zapovesti (prenošenje odluke potčinjenima);
- organizovanje sadejstva i uspostavljanje saradnje;
- izradu borbene dokumentacije;
- kontrolu i pružanje pomoći potčinjenima;
- izveštavanje pretpostavljenog i obaveštavanje potčinjenih i suseda.

88. Pošto primi zadatak, komandant pristupa njegovom proučavanju, ceni situaciju, donosi odluku i prenosi je potčinjenima.

Sa dobijenim zadatkom komandant upoznaje svog zamenika i pomoćnike. Zavisno od raspoloživog vremena, zadatka, mesta i uloge bataljona u borbenom rasporedu više jedinice, komandant može doneti odluku sam ili uz konsultaciju (traženja predloga) organa komande.

Ukoliko ima dovoljno vremena na raspolaganju i kada za to postoje povoljni uslovi, u rad na donošenju odluke treba uključiti i komandire četa i samostalnih vodova. Njih prvenstveno treba angažovati na proceni mogućnosti upotrebe njihovih jedinica u okviru zadat-

ka bataljona i njihove obučenosti i osposobljenosti za izvršavanje posebnih zadataka (ubacivanje, desantiranje, zasede i dr.), ali i na proceni u vezi sa drugim pitanjima koja su data organima komande.

89. *Proučavanje i shvatanje zadatka* komandant obavlja sam ili zajedno sa zamjenikom i pomoćnicima. Pri tome treba da sagleda: cilj dejstva i ideju manevra pretpostavljene komande; mesto i ulogu bataljona u okviru zadatka više jedinice; ulogu i uticaj suseda, sredstava podrške, jedinica Teritorijalne odbrane i drugih subjekata ONO i DSZ za uspešno izvršenje zadatka bataljona. Na osnovu toga komandant donosi zaključak o merama koje treba preduzeti radi što uspešnijeg izvršenja zadatka i, prema potrebi, potčinjenima izdaje prethodno naređenje, donosi osnovnu zamisao, saopštava je organima komande i daje im uputstva za dalji rad na donošenju odluke.

Kada zadatak dobije posredno, pošto ga prouči, komandant izveštava pretpostavljenog o primljenom zadatku.

90. Na osnovu naređenja i uputstva komandanta, zamjenik *proračunava vreme* i izrađuje *plan rada komande* kojim se reguliše podela raspoloživog vremena za rad komande i za rad potčinjenih.

Vreme za rad komande unosi se u plan rada po aktivnostima koje treba obaviti, a to su:

- proučavanje i shvatanje zadatka;
- izrada plana rada komande;
- upoznavanje komande sa zadatkom;
- saopštavanje osnovne zamisli i zadatak za pripremu predloga (ako se predviđa);
- procena situacije;
- podnošenje predloga (ako se predviđa);
- donošenje odluke;
- izdavanje zapovesti ili komandantsko izviđanje;

- izrada borbenih dokumenata;
- kontrola izvršenja postavljenih zadataka;

Komandu bataljona sa zadatkom i planom rada, načelno, upoznaje komandant. Zavisno od situacije i raspoloživog vremena, to može učiniti i zamenik komandanta.

91. Ukoliko komandant odluči da konsultuje organe komande u donošenju odluke, pošto upozna komandu sa planom rada, daje zadatke za procenu situacije i pripremanje i podnošenje predloga za odluku. Radi usmeravanja organa komande, komandant im saopštava *osnovnu zamisao za dejstvo* koja, načelno, sadrži: borbenu radnju, cilj dejstva, oblik manevra, težište dejstva, podelu zadatka u napadu ili izbor rejona i položaja za odbranu i gotovost za dejstvo.

92. *Procena situacije* je proces koji se odvija neprekidno: pre prijema zadatka, za vreme donošenja i sprovođenja odluke i posle izvršenog zadatka. Obuhvata procenu: neprijatelja, vlastitih snaga, zemljišta i vremena. Pri proceni treba uočiti činioce koji imaju najveći značaj i koji mogu posebno uticati na izvršenje zadatka. Načelno se izvodi jednovremeno, prema svim elementima procene i u meri u kojoj su oni međusobno povezani i uslovljeni. Procenom se utvrđuju realne mogućnosti snaga bataljona u odnosu na neprijatelja u konkretnoj situaciji i način dejstva kojim se mogu postići optimalni rezultati.

Na osnovu procene situacije i predloga koje mu podnesu organi komande komandant izvodi opšte zaključke i donosi odluku.

93. *Procenom neprijatelja* treba sagledati: jačinu, sastav, namere i mogućnosti njegovih snaga (posebno oklopnih); verovatne pravce napada, odnosno rejone i položaje za odbranu; težište dejstva i oblike manevra koje može primeniti; stanje i borbenu sposobnost njegovih

jedinica; grupisanje snaga i borbeni raspored; obaveštajnu, izviđačku, diverzantsku i druge aktivnosti koje može ispoljiti prema bataljonu; mogućnost podrške i upotrebe nuklearnog i hemijskog oružja; mogućnost upotrebe vazdušnih i pomorskih desanata, primena elektronskih dejstava i druge činioce koji mogu uticati na izvršenje zadatka bataljona.

94. Procenom vlastitih snaga sagledava se: stanje i borbena sposobnost bataljona, jedinice ojačanja i podrške; raspored, jačina i zadaci jedinica Teritorijalne odbrane i susednih jedinica i njihov uticaj na zadatak bataljona i mogućnost ostvarivanja sadejstva sa njima; stanje na teritoriji na pravcu – rejonu dejstva bataljona i mogućnost ostvarivanja saradnje sa odgovarajućim subjektima ONO i DSZ.

Uporedo sa procenom vlastitih snaga izvodi se zaključak o obostranom odnosu snaga, merama koje treba preduzeti u toku pripreme i organizovanja borbenih dejstava, načinu i vremenu izvršenja borbenog zadatka.

95. Procenom zemljišta sagledava se uticaj njegovih osobina na raspored i dejstvo sopstvenih i neprijateljevih snaga (pravci dejstva i njihovi kapaciteti, mogući rejonu spuštanja vazdušnog, odnosno iskrcavanja pomorskog desanta, uslovi za utvrđivanje, maskiranje, osmatranje, otvaranje vatre i druge osobine značajne za izvršenje zadatka). Procena zemljišta najčešće se obavlja paralelno uz procenu ostalih elemenata.

Zemljište često može opredeljujuće uticati na grupisanje snaga i način izvršenja zadatka. Stoga je potrebno kad god za to ima mogućnosti, organizovati izviđanje pojedinih pravaca – rejona i zemljišnih objekata.

96. Procena vremena obuhvata analizu vremena kao: trajanja, atmosferskog činioca, doba dana i godine.

Procenom vremena kao trajanja treba utvrditi kako stupno raspoloživo vreme najbolje iskoristiti za

obavljanje svih potrebnih aktivnosti do početka dejstva. Potrebno vreme za pojedine aktivnosti utvrđuje se u planu rada komande (t. 90). Pri tome treba voditi računa da se potčinjenima, za izvršavanje njihovih obaveza, ostavi dovoljno vremena.

Procenom vremena kao meteorološke pojave doba dana i godine treba sagledati kako ti činioci utiču na obostrana dejstva snaga i sredstava, naročito na upotrebu nuklearnog i hemijskog oružja s obzirom na temperaturu, vazдушna strujanja, padavine i koje mere treba preduzeti radi otklanjanja negativnih uticaja na pripremanje i izvođenje borbenih dejstava.

97. Na osnovu potpune procene situacije i predloga koje mu podnesu organi komande (kada za to ima vremena) komandant izvodi konkretne zaključke o svim elementima i donosi odluku.

Odluka komandanta bataljona, načelno, sadrži:

- osnovnu zamisao za izvršenje zadatka;
- zadatke potčinjenih, pridatih i jedinica podrške;
- organizovanje protivoklopne borbe, protivvazdušne odbrane, protivdesantne borbe i, prema potrebi, drugih sadržaja borbenih dejstava;
- odgovarajuće sadržaje obezbeđenja borbenih dejstava;
- organizovanje komandovanja i veze;
- sadejstvo sa jedinicama Teritorijalne odbrane i saradnja sa odgovarajućim organima ostalih subjekata ONO i DSZ.

Odluka komandanta oformljuje se grafički na radnoj karti i tekstualno u borbenoj zapovesti. Radnu kartu vodi komandant ili njegov zamenik. Borbenu zapovest oformljuje zamenik komandanta bataljona pošto mu ostali organi komande dostave svoje priloge za zapovest, odnosno pošto komandant izda zapovesti potčinjenima.

98. Odluku potčinjenima komandant saopštava *usmeno* na zemljištu putem komandantskog izviđanja ili izdavanjem zapovesti i *pisano* putem zapovesti ili kratkih naređenja. Izuzetno, po karti ili sredstvima veze, ako se nalazi van rejonu dejstva, ali čim se stvore uslovi zadatke obavezno precizira na zemljištu i dopunjuje sadejstvo.

Komandantsko izviđanje se izvodi kada ima dovoljno vremena i ako to drugi uslovi dozvoljavaju. Zavisno od raspoloživog vremena, zemljišnih uslova i mogućnosti osmatranja, komandantsko izviđanje se može obaviti sa jedne ili više radnih tačaka. Pri tome se preciziraju zadaci jedinicama i organizuje sadejstvo. Takođe se regulišu pitanja sadejstva sa jedinicama Teritorijalne odbrane i saradnja sa odgovarajućim organima drugih struktura ONO i DSZ. Komandant bataljona određuje koje starešine učestvuju na izviđanju, a tok i način izviđanja reguliše se planom komandantskog izviđanja koji radi zamenik komandanta.

99. *Zapovest za borbu* komandant, načelno, izdaje potčinjenima usmeno na zemljištu sa jedne radne tačke. Jedinici koja dejstvuje na odvojenom pravcu može se izdati kraće *naređenje* usmeno ili pisano. Izuzetno, komandant bataljona može izdati zapovest i pred postrojenom jedinicom kada je potrebno posebno objasniti cilj i naglasiti značaj predstojeće borbe.

Pošto izvrši orijentaciju (geografsku, topografsku, kodira objekte na zemljištu i odredi orijentire) komandant izdaje borbenu zapovest, načelno, sledeće sadrži:

- podaci o neprijatelju;
- zadatak bataljona, ojačanja i podrška od pretpostavljene komande;
- podaci o susedima;
- odluka (t. 97).

100. *Kontrolom* realizacije odluke komandant stiče uvid u potpunost i pravovremenost izvršavanja postavljenih zadataka i pruža pomoć potčinjenim starešinama. Izvodi se neprekidno i planski prema određenim pitanjima. Pored komandanta u kontroli se angažuju i ostali organi komande.

2) ORGANIZOVANJE SADEJSTVA I SARADNJE

101. Sadejstvo i saradnju komandant, najčešće organizuje na zemljištu u toku pripreme i organizovanja borbenih dejstava, a dopunjuje ih u toku njihovog uvođenja u skladu sa razvojem situacije. *Sadejstvo* se organizuje između elemenata borbenog rasporeda bataljona sa susednim jedinicama Jugoslovenske narodne armije i Teritorijalne odbrane, a *saradnja* između jedinica bataljona i odgovarajućih organa i jedinica ostalih subjekata ONO i DSZ koje učestvuju u izvršavanju zadatka.

Organizovanje sadejstva i saradnje, načelno, obuhvata: način i redosled izvršavanja pojedinih zadataka; usklađivanje dejstva i podrške pri uvođenju u borbu rezerve; podela i usklađivanje zadatka prema fazama borbe ili objektima; usklađivanje sistema vatre sa sistemom prepreka; mere i postupke pri upotrebi nuklearnog i hemijskog oružja od strane neprijatelja i sl.

102. Osnove sadejstva proizilaze iz zadatka bataljona i odluke komandanta, a realizuju se pomoću zapovesti i naređenja. Neprekidnost sadejstva se postiže: sigurnim i neprekidnim funkcionisanjem veza, stalnom razmenom informacija između svih učesnika angažovanih na izvršavanju zajedničkog zadatka i svestranom inicijativom za uspostavljanje narušenog sadejstva.

Kad bataljon dejstvuje na obali i otocima, sadejstvo se organizuje sa odgovarajućom jedinicom Ratne

mornarice, a prema uputstvima pretpostavljenog. Komandant bataljona i starešina pomorske jedinice međusobno se upoznaju sa dobijenim zadacima i utvrđuju način izvršenja zadatka i obostrane postupke u različitim situacijama (podrška, prevoženje, desantiranje, borba protiv neprijateljevog desanta i dr.).

103. Komandant bataljona, prema datim ovlašćenjima, organizuje i uspostavlja šaradnju sa odgovarajućim organima ili jedinicama mesne zajednice, društveno-političke zajednice, društveno-političke organizacije, organizacije udruženog rada, civilne zaštite i drugih subjekata ONO i DSZ. Saradnjom se rešavaju pitanja od zajedničkog interesa za izvršenje predstojećeg zadatka.

Za uspostavljanje saradnje na pravcu – rejonu dejstva odgovoran je komandant bataljona. Saradnja se organizuje i ostvaruje na osnovu odluke komandanta bataljona i odluke pretpostavljenog starešine, odnosno odgovarajućih odluka rukovodećih organa društvenih struktura na pravcu dejstva bataljona. Svaki dogovor o saradnji postaje obaveza za njegove donosioce.

3) PLANIRANJE DEJSTAVA I IZRADA BORBENIH DOKUMENATA

104. Planiranje dejstava bataljona i izrada borbenih dokumenata počinje odmah posle prijema borbenog zadatka ili prethodnog naređenja, odnosno nakon donete osnovne zamisli za borbu. Dopunjava se za vreme realizacije, a završava izvršenjem zadatka. Osnovu za planiranje dejstava bataljona čine: prethodna naređenja, zapovest (naređenje) za borbu pretpostavljene komande i odluka komandanta bataljona.

Borbeni dokumenti služe za pripremanje i sprovođenje komandantove odluke. Mogu biti pisani (tek-

stualni i tabelarni) sastavi, grafički prikazi (na kartama i šemama) i slično. U bataljonu se izrađuju i vode, načelno, sledeća dokumenta: radna karta, zapovest, naređenje, izveštaj, obaveštenje, plan komandantskog izviđanja, opšti dokumenti kriptozastite, dokumenti veza, ratni dnevnik, pregled gubitaka i, prema potrebi, drugi dokumenti.

105. U borbenim dokumentima, naročito u zapovestima i naređenjima, misli, namere i zadaci moraju biti jasno, sažeto, precizno i logično izloženi. Grafički dokumenti rade se propisanim taktičkim znacima i skraćenicama koje se mogu upotrebljavati i pri izradi drugih dokumenata umesto punog naziva odgovarajućeg pojma. Dokument se smatra izdatim u trenutku kada ga komandant potpiše (odobri). Ako se zapovesti ili naređenja izdaju usmeno pa se naknadno oformljuju ili zapisuju, navodi se vreme (čas, dan, mesec i godina) kada ih je i kome komandant usmeno saopštio.

106. *Radna karta komandanta* bataljona je osnovni dokument planiranja koji vodi komandant ili njegov zamenik. Na njoj se grafički predstavljaju angažovane snage za izvršenje konkretnog zadatka. Prema potrebi dopunjava se tekstualno-tabelarnim priložima sa podacima koji se ne mogu uneti (ucrtati) na kartu. Radna karta omogućava komandantu i ostalim organima komande potpuno praćenje situacije i njenu brzu i realnu procenu, pripremu i donošenje odluke i praćenje njene realizacije, organizovanje sadejstva, obaveštavanje, izveštavanje i analizu izvršenja zadatka.

Radna karta komandanta, načelno, sadrži:

- borbeni raspored neprijatelja (ukoliko je poznat), verovatne pravce dejstva njegovih snaga i druge značajne podatke;

- osnovne elemente borbenog rasporeda jedinica u čijem sastavu bataljon izvršava zadatak;

- rejone i položaje suseda koji sadejstvuju bataljonu;
- borbeni raspored bataljona detaljno sa rejonima rasporeda i pravcima dejstava potčinjenih jedinica;
- mesta minskih polja i druge prepreke u rejonu ili na pravcu dejstva bataljona;
- po potrebi, i druge elemente i podatke koji se mogu grafički prikazati ili upisati na kartu.

107. Zapovest je borbeni dokument kojim komandant jasno i nedvosmisleno postavlja zadatke potčinjenim jedinicama. Nosi naziv vida borbenog dejstva (napad, odbrana) ili borbene taktičke radnje (zaseda, marš, odmaranja i sl.). Zapovest se najčešće izdaje usmeno na zemljištu, a oformljuje je (piše) zamenik komandanta bataljona.

108. Naređenje se, najčešće usled kratkoće vremena, izdaje umesto kompletne zapovesti radi regulisanja određene radnje ili borbenog dejstva jedinice ili kada u toku pripreme i izvođenja borbe treba dopuniti izdatu zapovest, odnosno u skladu sa razvojem situacije, postaviti nove zadatke jedinicama. Izdaje se usmeno ili pisano, a oformljuje ga zamenik komandanta.

109. Izveštaj je borbeni dokument kojim se pretpostavljena komanda izveštava o stanju i borbenoj gotovosti bataljona, daljim namerama u borbenim dejstvima, neprijateljevim snagama, izvršenim zadacima i dr. Mogu biti redovni i vanredni, usmeni i pisani, a dostavljaju se kurirom ili preko sredstava veze.

110. Obaveštenje se dostavlja potčinjenim, susedi-ma i jedinicama i komandama koje sadejstvuju bataljonu pri izvršenju zadatka. Obaveštenjem se daju podaci o neprijateljevim snagama i situaciji, o vlastitim namerama i odlukama. Prenosi se usmeno i pisano, kurirom ili sredstvima veze. Pravovremeno obaveštenje olakša-

va procenu situacije, donošenje odluke i usaglašavanje postupaka.

111. *Plan komandantskog izviđanja* radi se prema potrebi kada se komandant odluči da na taj način upozna potčinjene sa odlukom. Izrađuje ga zamjenik komandanta grafički, tabelarno ili kao pribelesku. Sadrži pitanja koja komandant rešava sa potčinjenima na zemljištu. Plan je proizvoljne forme, a treba da sadrži odgovore na pitanja šta i u koje vreme na pojedinim radnim tačkama treba precizirati.

112. *Opšti dokumenti kriptozastite* obezbeđuju tajnost i prikriveno prenošenje zapovesti, naređenja, izveštaja, obaveštenja i drugih informacija o priprema, toku i rezultatima borbenih dejstava. Komandant bataljona ih dobija od pretpostavljene komande. To su sledeći dokumenti: kodirana karta, razgovornik, ključevi za razgovornik, tablica signala i tajni nazivi komandi, jedinica i starešina.

113. *Dokumenti veze* obezbeđuju neprekidno, brzo, sigurno i uspešno rukovođenje i komandovanje jedinica u pripremanju i izvođenju borbenih dejstava pomoću sredstava veze. To su planovi rada i šeme veza u bataljonu, a dobijaju se od pretpostavljene komande.

114. *Ratni dnevnik* vodi se po danima tokom celog rata. U njega se događaji ili drugi značajni podaci upisuju hronološki. Sadrži: kratak sadržaj svih komandantovih zapovesti, važnija naređenja, podatke iz izveštaja potčinjenih, stanje jedinica, primljena i dostavljena obaveštenja i druge značajne aktivnosti i događaje u bataljonu. Vodi ga zamjenik komandanta bataljona.

115. *Pregled gubitaka* vodi se radi tačne evidencije svih gubitaka i sagledavanja stanja jedinica po specijalnostima. Na osnovu njega se izveštava pretpostavljena komanda i traži odgovarajuća popuna. Vodi ga referent za opšte poslove.

Obaveštajni dokumenti u bataljonu su: plan obaveštajnog obezbeđenja, naređenje za obaveštajno obezbeđenje, radna karta, obaveštajni dnevnik, obaveštajni izveštaj i obaveštenje o neprijatelju. Vodi ih pomoćnik komandanta za obaveštajno-bezbednosne poslove.

Zavisno od raspoloživog vremena, borbene situacije i zahteva pretpostavljene komande mogu se raditi i drugi dokumenti ili neki od navedenih izostaviti, ako u konkretnoj situaciji nisu neophodni.

3. – KOMANDNO MESTO

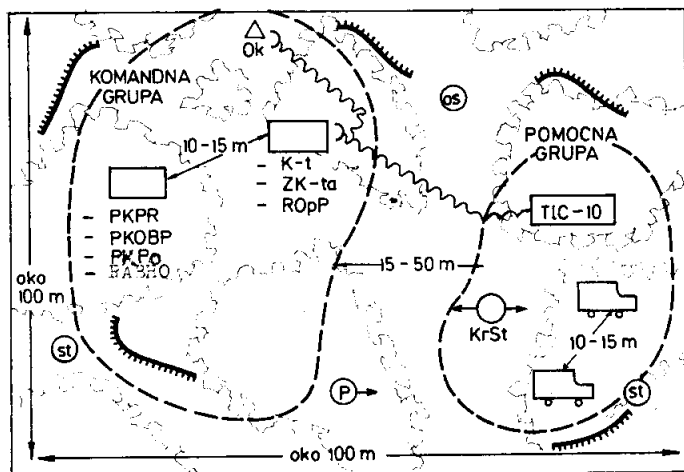
116. *Komandno mesto (KM)* je prostorija ili objekat na kome se za vreme pripremanja i izvođenja borbenih dejstava, razmešta komanda bataljona sa odgovarajućim tehničkim sredstvima i jedinicama. Zahvata prostor oko 100×100 m. Razmešta se na težištu borbe na prostoru koji omogućava uspešno rukovođenje i komandovanje bez čestog premeštanja. U odbrani, načelno je u visini rejonu odbrane čete druge linije ili rezerve, a u napadu na 1–2 km od četa prve linije.

Na komandnom mestu bataljona (šema 2) ljudstvo se razmešta u dve grupe – komandnu i pomoćnu grupu. Komandnu grupu čine organi komande, a pomoćnu grupu ljudstvo za rad na sredstvima veze, kuriri i vozači motornih vozila.

U bataljonu se organizuje samo osnovno komandno mesto, a predviđa naredni rejon komandnog mesta.

117. Rejon komandnog mesta određuje pretpostavljeni ili ga bira komandant bataljona o čemu izveštava pretpostavljenog. Komandno mesto treba da bude zaštićeno rasporedom vlastitih jedinica.

Rejon komandnog mesta treba da omogući: neprekidnost i efikasnost rukovođenja i komandovanje pot-

Sema 2. Načelna šema rasporeda komande bataljona na KM

činjenim jedinicama; stalnu i sigurnu vezu sa pretpostavljenim, potčinjenim i sadejstvjućim jedinicama; dobru preglednost ispred fronta i mogućnost osmatranja i uvida u tok borbe; povoljne uslove za utvrđivanje i maskiranje; da ima dobre prilaze i mogućnost brzog premeštanja.

Na komandnom mestu izrađuju se i uređuju: skloništa za rad, zaštitu i odmor starešina komande; zakloni i skloništa za ljudstvo sa sredstvima veze; objekti za vatreno dejstvo i putevi za prikriven saobraćaj.

118. Premeštanje komande u naredni rejon komandnog mesta izvodi se prema planu. Komanda bataljona se premešta kada je komandovanje otežano ili prema potrebi (plansko premeštanje) ili kada je komandno mesto ugroženo dejstvom neprijatelja (prinudno premeštanje). Radi urednog premeštanja pravovre-

meno se određuju pravci i način premeštanja. Premeštanje se obavlja prema odluci komandanta, a na osnovu odobrenja pretpostavljenog starešine. O premeštanju komande obaveštavaju se, pored pretpostavljenog, potčinjeni i susedi.

4. – ORGANIZOVANJE VEZA

119. Bataljon ima formacijsku jedinicu veze namenenu za obrazovanje centra veze na komandnom mestu radi uspostavljanja i održavanja veza sa pretpostavljenom komandom, potčinjenim jedinicama i jedinicama podrške i sadejstva.

U bataljonu se planiraju, organizuju, uspostavljaju i održavaju veze komandovanja, sadejstva, javljanja i obaveštavanja koje se ostvaruju radio, radiorelejnim, žičnim, kurirskim i signalnim sredstvima. Veza se planira, organizuje i uspostavlja na osnovu odluke komandanta i zapovesti – naređenja pretpostavljene komande.

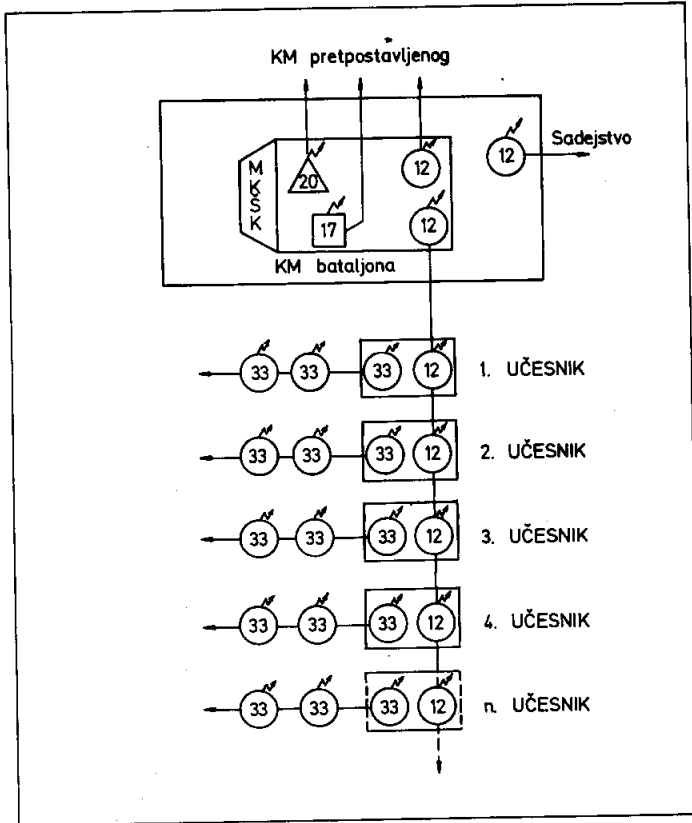
Gotovost veza određuje komandant i ona, po pravilu, prethodi gotovosti bataljona za predstojeću borbu.

120. *Veza komandovanja* se organizuje, uspostavlja i održava sa pretpostavljenom komandom prema planu pretpostavljenog i sa potčinjenim jedinicama pri čemu se prema konkretnoj situaciji koriste sve vrste veza.

Veza sadejstva se ostvaruje: između potčinjenih jedinica vezom komandovanja, a izuzetno i posebno organizovanim pravcima pojedinih vrsta veza ako to potrebe i mogućnosti dozvoljavaju; sa susednim i podržavajućim jedinicama korišćenjem veza komandovanja pretpostavljenog.

Veza javljanja i obaveštavanja u bataljonu, načelno, se održava vezom komandovanja i sadejstva. Prvenstveno

no se koristi ona vrsta veze koja u datom momentu obezbeđuje najbrži prenos podataka. Pri tome prenos podataka obaveštavanja ima prioritet u odnosu na sve druge prenose.

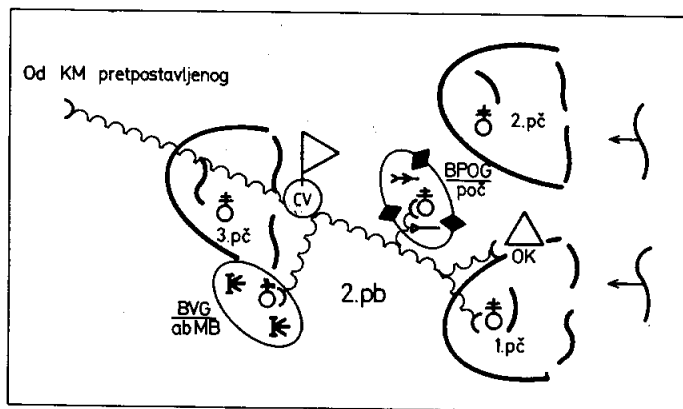
Šema 3. Načelna šema organizacije radio-veze u bataljonu

121. *Radio-veza (RV)* je osnovna, a u pojedinim situacijama i jedina vrsta veze u bataljonu. Uspostavlja se radio-uređajima VF i VVF opsega u radio-mreži u kojoj je osnovni telefonski saobraćaj.

Radio-veza sa pretpostavljenim uspostavlja se i održava radio-uređajima u jednom VF kanalu i dva VVF kanala, a sa potčinjenima u jednom VVF kanalu (šema 3). U radio-mrežu potčinjenih uključuju se i jedinice ojačanja, ako je bataljon ojačan.

122. *Radio-relejna veza (RRV)* uspostavlja se između komandnog mesta bataljona i pretpostavljenog jed-nokanalnim radio-relejnim uređajem, načelno, po pravcu za telefonski saobraćaj.

123. *Žična veza (ŽV)* se organizuje sa pretpostavljenim u jednom pravcu koji postavlja pretpostavljena komanda i sa potčinjenim jedinicama na težištu borbenih dejstava koje bataljon organizuje sopstvenim sredstvi-ma (šema 4).

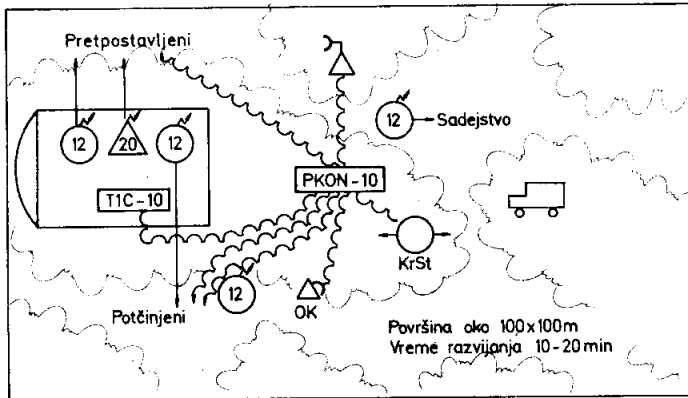

Šema 4. Načelna šema organizacije žične veze u bataljonu

124. Kurirska veza (KrV) se organizuje od komandnog mesta sa pretpostavljenom komandom i potčinjenim jedinicama upućivanjem redovnih, a po potrebi, i vanrednih kurira. Ima veliki značaj i treba je koristiti sve dok zadovoljava pravovremenost prenosa poruka. Kurire, načelno, upućuje pretpostavljeni ka potčinjenom, a po potrebi i potčinjeni ka pretpostavljenom.

125. Signalna veza (SgV) še organizuje i koristi kao dopuna ostalim vrstama veza, i to radi prenošenja komandi i najavljiivanja opasnosti. Najčešće se koristi u potčinjenim jedinicama. Može se održavati vizuelnim i zvučnim sredstvima.

126. Na komandnom mestu razvija se centar veze (CV) koji čine: radio-uređaji VF i VVF opsega u MKŠK i van njih, krajnja radio-relejna stanica, telefonski centar i kurirska stanica (šema 5).

Šema 5. Načelna šema centra veze na KM bataljona

Radio-uređaji VF i VVF opsega i telefonska centrala (posrednik) postavljaju se za rad u neposrednoj blizini komandanta, a jednokanalni radio-relejni uređaj

postavlja se u rejonu pogodnom za uspostavljanje radio-relejne veze na udaljenju u granicama tehničkih normi.

127. Radi zaštite sopstvenih veza od elektronskih dejstava neprijatelja potrebno je preduzeti sledeće mere:

- telefonski saobraćaj u radio i žičnoj vezi obavljati prema Uputstvu o unutrašnjem telefonskom i telegrafskom saobraćaju u ratnim uslovima. Tajnost u telefonskom saobraćaju može biti važnija od brzine prenošenja informacija. Treba imati u vidu da je svako odgovor za sadržaj svog saopštenja i za način njegovog prenošenja;

- radio-vezu koristiti samo ako nije moguće koristiti druge vrste veza;

- u telefonskom saobraćaju legitimisati učesnike kad god se posumnja u njihov identitet;

- u pripremi borbenih dejstava načelno zabraniti korišćenje radio-veze;

- izbegavati primopredaju dužih i važnijih saopštenja radio-vezom, sem kada je to neizbežno;

- u svakoj situaciji organizovati bezbednosno, inžinjerijsko i borbeno osiguranje elemenata centra veze bataljona, a naročito onih koji se udaljuju iz rejona komandnog mesta.

*Glava IV***OBEZBEĐENJE BORBENIH DEJSTAVA**

128. Obezbeđenje borbenih dejstava bataljona obuhvata preduzimanje raznovrsnih mera, postupaka i aktivnosti radi stvaranja što povoljnijih uslova za pripremu, organizovanje i izvođenje borbenih dejstava. Time se isključuje ili otežava iznenađenje neprijatelja i preduzimaju se mere i postupci za pravovremeno otkrivanje neprijateljevih namera i otklanjanje posledica izazvanih njegovim dejstvima. Preduzima se neprekidno u svim uslovima organizovanja i izvođenja borbenih dejstava.

Mere obezbeđenja borbenih dejstava koje se preduzimaju u bataljonu usklađuju se sa odgovarajućim merama pretpostavljene komande, a organizuju se i izvode u sadejstvu i saradnji sa susedima, jedinicama Teritorijalne odbrane i drugim subjektima ONO i DSZ.

129. Obezbeđenje borbenih dejstava u bataljonu obuhvata: moralno-političko obezbeđenje, obaveštajno obezbeđenje, bezbednosno obezbeđenje; inženjerijsko obezbeđenje; protivnuklearno-biološko-hemijsko obezbeđenje; pozadinsko obezbeđenje; maskiranje i osiguranje. Težište i prioritet obezbeđenja određuje pretpostavljeni starešina ili o tome odlučuje komandant bataljona na osnovu dobijenog zadatka i uslova u kojima se izvode borbena dejstva.

1. - MORALNO-POLITIČKO OBEZBEĐENJE

130. *Moralno-političko obezbeđenje* (MPOb) obuhvata organizovano i stalno preduzimanje mera, postupaka i aktivnosti radi jačanja moralno-političkog jedinstva, izgrađivanje visokog borbenog morala pojedinaca i jedinica bataljona kao odlučujućih činilaca njihove sposobnosti da uspešno izvršavaju borbene zadatke u najsloženijim uslovima oružane borbe.

Cilj moralno-političkog obezbeđenja jeste da: obezbedi visoku moralno-političku spremnost svakog pojedinca i jedinica za izvršavanje dobijenog zadatka, izgrađuje otpornost protiv psihološko-propagandnog delovanja neprijatelja, razvija pozitivan odnos prema odbрани zemlje i veru u snagu i sposobnost sopstvene jedinice za uspešno izvršenje dobijenog zadatka.

Moralno-političko obezbeđenje organizuje se i izvodi u svim uslovima i u skladu sa konkretnom situacijom i zadatkom.

131. Moralno-političko obezbeđenje borbenih dejstava sadrži: praćenje i jačanje moralno-političkog stanja i borbenog morala u bataljonu; procenu moralno-političke situacije u procesu donošenja odluke; neposredne moralno-političke pripreme za predstojeći zadatak; zaštitu od psihološko-propagandnih aktivnosti neprijatelja; brigu o ljudima i borbenim sredstvima; pravovremeno informisanje, organizovanu obuku i vaspitanje; saradnju sa odgovarajućim samoupravnim organima, organizacijama i zajednicama, kulturne, sportske i rekreativne aktivnosti i mere samozaštite.

Svi sadržaji moralno-političkog obezbeđenja u bataljonu realizuju se u skladu sa postojećim uputstvima za svaku ovu delatnost.

132. Nosioци moralno-političkog obezbeđenja u bataljonu su: komanda bataljona, starešine jedinica, organizacija SKJ, organizacija SSOJ, vojni kolektivi i svaki pojedinac.

Za moralno-političko stanje i borbeni moral u bataljonu odgovoran je komandant. On lično i preko pomoćnika za politički rad proučava i ocenjuje moralno-političko stanje i borbeni moral u bataljonu i preduzima mere u vezi sa moralno-političkim obezbeđenjem. Sve starešine u bataljonu, u okviru svojih nadležnosti, zadatka i dužnosti, dužni su da predlažu i preduzimaju mere za jačanje moralno-političkog stanja i borbenog morala i odgovorni su za to komandantu.

133. Procena moralno-političke situacije u procesu donošenja odluke, u osnovi, obuhvata procenu: moralno-političkog stanja i borbenog morala neprijatelja; moralno-političkog stanja i borbenog morala bataljona; stanja na teritoriji izvođenja borbenih dejstava; raspoloživog vremena za preduzimanje odgovarajućih mera i aktivnosti u vezi sa moralno-političkim obezbeđenjem predstojećih borbenih dejstava. Procenu moralno-političke situacije u stručnom pogledu obavlja pomoćnik komandanta za politički rad.

Na osnovu procene moralno-političke situacije i odluke komandanta pomoćnik za politički rad predlaže komandantu plan moralno-političkog obezbeđenja. Plan, načelno, sadrži: oblike i sadržaje informisanja jedinica, sadržaje i oblike političke aktivnosti i način angažovanja starešina i vojnih kolektiva; sadržaje i oblike rada na suzbijanju uticaja neprijateljevog psihološko-propagandnog delovanja, način saradnje sa odgovarajućim subjektima ONO i DSZ, oblike kulturnozabavnih aktivnosti i način izveštavanja o moralno-političkom stanju u jedinicama. Plan se ne oformljuje kao poseban borbeni dokumenat, već ga pomoćnik vodi u vidu za-beleške u svojoj beležnici, a važniji podaci unose se u ratni dnevnik:

134. *Samozaštita* se organizuje i sprovodi u svim uslovima radi: jačanja idejno-političkog jedinstva, borbene gotovosti i moralno-političkog stanja, suzbijanja

uticaja psihološko-propagandne delatnosti neprijatelja; sprečavanja dezerterstva, panike i delovanja unutrašnjeg neprijatelja; zaštite tajnosti pripreme borbenih dejstava, podataka, dokumenata, sistema komandovanja i veza; zaštita života i zdravlja pripadnika bataljona od svih oblika i izvora ugrožavanja.

Samozaštitu organizuje komanda bataljona i sve starešine jedinica u okviru svojih nadležnosti, ovlašćenja i odluke komandanta, a u skladu sa Uputstvom o ostvarivanju samozaštite u Jugoslovenskoj narodnoj armiji.

2. OBAVEŠTAJNO OBEZBEĐENJE

135. *Obaveštajno obezbeđenje* (OOb) borbenih dejstava bataljona čine mere, postupci i aktivnosti koje se preduzimaju radi prikupljanja, obrade i korišćenja obaveštajnih podataka o neprijatelju, prostoru borbenih dejstava i vremenskim prilikama u zoni obaveštajne odgovornosti bataljona. Cilj obaveštajnog obezbeđenja jeste sprečavanje iznenađenja svih vrsta, pravovremeno donošenje celishodne odluke, efikasno rukovođenje i komandovanje jedinicama bataljona i uspešno izvođenje borbenih dejstava.

Obaveštajno obezbeđenje u bataljonu obuhvata: planiranje i organizovanje obaveštajnog rada, prikupljanje i obradu obaveštajnih podataka – procenu snaga, namera i mogućnosti neprijatelja, izveštavanje i obaveštavanje.

Težište obaveštajnog obezbeđenja je na prikupljanju podataka značajnih za donošenje odluke o upotrebi bataljona.

136. Komandant bataljona je odgovoran za organizovanje i realizaciju obaveštajnog obezbeđenja u zoni obaveštajne odgovornosti. Ovu zonu, načelno, određuje

pretpostavljeni i poklapa se sa borbenim zadatkom, odnosno rejonom – pravcem dejstva bataljona uključujući i raspored neprijateljevih snaga koje mogu bitno da utiču na izvršenje zadatka.

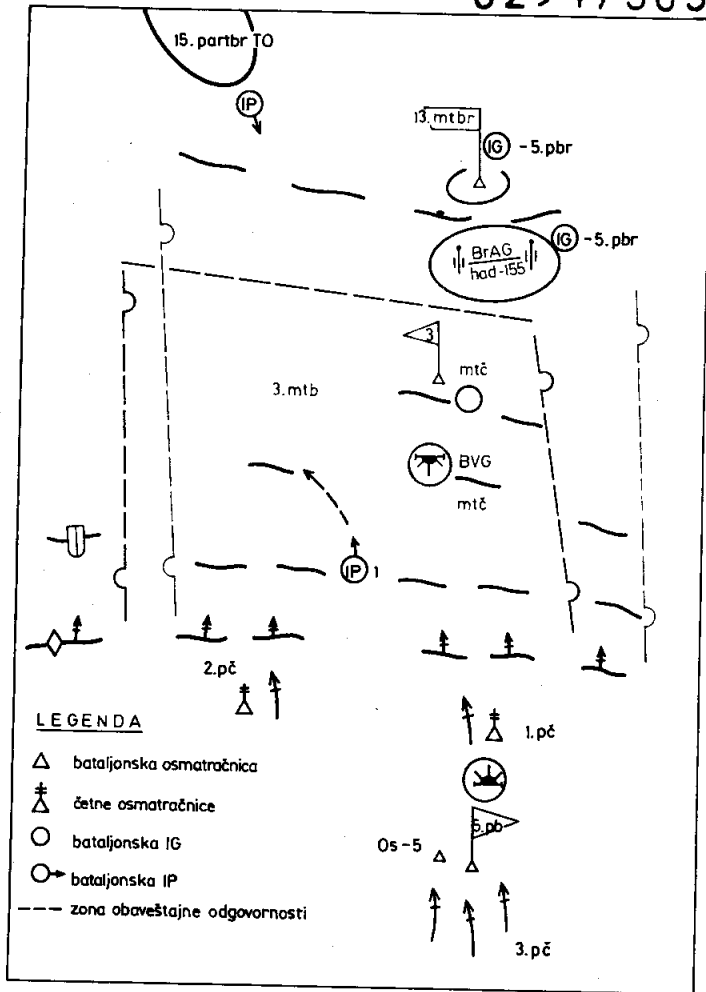
Pomoćnik komandanta bataljona za obaveštajno-bezbednosne poslove neposredno organizuje i sprovodi obaveštajne i kontraobaveštajne aktivnosti na osnovu: zadatka bataljona, odluke Komandanta i poznavanja taktike dejstva neprijatelja.

Obaveštajne podatke bataljon dobija od pretpostavljenog, a dopunjuje ih izviđanjem i razmenom podataka sa susedima, obaveštajnim organima i jedinicama Teritorijalne odbrane i drugim subjektima ONO i DSZ i stanovništvom. Dobijene podatke o neprijatelju komandant neprekidno dopunjava i proverava da bi njegova odluka o angažovanju bataljona bila pravovremena i celishodna.

137. Izviđanje je osnovni način za prikupljanje obaveštajnih podataka. Organizuje se i sprovodi neprekidno i u svim uslovima borbenih dejstava sopstvenim snagama i oslanjanjem na pretpostavljenu komandu i uz sradnju sa odgovarajućim organima subjekata ONO i DSZ. Nosilac organizovanja izviđanja u bataljonu je pomoćnik komandanta za obaveštajno-bezbednosne poslove, a u nižim jedinicama njihovi komandiri.

Izviđanje u bataljonu obavlja se osmatranjem, dejstvom izviđačkih patrola i grupa i borbenim rasporedom jedinica bataljona u neposrednom borbenom doiru (šema 6).

138. Osmatranje organizuju sve starešine u jedinicama bataljona u svim uslovima borbe, radi neprekidnog praćenja toka borbenih dejstava. Obavljaju ga osmatrači sa određenog mesta za osmatranje (osmatračnica) ili iz pokreta. Osmatranje noću dopunjuje se pri-

Sema 6. Načelna šema rasporeda izviđačkih organa bataljona u napadu

sluškivanjem i, kada za to ima sredstava, pomoću optoelektronskih uređaja.

139. Izviđačka patrola (IP) formira se radi izviđanja neprijatelja, puteva i objekata na njima i zemljišta u rejonu – pravcu predstojećih dejstava. Može biti različitog sastava, a jačine je načelno, od odeljenja do voda.

Izviđačka patrola izviđa osmatranjem (iz pokreta, sa zastanka i s mesta), prisluškivanjem, prikupljanjem podataka od stanovništva i obaveštajnih organa i jedinica Teritorijalne odbrane, a u povoljnim situacijama i izviđačkim borbenim dejstvima. Ako se kreće peške, upućuje se na udaljenje od 3 do 5 km, odnosno od 7 do 15 km ako je motorizovana. U zahvatu fronta prikuplja podatke o: prednjem kraju neprijateljeve odbrane, odnosno rasporedu četa prve linije, sistemu vatre, preprekama, osmatračnicama, vatrenim grupama i drugim vatrenim sredstvima.

140. Izviđačka grupa (IG) povremeno se formira i pravovremeno ostavlja ili upućuje u borbeni raspored neprijatelja na mesto odakle joj se pružaju najpovoljniji uslovi za izviđanje. Može biti jačine od grupe vojnika (3–5) do odeljenja. Zadatak izvršava osmatranjem, prisluškivanjem, prikupljanjem podataka od izviđačkih organa i jedinica Teritorijalne odbrane, a u povoljnim uslovima i izviđačkim borbenim dejstvima. Izviđačka grupa se upućuje, najčešće na dubinu do 5 km, a najdalje do 10 km u rejonu gde se očekuje razmeštaj najvažnijih elemenata borbenog rasporeda neprijatelja.

Izviđačku grupu bataljon može formirati i uputiti u određeni rejon i prema naređenju pretpostavljene komande koja joj obezbeđuje i sredstva veze radi izvršenja zadatka. Pre upućivanja u pozadinu neprijatelja izviđačka grupa se snabdeva hranom, dokumentima kriptozastite, sredstvima veze, optoelektronskim i drugim sredstvima.

141. Jedinice u neposrednom borbenom dodiru prikupljaju podatke o neprijatelju osmatranjem, a prema potrebi ga vatrom prisiljavaju da otkrije raspored jedinica i borbenih sredstava. Borbom se zarobljavaju neprijateljeva lica, zaplenjuju dokumenti, oružje i oprema i na taj način dobijaju obaveštajni podaci.

3. – BEZBEDNOSNO OBEZBEĐENJE

142. *Bezbednosno obezbeđenje* (BOb) bataljona obuhvata mere, radnje i postupke koje preduzimaju subjekti bezbednosti i samozaštite u cilju otkrivanja i sprečavanja obaveštajne, diverzantsko-terorističke, psihološko-propagandne i drugih oblika neprijateljeve delatnosti u bataljonu i rejonima pripreme, organizovanja i izvođenja borbenih dejstava.

Komanda i starešine jedinica bataljona organizuju bezbednosno obezbeđenje kao redovnu delatnost. Svaki starešina odgovoran je za bezbednost svoje jedinice. Sve radnje i postupci koji su vezani za pripremu i upotrebu bataljona moraju se držati u tajnosti.

Za organizovanje i sprovođenje mera bezbednosti u bataljonu odgovara komandant, a za preduzimanje kontraobaveštajnih mera i drugih stručnih bezbednosnih poslova odgovoran je pomoćnik komandanta za obaveštajno-bezbednosne poslove i u njihovoj realizaciji oslanja se na organe bezbednosti pretpostavljene komande.

143. Bezbednosno obezbeđenje bataljona obuhvata preventivne, borbene, kontraobaveštajne i druge mere i postupke koji se preduzimaju u okviru priprema i izvođenja borbenih dejstava sa ciljem da se spreče obaveštajne i druge subverzivne delatnosti spoljnje

i unutrašnjeg neprijatelja prema bataljonu i u samom bataljonu.

Posebno je značajno razvijanje svesti, odgovornosti, inicijative i budnosti svih pripadnika bataljona, preduzimanje mera zaštite tajnosti podataka, borbenih, sredstava, pokreta, rejona rasporeda i upotrebe bataljona, bezbednosnih priprema ljudstva za izvršenje borbenih i drugih zadataka, kao i saradnja sa subjektima ONO i DSZ u rejonu – pravcu dejstva bataljona.

144. Bezbednosno obezbeđenje bataljona organizuje se i sprovodi stalno i u svim borbenim i drugim uslovima na osnovu propisa i naređenja pretpostavljene komande, procene, ispoljene i očekivane obaveštajne i druge subverzivne aktivnosti neprijatelja, stanja bezbednosti i samozaštite u bataljonu i rejonu borbenih dejstava i na osnovu odluke komandanta bataljona.

Kontraobaveštajne mere u bataljonu organizuje i sprovodi pomoćnik komandanta za obaveštajno-bezbednosne poslove u skladu sa Pravilom službe organa bezbednosti u oružanim snagama i drugim stručnim propisima i naređenjima pretpostavljene komande, a u skladu sa konkretnom situacijom oslanjajući se na pretpostavljenu komandu.

145. Bezbednost bataljona postiže se: fizičkim obezbeđenjem; razvijanjem i podizanjem svesti, samoinicijative, političke budnosti i odgovornosti i angažovanjem svih pripadnika bataljona na sprovođenju mera bezbednosti i samozaštite; merama kontraobaveštajnog obezbeđenja i neposrednom saradnjom svih subjekata u preduzimanju ovih mera i njihovim usklađivanjem sa merama koje preduzimaju organi društveno-političke zajednice na teritoriji.

146. Pri izvođenju borbenih dejstava na privremeno zapošednutoj teritoriji bezbednost bataljona postaje

još složenija usled specifičnih uslova ovih dejstava, jačine neprijatelja, ispoljene i očekivane delatnosti unutrašnjeg neprijatelja i mogućnosti izdajstva i kolaboracije pojedinaca sa neprijateljem i slično. Zbog toga je potrebna potpunija sinhronizacija svih mera i aktivnosti organa komande bataljona sa drugim subjektima ONO i DSZ po mestu, vremenu i načinu angažovanja snaga i sredstava radi potpunije zaštite od svih oblika subverzivne delatnosti spoljnog i unutrašnjeg neprijatelja.

4. - INŽINJERIJSKO OBEZBEĐENJE

147. Inžinjerijsko obezbeđenje (InžOb) borbenih dejstava obuhvata radove i dejstva iz zaprečavanja, obezbeđenja kretanja i maskiranja koje izvode jedinice bataljona u svim uslovima pripreme i izvođenja borbenih dejstava radi stvaranja što povoljnijih uslova za dejstvo vlastitih snaga, a otežavanje dejstva neprijatelja. Ostvaruje se: zaštitom žive sile i tehničkih materijalnih sredstava; ograničavanjem, kanalisanjem, usmeravanjem i otežavanjem dejstva neprijatelju; obezbeđenjem kretanja vlastitim snagama; maskiranjem jedinica, objekata i radova u svim vidovima i oblicima borbenih dejstava, u obimu koji zahteva borbeni zadatak i zavisno od konkretne situacije. Realizuje se prema jedinstvenom planu pretpostavljene komande kojim se predviđa koje radove izvodi bataljon, a koje inžinjerijska jedinica pretpostavljene komande ili specijalizovane organizacije udruženog rada, što se reguliše zapovešću ili posebnim naređenjem.

148. Zaprečavanje, kao jedan od osnovnih sadržaja borbenih dejstava, težišni je zadatak inžinjerijskog obezbeđenja naročito u odbrani. Preduzima se u svim uslovima i značajan je činilac protivoklopne, protivde-

santne i protivpešađijske borbe. Njime se usporava tempo napada, ograničava, otežava i kanališe dejstvo neprijatelja, prvenstveno njegovih oklopnih i mehanizovanih jedinica; otežava spuštanje vazdušnih i iskrcavanje pomorskih desanata i njihovo dejstvo; otežava neprijatelj saobraćaj i snabdevanje; nanose gubici neprijatelju i stvaraju povoljni uslovi za dejstvo vlastitih jedinica.

Zaprečavanje obuhvata ojačavanje prirodnih i izradu raznovrsnih veštačkih protivoklopnih i protivpešađijskih minskoeksplozivnih i fortifikacijskih prepreka. Izvršeno zaprečavanje ne sme sprečavati ili ograničavati planirani pokret i dejstvo jedinica bataljona, naročito na pravcima predviđenim za preduzimanje aktivnih dejstava, već mora poslužiti kao oslonac za njihovo izvođenje. Zbog toga mora biti maksimalno usaglašeno sa sistemom vatre i planiranim pokretima.

149. Utvrđivanje se preduzima radi stvaranja povoljnih uslova za izvođenje borbenih dejstava i zaštite vlastitih snaga. Obuhvata izradu objekata za: dejstvo, osmatranje, prikriveno kretanje, komandovanje i vezu, zaštitu ljudstva i materijalnih sredstava. Može se izvoditi u grupnom i rovovskom sistemu ili njihovom kombinacijom.

Sistem, obim i stepen utvrđivanja jedinica, kao i raspored snaga i sredstava ojačanja za izvođenje utvrđivanja određuje komandant bataljona. Osnovu utvrđivanja čine objekti poljskog tipa.

Utvrđivanje preduzimaju sve jedinice bataljona u svim situacijama bez posebnog naređenja. Pri tome se koriste prirodne pogodnosti zemljišta, prirodni i veštački zakloni i objekti. Na zadacima utvrđivanja, prema planu pretpostavljenog, mogu se angažovati i specijalizovane organizacije udruženog rada i stanovništvo.

150. *Inžinjerijsko obezbeđenje kretanja* bataljon ostvaruje savlađivanjem raznovrsnih prirodnih i veštačkih prepreka.

Veštačke prepreke (minskoeksplozivne, fortifikacione, hemijske, radioaktivne), vlastite ili neprijateljeve, jedinice bataljona savlađuju obilaskom ili prelaskom kroz međuprostore, a kada to nije moguće, savlađuju ih izradom prolaza. Prolaze u preprekama bataljona izrađuje vlastitim snagama koristeći formaciona, priručna i mesna sredstva. Za ove zadatke u bataljonu se mogu formirati grupe za pravljenje prolaza i grupe za raščišćavanje.

Za savlađivanje većih vodenih prepreka bataljon se redovno ojačava potrebnim plovnim sredstvima ili pontonirskim jedinicama pretpostavljene komande ili se naslanja na organizovana i uređena mesta prelaska više jedinice.

151. *Maskiranje* obuhvata izradu lažnih objekata, maskiranje jedinica, materijalnih sredstava, objekata i druge radove kojima se prikrivaju vlastite snage, sredstva i namere. Sve jedinice bataljona preduzimaju radove na maskiranju sopstvenih snaga, sredstava i namera u toku pripreme, a i u toku izvođenja borbenih dejstava.

5. – PROTIVNUKLEARNO–HEMIJSKO–BIOLOŠKO OBEZBEĐENJE

152. *Protivnuklearno-hemijsko-biološko obezbeđenje* (PNHBOb) bataljon organizuje u svim uslovima radi: pravovremenog otkrivanja opasnosti i zaštite ljudstva i materijalnih sredstava od dejstva nuklearnog, hemijskog i biološkog oružja; otklanjanja posledica nuklearnih i hemijskih udara i stvaranja mogućnosti za uspeš-

no izvršenje borbenog zadatka u uslovima upotrebe nuklearnog, hemijskog i biološkog oružja.

U bataljonu se organizuje i sprovodi: nuklearno-hemijsko-biološka kontrola; protivnuklearna-hemijsko-biološka zaštita; otklanjanje posledica dejstva nuklearnog, hemijskog i biološkog oružja. Komandant bataljona je odgovoran za PNHBOb bataljona, a organizuju ga i sprovode sve starešine i jedńnice u bataljonu.

153. Nuklearno-hemijsko-biološka kontrola (NHBk) obuhvata: prikupljanje podataka o NHB oružju neprijatelja; osmatranje nuklearnih i hemijskih udara neprijatelja, obaveštavanje i javljanje o NHB opasnosti; radiološko-hemijsko-biološko (RHB) izviđanje i obeležavanje kontaminiranih rejona i zona, kao i praćenje ponašanja radiološko-hemijske kontaminacije u rejonima i zonama nuklearnog i hemijskog dejstva; korišćenje prikupljenih meteoroloških podataka značajnih za prostiranje efekata nuklearnih i hemijskih udara i ponašanja radiološke i hemijske kontaminacije; dozimetrijsku kontrolu i kontrolno-zaštitnu službu na kontaminiranom zemljištu.

154. Protivnuklearno-hemijsko-biološka zaštita (PNHBz) obuhvata tehničke mere zaštite i operativno-taktičke mere i postupke.

Tehničke mere zaštite su: lična i kolektivna zaštita ljudstva od početnih i naknadnih efekata dejstva NHB oružja i zaštita objekata, naoružanja i drugih materijalnih sredstava, hrane i vode.

Operativno-taktičke mere i postupci su: aktivna dejstva po neprijatelju i njegovim nosiocima NHB oružja; manevar pokretom za postizanje rastresitosti i promena rejona rasporeda, ukopavanje i maskiranje, obilazak kontaminiranih rejona ili njegovo savlađivanje na delovima i pravcima sa najnižom kontaminacijom.

155. *Otklanjanje posledica* dejstva NHB oružja obuhvata: izvlačenje povređenog ljudstva, oštećenog i kontaminiranog naoružanja i tehnike iz rejonu nuklearnog i hemijskog udara i ukazivanje prve pomoći i dekontaminacija ljudstva, opreme, materijalnih sredstava, hrane, vode i objekata. Otklanjanje posledica organizuje komandant bataljona uz pomoć pretpostavljene komande radi spasavanja ljudstva i uspostavljanja borbene sposobnosti bataljona za nastavljanje borbe. Pri tome se angažuju delovi jedinica koji nisu neposredno u borbi ili najbliža jedinica Teritorijalne odbrane ili civilne zaštite prema naređenju pretpostavljenog starešine.

156. *Dekontaminacija* može biti pojedinačna, grupna i na dekontaminacionoj stanici jedinice atomsko-biološko-hemijske odbrane ili RHB jedinice civilne zaštite.

Pojedinačna dekontaminacija se izvodi na mestu kontaminacije formacijskim priborima ili priručnim sredstvima. Izvodi se u toku borbe, odmah posle hemijskog napada u vremenu od 1 do 15 minuta, prema Uputstvu za upotrebu ličnog pribora za dekontaminaciju. Pojedinac dekontaminira sebe, odeću, lično naoružanje, neke artikle ishrane (konzerve), konje, zaklon i deo rova.

Grupnu dekontaminaciju zajedničkog naoružanja, borbenih i neborbenih vozila obavljaju posluge i vozači formacijskim priborom ili priručnim sredstvima. Izvodi se pod rukovodstvom komandira vodova i odeljenja na vatrenom položaju, naizmenično po odeljenjima (oruđima).

Dekontaminacija zemljišta oko oruđa, na osmatračnicama i na stazama za kretanje na vatrenim položajima izvodi se posle pojedinačne i grupne dekontaminacije oruđa i vozila.

Kad borbena situacija omogućava, dekontaminacija se organizuje na dekontaminacionoj stanici jedinice koja raspolaže kompletom za dekontaminaciju, odnosno na dekontaminacionoj stanici jedinice atomsko-biološko-hemijske odbrane više jedinice ili jedinice Teritorijalne odbrane ili civilne zaštite.

6. – POZADINSKO OBEZBEĐENJE

1) OPŠTE ODREDBE

157. *Pozadinsko obezbeđenje* (PoOb) bataljona je skup delatnosti, mera i postupaka kojima se stvaraju najpovoljniji materijalni, zdravstveni i drugi uslovi za izvršenje borbenih zadataka i normalan život i rad bataljona. Pozadinsko obezbeđenje obuhvata: tehničko, intendantsko, sanitetsko, veterinarsko (u bataljonima koji imaju stočni transport), saobraćajno i protivpožarno obezbeđenje.

Za pravovremeno organizovanje i pravilno funkcionisanje pozadinskog obezbeđenja odgovoran je komandant bataljona, a zadatke pozadinskog obezbeđenja realizuje preko svog pomoćnika za pozadinu.

158. Pozadinsko obezbeđenje planira komanda bataljona na osnovu zapovesti (naređenja) za pozadinu pretpostavljene komande, zadatka bataljona, odluke komandanta, stanja i mogućnosti jedinica i materijalnih rezervi bataljona, kao i mogućnosti odgovarajuće organizacije udruženog rada, ako se bataljon na nju oslanja.

Bataljon se snabdeva iz pozadinskih jedinica pretpostavljene komande, odnosno iz jedinice ili ustanove kod koje je stavljen na pozadinsko obezbeđenje. U po-

jedinim situacijama, pri dejstvu na privremeno zaposednutoj teritoriji i slično, bataljon se može snabdevati preko odgovarajućeg štaba Teritorijalne odbrane, društveno-političke zajednice ili pojedinih organizacija udruženog rada, što reguliše pretpostavljeni.

Materijalna sredstva za popunu planiraju se na osnovu dnevnih utrošaka, gubitaka, odobrenih količina koje je komandant svojom zapovješću odredio i važećih normi.

159. *Dotur* materijalnih sredstava do bataljona obavlja pretpostavljena komanda svojim transportom ili transportom društveno-političke zajednice ili organizacije udruženog rada po principu »od sebe«. Ponekad, bataljon izuzima materijalna sredstva svojim transportom. Dotur do potčinjenih jedinica bataljon obavlja sopstvenim transportom.

Evakuacija se, načelno, obavlja transportnim sredstvima pretpostavljene komande koja vrši dotur povratnim transportom, Evakuaciju, po potrebi, mogu obavljati i same jedinice vlastitim sredstvima.

160. Za pozadinsko obezbeđenje bataljon ima upravne i izvršne organe. Upravni organi su pomoćnik komandanta za pozadinu i referenti (tehničke, intendantske i sanitetske službe, a u bataljonu sa stočnim transportom i referent veterinarske službe).

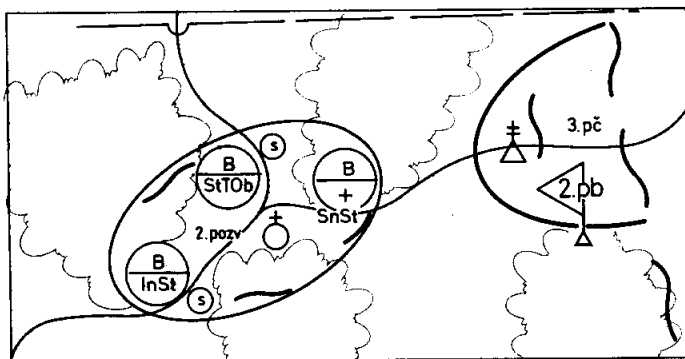
Izvršni organi su pozadinski vod bataljona, odnosno pozadinska odeljenja.

Pozadinski vod (pozv) bataljona namenjen je za snabdevanje, tehničko održavanje, pripremu hrane, snabdevanje vodom, sprovođenje određenih mera preventivnomedicinske zaštite, pružanje prve i opštemedicinske pomoći i evakuaciju povređenih i obolelih iz jedinica bataljona i drugih jedinica pridatih na pozadinsko obezbeđenje bataljona. U bataljonu sa stočnim

transportom veterinarsko odeljenje pruža prvu veterinarsku pomoć i potkiva kopitare.

161. Pozadinski vod bataljona razmešta se u rejonu veličine oko 1–1,2 km² (šema 7) po pojedinim stanicama (0,1–0,5 km²) koje su na međusobnom udaljenju od 100 do 300 m. Rejon rasporeda pozadinskog voda određuje komandant na predlog pomoćnika komandanta za pozadinu.

Razvijanje pozadinskog voda za rad može biti potpuno (raspored svih sredstava za stavljanje u funkciju, uređenje radnih mesta i mesta za boravak ljudi, organizovanje veze) i delimično (samo razvijanje elemenata neophodnih za predstojeći zadatak).

Sema 7. Načelna šema rasporeda pozadinskog voda bataljona

162. *Tehničko obezbeđenje (TOb) obuhvata snabdevanje i održavanje tehničkih materijalnih sredstava. Planira ga i organizuje referent tehničke službe, a izvršava tehničko odeljenje bataljona. Zadatak tehničkog obezbeđenja jeste da obezbedi stalnu borbenu gotovost u tehničkom pogledu u svim situacijama i uslovima borbe.*

Tehničko odeljenje u borbi razvija *stanicu tehničkog obezbeđenja (StTOb)* u rejonu razmeštaja pozadinskog voda. U okviru stanice nalazi se mesto (sekcija) za tehničko snabdevanje i mesto (sekcija) za održavanje. Tehničko odeljenje nosi deo materijalnih rezervi bataljona, snabdeva potčinjene jedinice tehničkim materijalnim sredstvima, prikuplja ratni plen i održava tehnička materijalna sredstva.

162. *Snabdevanje tehničkim materijalnim sredstvima obuhvata popunu municijom, minskoeksplozivnim sredstvima, raketama, pogonskim sredstvima, elektroenergetskim izvorima, rezervnim delovima i potrošnim materijalom, kao i osnovnim (formacijskim) tehničkim materijalnim sredstvima.*

Dotur tehničkih materijalnih sredstava do četnih stanica za snabdevanje, a prema potrebi i kada situacija dozvoljava i do vatrenih položaja minobacača, obavlja tehničko odeljenje svojim transportnim sredstvima.

Ako bataljon dejstvuje na privremeno zaposednutoj teritoriji, snabdevanje tehničkim materijalnim sredstvima može da se obavlja iz tajnih skladišta, vazduhoplovima ili iz ratnog plena.

164. U bataljonu se sprovodi osnovno i tehničko održavanje tehničkih materijalnih sredstava.

Osnovno održavanje (pregledi i opsluživanje) organizuju i sprovode komandiri osnovnih jedinica, a izvršavaju vojnici – poslužiocci, posluge, posade i rukovaoci. Cilj osnovnog održavanja je utvrđivanje stepena ispravnosti i upotrebljivosti tehničkog materijalnog sredstva.

Tehničko održavanje (pregledi i laki remont) sprovodi se, načelno, na mestima oštećenja (u najbližem zaklonu) i u jedinicama slanjem pokretnih ekipa (mehaničara) sa odgovarajućim alatom i rezervnim delovima. Za sve opravke bataljon može koristiti i remontne kapacitete na teritoriji.

164. U težim zemljišnim i vremenskim uslovima (planina, zima) treba voditi računa o eksploataciji tehničkih materijalnih sredstava (naprezanju, režimu rada i slično) i preduzimati dopunske mere (zamena ulja, antifrizu, češći pregledi u toku rada) da ne bi došlo do oštećenja tehničkih materijalnih sredstava zbog nepravilne eksploatacije.

3) INTENDANTSKO OBEZBEĐENJE

166. *Intendantsko obezbeđenje* (InOb) planira se, organizuje i sprovodi radi urednog obezbeđenja opremom, hranom i vodom. Planira ga referent intendantske službe, a izvršava intendantsko odeljenje osloncem na odgovarajuće jedinice i ustanove pretpostavljene komande i organizacije udruženog rada. Kada deluje na privremeno zaposednutoj teritoriji, bataljon se oslanja na baze i štabove Teritorijalne odbrane.

Intendantska materijalna sredstva iz mesnih izvora bataljon može prikupljati samo izuzetno kada nema drugih izvora za popunu.

Intendantsko odeljenje u borbi razvija *intendantsku stanicu* (InSt).

167. Snabdevanje bataljona opremom, hranom i vodom organizuje i obavlja pretpostavljena komanda, načelno svakodnevnim doturom do bataljonske intendantske stanice. Izuzetno, slamom za prostirku, opremom i vodom bataljon se snabdeva preko DPZ u rejonu rasporeda. Ako se potrebe vode ne mogu podmiriti iz rejona razmeštaja, pretpostavljena komanda organizuje njen dotur.

Intendantskom opremom i potrošnim materijalom jedinice se snabdevaju pravovremenom zamenom dotrajale opreme i potpunom utrošenih ili uništenih rezervi.

Osnovno održavanje intendantskih materijalnih sredstava izvodi se u osnovnim jedinicama, a tehničko održavanje intendantskim tehničkim sredstava obavlja se u organizaciji tehničke službe.

168. Ishrana ljudstva se obavlja tekućim dnevnim obrocima, suvim obrocima ili kombinovano.

Tekući dnevni obrok se, načelno, priprema i izdaje ljudstvu uvek kad postoje uslovi za pripremanje i podelu jela. Redovno se pripremaju i izdaju tri obeda, a kada to zbog borbenih i drugih uslova nije moguće, dva obeda.

Suvi obrok se izdaje kada se ne može obezbediti pripremanje i podela jela. Kojim će se obrokom hraniti ljudstvo reguliše komandant bataljona zapovešću ili naređenjem.

Za preuzimanje i podelu hrane i vode iz intendantske stanice i njen dotur i podelu ljudstvu odgovorne su starešine osnovnih jedinica.

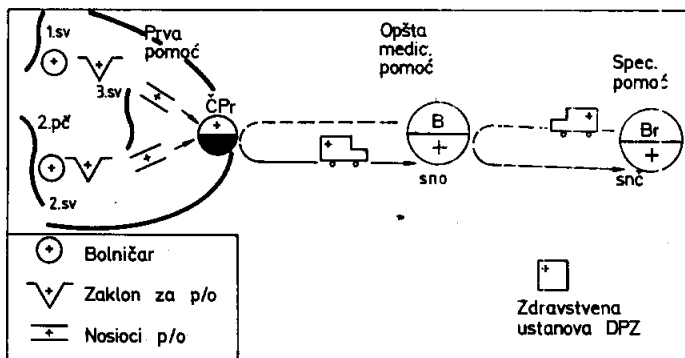
169. *Sanitetsko obezbeđenje* (SnOb) u bataljonu se organizuje i sprovodi radi čuvanja i obezbeđenja zdravlja, zbrinjavanja povređenih i obolelih, obezbeđenja zdravstvenih uslova za borbu, život i rad. Obuhvata opšte mere preventivnomedicinske zaštite, zbrinjavanje povređenih i obolelih i snabdevanje sanitetskim materijalnim sredstvima.

Za sanitetsko obezbeđenje odgovoran je komandant, realizuju ga starešine bataljona i sanitetsko odeljenje uz oslanjanje na sanitetsku jedinicu, odnosno sanitetsku stanicu pretpostavljene komande ili na određenu zdravstvenu ustanovu društveno-političke zajednice, što reguliše pretpostavljeni.

170. Iz oblasti *preventivnomedicinske zaštite* u bataljonu se organizuju, sprovode i kontrolišu osnovne preventivnomedicinske mere (osnovne mere lične higijene, smeštaja, higijenski režim u korišćenju vode i životnih namirnica, uklanjanje otpadnih materija i delimična rediološko-hemijsko-biološka dekontaminacija povređenih i obolelih), a ostale mere uz oslanjanje na sanitetsku jedinicu (stanicu) pretpostavljene komande, odnosno zdravstvene ustanove društveno-političke zajednice.

171. *Zbrinjavanje povređenih i obolelih* obuhvata medicinsku trijažu, evakuaciju i pružanje opšte medicinske pomoći. Prva pomoć pruža se na mestu povređivanja u vidu samopomoći i uzajamne pomoći.

Lako povređeni i oboleli kojima nije potreban viši oblik medicinske pomoći posle pružanja prve pomoći ostaju u bataljonu. Povređeni i oboleli koji ne mogu nastaviti borbu posle pružanja prve pomoći prikupljaju se i transportnim sredstvima pretpostavljene komande evakušu u sanitetsku stanicu više jedinice ili zdrav-

Sema 8. Načelna šema organizacije zbrinjavanja u bataljonu

stvenu ustanovu društveno-političke zajednice. (Sema 8).

172. Snabdevanje bataljona sanitetskim materijalnim sredstvima obavlja sanitetska jedinica pretpostavljene komande, načelno, u pripremnom periodu i posle izvršenog zadatka. Potčinjene jedinice bataljona snabdeva sanitetsko odeljenje.

Sanitetsko odeljenje neposredno sprovodi sanitetsko obezbeđenje bataljona i drugih jedinica koje su date bataljonu na sanitetsko obezbeđenje. U borbi razvija sanitetsku stanicu (SnSt).

Osnovni zadaci sanitetskog odeljenja su: sprovođenje i kontrola mera lične higijene, higijenskih mera prilikom kretanja, smeštaja, ishrane, snabdevanja vodom i uklanjanja otpadnih materijala; dezinfekcija vode, dekontaminacija povređenih i obolelih sredstvima za ličnu dekontaminaciju i sanitetsko izviđanje; evakuacija povređenih i obolelih iz jedinica bataljona; kontrola, dopuna i pružanje prve pomoći i određenih mera opšte

medicinske pomoći povređenim i obolelim i snabdevanje jedinica sanitetskim materijalnim sredstvima.

5) VETERINARSKO OBEZBEĐENJE

173. *Veterinarsko obezbeđenje (VtOb)* se organizuje u bataljonu koji ima stočni transport (tovarna ili zaprežna grla). Ono obuhvata: zaštitu zdravlja i radne sposobnosti stoke, zbrinjavanje povređene i obolele stoke i snabdevanje veterinarskim materijalnim sredstvima. Za veterinarsko obezbeđenje bataljon se u svemu oslanja na pretpostavljenu komandu.

174. Zaštita zdravlja i radne sposobnosti stoke postiže se primenom opštih i stručnih profilaktičkih i protivepizootskih i veterinarskih mera radiološko-hemijsko-biološke zaštite.

Opšte profilaktičke mere (smeštaj, ishrana, upotreba i nega stoke, zaštita od povređivanja i bolesti) i mere RHB zaštite stoke organizuju i sprovode starešine jedinica i ljudstvo koje je zaduženo stokom. *Stručne profilaktičke* i protivepizootske mere i veterinarske mere RHB zaštite obavljaju organi i jedinice veterinarske službe.

175. Povređenoj i oboleloj stoci u jedinicama ukazuje se prva veterinarska pomoć. Evakuacija povređene i obolele stoke obavlja se po principu »od sebe« upućivanjem vodiča radi vođenja stoke. Ako je moguće, za vodiče se može koristiti mesno stanovništvo.

176. *Snabdevanje* veterinarskim materijalnim sredstvima obavlja pretpostavljena komanda svojim transportom. Načelno, snabdevanje se obavlja pre ili posle izvršenja dobijenog zadatka, a u toku borbe samo izuzetno.

177. *Saobraćajno obezbeđenje* (SbOb) bataljona planira i organizuje pretpostavljena komanda. Komanda bataljona sprovodi naređene mere saobraćajnog obezbeđenja, reguliše postupke svojih jedinica i stara se da pri izvršavanju zadataka sve potčinjene jedinice i pojedinci poštuju opšte norme, pravila i propise u saobraćaju, kao i naređenja nadležnih saobraćajnih organa društveno-političke zajednice ili štaba Teritorijalne odbrane na čijoj teritoriji bataljon dejstvuje.

Način korišćenja komunikacija do jedinica bataljona, regulisanje i kontrolu saobraćaja na njima određuje, načelno, pretpostavljena komanda. Težište regulisanja i kontrole saobraćaja za bataljon treba da bude prilikom prolaska na polaznim i regulativnim linijama (tačkama), neobezbeđenim prelazima preko železničkih pruga, raskrsnicama, pravcima koji izvode ka mestima prelaska preko reke i kontrolno-zaštitnoj službi pri obilaženju ili savlađivanju kontaminiranih i zaprečenih pravaca i rejonu. Pri regulisanju saobraćaja na mostovima posebna pažnja se posvećuje ukupnoj težini vozila koja ne sme biti veća od dozvoljene nosivosti mosta.

178. Komandant bataljona za regulisanje i kontrolu saobraćaja na kritičnim tačkama i deonicama puta određuje potreban broj ljudi. Regulisanje i kontrolu saobraćaja organizuje u rejonima razmeštaja, na pravcima kretanja i dejstva i na putevima dotura i evakuacije.

U toku kretanja se kontroliše: pridržavanje naređene brzine kretanja, odstojanje između vozila, maskirna disciplina (upotreba svetla i druge mere); smeštaj i osiguranje ljudstva i tereta koji se prevozi; poštovanje saobraćajnih znakova i zahteva organa za regulisanje i kontrolu saobraćaja, kao i drugih mera i postupaka ko-

jima se obezbeđuje disciplina u saobraćaju i pravovremeno izvršavanje planiranog kretanja.

7) PROTIVPOŽARNO OBEZBEĐENJE

179. *Protivpožarno obezbeđenje* (PPOb) obuhvata preventivne mere i postupke kojima se sprečava izbijanje požara, umanjuju njihovi efekti i otklanjaju posledice. Za pravilno i pravovremeno organizovanje protivpožarnog obezbeđenja u rejonima razmeštaja i rasporeda bataljona odgovoran je komandant, a za njegovo sprovođenje odgovorne su sve starešine u bataljonu.

180. *Protivpožarna zaštita* se ostvaruje održavanjem protivpožarne discipline, uklanjanjem zapaljivih materijala, uređenjem zaštitnih pojaseva, ukopavanjem lakozapaljivih i eksplozivnih materija, korišćenjem prirodnih zaklona i organizovanim angažovanjem ljudstva, opreme i sredstava za gašenje požara.

Osmatranje i javljanje o požarima organizuje se u svim jedinicama bataljona, a obavljaju ga svi osmatrači, izviđači, stražari, starešine i drugi organi koji, pored redovne dužnosti, obavljaju osmatranje i javljanje o pojavi požara.

181. Početne požare u svojim rejonima jedinice gase same koristeći sva raspoloživa sredstva koja se u datom momentu mogu upotrebiti i koja se pravovremeno pripremaju.

Prema potrebi i naređenju pretpostavljenog starešine, u gašenju požara mogu učestvovati i jedinice koje nisu zahvaćene požarom, kao i protivpožarne jedinice civilne zaštite i stanovništvo.

Ukoliko se širenje požara ne može sprečiti, jedinice se, prema naređenju pretpostavljenog, izvlače na pogodne položaje.

7. - MASKIRANJE

182. *Maskiranje* se preuzima i izvodi neprekidno i planski u svim uslovima radi: zaštite od neprijateljevog osmatranja i dejstva; sprečavanja ili otežavanja otkrivanja pokreta, grupisanja i namera pojedinih jedinica ili elemenata borbenog rasporeda bataljona, borbenih sredstava i važnih objekata u rejonu dejstva i rasporeda bataljona. Preduzimaju ga i sprovode pojedinci i jedinice bataljona ne čekajući za to posebno naređenje.

183. Pri određivanju mera i postupaka za maskiranje, pored ostalog, treba poznavati neprijateljeve mogućnosti za izviđanje i osmatranje sa zemlje i iz vazdušnog prostora i mogućnosti i karakteristike tehničkih sredstava kojima on raspolaže. Najbolji rezultati se postižu ako se pokreti i dejstva jedinica izvode noću i u nepovoljnim meteorološkim uslovima, na pošumljenom i ispresecanom zemljištu, kada su mogućnosti za osmatranje i izviđanje ograničene.

184. Maskiranje pojedinaca i grupa oruđa, materijalnih sredstava i radova (pojedinačno maskiranje) predstavlja osnovne mere za zaštitu od osmatranja i stvaranja povoljnih uslova za pripremu i izvođenje borbenih dejstava i za obmanu i iznenađenje neprijatelja.

Poseban značaj u pripremi i izvođenju borbenih dejstava na privremeno zaposednutoj teritoriji ima stalna aktivnost jedinica, primena novih i originalnih postupaka i napada u neočekivano vreme, česte promene rejona dejstva ili razmeštaja i vatrenih položaja, što dovodi neprijatelja u nedoumicu i navodi ga na pogrešne zaključke, odluke i postupke.

185. *Osiguranje* obuhvata mere, postupke, aktivnosti i dejstva kojima se obezbeđuju povoljni uslovi za pripremu jedinica, njihovo pravovremeno i organizovano stupanje u borbu i uspešno izvođenje borbenih dejstava. Preduzima se u svim uslovima radi sprečavanja neprijateljevog izviđanja i iznenadnih dejstava, zaštite vlastitih snaga i sredstava, očuvanje borbene sposobnosti jedinica do stupanja u borbu i stvaranja povoljnih uslova za preduzimanje predviđenih dejstava.

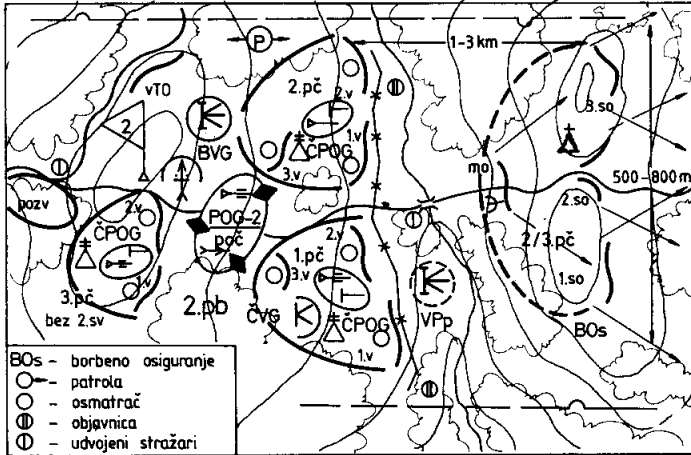
Za zadatak osiguranja određuje se deo snaga i sredstava bataljona, a kad god to uslovi dozvoljavaju, mogu se angažovati i jedinice Teritorijalne odbrane.

186. Bataljon se u borbi osigurava *borbenim*, na maršu - *marševskim* i na odmoru - *predstražnim* osiguranjem. Pored toga, u svim situacijama određuje se i *neposredno* osiguranje.

Jačina, sastav i zadaci osiguranja zavise od borbene situacije, mesta i uloge bataljona u borbenom rasporedu više jedinice, aktivnosti neprijatelja, osobina zemljišta, vremenskih prilika i slično.

187. *Osiguranje u toku borbenih dejstava* bataljon organizuje delom snaga (patrole, zasede, borbeno osiguranje) i organizovanjem sadejstva sa drugim jedinicama - delovima borbenog rasporeda (šema 9). Osiguranje bokova, spojeva, međuprostora ostvaruje se pogodnim rasporedom ili posebnim snagama (zasede, patrole, jedinice Teritorijalne odbrane).

Borbeno osiguranje raspoređuje se od 1 do 3 km ispred prednjeg kraja. Isturaju ga, načelno, svi bataljoni u prvom ešelonu dodira. Jačine je do ojačanog voda i podržava se minobacačima sa privremenih vatrenih položaja.

Sema 9. Načelna šema osiguranja bataljona u odbrani

188. Osiguranje na maršu (marševsko osiguranje) preduzima se radi sprečavanja neposrednog uticaja neprijatelja na tok kretanja i izvršenja postavljenih zadataka. Bataljon se na maršu osigurava čelnim, bočnim i začelnim osiguranjem jačine od voda do čete.

Osiguranje na odmoru bataljon organizuje predstražom, najčešće samostalnim predstražnim vodovima ili odeljenjima, ili samo predstražnim odeljenjima. Manje značajni i teže prolazni pravci osiguravaju se patrolama i osmatračima ili se samo zaprečavaju.

Neposredno osiguranje (straže, objavnice, patrola, osmatrači, dežurni) organizuju i sprovode sve starešine i jedinice bataljona u svim uslovima vlastitim snagama i sredstvima.

02947328

Glava V

NAPAD

1. OPŠTE ODREDBE

189. *Napad* je osnovni vid borbenih dejstava u kome bataljon, kombinujući vatru i pokret, upada u neprijateljev raspored, razbija ga, uništava ili zarobljava, oslobađa objekte i prostor koji je neprijatelj privremeno zaposeo i uništava organe i organizacije koje je on, eventualno, uspostavio.

Osnovni cilj napada je razbijanje, uništenje ili zarobljavanje neprijateljevih snaga i oslobađanje – zauzimanje određenog prostora, odnosno objekata koje je zaposeo.

Zavisno od borbene situacije, odnosa snaga i drugih uslova cilj napada može biti i: dovođenje neprijatelja u nepovoljan položaj; zauzimanje određenih objekata – položaja; obmana neprijatelja u pogledu stvarnih namera; vezivanje neprijatelja na određenom pravcu i za određeno vreme; uništenje nekog uporišta; sprečavanje ili otežavanje manevra; uznemiravanje i psihofizičko iscrpljivanje neprijatelja i slično.

190. Napadom se preotima i zadržava inicijativa, otežava manevar i dejstvo neprijatelja, unosi dezorganizacija i pometnja u njegov raspored, slabi moral i borbena sposobnost njegovih jedinica.

U napad se prelazi kada je odnos snaga na određenom pravcu povoljan. Što veću nadmoćnost treba ostvariti na pravcu glavnog udara koji odlučujuće utiče na postizanje cilja napada. Izuzetno, kada situacija zahteva i kad je moguće neprijatelja iznenaditi, u napad sa ograničenim ciljem se može preći i pri nepovoljnom odnosu snaga.

Uvek treba nastojati da se u napadu postigne iznenađenje po vremenu, mestu i načinu dejstva. Pored iznenađenja, poseban značaj za uspeh u napadu ima silina udara, samoinicijativa, odlučnost, smelost i energičnost u izvođenju napada.

191. Bataljon može da napada: u raznim borbenim, zemljišnim i vremenskim uslovima; na frontu, na privremeno zaposednutoj teritoriji i u vlastitoj pozadini; prema zadatku pretpostavljene komande ili na inicijativu komandanta bataljona, o čemu odmah izveštava pretpostavljenog. Napad se može preduzeti iz neposrednog borbenog dodira, iz pokreta i kombinovano sa artiljerijskom pripremom napada ili bez nje, na neprijatelja koji se nalazi: u odbrani (koja je organizovana privremeno ili na brzinu), u pokretu, na odmaranju, u napadu, u uporištu, i na vazdušni desant.

192. U borbenom rasporedu više jedinice bataljon može da bude u prvom ili drugom ešelonu (rezervi). U prvom ešelonu može biti na glavnom ili pomoćnom pravcu napada.

Na frontu bataljon najčešće napada u sastavu više jedinice i tada se, zavisno od mesta i uloge u borbenom rasporedu i značaja zadatka koji izvršava, ojačava i podržava snagama i sredstvima pretpostavljene komande.

U napadu na privremeno zaposednutoj teritoriji bataljon ispoljava veću samoinicijativu i samostalnost u odnosu na dejstvo na frontu. Na prostoru izvođenja

napada ostvaruje istovremena dejstva na više objekata, pri čemu iznenadni, koncentrični i kratkotrajni prepadi moraju biti preovlađujući način borbenih dejstava.

Pri napadu u vlastitoj pozadini, samostalno ili u sastavu više jedinice, bataljon napada neprijateljev vazdušni ili pomorski desant, diverzantsko-terorističke grupe i ostavljene ili ubačene delove neprijatelja.

193. *Napad iz neposrednog borbenog dodira* bataljon izvodi: kada je odbranom slomljena napadna moć neprijatelja koji je prisiljen da se zaustavi i pređe u odbranu; posle neuspeha u napadu iz pokreta; prilikom proboja iz okruženja; kada napada na pravovremeno organizovanu odbranu; posle prethodnih dejstava kada se iz bilo kojih razloga nađe u neposrednom borbenom dodiru i u drugim uslovima kada ne može preći u napad iz pokreta.

Napadu iz neposrednog borbenog dodira, načelno prethodi neophodno pregrupisanje radi ostvarivanja potrebne nadmoćnosti na izabranom pravcu. Uspeh napada se obezbeđuje snažnom vatrenom pripremom i podrškom napada, jednovremenim dejstvom četa u bokove i angažovanjem jedinica Teritorijalne odbrane iz pozadine neprijatelja.

194. *Napad iz pokreta* je osnovni način prelaska bataljona u napad kada se dovodi iz dubine. U toku podilaženja razvija se za dejstvo pod zaštitom vlastitih delova ili drugih snaga u dodiru. Primenjuje se kada je neprijatelj organizovao odbranu na brzinu, u susretnoj borbi, na privremeno zaposednutoj teritoriji, kada se bataljon uvodi u borbu radi razvijanja uspeha u napadu, kada prelazi u protivnapad, prilikom napada na vazdušni desant i uvek kada neprijatelj nije pravovremeno poseo i uredio položaje.

Izuzetno, kada se obezbedi potrebna nadmoćnost, jača podrška i snažno dejstvo jedinica iz pozadine neprijatelja.

rijatelja, napad iz pokreta može se izvoditi i na neprijatelja koji je odbranu organizovao pravovremeno.

Pripremanje i organizovanje napada iz pokreta vremenski je ograničeno i obavlja se u toku podilaženja tako da se izlaskom jedinica na liniju razvoja formira borbeni raspored za napad. Pri tome treba izbegavati duže zadržavanje na otkrivenim i osjetljivim mestima. Na taj način umanjuje se opasnost od neprijateljevog nuklearnog, hemijskog i drugog oružja za nanošenje masovnih gubitaka.

195. Kombinovani napad – iz pokreta i neposrednog borbenog dodira – bataljon izvodi kada mu to omogućava početni raspored jedinica. Delom snaga, obično sa boka, napad se izvodi iz pokreta, a delom snaga iz neposrednog borbenog dodira. Ovo se najčešće primenjuje kada se borbena dejstva izvode samostalno, naročito na privremeno zaposednutoj teritoriji.

196. Bataljon može izvoditi napad danju i noću i u svim meteorološkim uslovima.

Napadom noću umanjuje se verovatnoća efikasne upotrebe nuklearnog i hemijskog oružja i uspešnije se parališe neprijateljeva nadmoćnost u tehnici. Noć se koristi za postizanje iznenađenja i nanošenja udara po svim elementima neprijateljevog rasporeda čime mu se sprečava predah, uredan odmor i sređivanje jedinica i njihova priprema za naredna dejstva.

U toku pripremanja i organizovanja napada noću treba: u proceni situacije sagledati neprijateljeve tehničke prednosti za osmatranje, gađanje i manevar i predvideti mere za njihovo paralisanje; za dovođenje i razvoj jedinica za napad koristiti pokriveno i ispresecano zemljište na kojem je otežano ili onemogućeno osmatranje posebnim uređajima za osmatranje i gađanje noću; koristiti noć za smelije ubacivanje i dejstvo u neprijateljevom rasporedu.

197. U napadu bataljonu se, načelno, određuje *pravac i front napada*, a četama i manjim jedinicama pravac i objekat napada. Pravac napada se vezuje za objekte na zemljištu i sa strane obeležava granicama koje označavaju i širinu fronta napada.

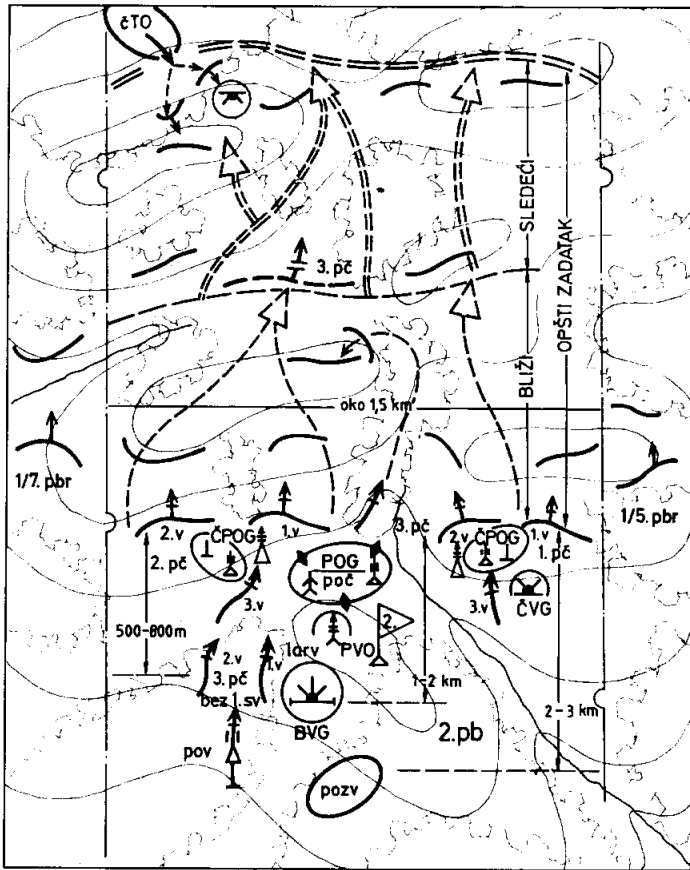
Širina fronta napada bataljona na težištu i na manevarskom zemljištu može da bude do 1,5 km, a čete od 500 do 700 m. Na teže prolaznom zemljištu i na pomoćnom pravcu, zavisno od karakteristika napadnog pravca i drugih okolnosti, širina fronta napada može da bude i veća (2–3 km).

198. Bataljon u napadu dobija *opšti zadatak*, koji pretpostavljeni, a ponekad i komandant bataljona, deli na *bliži i sledeći zadatak* (šema 10). Pri određivanju bližeg zadatka jasno se preciziraju objekti na zemljištu i vreme napada na njih. Bliži zadatak se, načelno, izvršava početnim borbenim rasporedom, a sledeći uz neophodno pregrupisanje ili uvođenje rezerve.

Dubina opšteg zadatka bataljona na težištu dejstva u napadu na pravovremeno organizovanu odbranu jeste ovladavanje četnim rejonima neprijateljeve odbrane, a u napadu na odbranu organizovanu na brzinu i na širokom frontu ovladavanje bataljonskim rejonom odbrane.

199. *Glavni udar* bataljon nanosi, načelno, preko najslabije branjenog zemljišta i na pravcu koji izvodi na najvažnije objekte u dubinu neprijateljevog rasporeda. Kada je obezbeđena jača vatrena podrška napada, glavni udar se nanosi najkraćim pravcem bez obzira na težište neprijateljeve odbrane. Na brdskom i planinskom zemljištu glavni udar se usmerava duž grebena ili preko visova.

200. Mesto i zadatak elemenata borbenog rasporeda bataljona (t. 17) u napadu određuje se i prilagođava

Sema 10. Načelna šema borbenog rasporeda i zadatka bataljona u napadu sa fronta

njihovoj ulozi, nameni i mogućnostima za izvršavanje zadataka u napadu.

Čete prve linije čine osnovnu snagu udara i nosilac su napada bataljona. One u početnom naletu izvršavaju bliži zadatak, a zatim, u sadejstvu sa ostalim jedinicama, produžavaju napad do postizanja cilja napada.

Rezerva ili četa druge linije kreće se na pravcu napada glavnih snaga na oko 500 m iza četa prve linije. Angažuje se za održavanje siline udara četa prve linije, izvršavanje sledećeg zadatka bataljona, odbijanje neprijateljevog protivnapada, zaštitu krila i bokova, likvidiranje pojedinih žarišta otpora i borbu protiv manjih vazдушnih desanata.

Bataljonska vatrena grupa u napadu poseda vatreni položaj na 1–2 km iza četa prve linije i obezbeđuje vatrenu pripremu i podršku napada. Premešta se u skokovima na naredne vatrene položaje po vodovima.

Bataljonska protivoklopna grupa poseda protivoklopni rejon neposredno iza četa prve linije u gotovosti za borbu protiv oklopnih borbenih vozila ili rušenje i neutralisanje utvrđenih vatrenih tačaka i drugih objekata u toku vatrene pripreme i podrške i za odbijanje protivnapada neprijateljevih oklopnih i mehanizovanih delova. U toku napada prebacuje se u skokovima i po delovima na naredni protivoklopni rejon u gotovosti za protivoklopnu borbu.

Jedinica PVO poseda vatreni položaj iza četa prve linije na pravcu naleta neprijateljevih letelica u gotovosti za borbu protiv njih na malim visinama. U toku napada prebacuje se u skokovima pozadi jedinice u neposrednom dodiru sa neprijateljem.

Ostalim elementima borbenog rasporeda zadaci se preciziraju i postavljaju prema konkretnoj situaciji.

201. Priprema i organizovanje napada odvija se prema odredbama t. 83–103. ovog pravila uz prilagođa-

vanje svih aktivnosti osobenostima u uslovima izvođenja napada.

Posebnu pažnju treba posvetiti načinu neutralisanja i suprotstavljanja neprijateljevim elektronskim i drugim tehničkim sredstvima za otkrivanje namera i dejstva, prvenstveno korišćenjem pogodnosti zemljišta, tajnošću priprema i zaštitom veza.

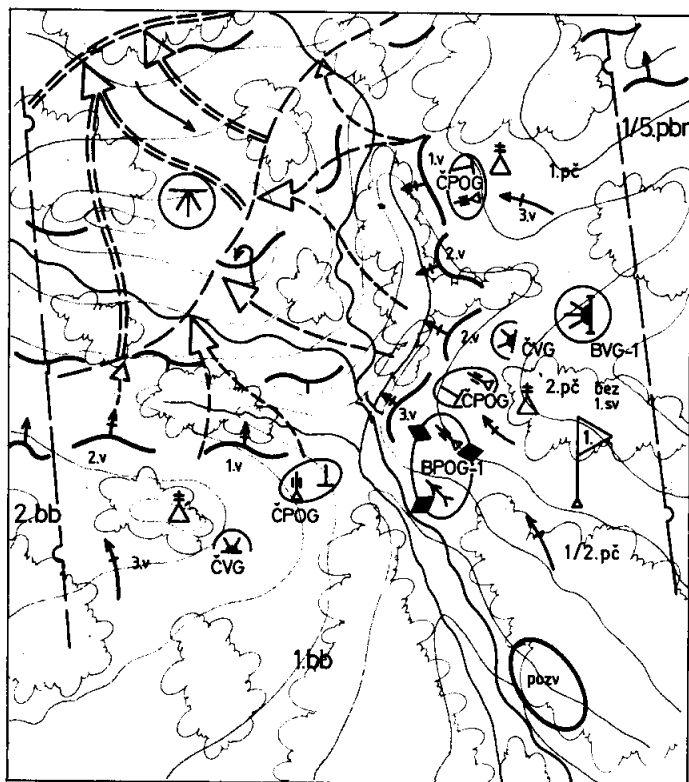
2. OBLICI NAPADA I OBLICI MANEVRA U NAPADU

202. Zavisno od uloge, zadatka i uslova izvođenja napada, bataljon u sastavu više jedinice može da napada neprijatelja sa fronta, sa boka i iz pozadine, odnosno može izvoditi *frontalni napad* (šema 10), *bočni napad* (šema 11) i *napad iz pozadine* (šema 12), a samostalno i kombinacijom ovih oblika – *kombinovani napad*. Oblik napada opredeljen je angažovanjem glavnih snaga bataljona.

Kombinovani napad bataljon primenjuje, načelno, kada zadatak izvršava na odvojenom pravcu ili na privremeno zaposednutoj teritoriji. Pri tome, delom snaga (najčešće pomoćne snage) napada sa fronta, a glavnim snagama napada u bok ili iz pozadine neprijatelja.

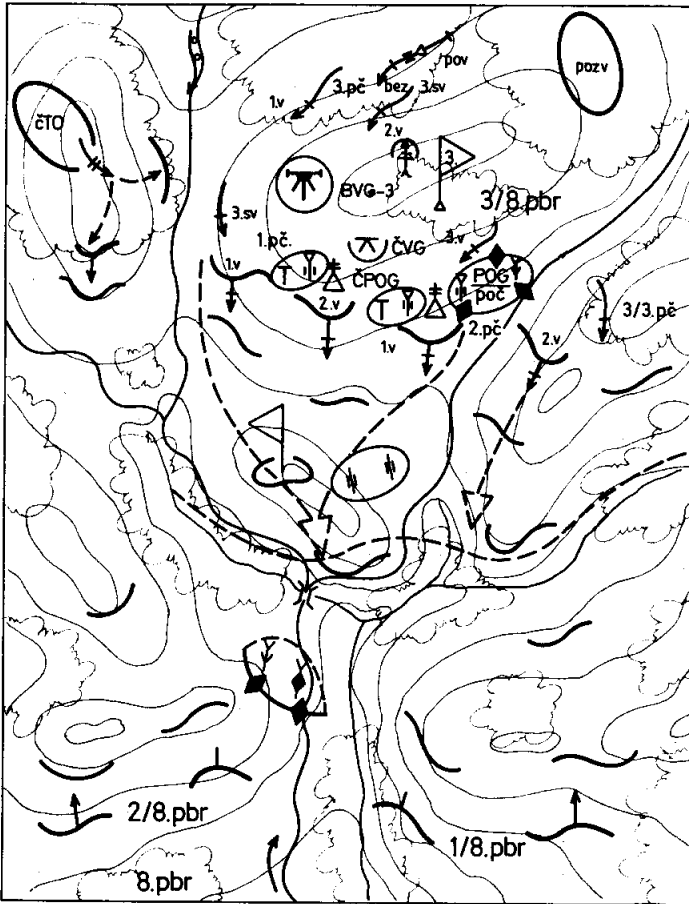
203. Manevar u napadu je organizovan pokret i dejstvo kojim se jedinice bataljona dovode u povoljniji položaj u odnosu na neprijatelja u određenom prostoru i za određeno vreme. Svrha manevra je pravovremeno formiranje borbenog rasporeda za napad, prenošenje težišta udara, odnosno vešto izbegavanje neprijateljevog udara.

Oblici manevra u napadu (šema 13) su: frontalni proboj, obuhvat, obilazak, ubacivanje, vertikalni manevar i kombinovani manevar. Svaki od primenjenih oblika manevra treba da omogući postizanje iznenađenja,

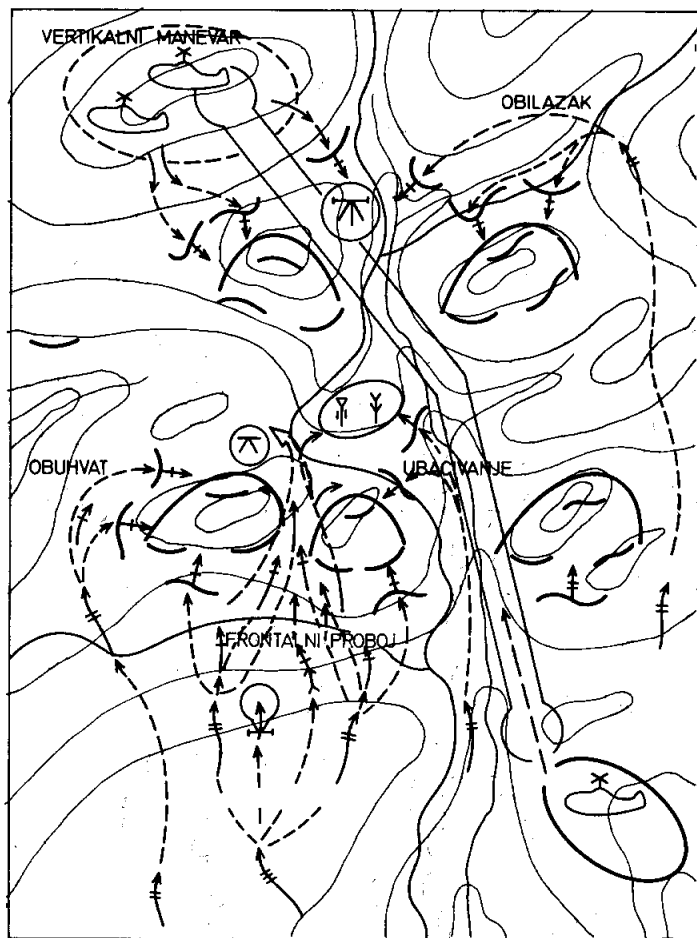

Sema 11. Načelna šema bataljona u bočnom napadu

posebno pri dejstvu na privremeno zaposednutoj teritoriji i da je jednostavan za izvođenje. Primenom različitih oblika manevra stvaraju se uslovi za smanjenje odnosa snaga i jednovremeni udar po neprijatelju na celoj dubini njegovog rasporeda.

Šema 12. Načelna šema napada bataljona iz pozadine

Šema 13. Načelna šema oblika manevra u napadu

204. Frontalni proboj se primenjuje radi postepenog dovođenja i grupisanja snaga, odnosno formiranja borbenog rasporeda na polaznom položaju (liniji razvoja) za napad. Iz podilaženja se najčešće prelazi u frontalni napad ili proboj. U toku podilaženja, jedinice bataljona iz marševskog prelaze u raščlanjeni raspored i pod zaštitom vlastitih delova ili snaga u dodiru sa neprijateljem formiraju borbeni raspored za napad.

205. Obuhvat se primenjuje kada su jedan ili oba boka neprijateljevog rasporeda otkriveni ili kada postoji slobodan prostor (breša) u njegovom rasporedu. Primenjuje se radi dovođenja jedinica i formiranja borbenog rasporeda za napad u bok neprijateljevih snaga u prvom ešelonu. Najčešće prethodi bočnom napadu.

206. Obilazak je oblik manevra koji se primenjuje u uslovima postojanja većih neposrednutih, slabo branjenih ili otkrivenih prostora i bokova radi dovođenja bataljona, po mogućnosti bez borbe, u pozadinu neprijatelja i izvođenja napada u bok ili iz pozadine. Izvodi se na većoj dubini čime se neprijatelj prisiljava da vodi borbu na neočekivanom pravcu.

207. Ubacivanje je prikriven pokret – provlačenja jedinica kroz međuprostore u raspored neprijatelja radi napada na određene elemente njegovog borbenog rasporeda ili zauzimanja važnih objekata u rasporedu neprijatelja. Pri tome osnovno je izbeći otkrivanje i stupanje u borbu pre stizanja u određeni rejon za dejstvo. Izvodi se radi napada na elemente borbenog rasporeda, zauzimanja određenih objekata i položaja, narušavanja sistema odbrane i komandovanja i radi sadejstva sa snagama koje izvode napad sa boka, sa fronta i iz pozadine.

208. Vertikalni manevar je oblik manevra kojim se jedinice bataljona pomoću letelica prevoze i desantira-

ju u pozadinu – dubinu neprijateljevog rasporeda radi napada iz pozadine ili izvršavanja drugih zadataka.

Kombinovani manevar je istovremena primena dva ili više oblika manevra kojim se postiže najpovoljniji raspored jedinica bataljona, najčešće radi preduzimanja kombinovanog oblika napada.

3. DOVOĐENJE BATALJONA ZA NAPAD

209. Dovođenje i grupisanje, odnosno pregrupisanje bataljona za napad izvodi se u skladu sa odlukom komandanta, planskim upućivanjem (usmeravanjem) jedinica ka objektima napada i postepenim formiranjem borbenog rasporeda. Način dovođenja i grupisanja najčešće zavisi od: uslova u kojima bataljon prelazi u napad (iz neposrednog dodira ili iz pokreta), zemljišta, sastava bataljona i pokretljivosti, oblika napada i primene odgovarajućeg oblika manevra, situacije u vazдушnom prostoru i udaljenosti neprijatelja.

Grupisanje snaga bataljona za napad ostvaruje se formiranjem borbenog rasporeda na polaznom položaju – liniji razvoja.

210. Ako se u napad prelazi iz neposrednog borbenog dodira preduzima se neophodno i pravovremeno pregrupisanje jedinica. Sve pripreme i pokreti se obavljaju u najvećoj tajnosti, načelno, noću i u drugim uslovima ograničene vidljivosti, prikrivenim pravcima, za što kraće vreme, neposredno pred početak napada ili u toku izvođenja odbrane.

Za napad iz pokreta bataljon se, načelno, dovodi iz dubine. U toku podilaženja jedinice iz marševskog postepeno prelaze u raščlanjeni raspored i, pod zaštitom vlastitih osiguravajućih delova ili snaga u dodiru, raz-

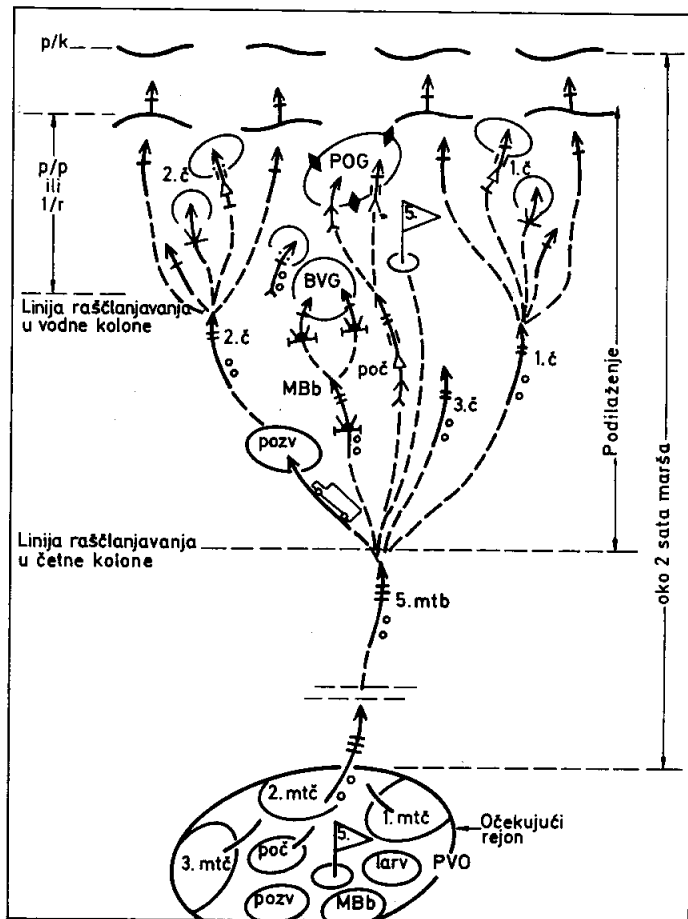
vijaju se u borbeni raspored i sa linije razvoja prelaze u napad.

211. Ako bataljon nema uslova da iz pokreta pređe u napad, on se pod zaštitom snaga koje su u dodiru, odnosno vlastitih osiguravajućih delova, raspoređuje u *očekujući rejon* na oko dva sata marša od prednjeg kraja neprijateljeve odbrane gde obavlja pripreme za napad (šema 14).

Bataljon se u očekujućem rejonu raspoređuje po četama tako da se obezbedi puna borbeno gotovost i omoguće najbolji uslovi za razvoj. U očekujućem rejonu jedinice se zaklanjaju i maskiraju, rade zaklone za ljudstvo i neposredno se pripremaju za napad.

212. Bataljon prelazi u napad sa *polaznog položaja*, odnosno *linije razvoja* na kojoj formira borbeni raspored za napad. Polazni položaj (liniju razvoja) određuje pretpostavljeni komandant, a na zemljištu konkretizuje komandant bataljona. Ako pretpostavljeni nije odredio polazni položaj, određuje ga komandant bataljona što bliže prednjem kraju neprijateljeve odbrane. U povoljnim uslovima može da se podudari sa jurišnim položajem. Polazni položaj treba da omogući prikriven raspored i zaštitu jedinica bataljona, dobro osmatranje neprijatelja i suseda, uspešno dejstvo sredstava za neposrednu vatrenu podršku, izbor pogodnih vatrene položaja za prateća oruđa i, po mogućnosti, prikriven pokret jedinica ka objektima napada. Dubina polaznog položaja odgovara dubini borbenog rasporeda za napad i za bataljon iznosi oko 2 km.

Na polaznom položaju jedinice se zadržavaju, načelno, samo koliko je potrebno da se formira borbeni raspored za napad, da komandiri jedinica izdaju borbene zapovesti i da se obave druge pripreme za uspešan početak napada. Zadržavanje na liniji razvoja je kraće, samo dok se jedinice srede, izravnavaju borbeni raspored i prime signal za napad.

Sema 14. Načelna šema dovođenja i grupisanja bataljona za napad

4. VATRENA PRIPREMA NAPADA

213. *Vatrena priprema napada* u bataljonu obuhvata organizovano i usklađeno vatreno dejstvo artiljerije i pešadijskih jedinica radi neutralisanja i uništenja neprijateljeve žive sile i vatrenih sredstava, čime se slabi odbrambena moć, dezorganizuje sistem komandovanja i vatre i stvaraju što povoljniji uslovi za izvođenje napada.

Napad bataljona može otpočeti vatrenom pripremom ili bez nje. Napadu danju, a posebno kada se primenjuje frontalni napad, prethodi snažna vatrena priprema. *Noću* i u uslovima ograničene vidljivosti, na pokrivenom zemljištu i kada postoje uslovi za postizanje iznenađenja, napad se izvodi bez vatrene pripreme, ali artiljerija i druga vatrena sredstva treba da budu pripremljena za otvaranje vatre.

Vatrenu pripremu napada planira komandant bataljona sa komandirrom bataljonske vatrene grupe na osnovu dobivenog zadatka, odluke komandanta i plana vatrene pripreme pretpostavljene komande. Planiranjem se reguliše: početak, trajanje i struktura pripreme, ciljevi, željeni efekat i utrošak municije.

214. Ako bataljon napada neprijateljeve oklopne i mehanizovane jedinice, vatrena priprema treba da se izvodi pretežno dejstvom artiljerijskih i protivoklopnih lansiranih oruđa neposrednim gađanjem. U vatrenoj pripremi učestvuje i deo tenkova, kada je bataljon ojačan, dejstvujući neposrednim gađanjem po vatrenim sredstvima na prednjem kraju.

U vatrenoj pripremi u svim situacijama treba neutralisati borbena sredstva veće vatrene moći (tenkove, oklopne transportere, vatrene i protivoklopne grupe).

215. *Artiljerijsku pripremu napada* planira i ostvaruje pretpostavljena komanda. Artiljerijska priprema, na-

čelno, počinje kada pešadija i tenkovi kreću sa polaznog položaja – linije razvoja, a završava kada izađu na jurišni položaj. Prema potrebi, može početi ranije ili kasnije, a izvodi se maksimalnim intenzitetom radi neutralisanja ciljeva na prednjem kraju i u bližoj dubini neprijateljeve odbrane da bi se obezbedilo uspešno izvršenje juriša. Ako je potrebno, kada juriš ne uspe, deo pripreme se može ponoviti. Vlastite snage se dovede na granicu zone sigurnosti, a juriš ponavlja uz prethodno izvođenje artiljerijske pripreme.

216. *Vatrena priprema iz pešadijskog naoružanja* – usklađuje se sa vatrom artiljerije i avijacije ukoliko i ona učestvuje u vatrenoj pripremi. Ostvaruje se pred sam početak juriša sa ciljem da se neprijatelju nanese što veći gubici, neutrališe njegova živa sila i novopojavljena vatrena sredstva na prednjem kraju odbrane i stvore što povoljniji uslovi za juriš.

Pri napadu noću i u drugim uslovima kada se ne izvodi artiljerijska priprema, jurišu može prethoditi kratka vatrena priprema iz pešadijskog naoružanja, posle čega se odmah prelazi na juriš.

5. IZVOĐENJE NAPADA

217. Napad bataljona najčešće obuhvata nastupanje, juriš i borbu po dubini neprijateljeve odbrane (šema 15).

Napad počinje nastupanjem jedinica sa polaznog položaja – linije razvoja na jurišni položaj. Ukoliko se polazni i jurišni položaj poklapaju, napad počinje jurišem.

Bataljon izvodi napad odlučno i energično, bez dužeg zadržavanja oko manjih i odsečenih ili razbijenih delova neprijatelja. On teži da glavnim snagama što

Posle izvršenog premeštanja u naredni (rezervni) rejon, komandant (komandir) pozadinske jedinice izveštava pretpostavljenog starešinu, a po potrebi i jedinice na PoOb.

Kada komandant (komandir) pozadinske jedinice jednovremeno naređuje prekid rada, svijanje i premeštanje, izdaje zapovest za svijanje i premeštanje koja obuhvata elemente iz naređenja za svijanje i kretanje.

7) DOKUMENTI POZADINE

Svi dokumenti koji se neposredno odnose na organizaciju, planiranje i realizovanje PoOb borbeni su dokumenti pozadine.

Borbene dokumente pozadine izrađuju pozadinski organi, jedinice i ustanove, a odobravaju ih, odnosno potpisuju ih starešine prema nadležnostima.

Koji se dokumenti izrađuju, zavisi od nivoa nosilaca zadatka PoOb, metoda rada, opštih propisa o radu komandi – štabova u ratu i propisa pozadinskih službi.

Osnovni elementi PoOb jedinica i ustanova OS regulišu se borbenim dokumentima na osnovu odluka komandanta. Podatke za regulisanje PoOb u ovim dokumentima priprema i predlaže PKPo u duhu osnovne zamisli.

Borbenim dokumentima pozadine reguliše se rad organa pozadine i funkcionisanje PoOb, do prijema zadatka, posle prijema zadatka do početka borbenih dejstava i u toku borbenih dejstava do izvršenja zadataka. Novonastale situacije, koje bitno utiču na funkcionisanje PoOb zahtevaju dopunu borbenih dokumenata.

Borbeni dokumenti pozadine mogu biti pisani (tekstualno i tabelarno), grafički prikazi (na kartama i šemama) i snimci (magnetofonske trake, fotogrami i fotosnimci).

Načelno, sve što se može izraditi grafički i manjim tekstovima radi se na radnim kartama.

Borbeni dokumenti pozadine su tajne prirode. Prema značaju podataka u njima određuje im se i stepen tajnosti: »poverljivo«, »strogo poverljivo« i »državna tajna«. Izrađuju se u ograničenom broju primeraka uz evidenciju kome su upućeni.

Čuvanje borbenih dokumenata pozadine regulisano je propisima o tajnosti dokumenata i kriptozastiti. Svako lice kome su dostupni podaci iz navedenih dokumenata lično odgovara za njihovu bezbednost i čuvanje tajnosti.

Svi borbeni dokumenti pozadine imaju trajnu vrednost.

U borbenim dokumentima pozadine misli, namere, ideje i zadaci moraju biti jasno, sažeto, precizno i logično izloženi. Dokumenti treba da su: potpuni, jednostavno formulisani, sa kratkim rečenicama i stavovima, pisani razumljivo (poznatim rečima i terminima), bez tehničkih i štamparskih grešaka, ustaljeni i po formi jednostavni, zasnovani na proverenim podacima i pravovremeno izrađeni i dostavljeni.

Dokumenat se smatra izdatim (završenim) i punovažnim u trenutku kada ga nadležni starešina potpiše, odnosno odobri. Na zapovestima, naređenjima i izveštajima izdatim (podnetim) usmeno, kada se naknadno oformljuje pismeno, precizira se vreme (dan, mesec, godina, čas i minut) kada ih je određeni starešina usmeno saopštio.

Borbeni dokumenti pozadine sadrže: naziv komande (štaba, uprave), mesto i vreme, oznaku tajnosti, vreme i način otpreme, naslov i broj, adresu primaoca, sadržaj teksta, mesto potpisa – odobravanje, vrste i broj priloga (ako ih ima). Na planovima (kartama – tabelarnim ili tekstualnim) umesto naziva komande stavlja se u gornjem levom uglu: »ODOBRAVAM«, a ispod toga zvanje, čin, ime i prezime i potpis starešine, kao i vreme kada je odobren.

Prilikom umnožavanja dokumenata starešina potpisuje samo original, a ostale primerke i izvode overava starešina (lice) koji je dokumenat izradio (sastavio).

Dokumenti se numerišu arapskim brojevima, prilog osnovnog dokumenta u vidu razlomka, tako da se u bro-

jitelju upisuje broj osnovnog dokumenta, a u imenitelju broj priloga.

Borbenim dokumentima pozadine se rukovodi PoOb i komanduje potčinjenim jedinicama i ustanovama. Na osnovu tih dokumenata pravdaju se postupci i mere za organizaciju i funkcionisanje PoOb i osnova su za disciplinsku, materijalnu i krivičnu odgovornost organa ili lica za neizvršavanje zadataka u realizaciji planova i drugih akata kojima se reguliše funkcionisanje PoOb.

Prema sadržaju i nameni borbeni dokumenti pozadine dele se na: osnovne i pomoćne dokumente.

Osnovni dokumenti se reguliše PoOb u celini i po sadržajima PoOb.

Prema nameni, osnovni dokumenti PoOb dele se na:

- dokumente za rukovođenje i komandovanje PoOb. To su: direktiva (ili prilog direktivi) za PoOb, zapovest za pozadinu, naređenja za razne postupke i delatnosti (pripremna naređenja, naređenja za premeštanje i dr.);

- dokumente za izveštavanje i obaveštavanje. To su: izveštaji (dnevni, periodični, vanredni), obaveštenja, objašnjenja, informacije i uputstva.

- Plan PoOb (opšti deo) sadrži: šemu (naziv jedinica - ustanova) sa brojnim stanjima (i osnovne podatke) prema sadržajima PoOb (vrste delatnosti i oslanjanja). Radi se, načelno, za izvršenje jednog zadatka u celini ili po fazama - danima (operacija, napad, odbrana, marš i dr.).

Svi dokumenti koje izrađuju pozadinski organi (planoi obezbeđenja po sadržajima PoOb, prilozi i dr.) čine plan pozadinskog obezbeđenja komande (štaba, uprave), odnosno jedinice - ustanove.

Radna karta služi za nanošenje i praćenje opšte borbene situacije i elemenata organizacije PoOb, odnosno sadržaja PoOb, a vodi se za period od prijema do završetka zadatka. Radna karta sadrži: najnužnije podatke o neprijatelju, borbeni poredak jedinica: zonu (rejon) svoje jedinice, zone (rejone) za dva stepena niže, potrebne elemente borbenog rasporeda suseda, nazive jedinica - ustanova, granice za jedan stepen niže i rejone PKM - pretpostavljene komande - štaba, svoje komande (štaba), je-

dinica stavljenih u nadležnost PoOb i potčinjenih jedinica i ustanova za jedan stepen niže, raspored pozadinskih jedinica – ustanova: pretpostavljene komande – štaba, svojih jedinica i ustanova, jedinica – ustanova stavljenih u nadležnost PoOb i potčinjenih jedinica – ustanova za jedan stepen niže, raspored rezervi MS i kapaciteta DPZ i OUR na teritoriji – u zoni dejstva, koji su odobreni za korišćenje i legendu – objašnjenje:

Radna karta se izrađuje u jedinicama i ustanovama ranga puka – brigade, njima ravnim i višim jedinicama i ustanovama i u svim ŠTO. Vodi se prema odredbama Uputstva o radnoj karti, a sve što se može izraziti na karti, načelno, ne unosi se u ostale dokumente.

Seme odluka, zapovesti, rasporeda i drugo rade se na kartama ili na oleatama.

Dnevni, periodični i vanredni izveštaji izrađuju se na svim nivoima i dostavljaju neposredno pretpostavljenoj komandi – štabu. Služe za praćenje stanja i gubitaka u ljudstvu i MS, stanja rezervi i kapaciteta na teritoriji, realizacije planova i zadataka PoOb i iskazivanje potreba.

Dnevni izveštaji se dostavljaju svakodnevno do određenog vremena, a periodični nakon završenog zadatka, faze ili etape. Dnevni izveštaji, načelno, sadrže podatke o: dejstvima neprijatelja koja su uticala na PoOb (gubici u ljudstvu, kapacitetima, rezervama i MS), izvršenim i predstojećim promenama u organizaciji i rasporedu elemenata PoOb (naredne rejone razvoja i sl.), utrošcima MS i zahtevima za popunu, mogućnostima pozadinskih jedinica – ustanova za izvršenje delatnosti PoOb, ratnom plenu, drugim pitanjima značajnim za PoOb.

Vanredni izveštaji dostavljaju se prema potrebi, odnosno kada situacija bitno utiče na postavljenu organizaciju i realizaciju PoOb, pri vanrednim gađanjima i zapleni nepoznatih vrsta MS.

Objašnjenjima i uputstvima daju se tumačenja o načinu i postupku u primeni određenih akata ili o primeni mera pri izvršavanju određenih delatnosti i zadataka.

Obaveštenja i informacije služe za upoznavanje određenih organa, lica ili sastava OS po određenim pitanjima.

Pod osnovnim dokumentima smatraju se i fotograf-ski snimci sa radnih karata i pregledanih karata situacije, predlozi i referati i ratni dnevnik.

Osnovne dokumente pozadine izrađuju organi za OPP, odnosno PKPo i načelnici (referenti) pozadinskih službi iz svoje nadležnosti.

Dokumentima organa pozadinskih službi reguliše se organizacija i funkcionisanje pojedinih sadržaja PoOb prema nadležnostima i nosiocima zadataka.

Osnovni dokumenti pozadinskih službi su: prilozi za direktivu, prilozi za zapovest, planovi obezbeđenja prema sadržajima PoOb, stručna uputstva organa pozadinskih službi, obaveštenja, radne karte načelnika (referenta) službi.

Pomoćni dokumenti služe za interne potrebe u procesu pripreme i izdavanja dokumenata za rukovođenje i komandovanje i dokumenata za izveštavanje i obaveštavanje. Mogu, prema potrebi, da se prilažu uz odgovarajuće osnovne borbene dokumente pozadine ili uz borbene dokumente opšteg značaja. To su: spiskovi, tablice, pregledi, norme, razni proračuni, pribeleženi materijali, šeme, grafikoni i dr.

Pozadinske službe propisuju formu i sadržaj osnovnih i pomoćnih dokumenata po svojim službama.

Pored borbenih dokumenata koriste se: radni dokumenti, stručni dokumenti i publikacije i dokumenti materijalnog poslovanja.

Radni dokumenti formiraju se u miru, a u toku rata neprekidno ažuriraju. Osnovni radni dokumenat je operativna evidencija sa podacima značajnim za planiranje i organizovanje PoOb.

Obim praćenja i korišćenja stručnih dokumenata zavisi od nivoa komande – štaba, uslova i raspoloživog vremena. Koji će se stručni dokumenti i publikacije koristiti u ratu propisuje se pravilima pozadinskih službi.

Vrste i sadržaj dokumenata materijalnog poslovanja propisuju se posebnim propisima.

10. – POZADINSKO OBEZBEĐENJE MOBILIZACIJE

Pozadinskim obezbeđenjem mobilizacije stvaraju se najpovoljniji materijalni i zdravstveni uslovi za prelazak jedinica i ustanova OS sa mirnodopske na ratnu organizaciju. Planira se, organizuje i izvršava po propisima o mobilizaciji OS.

Kada mobilizaciji prethodi pripravnost, PoOb se planira i organizuje prema posebnim planovima (PoOb plana pripravnosti).

Pozadinsko obezbeđenje mobilizacije obuhvata poslove i zadatke koje izvršavaju pozadinski i drugi organi komandi jedinica – ustanova i ŠTO, DPZ i OUR. Sastoji se iz tehničkog, intendantskog, sanitetskog, veterinarskog, saobraćajnog, građevinskog i protivpožarnog obezbeđenja.

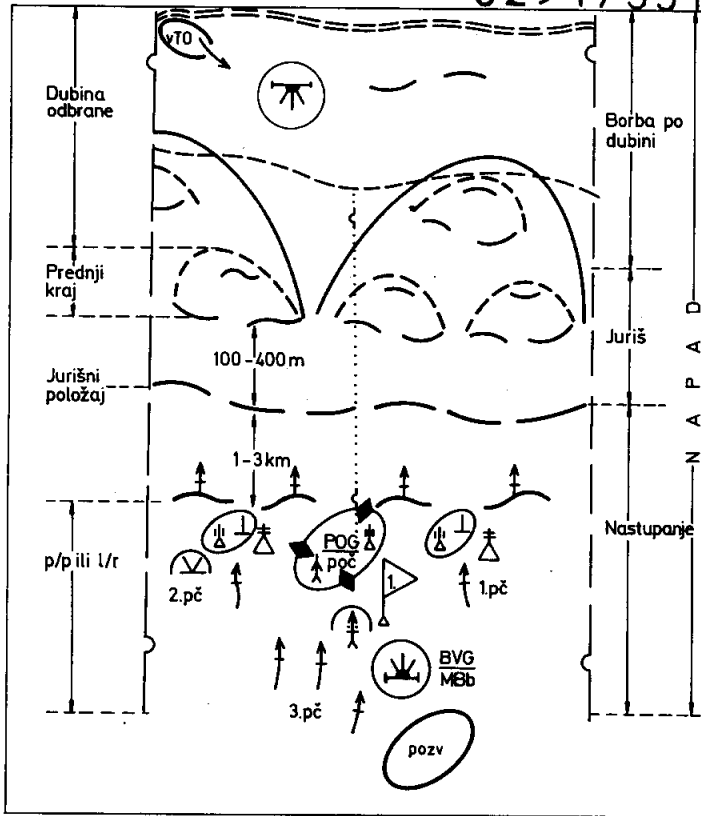
Cilj PoOb mobilizacije je da se jedinice i ustanove OS što pre popune svim pripadajućim MS, organizuju po ratnoj formaciji i pravovremeno dovedu u stanje spremnosti za izvršenje ratnih zadataka PoOb i rad u ratnim uslovima.

Pravovremeno, potpuno i organizovano izuzimanje MS iz RR, prihvata ljudstva, stoke i MS iz popisa na mobilizacijskom zborištu (MZ), neposredno utiče na formiranje i borbenu sposobnost ratnih jedinica.

Osnovu za uspešno izvršenje PoOb mobilizacije čine materijalne rezerve, osposobljeno kadrovske jezgre pozadinskih organa i jedinica i realno sačinjeni planovi PoOb mobilizacije.

Pozadinske jedinice – ustanove u toku mobilizacije jednovremeno izvršavaju sopstvenu mobilizaciju i obavljaju zadatke PoOb mobilizacije (dekonzervacija i aktiviranje TMS, povećano kretanje i prevoženje MS, ishrana većeg broja ljudi i životinja, zdravstvena obrada grla iz popisa, ubrzan rad na održavanju tehničkih sredstava, pojačane higijensko-epidemiološke mere i dr.), za potrebe jedinica u kojima se nalaze.

Pozadinsko obezbeđenje mobilizacije usklađuje se sa zadacima i potrebama jedinica – ustanova OS za izvršavanje sledećih zadataka:

Sema 15. Načelna šema napada bataljona

dublje prodre u neprijateljev raspored i njegove snage dovode u nepovoljan položaj.

218. *Nastupanje* se izvodi, načelno, pod zaštitom vatrene pripreme napada. Način nastupanja zavisi od jačine i vrste neprijateljeve vatre, doba dana, karakte-

ristika zemljišta i vlastite vatre ako se ostvaruje. Čete prve linije, primenom različitih načina kretanja, savlađuju prostor od polaznog položaja – linije razvoja do jurišnog položaja. Zavisno od konfiguracije i pokrivenosti zemljišta, one se (na međusobnom rastojanju oko 200 m) prebacuju u vodnim i odeljenjskim kolonama ili se, prema potrebi, razvijaju u streljački stroj. Pri tome je bitno ostvariti sinhronizaciju vatre i pokreta da bi se sa što manje gubitaka izbilo na jurišni položaj.

Noću, kada se vatrena priprema ne ostvaruje, u uslovima ograničene vidljivosti, na pošumljenom zemljištu i prilikom zadimljavanja, jedinice nastupaju prikriveno u manjim grupama i kolonama. Čete prve linije se neopaženo približavaju neprijatelju, iznenadno prelaze na juriš i uništavaju neprijatelja vatrom iz neposredne blizine.

219. Dimne zavese se mogu primenjivati u svim fazama napada radi: maskiranja rasporeda i pokreta vlastitih jedinica, zaslepljivanja neprijateljevih osmatračnica i vatrenih sredstava, maskiranja izrade prolaza u preprekama kao i radi njihovog savlađivanja i obmane neprijatelja u vezi sa vlastitim namerama stvaranjem lažnih dimnih zavesa.

Dimne zavese se primenjuju na otkrivenom zemljištu gde nema prirodnih zaklona i maski. Pri upotrebi dimnih zavesa treba voditi računa o načinu zadimljavanja i mogućnostima kretanja i dejstva jedinica bataljona kako se ne bi ometao i otežavao pokret i dejstvo vlastitih snaga.

220. Neposredno pre izbijanja jedinica na jurišni položaj, artiljerija sasređuje najjaču vatru po prednjem kraju neprijateljeve odbrane, a zatim, na signal za juriš, prenosi vatru po dubini. Kada je jurišni položaj na većem udaljenju, vatra se može preneti pošto jedinice stignu do linije sigurnosti od eksplozije artiljerijskih zrna i to prema signalu komandanta bataljona.

Na jurišnom položaju jedinice obavljaju poslednje pripreme za juriš, uočavaju prolaze u preprekama i objekte napada, a komandiri dopunjavaju i konkretizuju zadatke jedinicama. Neposredno pre polaska na juriš i prenosa artiljerijske vatre po dubini neprijateljeve odbrane čete prve linije iz celokupnog naoružanja ostvaruju vatrenu pripremu juriša.

221. Signal za juriš daje pretpostavljeni. Komandant bataljona ga prenosi, a komandiri četa i vodova komanduju jedinicama da krenu na juriš. Na dati signal ili po komandi sve jedinice, načelno, jednovremeno polaze na juriš.

Kada napad bataljona podržavaju tenkovi, njihov pokret sa linije razvoja podešava se tako da jednovremeno sa pešadijom izbiju na jurišni položaj, bez zadržavanja prolaze kroz raspored jedinica na jurišnom položaju i zajedno sa njima upadaju u neprijateljev raspored. Streljačka odeljenja prate tenkove, koriste njihovu vatru i prolaze koje naprave u preprekama i sadejstvuju im prilikom otkrivanja i uništenja neprijateljevih protivoklopnih sredstava.

222. *Juriš* treba otpočeti snažno i odlučno, energičnim i brzim pokretom jedinica sa jurišnog položaja uz otvaranje vatre iz celokupnog naoružanja, što pre savladati otpor i prepreke ispred prednjeg kraja i upasti u prednji kraj neprijateljeve odbrane. U toku savladavanja prepreka potrebno je obezbediti najjaču podršku sredstava za neposredno gađanje po novopojavljenim ciljevima. Pošto savladaju prepreke, čete i vodovi prve linije sa uzvikom »URA« upadaju u neprijateljev rov (zaklone) i bliskom vatrom i hladnim oružjem uništavaju neprijatelja.

Upadom u prednji kraj neprijateljeve odbrane jedinice prve linije energično prodiru kroz međuprostore i slabije branjene, neutralisane ili neposednute rejone.

Jače utvrđeni i branjeni objekti, čije bi zauzimanje dugo trajalo, načelno se blokiraju, a za njihovo uništenje angažuju se druge jedinice (rezerva ili jedinice Teritorijalne odbrane).

223. Jedinice (delovi) bataljona koje izvode *obuhvat, obilazak* ili *ubacivanje* u neprijateljev raspored, upućuju se pravovremeno, a u napad, načelno, prelaze jednovremeno sa jedinicama koje napadaju s fronta. Njima se određuje vreme polaska iz očekujućih rejonata (sa polaznog položaja) i pravac kretanja (provlačenja) do predviđenih rejonata, vreme i način dejstva.

Prodorom u dubinu i spajanjem sa jedinicama koje dejstvuju iz pozadine stvaraju se uslovi za odsecanje i okruženje neprijatelja, istovremeno dejstvo na izolovane snage na većoj dubini njegovog rasporeda i za uništenje okruženih snaga po delovima.

224. *Borba po dubini* neprijateljeve odbrane karakteriše se nejasnom situacijom, većom rastresitošću borbenog rasporeda i borbom u vidu uzastopnih juriša vodova i odeljenja za zauzimanje pojedinih objekata na pravcu napada, narušenim sadejstvom i otežanim uslovima za komandovanje.

Za uspešno vođenje borbe po dubini treba pojačati izviđanje i mere borbenog osiguranja. Komandant bataljona stalno prati situaciju i neposredno utiče na tok borbe i rad potčinjenih. To ostvaruje: dejstvom sredstava podrške; postavljanjem dopunskih i novih zadataka jedinicama i uspostavljanjem narušenog sadejstva i komandovanja; preduzimanjem mera za pravovremeno otkrivanje i odbijanje protivnapada; otkrivanjem izvlačenja neprijatelja i preduzimanjem mera za početak gonjenja vatrom i pokretom.

225. Prodor kroz dubinu neprijateljeve odbrane izvodi se uklinjavanjem kroz međuprostore i probijanjem preko slabije branjenih položaja, ne dozvoljavaju-

ći neprijatelju da se odvoji, sredi i ponovo organizuje otpor. Jedinice koje imaju veći uspeh pomažu delovima koje je neprijatelj zadržao vatrom ali ih, načelno, ne sačekuju. One dejstvuju u bok neprijatelja i stvaraju uslove da zadržani delovi brže prodiru u dubinu neprijateljeve odbrane. Jače utvrđene i branjene objekte, za čije je ovladavanje potrebno više vremena, treba blokirati manjim delovima, a glavnim snagama produžiti dejstvo u dubinu.

Sadejstvo između tenkova i pešadije, prilikom prodiranja u dubinu neprijateljeve odbrane, ostvaruje se neposrednom vezom između starešina tenkovskih i pešadijskih jedinica, međusobnim pokazivanjem ciljeva, dejstvom po neprijateljevim delovima koji sprečavaju prodor i praćenjem tenkova streljačkim odeljenjima, koja ne smeju izostati iza tenkova više od 100 do 200 m.

Često će napadu na pojedine objekte u dubini prethoditi kratka vatrena priprema, načelno vlastitim sredstvima četa. Komandiri četa mogu, prema potrebi, od komandanta bataljona tražiti vatrenu podršku.

226. Čete prve linije nastoje da se stalno uklinjavaju i budu u neposrednom borbenom dodiru sa neprijateljem, kako bi izbegle njegove nuklearne i hemijske udare. Ako neprijatelj izvrši nuklearni udar po četama prve linije, napad se ne obustavlja. Jedinice izbačene iz borbe zamenjuju se rezervom ili jedinicom druge linije, a smenjene jedinice zahvaćene udarom pristupaju otklanjanju posledica.

Jedinice bataljona u neposrednom dodiru sa neprijateljem savlađuju kontaminirano zemljište korišćenjem sredstava za ličnu zaštitu i zaštitnih svojstava borbenih vozila. Rezerva i jedinice van dodira sa neprijateljem obilaze kontaminirano zemljište ili se za njih izrađuju prolazi.

Kada neprijatelj izvrši nuklearni udar po rezervi, jedinice zahvaćene udarom zamenjuju se delovima slobodnih snaga prve linije ili snagama pretpostavljene komande.

227. Prateća oruđa (minobacači, bestrajni topovi, protivoklopna lansirna oruđa i pridata oruđa) posle prenoša artiljerijske vatre po dubini produžavaju uništavanje i neutralisanje vatrenih sredstava u prednji kraj. Kad tenkovi i pešadija upadnu u prednji kraj, prateća oruđa nastavljaju neposrednu podršku pešadijskih delova i po oruđima se prebacuju na nove vatrene položaje.

Bataljonska vatrena grupa podržava napad četa kroz dubinu neprijateljeve odbrane pri čemu: neutrališe ciljeve koji ometaju juriš i prodiranje jedinica bataljona, štiti krila i bokove jedinica u prodoru, obezbeđuje držanje dostignute linije, sprečava podilaženje neprijateljeve rezerve, učestvuje u odbijanju protivnapada i podržava uvođenje u borbu rezerve bataljona.

Bataljonska protivoklopna grupa poseda protivoklopni rejon, načelno, na glavnom pravcu napada u sastavu ili iza borbenog rasporeda četa prve linije u gotovosti za dejstvo protiv neprijateljevih oklopnih borbenih sredstava i utvrđenih objekata. U toku napada premešta se u skokovima i po delovima u stalnoj gotovosti za odbijanje protivnapada neprijateljevih oklopnih i mehanizovanih jedinica.

228. Četa druge linije (rezerva) kreće se u raščlanjenom rasporedu, prikryveno i u skokovima prati čete prve linije. Kreće se na pravcu verovatne upotrebe i u borbu se uvodi na pravcu gde su postignuti najveći uspesi i gde se stvaraju povoljni uslovi za izvršenje sledećeg zadatka.

Za uvođenje u borbu rezerve komandant bataljona izdaje *naređenje* koje, načelno, sadrži: liniju uvođenja,

objekat i pravac napada, cilj i način dejstva, ojačanja i način podrške i sadejstvo sa ostalim elementima borbenog rasporeda. Rezerva se može uvesti i na ugovoreni signal.

Četa prve linije na čijem pravcu je uvedena rezerva može u celini ili delom snaga produžiti napad, od nje se može obrazovati nova rezerva ili se može upotrebiti za likvidiranje zaostalih žarišta otpora ili za druge zadatke.

Posle uvođenja u borbu rezerve komandant bataljona, izvlačenjem snaga koje su najmanje angažovane u borbi, odmah obrazuje novu rezervu.

229. Protivnapade neprijateljevih slabijih snaga čete prve linije odbijaju vatrom iz pokreta posle čega odmah produžavaju napad, a jačih svim raspoloživim snagama i sredstvima, sačekivanjem na dostignutoj liniji i koncentracijom najjače vatre sa bliskih odstojanja. Kada postoje uslovi, na snage koje izvode protivnapad treba dejstvovati s boka i iz pozadine.

Protivnapad oklopnih i mehanizovanih snaga odbijaju, prvenstveno, protivoklopna grupa i druge jedinice svim raspoloživim protivoklopnim sredstvima.

Kad čete prve linije zaustave i osujete protivnapad neprijatelja i ovladaju objektima bližeg zadatka, napad se energično produžava, najčešće uvođenjem u borbu rezerve.

230. Prodiranje kroz dubinu neprijateljeve odbrane obično se ne odvija ravnomerno već različitim tempom na pojedinim pravcima, gde naročito dolazi do izražaja napad na bokove, iz pozadine i napad na pojedine otporne tačke.

Bataljon će na svom pravcu prodirati, najčešće, sa otkrivenim krilima i bokovima, pa će biti izložen protivnapadima. Zato osmatranju i kontroli međuprostora treba pokloniti posebnu pažnju. Posle ovladavanja po-

jedinim važnim objektima – linijama treba utvrditi postignuti uspeh, organizovati sadejstvo, privući prateća i protivoklopna oruđa, a artiljeriji za podršku i minobacačima predvideti nove ciljeve i biti u gotovosti za odbijanje protivnapada.

Ako je neprijatelj u celini ili delimično dezorganizovan, napad se energično produžava u težnji da se okruže neprijateljeve snage, posebno izolovani delovi i stvore uslovi za njihovo uništenje.

231. Kad bataljon izvrši zadatak, komandant bataljona preduzima mere radi učvršćivanja postignutog uspeha, nastavlja izviđanje i preduzima ostale potrebne mere obezbeđenja borbenih dejstava, popunjava jedinice i priprema ih za izvršenje narednog zadatka.

Ako neprijatelj zaustavi napad bataljona, jedinice se na dostignutoj liniji utvrđuju, maskiraju, sređuju i uspostavljaju narušeno sadejstvo, privlače oruđa za neposredno gađanje i rezervu, ako je potrebno pregrupišu se i nakon snažne vatrene pripreme produžavaju napad.

232. Komandant bataljona stalno prati situaciju i utiče na tok borbe davanjem novih (dopunskih) zadataka potčinjenim, podržavajućim i sadejstvujućim jedinicama, sasređivanjem vatre za podršku, zahtevima za vatrenu podršku pretpostavljene komande, upotrebom rezerve i dr. On mora uvek da zna raspored jedinica i da poznaje situaciju na pravcu napada i kod suseda. Odluke donosi na osnovu izveštaja potčinjenih starešina i ličnog uvida u situaciji.

6. NAPAD NA NASELJENO MESTO

233. Napad na naseljeno mesto bataljon može da izvodi u sastavu više jedinica ili samostalno, na frontu ili na privremeno zaposednutoj teritoriji. U svim situa-

cijama napad se izvodi u sadejstvu sa jedinicama Teritorijalne odbrane i u saradnji sa odgovarajućim subjektima ONO i DSZ u naseljenom mestu. Bataljon može dobiti zadatak da zauzme – oslobodi manje naseljeno mesto ili deo većeg naseljenog mesta.

Komandant bataljona pri organizovanju napada na naseljeno mesto redovno uspostavlja vezu sa nadležnim štabom u naseljenom meštu i sa njim usklađuje angažovanje namenskih jedinica Teritorijalne odbrane koje dejstvuju u naseljenom mestu. Naročito je važno organizovati izviđanje i preduzeti druge mere radi prikupljanja podataka o neprijatelju u naseljenom mestu.

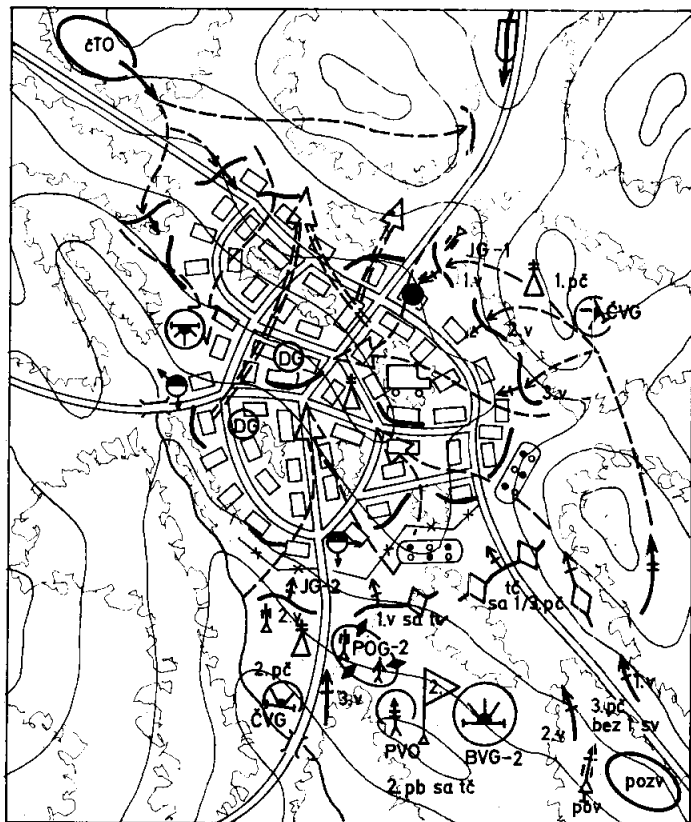
234. Pri napadu na *manje naseljeno mesto* bataljon manjim snagama dejstvuje s fronta, a glavnim snagama, kada je to moguće, izvodi obuhvat uz ubacivanje manjih delova težeći da ga okruži i izoluje, a zatim zauzme koncentričnim napadom (šema 16). Manje naseljeno mesto bataljon može zauzeti i prepadom posle dobro proučenog neprijateljevog rasporeda.

Prilikom napada na deo većeg naseljenog mesta, ako je neprijatelj organizovao odbranu na njegovim prilazima, napad se, načelno, organizuje i izvodi kao i u ostalim uslovima, ali posle izbijanja bataljona pred naseljeno mesto, borbeni raspored se prilagođava uslovima za napad na naseljeno mesto.

235. Borbeni raspored za napad na naseljeno mesto ima sve elemente kao i pri napadu u drugim uslovima. Za ovladavanje bunkerima i utvrđenim zgradama u četama prve linije formiraju se jurišne grupe i grupe za raščišćavanje.

Oklopna jedinica, ako je pridata, dejstvuje većim delom u sastavu jurišnih grupa, a ostatak se angažuje za neposrednu podršku.

Artiljerijska oruđa pridata četama dejstvuju kao prateća ili ulaze u sastav jurišnih grupa.

Šema 16. Načelna šema napada bataljona na naseljeno mesto

Kad bataljon napada samostalno na naseljeno mesto i na privremeno zasednutoj teritoriji, komandant deo snaga određuje za osiguranje od intervencije iz susjednih uporišta. Taj zadatak mogu da obavljaju i jedinice Teritorijalne odbrane, a izuzetno i rezerva.

Komandovanje svim snagama koje djeluju u napadu na naseljeno mesto je objedinjeno. Sadejstvo i saradnja se moraju precizno organizovati i neprekidno održavati kako ne bi došlo do međusobnog sukoba i gubitaka od vlastite vatre.

236. Napad na naseljeno mesto, načelno, treba počinjati noću i pri ograničenoj vidljivosti. Zato je nužno da se dejstvo diverzantskih grupa i ubačenih delova prethodno neutrališu neprijateljeva sredstva za osmatranje (radari, infracrveni uređaji i drugo).

Nakon ovladavanja ivicom naseljenog mesta ili po jedinim blokovima zgrada jedinice prodiru kroz bašte i dvorišta i postupno, u sadejstvu sa delovima unutar naseljenog mesta (jurišne grupe, ubačeni delovi), osvajaju objekat po objekat. Prilikom prodora pojedini jače utvrđeni objekti treba da se što pre blokiraju i izoluju od ostalog sistema odbrane. Jurišne grupe, uz podršku raspoloživih vatrenih sredstava, napadaju utvrđene objekte sa zadatkom da ih osvoje i omoguće nesmetan prodor bataljona kroz naseljeno mesto.

Pri napadu na naseljeno mesto danju treba primenjivati dimne zavese radi zaslepljivanja neprijateljevih osmatračnica i vatrenih sredstava, kao i radi maskiranja dovođenja vlastitih jedinica, pravljenja prolaza u preprekama, dejstva jurišnih grupa i prodora ka važnijim objektima u naseljenom mestu.

237. Srazmerno prodoru u dubinu naseljenog mesta učvršćuju se postignuti uspeh i uređuju pojedini objekti kao oslonac za dalje prodiranje i odbijanje protivnapada. Zauzete zgrade i druge objekte treba pregledati i očistiti od zaostalih i prikrivenih delova, obraćajući naročitu pažnju na pronalaženje i uklanjanje mina iznenađenja.

U toku napada neophodno je po svim mestima, pogodnim za spuštanje helikoptera, planirati minoba-

cačke i druge vatre kako bi se neprijatelj sprečio da ojača, snabde ili evakuise snage iz naseljenog mesta.

238. Pri napadu na naseljeno mesto radio-veza je osnovna vrsta veze, pa treba voditi računa o postavljanju radio-uređaja VVF opsega.

Zbog otežanog dotura jedinice se pravovremeno snabdevaju municijom i drugim sredstvima, prema potrebi, i preko norme.

Za pronalaženje i evakuaciju povređenih i obolelih može se angažovati i stanovništvo.

Posle zauzimanja naseljenog mesta bataljon produžava dejstvo u skladu sa predviđenim planom ili postupka prema naredenju pretpostavljenog.

7. NAPAD NA PLANINSKOM I POŠUMLJENOM ZEMLJIŠTU

239. Planinsko i pošumljeno zemljište karakterišu: velika ispresecanost dubokim dolinama sa strmim, često kamenitim stranama; pretežna pošumljenost; otežana prohodnost; relativno slaba komunikativnost; retka naseljenost; oštra klima sa velikim oscilacijama u temperaturi i slično, što značajno utiče na napadna dejstva.

Polazni položaj – linija razvoja i jurišni položaj određuju se bliže prednjem kraju neprijatelja. Za dovodeње i razvoj jedinica koriste se postojeći putevi, prohodni pravci i staze, a za nastupanje prikriveni pravci i zaklonjeni prostori. Postoje povoljni uslovi prikrivenog kretanja i iznenadnog napada i mogućnosti da se manjim snagama neprijatelj tuče po delovima. Ovo treba koristiti primenjujući obuhvate, obilaske i ubacivanja delova u neprijateljev raspored uz sadejstvo jedinica Teritorijalne odbrane.

240. Napad jedinica bataljona odvija se pretežno odvojenim pravcima u zahvatu komunikacija, grebena

i kosa na širem i isprekidanom frontu u odnosu na napad u drugim uslovima.

Pravac glavnog udara se, načelno, nanosi duž grebena ili šumskih preseka i preko visova, po mogućnosti na najslabiji deo neprijateljeve odbrane, ali sa ciljem zauzimanja važnijih objekata u neprijateljevom rasporedu (šema 17).

U okviru opšteg zadatka četama se može postaviti i više uzastopnih zadataka koji se uglavnom poklapaju sa taktičko-topografskim objektima u neprijateljevoj odbrani, kako bi se postepenim osvajanjem najvažnijih objekata neprijatelj razbio na manje delove, koji se mogu okružiti i uništiti.

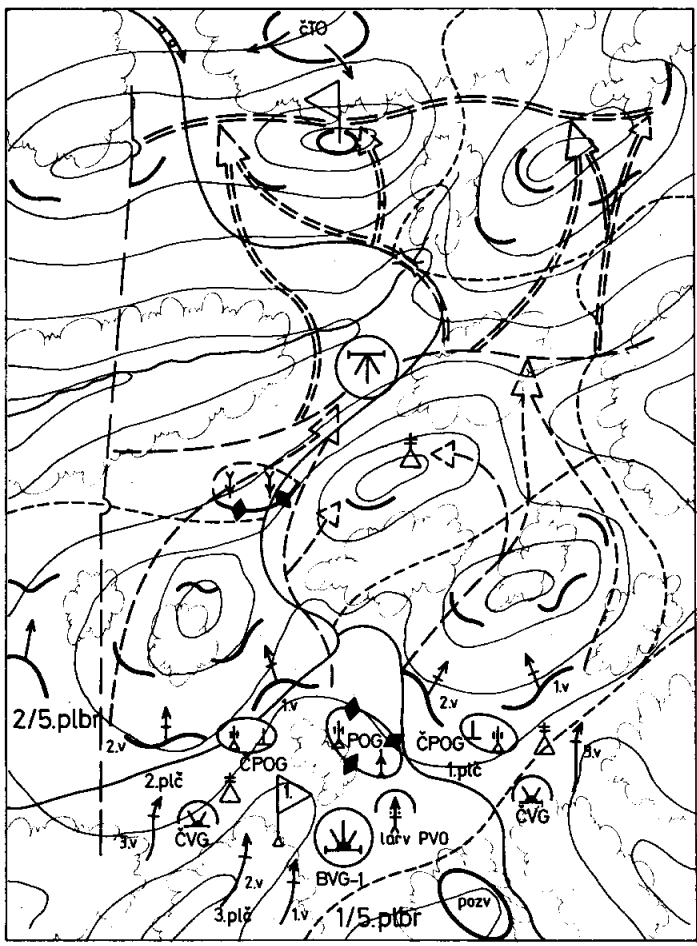
241. Borbeni raspored bataljona ima sve elemente kao i za napad na manevarskom zemljištu. Čete prve linije treba ojačati i osposobiti za samostalnija dejstva na odvojenom pravcu.

Organizovanje i održavanje sadejstva je otežano, a u toku napada često se narušava, pa ga treba stalno dopunjavati.

Ako sredstva podrške, zbog nemogućnosti kretanja motornih vozila, ne mogu da prate borbeni raspored bataljona na celoj dubini zadatka, ona se kreću postojećim putem i u granicama dometa podržavaju jedinice dok se ne stvore uslovi da zauzmu svoja mesta u borbenom rasporedu.

Za borbu protiv manjih helikopterskih desanata i ubačenih delova, za čije dejstvo u planini postoje povoljni uslovi, treba da bude spreman svaki element borbenog rasporeda. Zbog toga mora biti dobro organizovano sadejstvo sa jedinicama Teritorijalne odbrane.

242. Juriš u planini nema karakter jednovremenog naleta na celom frontu. Kada god je moguće, treba te

Šema 17. Načelna šema napada bataljona na planinskom zemljištu

žiti da juriš istovremeno izvode jedinice koje napadaju sa fronta, boka i iz pozadine.

Sa početkom uklinjavanja ili prilikom prodiranja kroz dubinu neprijateljeve odbrane prateća oruđa treba da budu u borbenom rasporedu četa prve linije, da djeluju pretežno preko glava vlastitih jedinica radi njihove neposredne podrške i učešća u odbijanju protivnapada.

243. Prodiranje kroz dubinu neprijateljeve odbrane karakteriše se postepenim savlađivanjem uzastopnog otpora neprijatelja na pojedinim pravcima. Obuhvati, obilasci i smelo prodiranje u dubinu, uz vezivanje i blokiranje pojedinih žarišta otpora, biće osnovni način dejstva. Dejstva se usklađuju prema prostoru i vremenu sa dejstvom jedinica u neprijateljevoj pozadini.

Delovi bataljona za napad iz pozadine i jedinice Teritorijalne odbrane zauzimaju određene objekte sa kojih sprečavaju pristizanje neprijateljeve rezerve ili mu sprečavaju izvlačenje.

244. Zauzimanje planinskog prevoja postiže se prethodnim osvajanjem okolnih visova koji njime dominiraju, brzim izbijanjem u bok i pozadinu neprijatelja koji brani prevoj, a zatim se osloncem na osvojene visove, bočnim napadom i napadom iz pozadine, u sadejstvu sa ubačenim delovima i jedinicom Teritorijalne odbrane, razbija neprijatelj i zauzima prevoj.

Pri napadu na planinskom zemljištu radi ovladavanja značajnim objektom u dubini neprijateljevog rasporeda, često će se upotrebljavati vazdušni, prvenstveno helikopterski desanti. Za to se mogu angažovati pojedini delovi bataljona, najčešće vod ili četa, ili delovi drugih jedinica koje upućuje pretpostavljena komanda.

Kada se prema planu pretpostavljene komande, na pravcu napada bataljona upotrebljava helikopterski desant, komandant bataljona sa njim organizuje sadejstvo

i postavlja zadatke ubačenim delovima i drugim elementima borbenog rasporeda bataljona.

245. Pri izvođenju napada na visokom planinskom zemljištu do izražaja dolazi upotreba i dejstvo *veračkih grupa* iz sastava planinskog bataljona.

Veračka grupa namenjena je za izvršavanje raznovrsnih zadataka na stenovitom i teško prolaznom zemljištu, prvenstveno na onim mestima gde druge (neuvežbane) jedinice nisu u mogućnosti da izvršavaju zadatke ili im je u tome potrebna pomoć. One su sastavljene od ljudstva obučenog u besprekornom rukovanju specijalnom opremom namenjenom za tu svrhu i osposobljenog u tehnici veranja.

246. Zavisno od zadatka, sastava stena, raspoložive opreme i obučenosti vojnika (verača), veračka grupa različite je jačine. Normalno je jačine tri vojnika, a može da bude dva ili pet, što čini njen najjači sastav. Grupe manjeg sastava (dva ili tri vojnika) formiraju se kada je potrebno brže izaći na pojedine objekte (vrhove, stene i sl.) i kada postoje povoljni uslovi za izbor više pravaca pogodnih za veranje. Veračka grupa sastava pet vojnika formiraće se kada je izbor veračkih pravaca otežan i kada se ne raspolaže sa dovoljno veračke opreme.

247. Veračke grupe mogu se upotrebljavati za izviđanje, izradu osiguranja na teško prolaznim mestima, u sastavu ubačenih jedinica (delova), na stenovitom zemljištu i na mestima gde ih neprijatelj ne očekuje, u marševskom osiguranju (za kretanje po stenovitim grebenima, kao istureni delovi radi obmane neprijatelja), u sastavu borbenog osiguranja i slično. Pored toga veračke grupe mogu se koristiti kao pomoć: inženjerijskoj jedinici prilikom zaprečavanja na stenovitom zemljištu, rušenju snežnih lavina, za podizanje mostića, opravku puteva na težim deonicama i slično; artiljerijskoj jedi-

nici za osmatranje artiljerijske vatre i izvlačenje oruđa na teže dostupne vatrene položaje; pozadinskoj jedinici za spašavanje povređenih i obolelih, snabdevanje opremom i za izradu planinskih žičara.

248. U šumi bataljon napada po četama u zahvatu odvojenih pravaca. Napad se sastoji od borbe za zauzimanje ivice šume, borbe u unutrašnjosti šume i borbe za izlazak iz nje. Noću i u gustoj šumi jedinice treba da osiguraju tešnju vezu kako bi se izbegli međusobni sukobi vlastitih delova. Povezanost između elemenata borbenog rasporeda postiže se organizovanjem čvrstog sadejstva, jačom kontrolom međuprostora i dobrom vezom između jedinica.

Delovi koji se kreću u zahvatu komunikacija (artiljerijska oruđa, pozadinski delovi, oklopne i motorizovane jedinice) treba posebnu pažnju da posvete osiguravanju od dejstva neprijateljevih ubačenih i ostavljenih snaga, zbog čega i svi elementi borbenog rasporeda pojačavaju mere borbenog osiguranja.

Prateća oruđa se, načelno, pridaju četama prve linije i dejstvuju iz njihovog borbenog rasporeda, najčešće neposrednim gađanjem.

249. Napad u šumi odvija se od linije do linije (uzvišenja, prevoji, proseci, proplanci, jaruge) koje se smatraju kao regulativne, a jedinicama se određuje vreme i način izlaska na njih i prelaska preko njih. U dubinu neprijateljeve odbrane jedinice prodiru u manjim kolonama, sa isturenim osiguravajućim delovima i grupama za raščišćavanje. Manja šuma, načelno, se obilazi. Treba težiti da se što pre izbije na suprotnu ivicu šume i spreči povlačenje neprijatelja.

Pojedine otporne tačke, pošto se neutrališu vatrom artiljerije i minobacača, zauzimaju se obuhvatnim dejstvom i uz sadejstvo jedinica Teritorijalne odbrane.

250. Protivnapadi neprijateljevih oklopnih i mehanizovanih jedinica znatno su ograničeni i kanalisani na

prohodne pravce. Zbog toga se veći deo protivoklopnih sredstva pridaje četama.

Ako se formira, protivoklopna grupa je obično slabijeg sastava i dobija, načelno, jedan pravac dejstva. Osnovni protivoklopni rejon i vatreni položaj su u zahvatu komunikacija, šumskih proseka, na proplancima i na ivici šume.

251. Opasnost od požara u šumi je neprekidna, naročito ako neprijatelj upotrebljava nuklearno oružje. Zbog toga u svim jedinicama treba preduzeti mere protivpožarnog obezbeđenja. Za gašenje požara angažuje se protivpožarna služba društveno-političke zajednice i organizacije udruženog rada.

Zbog većeg broja različitih vrsta prepreka (minskoeksplozivnih, zarušavanje, šumske zavale i dr.) grupe za raščišćavanje imaju širu primenu u pružanju pomoći jedinicama, prvenstveno artiljeriji i tenkovima u savlađivanju raznih prepreka.

252. U planini i šumi otežano je osmatranje, orijentacija, upravljanje vatrom, veza, komandovanje i sadejstvo. Zato je inicijativa svih starešina, koja se zasniva na jedinstvenom shvatanju zamisli i zadataka pretpostavljenog, posebno značajna.

Zbog otežanog snabdevanja potrebno je jedinice, određenim sredstvima, snabdeti preko norme. Pronalaženju i evakuaciji povređenih i obolelih posvećuje se posebna pažnja.

8. NAPAD NA PRIVREMENO ZAPOSEDNUTOJ TERITORIJI

253. Na privremeno zaposednutoj teritoriji bataljon može da izvodi napad samostalno ili u sastavu više jedinice.

Cilj napada na privremeno zaposednutoj teritoriji je: uništenje ili zarobljavanje neprijateljeve žive sile; zaplena materijalnih sredstava; oslobađanje privremeno zaposednutih delova teritorije; proširivanje, spajanje i odbrana slobodne teritorije; iscrpljivanje, uznemiravanje i obmanjivanje neprijatelja; zaštita stanovništva i materijalnih dobara; oslobađanje logoraša i zatvorenika.

Objekti napada su: neprijateljeve jedinice i njihove ustanove na komunikacijama, u naseljenim mestima i gradovima; organi neprijateljeve vlasti i njegovih organizacija; važni vojni i privredni objekti i postrojenja; aerodromi, luke i skladišta; objekti i sredstva veze, javnog informisanja i sve druge snage i objekti.

Na izbor objekata napada, vremena i načina dejstva, kao i na angažovanje snaga utiču sastav i namena snaga neprijatelja, cilj koji se želi postići, raspoložive snage, karakteristike zemljišta, vremenski uslovi i borbena situacija.

254. Napad bataljona na privremeno zaposednutoj teritoriji karakteriše: veća samostalnost komandanta u izboru ciljeva i određivanju zadataka; tajnost pripremanja i organizovanja napada; veća sloboda manevra; brzina dovođenja i grupisanja snaga za napad; istovremeno dejstvo na neprijateljeve važne objekte i snage; iznenadni, koncentrični i kratkotrajni udari; tesno sadejstvo sa snagama Teritorijalne odbrane i saradnja sa drugim subjektima opštenarodne odbrane i društvene samozaštite. Napad na privremeno zaposednutoj teritoriji često će imati karakteristike prepadnih dejstava.

Osim zadatka iz t. 198, u određenim situacijama bataljon može dobiti orijentirni zadatak za više dana ili za napad na više objekte u raznim vremenskim razmacima.

Osnovne pretpostavke za uspeh bataljona u napadu na privremeno zaposednutoj teritoriji su: iznenadeenje, smelost, silina početnog udara, intenzivnost dejstva, kraće vreme trajanja, potpuni podaci o objektu napada i njegovom osiguranju i precizno organizovanje napada.

255. Zavisno od borbene situacije, položaja i zadatka, bataljon na privremeno zaposednutoj teritoriji može izvoditi napad u pravcu fronta ili u dubini ratišta. Za napad u pravcu fronta mora se organizovati tesno sadejstvo bataljona sa snagama na frontu.

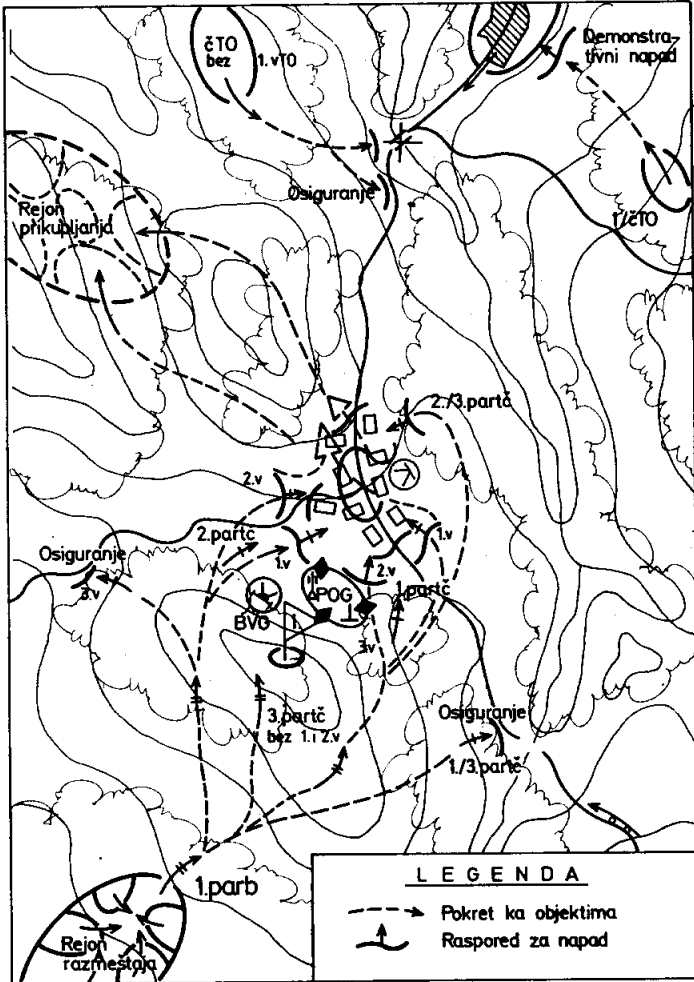
Kada dejstvuje na privremeno zaposednutoj teritoriji i neposredno ne sadejstvuje snagama na frontu, bataljon načelno dobija prostoriju sa koje preduzima napad. Prostorija treba da pruža povoljne uslove za preduzimanje raznih oblika napada, prikrivene i brze pokrete i izvođenje neprekidnih napadnih dejstva u sadejstvu sa jedinicama Teritorijalne odbrane, ali najčešće bez taktičkog sadejstva sa snagama na frontu.

U okviru prostorije dejstva komandant bataljona određuje rejone razmeštaja (baziranja) jedinica, pravce i objekte napada i rejone prikupljanja posle izvršenog zadatka.

256. *Borbeni raspored* bataljona u napadu na privremeno zaposednutoj teritoriji može imati sve elemente kao i u drugim uslovima. Prema potrebi, mogu se obrazovati još i delovi za osiguranje, za demonstrativni napad i za diverzantska dejstva (šema 18).

Delovi za osiguranje, jačine od voda do čete, određuju se prilikom napada na objekat. Postavljaju se na pravce moguće neprijateljeve intervencije. Njihovu ulogu mogu preuzeti i jedinice Teritorijalne odbrane.

Delovi za demonstrativni napad najčešće imaju zadatak iznenadnog napada na susedno uporište radi obmane i vezivanja neprijatelja i sprečavanja njegove intervencije ka objektu napada glavnih snaga bataljona.

Sema 18. Napad bataljona na privremeno zasednutoj teritoriji

Snage za napad grupišu se u toku podilaženja ka objektu napada.

257. Organizovanje napada, najčešće, traje kratko (često se izvodi u pokretu ka objektu napada), a odluka i naređenja komandanta moraju biti precizna i jasna. Treba obezbediti postizanje iznenađenja i brzine napada, što je osnov za uspeh.

Napad se, načelno, izvodi iz pokreta, često bez vatrene pripreme i uz ograničenu vatrenu podršku napada. Kratkotrajnost napada uslovljena je potrebom da se neprijateljeve snage razbiju pre intervencije njegovih brzopokretnih i helikopterskih jedinica.

258. Posle izvršenog zadatka, kada se situacija povoljno razvija, bataljon nastavlja dejstva u duhu šire zamisli pretpostavljenog, a jedinicama se postavljaju dopunski zadaci. U protivnom jedinice se povlače u bezbedne rejone gde se pripremaju za naredna dejstva.

Sadejstvo sa jedinicama Teritorijalne Odbrane i stalna organizovanja subjektima ONO i DSZ moraju biti stalno organizovani, kako bi se ostvarila puna i neprekidna međusobna usklađenost napada bataljona sa dejstvima ostalih snaga na privremeno zaposednutoj teritoriji.

9. NAPAD ZIMI

259. Zimski uslovi (t. 37) znatno utiču na napad bataljona. Pored ostalog, ograničena je upotreba borbenih vozila po snegu visine preko 50 cm. Otežano je kretanje van komunikacija, posebno motorizovanog bataljona. Ako visina snega prelazi 80 cm, van raščišćenih puteva – pravaca onemogućeno je kretanje svih borbenih i neborbenih vozila.

Usled naglog topljenja snega, pogotovo u planini, može doći do bujica i porasta vodostaja potoka i reka.

To će predstavljati ozbiljne prepreke, pa se moraju predvideti mere, postupci i sredstva za njihovo savlađivanje.

Veća pokretljivost se postiže opremanjem jedinica smučkama. Za prevoženje municije ili opreme koriste se saonice, čamci za spasavanje, nosiljke i spojene smučke.

Otežano je osmatranje i gađanje, otkrivanje i savlađivanje prirodnih i veštačkih prepreka, kretanje jedinica i razvijanje u borbeni raspored za napad. Povećano naprezanje ljudstva dovodi do bržeg zamaranja. Zbog toga treba predvideti i odgovarajuće mere za otklanjanje ili smanjenje tih i drugih smetnji.

260. Da bi se otklonili ili smanjili uticaji zimskih uslova, priprema i organizovanje napada su svestraniji i duži. U toku pripreme treba: preduzeti mere za obezbeđenje veće pokretljivosti borbenih i ostalih vozila, obezbediti pravilnu eksploataciju svih vozila u zimskim uslovima i preduzeti mere radi obezbeđenja borbene sposobnosti ljudstva i tehnike.

Za ljudstvo treba obezbediti toplu odeću, jaču hranu, tople napitke, mast protiv smrzavanja, pravovremeno zagrevanje, sušenje nakvašene odeće i obuće, organizovanje odmora u zaklonjenim – toplim prostorijama, češću smenu dežurnih i drugo.

Borbeni raspored za napad je prikupljeniji i načelno u četnim i vodnim kolonama. Čete se ojačavaju za samostalnija dejstva jer je u toku napada otežano pregrupisavanje. Kada je bataljon ojačan oklopnim jedinicama, pešadija pomaže oklopnim borbenim vozilima u savlađivanju snega i drugih prepreka.

261. Prilikom napada zimi izviđanjem, pored ostalog, treba prikupiti podatke o dubini snega, snežnim nanosima, mogućnosti kretanja na pojedinim pravcima, mestu i vrsti prepreka u snegu, a u planini i o

opasnosti od lavina. Izvidanje je ograničeno kratkim danom, snežnim padavinama, čestim maglama, povećanim naprežanjem ljudstva i težim korišćenjem instrumenata.

Očekujući rejon ili rejoni razmeštaja jedinica do početka napada biraju se na prostoru koji je zaklonjen i najmanje zahvaćen snegom (u šumi, naseljenom mestu i sl.) i koji omogućavaju bolju zaštitu od hladnoće, uz istovremeno preduzimanje mera osiguranja i organizovanje protivoklopne borbe, protivvazdušne odbrane i protivdesantne borbe.

Liniju razvoja treba određivati bliže prednjem kraju neprijateljeve odbrane.

262. Napad se obično izvodi duž pravaca na kojima nema snežnih nanosa. Na velikoj suvomrazici može da se napada i van puteva što omogućava brza i iznenadna dejstva na pravcima gde to neprijatelj ne očekuje.

Po dubokom snegu nastupa se duž pravaca i puteva koji omogućavaju kretanje. Jedinice u najvećoj tajnosti kreću u kolonama, težeći da se neopaženo približe neprijatelju i iznenada krenu na juriš uništavajući neprijatelja vatrom iz neposredne blizine. Juriš se odvija sporije, u vidu kratkih prodora od objekta do objekta. Treba smelo primenjivati obuhvate, obilaske i uklinjavati se u raspored neprijatelja, odbacivati ga do puta, bez zadržavanja oko žarišta otpora koja treba blokirati, okružiti i uništiti u sadejstvu sa jedinicama Teritorijalne odbrane.

Na poledici se posebna pažnja posvećuje obezbeđenju kretanja vozila i borbene tehnike naročito na planinskom zemljištu.

Po vejavici i magli, kada je otežano osmatranje i gađanje, napad se priprema, organizuje i izvodi kao noću.

Napad zimi, kada je snežni pokrivač mali i ne utiče bitnije na pokret, izvodi se kao i u drugim uslovima.

263. Kad god je moguće treba ubacivati delove u raspored neprijatelja, koristeći međuprostore i prikri-vene pravce. Za ubacivanje su najpogodnije smučarske jedinice.

Jedinice Teritorijalne odbrane i delovi u pozadini neprijatelja iznenadnim napadima stalno ga uznemiravaju, ne dozvoljavaju mu da koristi zimska skloništa i da se uredno snabdeva.

264. Vatreni položaji minobacača, protivoklopni rejon i vatreni položaji drugih oruđa biraju se bliže puteva radi lakšeg posedanja i po dubokom snegu, što isključuje potrebu za raščišćavanjem novih prilaznih puteva koji se teško maskiraju.

U vreme kiša i naglog topljenja snega vatreni položaji za oruđa, osmatračnice, komandno mesto i rejon rasporeda pozadinskog voda biraju se na mestima koja nisu podložna plavljenju.

Rejon rasporeda pozadinskog voda, odnosno bataljonskih stanica bira se, načelno na manjim odstojanjima, u naseljenom mestu, zgradama, kolibama, zemuni-cama i slično. U svim situacijama preduzimaju se potrebne mere osiguranja radi sprečavanja iznenađenja i napada ubačenih neprijateljevih delova.

265. U toku napada zimi posebnu pažnju treba obratiti službi regulisanja i kontrole saobraćaja. Radi osiguranja nepekidnog funkcionisanja pozadinskog obezbeđenja, put za dotur i evakuaciju čisti se od snega, a za transport se, prema potrebi, koriste sanke i traktori iz mesnih izvora. Zbog otežanog snabdevanja jedinice se mogu popuniti municijom i drugim sredstvima preko norme.

Pružanje medicinske pomoći i evakuacije povređenih i obolelih otežani su, a opasnost od smrzavanja je

povećana. To zahteva njihovo brzo pronalaženje, prikupljanje na mesta zaštićena od hladooce i hitnu evakuaciju. Lica koja nose povređene i obolele snabdevaju se sredstvima pogodnim za kretanje po snegu. Povređeni i oboleli, prema planu pretpostavljene komande, mogu se evakuisati i helikopterima.

266. Komandovanje zimi, naročito po magli i mećavi, otežano je, zbog čega potčinjene starešine treba da znaju zamisao izvršenja zadatka u celini i da stalno imaju odgovarajuću vezu sa pretpostavljenim. Za održavanje veze kuriri treba da su opremljeni smučkama.

10. NASILNI PRELAZAK REKE

267. Nasilni prelazak reke bataljon izvodi, načelno, u sastavu više jedinice. Zavisno od zadatka i uloge u borbenom rasporedu više jedinice može da bude u prvom ili drugom ešelonu ili samostalno na odvojenom pravcu, najčešće kad je u ulozi prednjeg, gonećeg ili čelnog odreda, kao i pri dejstvu na privremeno zaposednutoj teritoriji.

Nasilni prelazak reke bataljon preduzima samo kada na drugi način nije moguće na suprotnoj obali razviti napad i pri gonjenju da bi se neprijatelju sprečilo odvajanje i prekid borbenog dodira. Uvek, kada postoji mogućnost da se vodena prepreka pređe na nebranjenom odseku, nasilni prelazak treba izbegavati ili ga izvoditi gde je neprijatelj izrazito slab.

268. Nasilni prelazak reke bataljon može izvoditi iz pokreta i neposrednog borbenog dodira, što zavisi od razvoja borbene situacije, neprijateljeve odbrane, zemljišta, mogućnosti prilaska reci, raspoloživih sredstava za prelazak i mogućnosti izvršenja priprema za nasilni prelazak reke.

Najbolji uspeh u nasilnom prelasku reke bataljon postiže u sadejstvu sa jedinicama Teritorijalne odbrane i drugih snaga u pozadini neprijatelja, kao i saradnjom sa drugim subjektima ONO i DSZ, koje dejstvima na suprotnoj obali i drugim aktivnostima ubrzavaju nasilni prelazak reke i bataljonu omogućavaju uspešno izvršenje zadatka.

269. Nasilni prelazak *iz pokreta* izvodi se kao nastavak uspešno izvedenih prethodnih dejstava (napad, gonjenje, marševanje). Prilikom nasilnog prelaska iz pokreta jedinice, bez zadržavanja ili uz kraće zadržavanje radi neophodnih priprema, po delovima prelaze reku težeći da što pre zauzmu pogodne oslonce na suprotnoj obali.

U povoljnim uslovima (jače snage u pozadini neprijatelja, savremena sredstva za savlađivanje vodenih prepreka, snažna vatrena podrška, kada reku brane slabe snage) prelazak iz pokreta je osnovni način nasilnog prelaska reke. Pripreme za prelazak obavljaju se u pokretu, odnosno u toku prethodnih dejstava pre izbivanja na reku.

270. Nasilni prelazak *iz neposrednog borbenog dodira* bataljon preuzima kada se, usled razvoja prethodnih dejstava (napad počinje ili se nastavlja sa reke, prelazak iz pokreta nije moguć ili nije uspeo i slično), nađe u neposrednom dodiru sa neprijateljem na reci.

Nasilni prelazak, načelno, počinje noću pri čemu se veći deo snaga i sredstava prebacuje na suprotnu obalu u toku noći. Nasilni prelazak danju izvodi se samo pri izrazitoj nadmoćnosti i kada je neprijatelj razbijen u prethodnim dejstvima.

Kada se bataljon za nasilni prelazak dovodi iz dubine, a na reci se već nalaze snage u neposrednom dodiru, onda se razmešta u očekujući rejon gde obavlja potrebne pripreme za nasilni prelazak (podela jedinica na ta-

lase, podela sredstava za prelazak, uvežbavanje i razrada postupaka jedinica – delova pri prelasku i drugo).

271. Bataljonu za nasilni prelazak reke redovno se određuje *desantno mesto prelaska*, koje je najčešće u okviru odseka prelaska više jedinice.

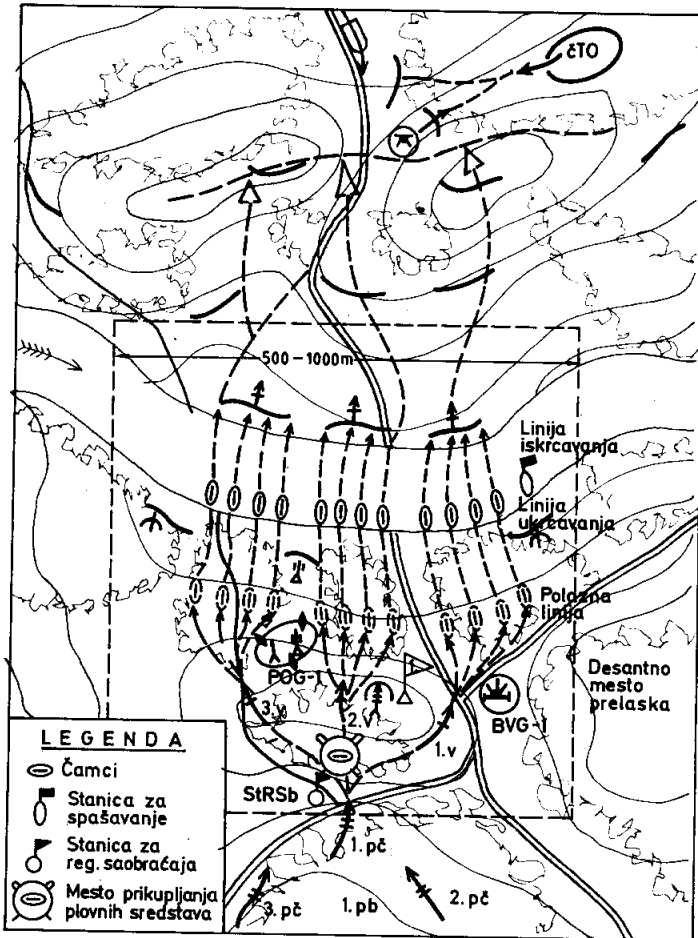
Najpogodniji delovi reke za izbor mesta prelaska su: lučni odseci reke istureni ka vlastitim snagama; delovi gde ima gazova, ostrvane i pogodniji mesta za prilaznici, ukrcavanje i iskrcavanje; da je vlastita obala nadvišavajuća, pogodna za osmatranje i dejstvo vatrom; da ima prikrivenih prilaza i da pruža povoljne uslove za izradu i prikupljanje sredstava za prelazak i njihovo brzo dovlačenje na obalu.

Kapacitet desantnog mesta prelaska treba da bude toliki da se u jednom talasu može prevesti najmanje jedna četa pešadije sa ojačanjima.

272. Na *desantnom mestu prelaska* (šema 19) određuje se i uređuje: *polazna linija* na 100–300 m od obale na koju jedinice stižu razvijene sa sredstvima za prelazak; *linija ukrcavanja* (otiskivanja) na kojoj se ljudstvo ukrcava na desantna sredstva (osim na amfibijske transportere) i sa koje počinje plovidba; *linija iskrcavanja* (pristizanja) na suprotnoj obali na kojoj se jedinice iskrcavaju i prelaze u napad; *mesta prikupljanja sredstava* za prelazak, *mesto za rezervna plovna sredstva*, objekti za zaštitu, komandovanje i zakloni za dejstvo.

Desantno mesto prelaska je široko oko 1 km, a rastojanje između sredstava za prelazak na reci je 25–50 m, zavisno od širine reke i brzine toka.

273. *Borbeni raspored* bataljona pri nasilnom prelasku reke uglavnom ima iste elemente kao i u napadu u drugim uslovima, s tim što se čete u prvom talasu ojačavaju protivoklopnim sredstvima radi odbijanja protivnapada neprijateljevih oklopnih jedinica na suprotnoj obali, a prema potrebi, mogu se formirati i ju-

Sema 19. Nasilni prelazak reke na desantnom mestu prelaska

rišne grupe koje se prebacuju u prvom talasu. One uništavaju vatrene tačke na suprotnoj obali i stvaraju uslove za uspešan prelazak i dejstvo ostalih talasa.

274. *Jurišne grupe* se, načelno, formiraju kada je prednji kraj neprijateljeve odbrane na obali, a pojedine vatrene tačke nisu neutralisane ili uništene ili se, zbog tajnosti, neće uništavati do početka nasilnog prelaska, kao i onda kada je suprotna obala minirana. Najčešće su jačine do jednog voda ojačanog pionirima, protivoklopnim i amfibijskim sredstvima (ako ih ima). Prebacuju se desantnim čamcima na motorni pogon i amfibijskim transporterima ili raspoloživim desantnim sredstvima.

Bataljonska vatrena grupa poseda vatrene položaj, načelno, bliže reci istovremeno sa razvojem bataljona da bi mogla uspešno podržati prelazak i dejstvo prvog talasa čim otpočne nasilni prelazak.

Bataljonska protivoklopna grupa poseda protivoklopni rejon što bliže reci radi učešća u vatrenoj pripremi i podršci prelaska i neutralisanja vatrene sredstava koja ometaju prelazak kao i posebno radi odbijanja protivnapada neprijateljevih oklopnih jedinica.

Jedinica PVO poseda vatrene položaj bliže reci sa zadatkom da brani bataljon i desantno mesto prelaska od napada iz vazdušnog prostora. U toku prelaska reke, po ovladavanju sa suprotnom obalom, prebacuje se preko reke raketni deo, a kad se stvore uslovi i ostatak jedinice PVO.

Ostali elementi borbenog rasporeda raspoređuju se i dobijaju zadatak u skladu sa ulogom koju imaju.

275. Priprema i organizovanje nasilnog prelaska reke, pored ostalog obuhvata: prikupljanje podataka o reci, pogodnim prelazima na njoj, zemljištu, jačini neprijatelja i njegovoj odbrani; izbor mesta prelaska; donošenje odluke; izradu plana prelaska; zauzimanja borbe-

nog rasporeda za prelazak; odgovarajuće mere obezbeđenja borbenih dejstava; organizovanje komandovanja i veze; utvrđivanje sadejstva sa jedinicama koje se nalaze na suprotnoj obali.

Desantna sredstva za prelazak, sem amfibijskih, donose se na mesta prikupljanja, što bliže reci, tako da ih jedinice prvog talasa mogu uzeti u prolazu i brzo doneti na reku. Amfibijska desantna sredstva se dovoze u rejone prikupljanja, načelno, dalje od reke.

276. Odluka komandanta bataljona za nasilni prelazak, pored elemenata iznetih u t. 97. sadrži još i: mesto prelaska ako nije određeno, sredstva za prelazak i mesta njihovog prikupljanja, polaznu liniju, podelu jedinica na talase, redosled i postupnost prelaska i snage za zaštitu prelaska.

Na *komandantskom izviđanju* komandant bataljona, pored zadatka za dejstvo na suprotnoj obali, precizira:

- *četama prve linije*: sredstva ojačanja, mesto prelaska, sredstva za prelazak i mesto gde se nalazi, vreme i način pokreta iz očekujućeg rejon na polaznu liniju, izlazak na liniju ukrcavanja i vreme početka otiskivanja prvog talasa, rezervno mesto prelaska, organizovanje spašavanja;

- *juršnim grupama*, ako se formiraju: sastav, mesto, sredstva i način prelaska; zadatak na suprotnoj obali i vreme ulaska u sastav svoje čete;

- *bataljonskoj vatrenoj grupi*: rejon vatrenih položaja i vreme gotovosti, zadatak u vatrenoj pripremi i podršci nasilnog prelaska, mesto sredstava i način prelaska i rejon narednih vatrenih položaja na suprotnoj obali;

- *protivoklopnoj grupi*: zadatak u vatrenoj pripremi, ako se predviđa, vreme i način prelaska i zadaci na suprotnoj obali;

- jedinici PVO: vatreni položaj, zadatak, vreme i način prelaska;

- zadatke drugim jedinicama bataljona u odnosu na njihovu namenu i specifičnosti nasilnog prelaska reke.

277. Pokret bataljona iz očekujućeg rejonu ka polaznoj liniji otpočinje prikrivenim pravcima i u raščlanjenom rasporedu. Prvi talas, pošto u prolazu uzme plovna sredstva, izlazi na polaznu liniju na kojoj se razvija i odmah produžava na liniju ukrcavanja.

Nasilni prelazak otpočinje otiskivanjem prvog talasa sa linije ukrcavanja. Naredni talas kreće se za prethodnim u razmaku od jedne ture. Kada prvi talas prelazi reku u amfibijskim transporterima, ljudstvo se u njih ukrcava u očekujućem rejonu ili na određenim mestima bliže reci, a naredni talas na liniji ukrcavanja.

Nasilnom prelasku reke danju, a ponekad i noću, prethodi snažna vatrena priprema radi neutralisanja neprijatelja na pravcu prelaženja koja ometaju prelazak bataljona.

278. Kad bataljon nasilno prelazi reku iz pokreta, čete prve linije u sadejstvu sa jedinicama Teritorijalne odbrane, energičnim i smelim dejstvom teže da što pre izbiju na reku, zauzmu postojeće prelaze i da se »na leđima« neprijatelja ili pre njega prebace na suprotnu obalu, prošire postignuti uspeh i omoguće glavnim snagama bataljona prelazak iz pokreta.

Ako prelazi na reci nisu pravovremeno zauzeti, prvi talas se posle izbijanja na reku, uz sadejstvo jedinica Teritorijalne odbrane, prebacuje preko reke koristeći se amfibijskim, desantnim ili mesnim sredstvima.

Nasilni prelazak iz neposrednog borbenog dodira počinje kada jedinice zauzmu raspored za prelazak i kada sredstva za prelazak budu pripremljena i privučena na određena mesta. U određeno vreme jedinice prvog talasa kreću predviđenim pravcima i nasilno prelaze reku po planu.

279. Ako se nasilni prelazak reke izvodi danju, koriste se dimna sredstva radi zadimljavanja, prvenstveno neprijateljevih osmatračnica i vatrenih položaja artiljerije i minobacača.

Zaslepljivanjem osmatračnica dim onemogućava otkrivanje mesta prelaza, smanjuje gubitke, ubrzava prelazak i potpomaže opšti uspeh. To je glavni zadatak primene dimnih zavesa.

Primenom dima mogu se uspešno maskirati: prelazi izviđačkih i jurišnih grupa koje izviđaju suprotnu obalu i uništavaju vatrene tačke i prepreke; prelazi preko mostova, skela, gazova; pokret jedinica, izlazak na liniju ukrcavanja i ukrcavanje; prelazak i iskrčavanje. Pored toga, primena dima smanjuje uspeh neprijateljevog osvetljavanja noću, a primena dimnih zavesa na širokom frontu i na više lažnih mesta dovodi neprijatelja u zabludu o pravom mestu prelaska.

Postavljanje dimnih zavesa, načelno, počinje sa početkom nasilnog prelaska. Na prelazima dimne zavesa treba postaviti na širokom frontu. Naročitu pažnju obratiti organizovanju sadejstva pri primeni vatre i dima. Ovo se najbolje postiže stvaranjem zaslepljujućih dimnih zavesa na obali koju drži neprijatelj.

280. Pošto se bataljon u celini prebaci na suprotnu obalu, dalji napad odvija se u duhu dobijenog zadatka. Tokom prodiranja u dubinu treba obratiti pažnju na osiguranje krila i bokova i biti stalno u gotovosti za odbijanje protivnapada, naročito tenkova. Vozila se najčešće prebacuju po planu pretpostavljene komande na skelskom ili mosnom mestu prelaska više jedinice. Pri tome treba voditi računa da bataljon ne ostane bez odgovarajuće vatrene podrške ili da se ne poremeti redovno snabdevanje i evakuacija, odnosno funkcionisanje pozadinskog obezbeđenja.

281. Nasilni prelazak planinske reke bataljon izvodi na istim načelima kao i u drugim uslovima, ali treba imati u vidu i neke specifičnosti:

- nasilni prelazak se, najčešće, izvodi iz pokreta, a očekujući rejon je bliže reci;

- pored pridatih formacijskih i mesnih sredstava, za prelazak planinske jedinice se koriste i veračkom opremom od koje se izrađuju mostići od užadi. Njih će, najčešće, podizati ljudstvo koje je obučeno u veranju i rukovanju planinskom opremom;

- sredstva za prelazak prikupljaju se na pogodnim mestima odakle je moguć prilaz mestima prelaska (bočne doline koje izvode na puteve i staze;

- mesta prelaska biraju se na takvim odsecima da se posle izvršenog nasilnog prelaska mogu stvoriti čvrsti mostobrani (poprečni grebeni, pogodni visovi i slično).

11. NAPAD NA VAZDUŠNI DESANT

282. Bataljon može voditi protivdesantnu borbu kao poseban element borbenog rasporeda više jedinice ili u sastavu protivdesantnih snaga koje dejstvuju na široj prostoriji, izuzetno i samostalno, naročito pri dejstvu na privremeno zaposednutoj teritoriji.

Kada bataljon sačinjava zaseban element borbenog rasporeda više jedinice koji je namenjen za vođenje protivdesantne borbe, komandant bataljona preduzima organizacijske, materijalne i druge pripreme. On utvrđuje plan angažovanja jedinica prema proceni upotrebe vazdušnog desanta, precizira zadatak jedinica, organizuje sadejstvo i saradnju između jedinica bataljona kao i sa drugim subjektima ONO i DSZ koji se angažuju u protivdesantnoj borbi.

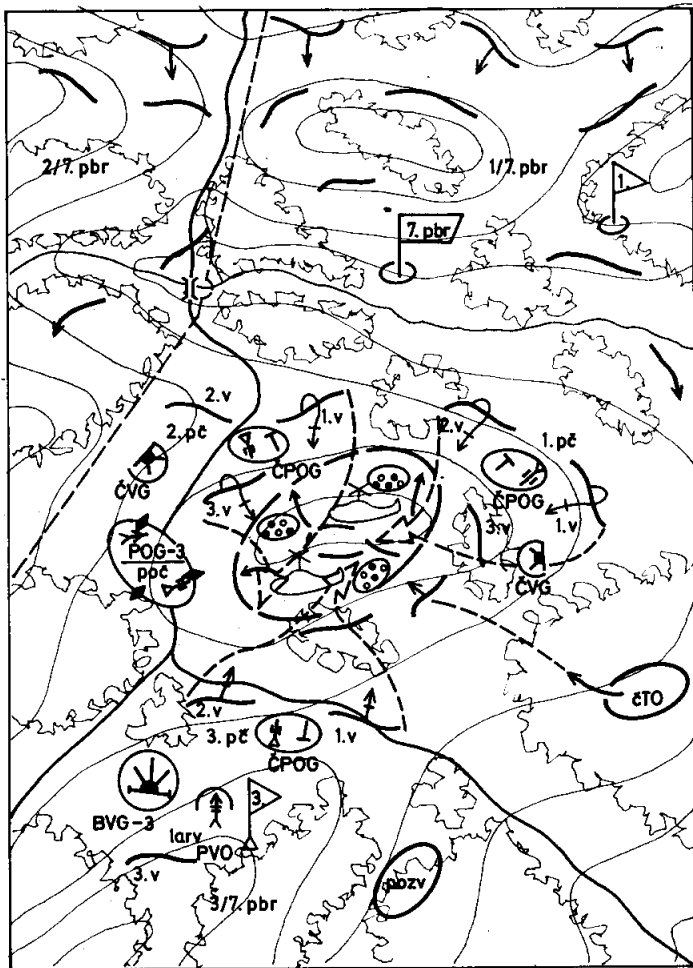
U sastavu protivdesantnih snaga, bataljon se angažuje prema planu komande koja planira i organizuje protivdesantnu borbu na određenoj prostoriji i u čijem sastavu izvršava deo zadataka pravovremeno utvrđenog plana.

283. Na protivdesantnoj prostoriji jedinice bataljona se, najčešće, raspoređuju na kružnoj osnovici (šema 20) posedajući objekte koji dominiraju rejonima pogodnim za desantiranje. Posednuti položaji treba da budu oslonac za sprečavanje širenja neprijateljevog desanta, odnosno zauzimanja pogodnog položaja za odbranu ili nastupanje ka objektu njegovog dejstva, a omogućće uspešno preduzimanje napada na pojedine delove desanta i na više pravaca.

Rejoni pogodni za spuštanje vazdušnog desanta zaprečavaju se minskoeksplozivnim i drugim preprekama i na njih se planira artiljerijska i minobacačka vatra. U svim slučajevima sistem zaprečavanja treba da bude usklađen sa sistemom protivdesantne vatre i planiranim manevrom jedinica na desantnoj prostoriji. Bataljon pravovremeno preduzima sve mere za zaštitu od dejstva avijacije, artiljerije i raketnih jedinica neprijatelja.

284. Rad komandanta na pripremi i organizovanju protivdesantne borbe odvija se kao i za ostala borbena dejstva. Pri tome posebno se ceni:

- jačina, sastav, cilj dejstva i mogućnosti eventualnog vazdušnog desanta;
- objekti koji mogu biti cilj dejstva vazdušnog desanta i pogodni objekti koji mu mogu poslužiti kao oslonac za dalje dejstvo;
- eventualnu podršku iz vazdušnog prostora i mogućnost intervencije sa drugih pravaca;
- dejstvo drugih jedinica koje su određene za napad na vazdušni desant;

Šema 20. Bataljon u napadu na vazdušni desant

– način angažovanja jedinica pri napadu na vazdušni desant i njegovo blokiranje, razbijanje i uništenje.

285. Pri formiranju borbenog rasporeda za protivdesantnu borbu, načelno, određuju se snage za: doček, udar, rezervu, vatrenu podršku, pozadinsko obezbeđenje, komandovanje i vezu.

Snage za doček postavljaju se na mestu predviđenog spuštanja vazdušnog desanta sa zadatkom da dejstvuju po njemu u momentu spuštanja, nanesu mu gubitke, spreče njegovo sređivanje i omogućće pravovremeno pristizanje i angažovanje u borbi ostalih snaga bataljona.

Snage za udar čine glavne snage bataljona i raspoređuju se u neposrednoj blizini ili u rejonima desantiranja kada su izvedeni fortifikacijski radovi koji omogućavaju njihovu zaštitu i prikriiven raspored. Glavne snage treba da budu postavljene tako da se mogu uvesti u borbu pre sređivanja desanta, ali da ne budu izložene udarima neprijateljeve avijacije, nuklearnog i hemijskog oružja, što bi sprečilo njihovo uvođenje u borbu.

Kada se bataljon nalazi na pravcu naleta vazdušnog desanta, jedinica PVO ulazi u sastav snaga za doček sa zadatkom da uništava transportne letelice pre spuštanja desanta. U svim drugim uslovima jedinica PVO ulazi u sastav snaga za udar sa zadatkom da ih brani od napada iz vazdušnog prostora i vodi borbu protiv neprijateljevih transportnih letelica u toku iskrcavanja.

Ostali elementi borbenog rasporeda bataljona za napad na vazdušni desant raspoređuje se u skladu sa njihovim mogućnostima, namenom i zadacima u protivdesantnoj borbi.

286. Uspeh u borbi protiv desanta obezbeđuje se pravovremenim organizovanjem i angažovanjem svih

jedinica za borbu; preduzimanjem odgovarajućih mera radi sprečavanja iznenađenja u vezi sa vremenom i rejonom desantiranja; brzim i pravovremenim stupanjem u borbu tako da se desantu nanese udar još u fazi spuštanja kada je on i najosetljiviji.

Desant treba, po mogućnosti, razbiti i uništiti pre nego što se sredi i zauzme važne objekte na desantnoj prostoriji, a najkasnije pre nego što se spoji sa snagama koje dejstvuju sa fronta. U napadu na desant bataljonu sadejstvuju jedinice Teritorijalne odbrane i druge snage koje se zateknu na desantnoj prostoriji.

287. Čim počne spuštanje vazdušnog desanta, delovi za doček i najbliže jedinice otvaraju vatru pre njegovog prizemljenja. U momentu prizemljenja posebno je efikasna vatra bataljonske vatrene grupe, a protiv helikoptera koji lebde i vatra protivoklopne grupe, te ih treba pravovremeno pripremiti. Posle vatrenog udara odmah se preduzima napad na desant dok se još nije sredio.

Na desant treba napadati energično uz maksimalno naprezanje, težeći da se u što kraćem vremenu razbije i uništi po delovima. Jedinicama se za napad izdaju kratki zadaci i odmah se upućuje ka određenim objektima, a u napad prelazi iz pokreta po meri pristizanja. Posle otvaranja što jače vatre iz celokupnog naoružanja, ako postoje uslovi, prelazi se na juriš radi razbijanja i uništenja pojedinih delova desanta.

Ukoliko vazdušni desant uspe da se sredi i otpočne prodiranje ka objektima koji su cilj njegovog dejstva, komandant bataljona, potrebnim snagama i osloncem na pogodne objekte, sprečava njegovo širenje i zauzimanje pogodnih položaja za odbranu do pristizanja drugih snaga za napad na desant.

12. POMORSKI DESANT

288. *Pomorski desant* je planirano prevoženje desantnih snaga morem i njihovo iskrcavanje pod bor-
bom na privremeno zasednutu obalu i otoke radi
razbijanja i uništenja neprijateljevih snaga i oslobode-
nja dela obale i otoka. Ako se kombinuje sa vazдушnim
desantom, to je *pomorsko-vazdušni desant*.

Pomorski desant bataljon najčešće izvodi u sastavu
desantnih snaga više jedinice koja dejstvuje duž oba-
lskog pojasa. U prvom ešelonu desantnih snaga, načel-
no, uvek će biti bataljon mornaričke pešadije, a u na-
rednim ešelonima mogu biti i drugi bataljoni pešadije.

289. Izvođenje pomorskog desanta spada u najsl-
oženija borbena dejstva što zahteva temeljitu pripremu
i potpuno obezbeđenje desanta. Realizuje se u pripre-
mnom i izvršnom periodu.

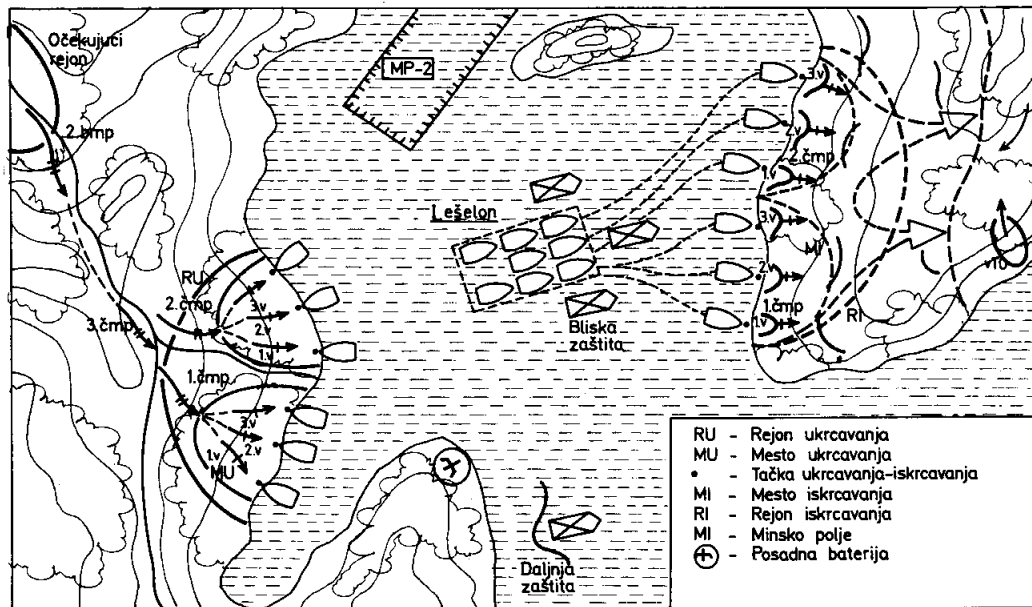
U pripremnom periodu obavljaju se sveobuhvatne
pripreme jedinica i sredstava za uspešno izvršenje de-
santa. Bataljonu se određuje rejon, četi mesto, a nižim
jedinicama tačke ukrcavanja i iskrcavanja (šema 21).

Izvršni period obuhvata ukrcavanje, prevoženje i is-
krcavanje. Nosilac dejstva u ovom periodu su snage
Ratne mornarice, Ratnog vazduhoplovstva i Teritorijal-
ne odbrane.

300. U pomorskom desantu učestvuju: desantne
snage, snage za prevoženje desanta, snage za zaštitu de-
santa, snage za podršku desanta i snage na privremeno
zasednutoj teritoriji.

Desantne snage čine jedinice mornaričke pešadije i
druge jedinice Kopnene vojske i Teritorijalne odbrane.
One se prevoze morem i iskrcavaju u određene rejone
radi ostvarivanja cilja desanta.

Snage za prevoženje desanta sačinjavaju: desantni
brodovi, desantno-jurišni čamci, trajekti, transportni

Sema 21. Načelna šema bataljona u pomorskom desantu

brodovi, naoružani brodovi i naoružani čamci, hidrog-liseri, ratni brodovi borbene namene, transportni helikopteri i avioni.

Snage za zaštitu desanta štite ukrcavanje, prevoženje i iskrcavanje desanta. Njihovu osnovnu snagu čine jedinice iz sastava Ratne mornarice od kojih se formira bliska (neposredna) i daljna (posredna) zaštita. Snage Ratnog vazduhoplovstva se takođe mogu angažovati u zaštiti desanta. Avijacija izvršava zadatke izviđanja, zaštite i vatrene podrške.

Snage na privremeno zaposednutoj teritoriji sadejstvuju desantnim snagama i obezbeđuju im povoljne uslove za iskrcavanje i uvođenje u borbu sa mostobrana.

301. Ukrcavanje bataljona u plovna sredstva počinje pokretom jedinica iz očekujućeg rejonu na mesta ukrcavanja. Ukrcavanje se načelno, obavlja noću i u drugim uslovima ograničene vidljivosti. Može da bude jednovremeno, kada je moguće obezbediti više mesta ukrcavanja i postupno, ako takvi uslovi ne postoje.

Jedinica PVO poseda vatreni položaj pre početka ukrcavanja i brani rejon ukrcavanja od napada iz vazdušnog prostora. Posle završenog ukrcavanja jedinica bataljona ukrcava se i jedinica PVO.

Na tačke ukrcavanja plovna sredstva dolaze 15 minuta pre jedinica. Prvo se ukrcavaju tehnička materijalna sredstva pa ljudstvo, a iskrcava se prvo ljudstvo. Prilikom ukrcavanja ljudstvo dobija pojaseve za spašavanje.

Kada postoje povoljni uslovi za primenu dima, pri ukrcavanju danju uvek treba stvarati dimne pokrivke, čime se smanjuju gubici vlastitih snaga i plovnih sredstava od dejstva neprijateljeve avijacije.

Ukrcavanjem rukovode komandanti brodova ili komandant ukrcavanja. Rejoni ukrcavanja štite se oba-

lskim snagama ili jedinicama Teritorijalne odbrane. Bataljon za vreme dovođenja i ukrcavanja preduzima potrebne mere obezbeđenja borbenih dejstava.

302. *Prevoženje* desanta počinje isplovljavanjem brodova iz rejona ukrcavanja, a završava se formiranjem borbenog rasporeda za iskrcavanje. Raspored brodova prilikom prevoženja prilagođava se borbenom rasporedu za iskrcavanje kako bi se izbeglo njihovo prestrojavanje ispred rejona iskrcavanja, a iskrcavanje obavilo za što kraće vreme.

Za vreme prevoženja neophodna je saradnja mornaričkih komandanata i komandira jedinica koje se prevoze. Komandant bataljona postupa prema naređenju komandanta desanta. Što se tiče discipline, ukrcajne jedinice se pretpočinjavaju komandantima brodova koji su dužni da u toku izvođenja desanta postupaju prema planu ukrcavanja, prevoženja i iskrcavanja. Za vreme prevoženja preduzimaju se i potrebne mere obezbeđenja borbenih dejstava. Jedinice se nalaze u brodskim prostorijama, a izuzetno na palubi.

303. *Iskrcavanje* desanta počinje pristajanjem brodova – desantnih ili jurišnih čamaca na tačke iskrcavanja. Ljudstvo sa brodova silazi na obalu preko brodske mosta ili skače u plitko more, a potom koristeći pogodnosti zemljišta i vatru, jedinice se sređuju i svaka prodire prema određenom objektu napada. Prvi talas savlađuje prepreke, zauzima obalski rub i stvara uslove za iskrcavanje drugog i sledećih talasa. Iskrcavanje desantnih snaga podržava brodska artiljerija i avijacija.

Kada postoje povoljni uslovi, iskrcavanje danju treba izvoditi uz primenu dima, stvaranjem zaslepljujućih dimnih zavesa na obali koju brani neprijatelj.

304. Posle uspešnog desantiranja – zauzimanja osnovice i uspostavljanja mostobrana, sređivanja borbenog rasporeda, jedinice produžavaju dejstvo prema

dobijenom zadatku sve do izbijanja na predviđenu liniju. Tu, zavisno od situacije, bataljon prelazi u odbranu ili produžava dejstvo prema načelima za napad u drugim uslovima.

13. GONJENJE

305. *Gonjenje* je taktička borbena radnja koja najčešće proističe iz uspešno izvedenog napada.

Bataljon može preduzeti gonjenje neprijatelja u sastavu prvog ili drugog ešelona više jedinice ili kao njen poseban elemenat borbenog rasporeda za gonjenje: goneća kolona, goneći odred ili prednji odred.

Za postizanje uspeha u gonjenju potrebno je pravovremeno otkriti početak izvlačenja neprijatelja, sprečiti mu da prekine borbeni dodir, uklinjavati se u njegov raspored da bi mu se ometalo izvlačenje, a vatrom bataljonske vatrene grupe po izvučenim delovima onemogućiti mu prihvatanje delova iz dodira i organizovanje otpora u dubini.

306. U borbenom rasporedu za gonjenje u sastavu više jedinice bataljon može goniti neprijatelja frontalno i bočno.

Frontalno gonjenje bataljon najčešće primenjuje kao goneća kolona više jedinice. Pored snažnog pritiska sa fronta, primenjuje obuhvat i druge oblike manevra u težnji da se jedinice što dublje ukline u neprijateljev raspored, a zatim usklađenim dejstvom sa fronta, boka i iz pozadine stvore uslovi za uništenje razbijenih i okruženih delova neprijatelja.

Bočno gonjenje bataljon najčešće izvodi kao goneći odred pri čemu komandant usmerava dejstvo pravcima koji su najpogodniji za preticanje da bi se neprijatelju presekle povlačenje ili da se on napadne u bok

i u sadejstvu sa ostalim snagama stvore uslovi da se njegove glavne snage odseku, razbiju i unište. Bočno gonjenje može početi odmah sa početkom gonjenja, upućivanjem snaga kroz međuprostore i breše stvorene napadom, a može se razviti postepeno iz frontalnog gonjenja dubokim prodorom u neprijateljev raspored.

307. Organizovanje gonjenja, u osnovi, proizilazi iz razvoja borbe u napadu. Zbog toga komandant bataljona stalno prati situaciju i u završnoj fazi napada pravovremeno preduzima konkretne mere za prelazak u gonjenje. Čim oseti ili oceni da neprijatelj preduzima izvlačenje, komandant bataljona o tome izveštava pretpostavljenog i susede, a jedinicama odmah postavlja zadatke za gonjenje: da pojačaju izviđanje i pritisak, da pojačavaju vatru i da neprijatelju ne dozvole prekid borbenog dodira, određuje pravce dejstva jedinica i preduzimanje drugih mera za početak uspešnog gonjenja.

Kad bataljon prelazi u gonjenje posle uspešno izvedenog napada ili borbe u susretu, ono se organizuje postepeno u skladu sa razvojem napada i sazrevanjem uslova za njegovo izvođenje. Pri tome je osnovno da se pravilno proceni vreme i uslovi za gađanje. Gonjenje počinje prema naređenju pretpostavljenog ili odluci komandanta, a obustavlja se samo prema naređenju pretpostavljenog.

U raspored za gonjenje postepeno se prelazi iz borbenog rasporeda za napad (marševanje, borba u susretu) prema razvoju situacije i stepenu izvlačenja neprijatelja na pojedinim pravcima.

308. Kada bataljon prelazi u gonjenje u sastavu prvog borbenog ešelona ili kao *goneća kolona* više jedinice, onda njegove jedinice odmah pojačavaju vatru i uklinjavaju se u neprijateljev borbeni raspored, koristeći se međuprostorima i prikrivenim pravcima, uz

ubacivanje delova koji neprijatelju sprečavaju izvlačenje. Borbeni raspored bataljona u ulozi goneće kolone sličan je borbenom rasporedu za napad. Četama se, načelno pridaju bestrzajna i druga prateća oruđa, a bataljonska vatrena grupa pojačava vatrenu podršku jedinica na glavnom pravcu.

Ako se gonjenje izvodi noću, posebnu pažnju treba posvetiti sadejstvu. Pri tome jedinice Teritorijalne odbrane i drugi delovi u neprijateljevoj pozadini maksimalno se angažuju za napade na neprijateljeve snage u odstupanju.

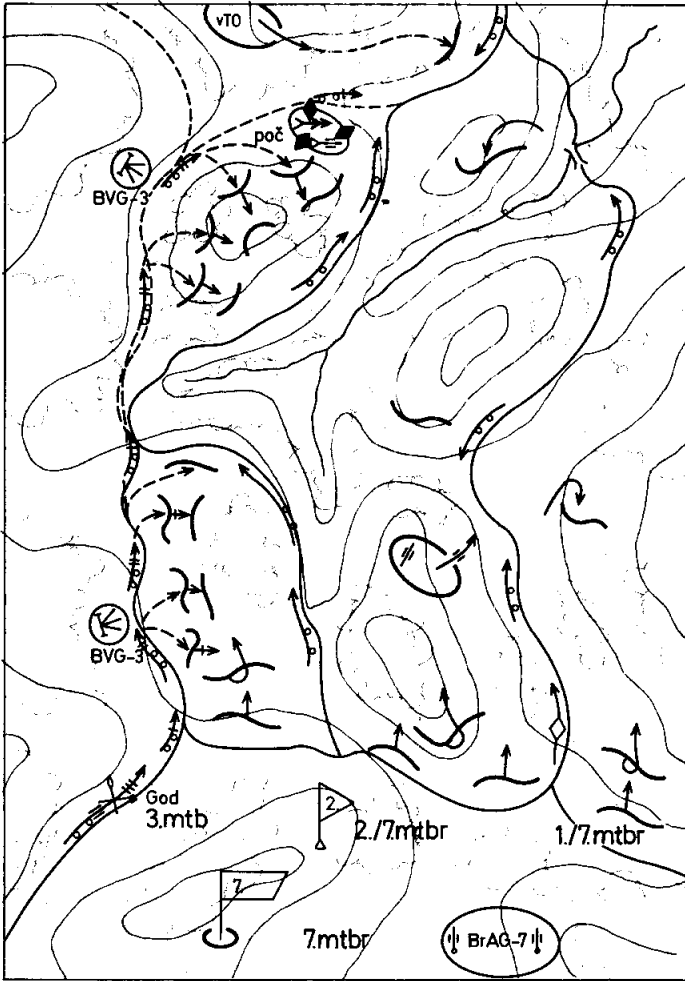
309. Bataljon kao *goneći odred* (GOD) upućuje se bočno u odnosu na pravac odstupanja neprijatelja sa zadatkom da ga, napadom u bokove, pokretom i vatrom, u sadejstvu sa jedinicama Teritorijalne odbrane prisili na borbu, spreči mu odstupanje, nanese gubitke i tako glavnim snagama stvori uslove za razbijanje i uništenje ili zarobljavanje neprijatelja.

Borbeni raspored bataljona za gonjenje u ulozi gonećeg odreda sastoji se iz glavnine i osiguravajućih organa. Bataljon se kreće kao na maršu, s tim što teži da što pre izbije na važne tačke (rejone) radi preticanja i odsecanja neprijatelja (šema 22).

Pri nailasku na slabije neprijateljeve delove osiguravajući organi odbacuju ih od komunikacije i stvaraju uslove da glavnina gonećeg odreda produži pokret, kako bi se izvršilo preticanje neprijateljevih snaga.

Ako naiđe na jači otpor neprijatelja, goneći odred se razvija za borbu, napada u bok neprijateljevih snaga i odbacuje ih od komunikacije. U slučaju da neprijatelj preduzima protivnapad goneći odred čvrsto drži dostignute objekte i, vatrom celokupnog naoružanja, odbija protivnapad.

310. Bataljon kao *prednji odred* (POd) u gonjenju upućuje se u dubinu i dejstvuje najčešće na odvojenom

Sema 22. Bataljon u ulozi gonećeg odreda

pravcu. Ima zadatak da se, izbegavajući borbu do stizanja na cilj, probije kroz neprijateljev raspored, zauzme određene objekte (raskrsnica, tesnac, prevoj, most i sl.) na pravcima povlačenja neprijatelja i drži ih do dolaska ostalih snaga. U toku dejstva sadejstvuju mu jedinice Teritorijalne odbrane i druge snage u neprijateljevoj pozadini. Zauzeti objekat uporno brani do stizanja glavnih snaga.

Ako je neprijatelj, delom snaga koje su se povukle ili koje su upućene iz dubine, uspeo da organizuje odbranu na određenoj liniji – objektu, komandant bataljona u pokretu izdaje naređenje jedinicama, razvija bataljon i napada na neprijatelja da bi zauzeo određeni položaj – objekat i zadržao ga do dolaska ostalih snaga.

311. U toku gonjenja komandant bataljona se kreće u sastavu glavnine i na taj način obezbeđuje neposredan uticaj na tok gonjenja.

Veza u gonjenju se razvija neposredno iz veze koja je bila u toku napada, a postepeno se prilagođava uslovima i potrebama rasporeda za gonjenje. Pri gonjenju prvenstveno se koristi radio-veza i upućuju se kuriri.

Pozadinsko obezbeđenje bataljona u gonjenju je prema načelima za napad. Kada je bataljon u ulozi gonjećeg ili prednjeg odreda, za određeno vreme se osamostaljuje za pozadinsko obezbeđenje. Pozadinski vod u toku gonjenja kreće se u skokovima i obezbeđuje bataljon za vreme kraćih zastoja ili na mestima koja se pravovremeno odrede.

Glava VI

ODBRANA

1. – OPŠTE ODREDBE

312. *Odbrana* je vid borbenih dejstava u kojem bataljon, koristeći povoljne uslove zemljišta i njegovo inženjersko uređenje, zaprečavanje, snagu i efikasnost vatre i manevar, odbija, zaustavlja, zadržava ili usporava napad neprijatelja, nanosi mu gubitke, sprečava brze prodore i zadržava posednuti rejon radi očuvanja vlastitih snaga od većih gubitaka i stvaranja uslova za prelazak u napad.

Osnovni cilj odbrane jeste da se neprijatelju nanese što veći gubici; slomi, odbije, zadrži ili uspori njegov napad; sačuvaju vlastite snage od većih gubitaka i stvore uslovi za prelazak u napad. Cilj odbrane može biti i osiguranje krila, bokova i pozadine više jedinice u napadu; vezivanje neprijatelja u određenim rejonima; sprečavanje izvlačenja neprijatelja; držanje i odbrana pojedinih objekata, rejona i slično.

313. Bataljon može da organizuje i izvodi odbranu u različitim uslovima borbene situacije: na frontu, na privremeno zaposednutoj teritoriji ili vlastitoj pozadini, u sastavu više jedinice ili samostalno, u neposrednom borbenom dodiru sa neprijateljem ili van borbenog dodira. U sastavu više jedinice bataljon može da bude u

prvom ili drugom borbenom ešelonu, na težištu odbrane ili na pomoćnom pravcu. Neposredno pod komandom komandanta divizije bataljon može da bude u ulozi *prednjeg odreda* u pretpolju, *bočnog osiguranja* ili u *rezervi* divizije.

Odbrana u neposrednom borbenom dodiru sa neprijateljem najčešće se organizuje na brzinu, posle potpunog ili delimičnog uspeha ili neuspeha u napadu, borbi u susretu ili izvlačenju iz borbe. Za pripremu i organizovanje ima malo vremena.

Odbrana van borbenog dodira sa neprijateljem redovno se organizuje *pravovremeno*, pod zaštitom jedinica koje su u borbenom dodiru. Za organizovanje odbrane ima dovoljno vremena. Bataljon se najčešće dovodi iz dubine ili sa nekog manje ugroženog pravca, a u određenim uslovima i posle izvlačenja iz borbe u okviru manevra više jedinice.

314. Zadatak bataljona u odbrani može da bude: da neprijatelju nanese što veće gubitke, oslabi njegovu napadnu moć i stvori uslove za protivnapad vlastitih snaga ili da zadržavanjem i usporavanjem neprijateljevog prodora stvori povoljne uslove za odsudnija dejstva u dubini zone odbrane više jedinice.

Na privremeno zaposednutoj teritoriji zadatak bataljona može da bude zaštita značajnih objekata, štabova Teritorijalne odbrane, organa vlasti ili držanje slobodne teritorije za duže vreme.

315. U odnosu na zadatak, upornost, način izvođenja i korišćenja prostora bataljon može izvoditi odsudnu i zadržavajuću odbranu.

Odsudna odbrana pojedinih objekata, rejona ili pravca izvodi se, najčešće kada se jedino na taj način može ostvariti cilj odbrane. Ostvaruje se čvrstim držanjem objekata i prostora uz ograničeni manevar una-

zad i intenzivnim aktivnim dejstvima. Izvodi se prema naređenju pretpostavljenog starešine.

Zadržavajuća odbrana se ostvaruje elastičnim otporom na uzastopnim položajima po dubini rejona odbrane i aktivnim dejstvima po svim elementima neprijateljevog borbenog rasporeda za napad.

316. Snaga odbrane zasniva se na: dobro organizovanom i usklađenom sistemu vatre i manevru jedinica; veštom korišćenju zemljišta, njegovom inženjerskom uređenju i zaprečavanju; aktivnim dejstvima, upornosti, čvrstini, odlučnosti i maksimalnoj aktivnosti i sadejstvu svih elemenata borbenog rasporeda i drugih subjekata ONO i DSZ u rejonu odbrane.

Uspeh odbrane prvenstveno zavisi od istovremenog dejstva po svim elementima borbenog rasporeda neprijateljevih snaga koje izvode napad, zbog čega treba angažovati veći deo snaga za aktivna dejstva u bokove i pozadinu neprijatelja.

317. Zemljište se koristi kao oslonac za borbu i manevar u odbrani. Radi toga se uređuje za: uspešnu upotrebu i zaštitu vlastitih snaga i sredstava; stabilnost odbrane; aktivna dejstva; usporavanje, kanalisanje i slamanje napada neprijatelja. Teže prohodno zemljište i loše vremenske uslove treba iskoristiti za iznenadna i smela napadna dejstva, prvenstveno na krila i bokove, iz pozadine i ubacivanje u borbeni raspored neprijatelja.

Čim pređu u odbranu jedinice pristupaju utvrđivanju. Važni i pogodni objekti i naseljena mesta organizuju se i uključuju u odbrambeni čvor bataljona i otporne tačke četa i vodova koji se osposobljavaju za dugotrajnu odbranu. Posebno je važno posesti pogodne položaje koji omogućavaju pružanje što većeg otpora neprijatelju i zaštitu vlastitih jedinica od udara nad-

moćnijih neprijateljevih snaga sa zemlje i iz vazdušnog prostora kako bi se izbegli nepotrebni gubici.

318. Komandant bataljona u rejonu odbrane određuje *težište* i grupiše snage tako da bataljonu omogući: neprekidnost odbrane na celoj dubini rejona, ispoljavanje težišta i njegovo eventualno prenošenje u toku odbrane, što veću aktivnost i stvaranje potrebne nadmoćnosti na odlučujućim mestima i u određeno vreme, narastanje otpora po dubini, postizanje iznenađenja i maksimalno iskorišćavanje borbenih mogućnosti raznovrsnih sredstava bataljona. U toku odbrane težište se, zavisno do situacije, može menjati.

319. *Priprema i organizovanje odbrane* obavlja se prema odredbama t. 83–103, s tim da sve aktivnosti komanda bataljona prilagođava zahtevima zadatka i cilju odbrane.

Obim aktivnosti komande bataljona na pripremi i organizovanju odbrane zavisi od uslova u kojima bataljon prelazi u odbranu. Osnovno je da bataljon pravovremeno posedne rejon odbrane, formira borbeni raspored, organizuje sistem vatre i komandovanja i odmah počne inženjersko uređenje položaja. Ako je moguće da se razvoj događaja sagleda unapred, treba težiti da se jedinice pravovremeno orijentišu na odbranu određenih rejona kako bi bile u mogućnosti da pravovremeno obave potpuno organizovanje odbrane.

U procesu organizovanja odbrane, ako uslovi omogućavaju, treba predvideti angažovanje delova Teritorijalne odbrane i stanovništva za izvršavanje određenih zadataka. To se ostvaruje preko pretpostavljene komande, a ako bataljon deluje samostalno, u saradnji sa odgovarajućim štabom Teritorijalne odbrane i drugim subjektima ONO i DSZ.

2. - REJON ODBRANE I BORBENI RASPORED

320. Bataljon dobija *rejon odbrane* koji, po dubini, zahvata jedan odbrambeni položaj više jedinice. Zavisno od situacije i uslova, bataljon može ponekad braniti *zaseban pravac* taktičkog značaja.

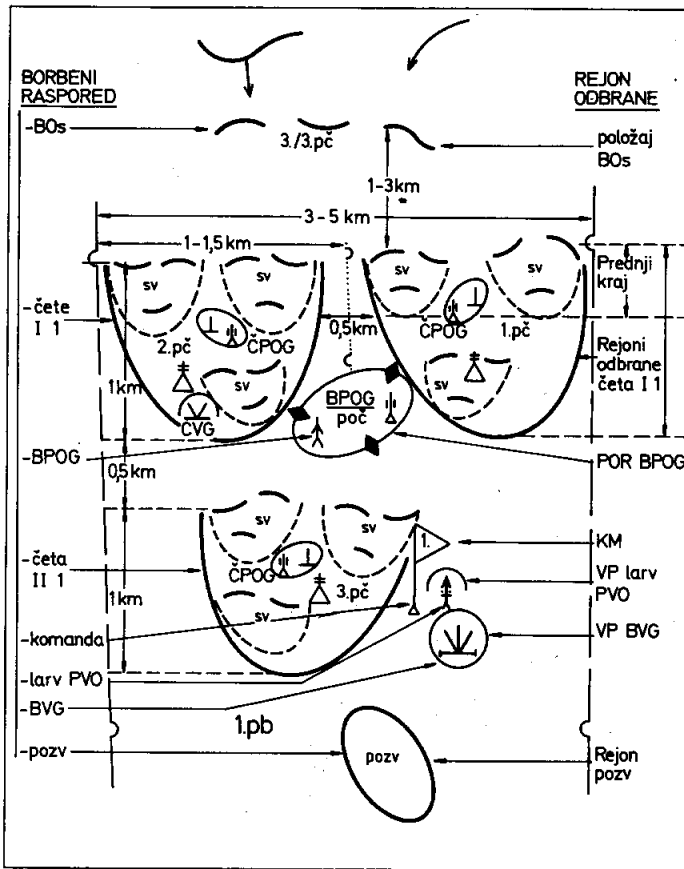
Struktura rejona odbrane (šema 23) uslovljena je, prvenstveno, sastavom borbene rasporeda, veličinom rejona, karakteristikama zemljišta i, načelno, sastoji se od četnih rejona odbrane, vatrenog položaja bataljonske vatrene grupe, protivoklopnog rejona bataljonske protivoklopne grupe, vatrenog položaja voda protivvazdušne odbrane, rejona rasporeda pozadinskog voda i komandnog mesta. Pored toga, prema potrebi, može imati položaj borbenog osiguranja, rejon rasporeda ubačenih (ostavljenih) delova i delova za osiguranje bokova i krila.

U rejonu odbrane bataljona posedaju se i uređuju za odbranu najvažniji objekti koji čine težište, a ostali deo rejona se zaprečava, osmatra i kontroliše vatrom i manjim delovima.

321. Širina rejona odbrane bataljona na manevarskom zemljištu i na težištu odbrane može da bude od 3 do 5 km, a dubina od 2 do 3 km. Pri izvođenju zadržavajuće odbrane rejon odbrane bataljona, načelno, je širi i dublji jer između četa mogu postojati i veći međuprostori.

Na planinskom zemljištu rejon odbrane bataljona može da bude i preko 5 km, s obzirom da se odbrana najčešće organizuje po odvojenim četnim rejonima koji zatvaraju posebne pravce.

322. *Odbrambeni čvor*, kada se organizuje, obuhvata najvažnije objekte na težištu odbrane bataljona i uređuje se za kružnu odbranu, naročito u protivoklopnom smislu. Odbrambeni čvor se uporno brani i ne napušta

Šema 23. Načelna šema rasporeda bataljona u rejonu odbrane

bez naređenja pretpostavljenog starešine. Njegovom odbranom treba neprijatelja zaustaviti ili ga prinuditi da promeni pravac napada. Odbrambeni čvor najčešće se organizuje u odsudnoj odbrani.

323. *Prednji kraj odbrane* obuhvata rejon odbrane vodova prve linije. Bira se, po mogućnosti, pozadi prirodnih prepreka. Određuje ga, načelno, pretpostavljeni, a na zemljištu ga precizira komandant bataljona.

Na manevarskom zemljištu prednji kraj se određuje na padinama uzvišenja, na prevojima, rečnim obalama, kanalima, ivici naseljenog mesta i slično. Protezanje prednjeg kraja treba da omogućí organizovanje kose, bočne i unakrsne vatre, kao i njeno usklađivanje sa preprekama.

Na brdskom i planinskom zemljištu poseban značaj ima stvaranje vatrenih džakova koji se obimnije zaprečavaju i uređuju kao lažni položaji (posedaju se manjim delovima i povremeno oživljavaju). Treba ih stvarati na mestima gde neprijatelj mora proći (uske doline, prevoji i slično).

324. U rejonu odbrane bataljona čete brane rejone širine od 1 do 1,5 km, a dubine oko 1 km. Raspoređuju se po frontu i dubini tako da nuklearnim udarom manje snage ne bude istovremeno zahvaćeno više od jedne čete. Između četa su međuprostori oko 500 m koji se osmatraju, zaprečavaju i kontrolišu vatrom iz pešačkog naoružanja.

U četnom rejonu odbrane izrađuju se 2-3 linije rovova i, prema potrebi, organizuje *otporna tačka*. Otporna tačka čete, širine oko 1 km, obuhvata najvažnije objekte na težištu odbrane, organizuje se za kružnu odbranu i protivoklopnu borbu.

325. *Osnovni vatreni položaji* za vatrenu grupu načelno se biraju pozadi ili u visini rejona odbrane čete u drugoj liniji (bataljonske rezerve) sa kojih je moguća uspešna podrška glavnih snaga bataljona u toku izvođenja odbrane.

Protivoklopni rejon za protivoklopnu grupu, zavisno od težišta borbe, načina izvođenja odbrane i karak-

teristika zemljišta, može biti u visini rejonu odbrane četa prve linije, između rejonu odbrane četa prve i druge linije (najčešće na manevarskom zemljištu) ili u visini rejonu odbrane čete druge linije (rezerve). Treba da omogući povoljan raspored i efikasnu protivoklopnu borbu protivoklopne grupe.

Vatreni položaj voda protivvazdušne odbrane određuje se u okviru rasporeda snaga ili objekta koje brani od dejstva iz vazdušnog prostora na pravcu naleta neprijateljevih letelica.

Rejon rasporeda pozadinskog voda bira se na oko 6 km od prednjeg kraja odbrane. Treba da omogući povoljan raspored voda i odgovarajuće uslove za funkcionisanje pozadinskog obezbeđenja bataljona.

Komandno mesto je, načelno, na težištu odbrane u visini rejonu rasporeda čete u drugoj liniji na mestu koje omogućuje pravilan raspored komande i povoljne uslove za uspešno komandovanje bataljonom u toku izvođenja odbrane.

Položaj borbenog osiguranja, ako se određuje, najčešće se bira na udaljenju od 1 do 3 km ispred prednjeg kraja odbrane na manevarskom zemljištu. Na brdskom ili planinskom zemljištu može da bude na manjem ili većem odstojanju.

326. Borbeni raspored bataljona postrojava tako da omogući uspešnu vatra iz celokupnog naoružanja po najvažnijim ciljevima i objektima ispred prednjeg kraja, kontrolu i tučenje vatrom međuprostora, osiguranje krila i bokova, protivnapade i druge oblike aktivnih dejstava.

Borbeni raspored bataljona u odbrani na frontu (šema 23) najčešće se sastoji od rasporeda: četa prve linije, čete druge linije (rezerve), bataljonske vatrene grupe, bataljonske protivoklopne grupe, voda protiv-

vazdušne odbrane, pozadinskog voda i komande, a u određenim uslovima može imati i borbenu osiguranje i ubačene (ostavljene) delove u raspored neprijatelja.

Bataljon borbeni raspored najčešće postrojava u dve linije. Zavisno od situacije može i u jednoj liniji sa rezervom, a izuzetno i u tri linije (na strogo kanalisanom zemljištu).

327. Čete prve linije nanose neprijatelju što veće gubitke i sprečavaju mu uklinjavanje; čvrsto drže rejon odbrane, podržavaju vatrom protivnapad čete druge linije – rezerve i omogućavaju držanje težišta, odnosno odbrambenog čvora bataljona. Kada je cilj odbrane usporavanje i zadržavanje neprijateljevog prodora, čete prve linije prisiljavaju ga na razvoj za borbu i nanose mu gubitke, a zatim se uz prihvatanje rezerve izvlače na naredne položaje u dubini i na bokove, ako to uslovi dozvoljavaju.

328. Četa druge linije (rezerva) vatrom i protivnapadima, u sadejstvu sa četama prve linije, sprečava neprijateljev prodor u dubinu, prihvata čete prve linije, osigurava bokove i zatvara međuprostore, vodi borbu protiv neprijateljevih ubačenih delova i helikopterskih desanata.

329. Bataljonska vatrema grupa, načelno podržava odbranu glavnih snaga bataljona i izvršava sledeće zadatke:

– *pre početka napada*: podržava borbu borbenog osiguranja sa privremenih vatrenih položaja; sprečava izlazak neprijatelja na liniju razvoja; pripreme za napad, napad iz pokreta i pravljenje prolaza u preprekama;

– *za vreme neprijateljevog napada*: sprečava nastupanje neprijatelja sa polaznog na jurišni položaj, pripremu i izvršenje juriša; sprečava uklinjavanje neprijatelja i deluje po neprijatelju koji se uklinio u rejon odb-

rane; podržava protivnapad bataljona; štiti krila i bokove; dejstvuje protiv vazdušnog desanta zbog čega pravovremeno priprema elemente za otvaranje vatre po eventualnim rejonima spuštanja desanta.

330. Protivoklopna grupa je nosilac protivoklopne borbe u odbrani i može se angažovati za podršku borbe borbenog osiguranja, za odbranu prednjeg kraja i borbu u dubinu odbrane. Težište protivoklopne borbe najčešće će biti pri odbrani prednjeg kraja i sprečavanje uklinjavanja u rejon odbrane.

331. Borbeno osiguranje, jačine do ojačanog voda, obično je iz sastava čete druge linije. Najčešće se raspoređuje u vidu odvojenih položaja odeljenja sa zadatkom da pravovremeno otkrije neprijatelja, držanjem pojedinih dominirajućih visova i otvaranjem vatre sa većih odstojanja nanosi mu gubitke, iznurava ga i prisiljava na prevremeni razvoj za borbu. Pruža uzastopni otpor i uz prihvat povlači se predviđenim pravcima i odlazi u sastav čete.

332. Ubačeni (ostavljeni) delovi u odbrani upućuju se (ostavljaju) uz saglasnost pretpostavljenog starešine. Njihov je zadatak: izviđanje, rušenje objekata, napad na komandna mesta, artiljerijske položaje i druge elemente borbenog rasporeda u bližoj dubini neprijatelja. Njihova dejstva moraju biti usklađena sa dejstvima ostalih jedinica.

3. – SISTEM VATRE

333. Zadatak u borbi bataljon izvršava većtom kombinacijom vatre i manevra. Vatra je osnovno sredstvo za uništenje neprijatelja.

Sistem vatre je skup organizovanih i planiranih vat-ri svih jedinica bataljona i drugih snaga koje izvršavaju

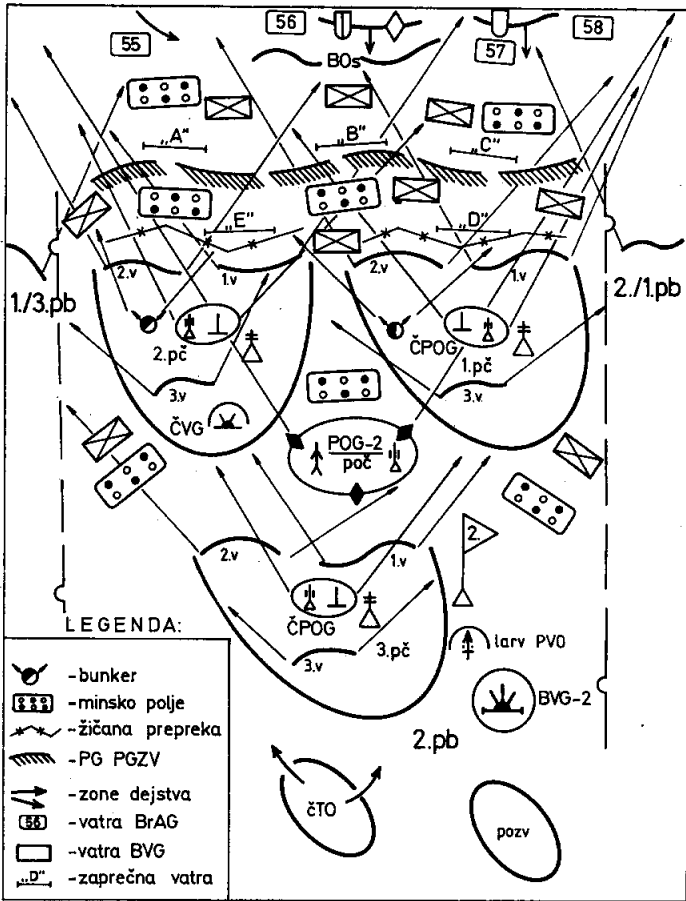
vatrene zadatke na pravcu dejstva bataljona. On treba da je usklađen sa osobinama zemljišta, preprekama, planiranim vatrama pretpostavljene komande i suseda. To se postiže planskim rasporedom vatrenih sredstava po frontu i po dubini, a prema njihovim taktičko-tehničkim osobinama, nameni i zadacima u borbi.

Gotovost sistema vatre znači spremnost svih vatrenih sredstava da otvore vatru prema postavljениm zadacima. Organizovanje sistema vatre spada u prvi red hitnosti. Sistem vatre se neprekidno usavršava i prilagođava razvoju borbene situacije. Organizuje se za dnevne i noćne uslove, s tim što je za dejstvo noću potrebno obaviti određena prilagođavanja.

334. Sistem vatre bataljona u odbrani sastoji se od sistema pešadijske, protivoklopne, artiljerijske i protivavionske vatre. Organizuje se na osnovu dobijenog zadatka i odluke komandanta bataljona. Radi što boljeg organizovanja sistema vatre komandant bataljona postavlja konkretne zadatke potčinjenim jedinicama pri čemu određuje rejone, položaje, zone, pravce i način dejstva, težište zaprečavanja i drugo. Posebna pažnja obraća se organizovanju sistema vatre u zahvatu težišta odbrane na celoj dubini rejona.

Sistem vatre u bataljonu treba da čini jedinstvenu i skladnu celinu. Na pravcima gde je moguća upotreba neprijateljevih oklopnih borbenih sredstava protivoklopna vatra čini skelet celokupnog sistema vatre u kombinaciji sa zaprečavanjem, a ostale vrste vatri ga dopunjavaju.

335. Sistem vatre bataljona u odbrani (šema 24) treba da omogući efikasno dejstvo po neprijatelju na položaju borbenog osiguranja, ispred prednjeg kraja i u toku borbe po dubini odbrane. To se postiže izvršavanjem zadataka: podrška borbe i povlačenja borbenog osiguranja; sprečavanje nastupanja neprijatelja i zauz-

Sema 24. Načelna šema sistema vatre bataljona u odbrani

imanje jurišnog položaja; sprečavanje otvaranja prolaza u minskoeksplozivnim preprekama; odbijanje juriša neprijateljeve pešadije i oklopnih i mehanizovanih jedinica; sprečavanje prodora i širenja uspeha neprijatelja kroz dubinu rejona odbrane; sprečavanje obuhvata i zaštita krila i bokova; pripremu i podršku aktivnih dejstava; zaštitu od dejstva neprijateljeve avijacije i uspešno dejstvo noću.

Sistem vatre se organizuje tako da se maksimalno koristi vatra svih vatrenih sredstava i da ona uvek budu spremna za otvaranje iznenadne, jake i precizne vatre koja daje najbolje rezultate, naročito kada je neprijatelj zadržan na preprekama ili kada je grupisan na otkrivenom zemljištu. Efikasnost vatre postiže se tačnim gađanjem, sasređivanjem vatre iz većeg broja vatrenih sredstava na važnije ciljeve, njenim iznenadnim i pravovremenim otvaranjem i pravilnim upravljanjem vatrom.

336. Prilikom organizovanja sadejstva i planiranja sistema vatre komandant bataljona reguliše: način dejstva borbenog osiguranja i njegovu podršku u sprečavanju prodiranja neprijatelja i ometanje njegovih priprema za napad; način odbijanja napada na prednji kraj i organizovanje zaprečne vatre; način sprečavanja prodora neprijateljevih delova na pojedinim pravcima; podršku protivnapada i drugih aktivnih dejstva i način podrške jedinica koje se izvlače radi posedanja položaja po dubini; način osiguranja bokova, međuprostora i spojeva; manevar snaga za protivoklopnu borbu i rezerve; dejstvo po ciljevima u vazdušnom prostoru i način vođenja protivdesantne borbe; gotovost sistema vatre; signale obaveštavanja; signale za otvaranje, prenos i prekid vatre.

Glavna zaprečna vatra organizuje se ispred prednjeg kraja odbrane u pojasu do 400 m i u dubini rejona

odbrane, načelno, ispred četa druge linije. U njoj učestvuje najveći broj vatrenih sredstava, a otvara se i prekid prema ugovorenom signalu. Prednju granicu pojasa glavne zaprečne vatre (PG PGZV) na zemljištu precizira komandant bataljona.

337. *Planom vatre* određuju se vatrena sredstva, njihovo mesto i način dejstva, vrsta vatre, ciljevi, zone, pravci dejstva i prema čijem se zahtevu vatra otvara. Za osiguranje krila i bokova određuju se rezervni vatreni položaji za pojedina odeljenja i vatrena sredstva, nastojeći da se postignu kružna odbrana u okviru odbrambenog čvora bataljona i četne otporne tačke, ako se organizuju.

Manevar vatrom ostvaruje se prenošenjem vatre s jednog cilja na drugi, promenom putanja, čime se postiže brz prenos, sasređivanje vatre na najvažnije ciljeve, a manevar vatrenim sredstvima brzom promenom vatrenog položaja. Manevar vatrom izvodi se na osnovu plana vatre i dopunskih zadataka, a najčešće se ostvaruje na ugovoreni signal.

338. Ako je vreme za organizovanje odbrane kratko, sistem vatre na zemljištu komandant bataljona organizuje samo na težištu odbrane. Na ostalim pravcima organizuju ga komandiri četa i druge starešine u duhu dobijenog zadatka i zamisli za izvođenje odbrane.

Jedinice moraju biti spremne da još u toku posedanja rejonu odbrane vatrom odbiju neprijatelja, koji će težiti, ako je u neposrednom dodiru, da ih omete i spreči u organizovanju odbrane. Zbog toga se sistem vatre organizuje prema meri pristizanja ili pregrupisanja jedinica i uporedo sa posedanjem položaja i razvojem za borbu, a zatim dopunjava i poboljšava zavisno od raspoloživog vremena i uslova u kojima se organizuje odbrana.

339. Sistem vatre na planinskom zemljištu ima posebne specifičnosti koje se ispoljavaju u sledećem:

- primena iznenadne, bočne, unakrsne i višekratne vatre po neprijatelju koji savlađuje prirodne i veštačke prepreke treba da dođe do punog izražaja;

- radi otklanjanja praznina u međuprostorima i obezbeđenja bokova i spojeva izvodi se manevar vatrom;

- veća primena vatre minobacača radi tučenja zaklonjenih prostora;

- postavljanje većeg broja zasednih oruđa radi tučenja pogodnih prilaza i zaklonjenih uglova;

- sistem protivoklopne vatre se organizuje na pravcima pogodnim za upotrebu oklopnih jedinica uz primenu protivoklopnih sredstava sa bliskih odstojanja;

- mogućnost prikrivanja i maskiranja vatrenih položaja stvara uslove za iznenađenje i primenu zaprečne vatre na kraćim odstojanjima.

Zaklonjene prostore ispred prednjeg kraja i u dubini odbrane jedinice osmatraju i tuku frontalnom, kosom i bočnom vatrom pešadijskog naoružanja, artiljerije i minobacača. Zbog toga se vatrena sredstva raspoređuju po dubini i višekratno za gađanje preko vlastitih jedinica i kroz međuprostore.

4. - IZVOĐENJE ODBRANE

340. Način izvođenja odbrane zavisi od uslova u kojima se prelazi u odbranu, od cilja koji se želi postići, zadatka bataljona, jačine i sastava neprijatelja, karakteristika zemljišta, borbenih mogućnosti bataljona i drugih konkretnih uslova.

Angažovanje snaga i način dejstva moraju biti u skladu sa zadatkom i postavljenim ciljem odbrane bataljona. Stepen upornosti, zavisno od konkretnih uslo-

va, biće različit po pravcima i položajima. Neprijatelju treba nametnuti takav način dejstva u kome njegova nadmoćnost i inicijativa ne mogu doći do izražaja. To se postiže brzim prilagođavanjem borbenoj situaciji, manevrom i aktivnim dejstvima. Neprijatelja treba izložiti neprekidnim udarima na čitavoj dubini njegovog borbenog rasporeda.

341. Bataljon započinje odbranu, načelno, dejstvom ubačenih (ostavljenih) delova u neprijateljevom rasporedu i borbom borbenog osiguranja.

Borbeno osiguranje, osloncem na pogodne objekte uz primenu zaprečavanja i aktivnih dejstava sa uzastopnih položaja nanosi neprijatelju gubitke, usporava mu kretanje, prisiljava ga da zastaje, prevremeno se razvija i sprečava mu iznenadan napad na prednji kraj. Borbu borbenog osiguranja podržava artiljerija i bataljonska vatrena grupa, načelno, sa privremenih vatrene položaja.

342. Borbom borbenog osiguranja neposredno rukovodi komandant bataljona uz podršku artiljerije pretpostavljene komande.

Slabije delove neprijatelja borbeno osiguranje sačekuje i uništava iznenadnom vatrom sa bliskih odstojanja. Na jače snage vatra se otvara na većim odstojanjima da bi se neprijatelj prisilio na razvijanje ili radi kanalisanja njegovih snaga na prepreke i zasede, istovremeno izbegavajući udar jačih neprijateljevih snaga. Osloncem na pogodne objekte i prepreke uz snažniju vatrenu podršku borbeno osiguranje može da pruži i jači otpor radi obmane neprijatelja o stvarnom protezanju prednjeg kraja odbrane.

Borbeno osiguranje se, posle izvršenog zadatka i prema predviđenom planu, uz prihvatanje sa prednjeg kraja po delovima izvlači pored krila, kroz međuprostore jedinica prve linije i kroz ostavljene prolaze u prepre-

kama i odlazi u sastav čete. Izvlačenje treba da bude iznenadno i brzo izvedeno kako bi se neprijatelju sprečio upad u prednji kraj odbrane zajedno sa borbenim osiguranjem.

343. Neprijatelj će često preći u napad iz pokreta, bilo sa vatrenom pripremom ili bez nje. Na neprijatelja koji se približava prednjem kraju dejstvuje artiljerija i minobacači s ciljem da mu ušpori napad i nanesu što veći gubici. Posebno treba koncentrisati protivoklopnu vatru na neprijateljeve tenkove sa uređajima za razminiranje kako bi se njihovim uništenjem sprečilo ili usporilo savlađivanje minskoeksplozivnih prepreka.

Napad neprijateljevih oklopnih i mehanizovanih jedinica odbija se snažnom vatrom protivoklopnih sredstava četa prve linije i dejstvom protivoklopne grupe. Sa približavanjem neprijatelja postepeno narasta jačina vatre koja najjači intenzitet dostiže kada neprijatelj izbije na prednju granicu pojasa glavne zaprečne vatre ili bude zadržan na preprekama. Ako je prijednja otvara vatra sa manjih odstojanja, kako bi mu se za kraće vreme naneli što veći gubici i smanjila silina početnog udara.

344. Kada je neprijateljev napad odbijen, on može da preduzme izvlačenje prednjih delova na granicu zone sigurnosti radi nanošenja nuklearnog udara. Zato je važno stalnim izviđanjem i osmatranjem pravovremeno otkriti namere neprijatelja i pratiti njegove dalje pripreme za napad. Jedinice se sklanjaju u zaklone, skloništa i zaklonjena mesta, a na vatrenim položajima ostaju samo osmatrači i deo vatrelih sredstava sa poslugom.

345. Odbranu iz neposrednog borbenog dodira otpočinju čete prve linije uz istovremeno angažovanje delova za dejstvo iz pozadine neprijatelja. Kombinacijom

vatre i manevra, uz primenu zaprečavanja i aktivnih dejstava, neprijatelj stalno treba da bude izložen bliskoj vatri i bočnim udarima.

U povoljnim uslovima, primenom aktivnih dejstava, snažne vatre, dejstvom delova iz pozadine neprijatelja i uz jaku podršku artiljerije pretpostavljene komande, napad neprijatelja može biti ometen, a ponekad i zaustavljen ili odložen. -

346. Za vreme neprijateljeve vatrene pripreme napada komandant bataljona i potčinjene starešine prate pokrete i postupke neprijatelja i teže da pravovremeno otkriju momenat prelaska njegove pešadije i tenkova u napad. Dežurna vatrene sredstva na prednjem kraju i snage za vatrenu podršku ometaju nastupanje neprijatelja, a ostalo ljudstvo se nalazi u zaklonima i skloništima u gotovosti da, na signal ili komandu, posedne položaj i otvori vatru.

Aktiviranje sistema vatre je u skladu sa ciljem odbrane, namenom pojedinih vatri i nastupanjem neprijatelja. Srazmerno neprijateljevom nastupanju, u borbu se postepeno uvode vatrene sredstva četa prve linije, dok bataljonska vatrene i bataljonska protivoklopna grupa koncentrišu vatru na najopasnije delove neprijateljevog rasporeda. Vatrene sredstva se uvode u borbu postepeno prema stepenu njihove efikasnosti, a kada neprijatelj uđe u pojas glavne zaprečne vatre, jedinice prve linije, sa osnovnih vatrenih položaja najjačom vatom celokupnog naoružanja, odbijaju juriš neprijateljeve pešadije i tenkova. Jačina i efikasnost vatre dolazi posebno do izražaja kada je neprijatelj zadržan na preprekama ili kada u kolonama prolazi kroz napravljene prolaze u minskoeksplozivnim preprekama.

347. Za zaustavljanje prodora neprijateljevih oklopnih i mehanizovanih delova na određenim pravcima, udarom u bok, prvenstveno se angažuju snage za pro-

tivoklopnu borbu. Vatra većine protivoklopnih sredstava sasuđuje se na neprijateljeva oklopna vozila u momentu savlađivanja minskoeksplozivnih prepreka ili kada izbiju na granicu brisanog dometa.

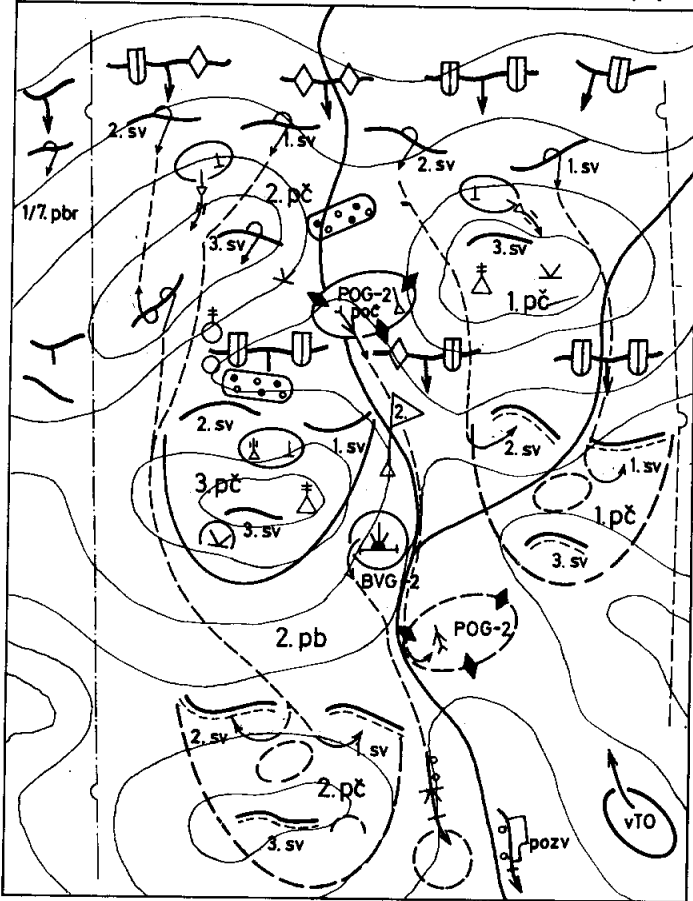
Artiljerija pretpostavljene komande i bataljonska vatrena grupa sprećavaju nastupanje i juriš pešadije i tenkova, neutrališu neprijateljevu artiljeriju za neposredno gađanje i učestvuju u protivdesantnoj borbi. Bataljonska vatrena grupa ostvaruje zaprećne vatre na težištu, ispred rejona odbrane čete koju podržava ili, prema potrebi, koncentriše vatru po najvažnijim ciljevima.

348. Kada se glavni otpor daje na prednjem kraju, napad neprijatelja zaustavljaju upornom odbranom čete prve linije. Ako neprijatelj uspe da se uklini u međuprostore i delimićno ovlada pojedinim objektima na prednjem kraju, čete prve linije sasređuju snažnu vatru na uklinjene delove i, upornim držanjem pogodnih objekata, naroćito boćnih, sprećavaju mu dalji prodor nastojeći da odvoje neprijateljevu pešadiju od tenkova. Ako postoje povoljni uslovi, delom snaga u sadejstvu sa susedima, izvodi se protivnapad i odbacuje uklinjeni neprijatelj.

Komandant bataljona neprekidno prati situaciju, naroćito jedinica na težištu odbrane. Ako neprijatelj prodre kroz međuprostor između odbrambenih rejona četa ili se uklini u prednji kraj, komandant zahteva vatru artiljerije i podržava odbranu ugroženih četa vlastitim sredstvima.

349. Kada je planom odbrane predvićeno da se čete, rasporećene u prvoj liniji, postepeno izvuku na nove, uzastopne položaje (zadržavajuća odbrana), one se, uz pružanje otpora, izvlaće od položaja do položaja uz vlastiti prihvat i prihvat čete druge linije (rezerve).

Četa u drugoj liniji (rezerva) prihvata čete prve linije i vatrom sprećava dalji prodor neprijatelja. Ako se

Šema 25. Načelna šema izvođenja odbrane bataljona

rezerva angažuje za protivnapad, on se izvodi prvenstveno u bok uklinjenog neprijatelja. Ako protivnapad ne uspe, uspostavlja se narušeni sistem odbrane i odbrana nastavlja s pogodnih položaja na težištu rejona odbrane. Na celoj dubini rejona odbrane primenjuju se manje zasede, ispadi manjim delovima, iznenadna dejstva vatrom i zaprečavanje. Sa uzastopnih položaja u dubini rejona odbrane vatra se otvaća na većim odstojanjima da bi se neprijatelju naneli što veći gubici, usporilo njegovo prodiranje i on prinudio na razvijanje (šema 25).

350. Upornost odbrane na pojedinim uzastopnim položajima, zavisno od zadatka i vremena koje treba obezbediti da se jedinice razviju na sledećoj liniji, može da bude različita. Neprijatelju se ne sme dozvoliti da iz pokreta ovlada važnim objektima i položajima, već ga treba prisiliti da ih savlađuje borbom uz potpuno razvijanje snaga.

Protivnapadima vodova i odeljenja treba razbiti slabije neprijateljeve delove, obmanjivati neprijatelja i olakšati izvlačenje jedinica iz dodira sa neprijateljem. Protivnapadi treba da budu podržani jakom vatrom artiljerije i minobacača.

351. Ako u rejonu odbrane neprijatelj upotrebi vazdušni desant, snage predviđene za protivdesantnu borbu i druge neangažovane jedinice odmah otpočinju borbu protiv njega. Protivdesantna borba mora biti pravovremena i u skladu sa planom izvođenja odbrane i mogućnostima jedinica. Jedinica PVO i druge jedinice koje mogu da dejstvuju na ciljeve u vazdušnom prostoru otvaraju vatru protiv letelica u toku prevoženja i spuštanja desanta. Bataljonska vatrena grupa odmah ostvaruje planirane vatre protiv desanta. Jedinice predviđene za protivdesantnu borbu i druge neangažovane jedinice odmah prelaze u napad na desant sa ciljem da mu se nanese što veći gubici, spreči sređivanje i spajanje sa snagama koje dejstvuju sa fronta, da se blokira

i po pristizanju jačih vlastitih snaga pristupi njegovom razbijanju i uništenju.

352. Ako neprijatelj nanese nuklearni udar po rejonu odbrane, bataljon produžava izvršenje zadatka i preduzima mere za otklanjanje posledica. Ako su nuklearnim udarom zahvaćeni delovi dve čete, komandant bataljona preduzima mere da se neprijatelju spreči iskorišćavanje nastale breše: pojačava vatru nezahvaćenih jedinica na bokovima, zahteva vatru artiljerije pretpostavljene komande, izvlači manje angažovane snage sa drugih rejona radi zatvaranja breše, angažuje protivoklopnu grupu nastojeći da zatvori brešu i održi kontinuitet odbrane.

353. Kada je jedna od četa delimično zahvaćena nuklearnim ili hemijskim udarom i pretrpela lakše gubitke, produžava se sa izvršenjem zadatka. Ako situacija dozvoljava, preduzima se dekontaminacija pri čemu se vodi računa da jedinice budu u punoj borbenoj gotovosti i spremne da svakog momenta odbiju napad neprijatelja.

Ako je jedna od četa u celini zahvaćena nuklearnim ili hemijskim udarom i pretrpela teže gubitke preostali delovi priključuju se susednim jedinicama i nastavljaju borbu ili se, prema naređenju komandanta bataljona, izvlače iz borbe.

U slučaju da bataljon pretrpi velike gubitke i nije u stanju da zadrži rejon odbrane, komandant bataljona izveštava pretpostavljenog starešinu i postupa prema njegovom naređenju.

5. – OSOBENOSTI ODBRANE NASELJENOG MESTA

354. U okviru zone odbrane više jedinice bataljon može da brani manje ili deo većeg naseljenog mesta. U svim situacijama uspostavlja se tesno sadejstvo sa jedi-

nicama Teritorijalne odbrane i saradnja sa drugim subjektima ONO i DSZ. To je bitan preduslov uspešne odbrane svakog naseljenog mesta, posebno za efikasnu protivdesantnu i protivdiverzantsku borbu.

Odbranom naseljenog mesta obezbeđuje se čvrstina, stabilnost, upornost, aktivnost i dubina odbrane; usporava tempo nastupanja neprijatelja; otežava mu se manevar i upotreba snaga; vežuju njegove snage, nanose mu se gubici i slama napadna moć.

355. *Prednji kraj odbrane* bataljon, načelno, organizuje ispred naseljenog mesta ili u njegovoj dubini, ređe na samoj ivici. U unutrašnjosti naseljenog mesta prednji kraj bira se pozadi trgova, parkova i raskrsnica. U nekim situacijama prednji kraj se može organizovati i iza naseljenog mesta, a manje naselje da brani borbeno osiguranje.

U naseljenom mestu bataljon, najčešće organizuje *čvor odbrane* koji se sastoji od odbrambenih rejona četa, a na pojedinim pravcima i samostalnih otpornih tačaka četa i vodova. U otporne tačke četa uključuju se grupe (blokovi) zgrada ili deo naseljenog mesta. Vodovi posedaju zgrade od čvrstog materijala (jednu do dve) i uređuju ih kao otporne tačke za kružnu odbranu.

356. Kada bataljon samostalno organizuje odbranu naseljenog mesta, komandant bataljona ujedno je komandant odbrane naseljenog mesta. Njemu se potčinjavaju sve jedinice koje se nalaze u naseljenom mestu, odnosno angažuju u njegovoj odbrani. Komanda bataljona organizuje sadejstvo sa jedinicama Teritorijalne odbrane i usklađuje dejstvo svih ostalih snaga za odbranu naseljenog mesta.

357. *Borbeni raspored* bataljona u odbrani naseljenog mesta sličan je borbenom rasporedu u odbrani u ostalim uslovima. Za odbranu otpornih tačaka četa prve linije, načelno, određuju se nešto slabije snage, a

određuje se jača rezerva (četa druge linije) sposobna za brz manevar. Rezerva se raspoređuje u unutrašnjosti naseljenog mesta, najčešće podeljena u dva dela radi intervencije na ugroženim pravcima (šema 26). Pri odbrani manjeg naseljenog mesta rezerva bataljona se, najčešće, raspoređuje van naseljenog mesta.

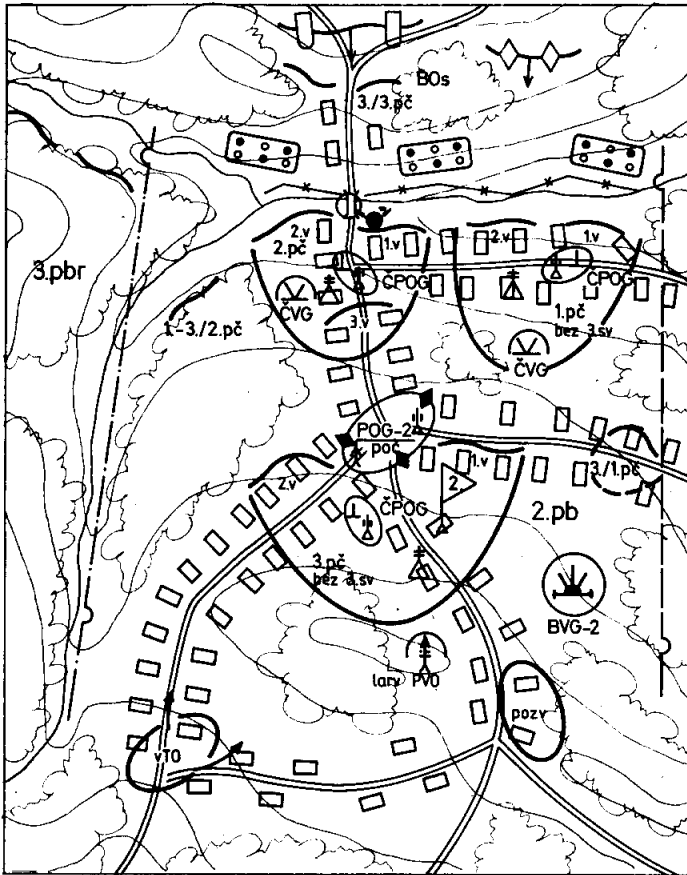
Bataljonska vatrena grupa se raspoređuje na vatre-nim položajima u naseljenom mestu po dubini ili van njega ako je ono manje, a laki artiljerijski vod PVO u parkovima i na trgovima. Pojedini mitraljezi i puško-mitraljezi mogu se postavljati na tavane (krovo-ve) zgrada.

358. Protivoklopna grupa se raspoređuje u protivoklopnom rejonu van naseljenog mesta ili u njemu, a deo protivoklopnih sredstava može se pridati četama. Protivoklopni rejon i vatre- ni položaji se biraju na trgovima, u parkovima i na većim raskr- snicama radi spre- čavanja prodora tenkova duž glavnih ulica i pravaca.

U odbrani naseljenog mesta poseban značaj ima masovna protivoklopna borba na malim daljinama, zbog čega se u svim situacijama pravovremeno određuju snage i pripremaju sredstva.

Oklopna jedinica, ako je pridata, koristi se za dejstvo iz zaseda, kao pokretne vatrene tačke i za protivnapad u sadejstvu sa rezervom.

359. Zaprečavanje se obavlja na prilazima i u unutrašnjosti naseljenog mesta. Na prilazima se kao prepreke koriste: jaruge, strmi nagibi, ograde i drvoredi uz ojačanje žičanim i minskim preprekama. Ulice, trgo- vi i međuprostori između jedinica u unutrašnjosti naseljenog mesta se zaprečavaju postavljanjem žičanih prepreka, minskih polja i zarušavanjem. U preprekama od ruševina izgrađuju se puškarnice, platforme za oruđa i prilazi za vlastite jedinice i transportna sredstva. Pro- lazi u preprekama osiguravaju se od zarušavanja, brane

Sema 26. Načelna šema bataljona u odbrani naseljenog mesta

jakom vatrom i uređuju za brzo zatvaranje. Zarušava se tako da neprijatelj iz susednih ulica ne može zaobići ruševine. Mine iznenađenja imaju široku primenu.

Utvrdjivanje se obavlja podešavanjem za odbranu pojedinih zgrada i drugih objekata (kanali, ograde).

Za *protivnuklearno-hemijsko-biološko obezbeđenje* uređuju se posebna skloništa (podrumi) i preduzimaju mere za zaštitu hrane i vode. Posebna pažnja se obraća kolektivnoj zaštiti ljudi. Ovo obezbeđenje organizuje se i sprovodi u neposrednoj saradnji sa štabom Teritorijalne odbrane i civilnom zaštitom.

360. *Sistem vatre* se organizuje na prilazima naseljenom mestu i u njegovoj dubini, tako da se obezbedi neprekidnost odbrane i vatrene dejstva. Sistem vatre treba da omogući: zatvaranje svih prilaza naseljenom mestu i prilaza pojedinim objektima i preprekama u naseljenom mestu; tučenje ulica, trgova, parkova, raskrsnica i prolaza i to unakrsnom, kosom i bočnom vatrom. Na važnim raskrsnicama izrađuju se bunker ili podešavaju zgrade za dejstvo u više pravaca. Za dejstvo po zaklonjenim ciljevima u naseljenom mestu priprema se vatra minobacača.

361. *Komandno mesto* bataljona postavlja se u jake zgrade i podrumne. Za vezu se mogu koristiti elementi i sredstva veze naseljenog mesta. Pre toga mora se ustanoviti da nisu minirani i pripremljeni za prislušivanje.

Za osmatranje se koriste objekti sa kojih se mogu osmatrati prilazi naseljenom mestu, ulice, trgovi, kao i prilazi otpornim tačkama. Za javljanje o vazdušnoj, radiološkoj i hemijskoj opasnosti koriste se signalna sredstva, sredstva veze i drugi za to namenjeni uređaji.

362. *Pozadinski vod* razmešta se u podrumne ili prizemne prostorije jakih zgrada ili van naseljenog mesta ako je ono manje. Jedinicama se mogu izdavati muni-

cija i ostala sredstva preko norme. Za snabdevanje vodom treba prethodno ispitati i urediti hidrotehničke objekte i, prema potrebi, organizovati podelu vode je-dinicama.

Za protivpožarnu zaštitu određuju se odeljenja koja se snabdevaju sredstvima i materijalom za gašenje požara. U tu svrhu koriste se vatrogasne i druge jedinice civilne zaštite i stanovništvo.

Služba spasavanja, pored protivpožarne zaštite, obuhvata i raščišćavanje ruševina, ukazivanje medicinske pomoći povređenim i obolelim i mere za sprečavanje epidemije.

363. *Izvođenje odbrane* na prilazima naseljenom mestu i iza njega je kao i u ostalim uslovima. Neprijatelja treba sprečiti da zaobiđe i okruži naseljeno mesto i prisiliti ga da izvodi frontalni napad.

Čete prve linije treba da, upornom odbranom otpornih tačaka i pojedinih zgrada odbiju napad neprijatelja. Ukoliko neprijatelj prodre u naseljeno mesto, odbrana se izvodi aktivno i krajnje uporno za svaku zgradu, blok zgrada i otpornu tačku, usklađenim dejstvima jedinica bataljona i svih drugih snaga. Protivnapadom bataljonske rezerve (čete druge linije) neprijatelja treba izbaciti iz onih delova naseljenog mesta koje je zauzeo. Protivnapad se izvodi iznenada u bokove i iz pozadine neprijatelja.

6. – OSOBENOSTI ODBRANE NA RECI

364. Pri organizovanju odbrane osloncem na reku bataljon redovno dobija širi rejon odbrane. Kod većih reka, kada su obale strme i teško pristupačne i kada je bataljon ojačan, širina rejona odbrane može da bude dvostruko veća nego u ostalim uslovima.

Pri organizovanju odbrane komandant bataljona, pored ostalog, izviđanjem utvrđuje: mesta gazova, ako postoje; verovatne odseke – mesta nasilnog prelaska reke; pogodna mesta za prelazak amfibijskih tenkova i oklopnih transportera; rejone za prikupljanje i pripremu plovnih sredstava za prelazak, polaznu liniju i drugo što bi neprijatelj mogao da iskoristi pri napadu sa nasilnim prelaskom reke.

365. Rejon odbrane ima iste elemente kao i u drugim uslovima, s tim što se u rejon uključuju postojeći veštački objekti (nasipi, kanali, razni hidrotehnički uređaji).

Prednji kraj odbrane može da bude na obali reke ili povučen unazad, što zavisi od karakteristika obala i zaobalja. Pri odbrani reke sa otkrivenom dolinom, a naročito kada suprotna obala nadvišava vlastitu, prednji kraj može da bude povučen unazad na pogodnu liniju sa koje je moguće osmatranje i efikasno otvaranje vatre. Na obalu se istura borbeno osiguranje.

366. *Sistem vatre* organizuje komandant bataljona tako da omogući efikasno tučenje neprijatelja na prilazima obali, na mestima ukrcavanja, za vreme prevoženja desantnim ili amfibijskim sredstvima i za vreme iskrcavanja. Posebna se pažnja obraća organizovanju bočne i unakrsne vatre po površini reke i duž vlastite obale. Artiljerijska i minobacačka vatra pripremaju se za tučenje neprijateljevih snaga na prilazima ka reci i na mestima prelaska. Protivoklopna vatra treba da je skoncentrisana na verovatna mesta prelaska oklopnih jedinica.

Vatrena sredstva, određena za sprečavanje prelaska, ne smeju biti otkrivena sve dok neprijatelj ne otpočne nasilni prelazak reke. Borbu borbenog osigura-

nja na obali ili rečnoj adi podržavaju oruđa sa privremenih vatrenih položaja.

367. *Zaprečavanju* se posvećuje posebna pažnja. Zaprečavaju se prilazi ka reci, verovatna mesta prelaska i gazovi. Sva mesna plovna sredstva i pogodan priručni materijal prikupljaju se na vlastitoj obali ili uništavaju. Ako u rejonu (na pravcu) odbrane bataljona postoji most, njegovo rušenje reguliše pretpostavljena komanda.

368. *Borbeni raspored* bataljona ima slične elemente kao i u drugim uslovima (šema 27).

Čete prve linije imaju zadatak da spreče neprijatelju prelazak preko reke i da stvore uslove za protivnapad rezerve.

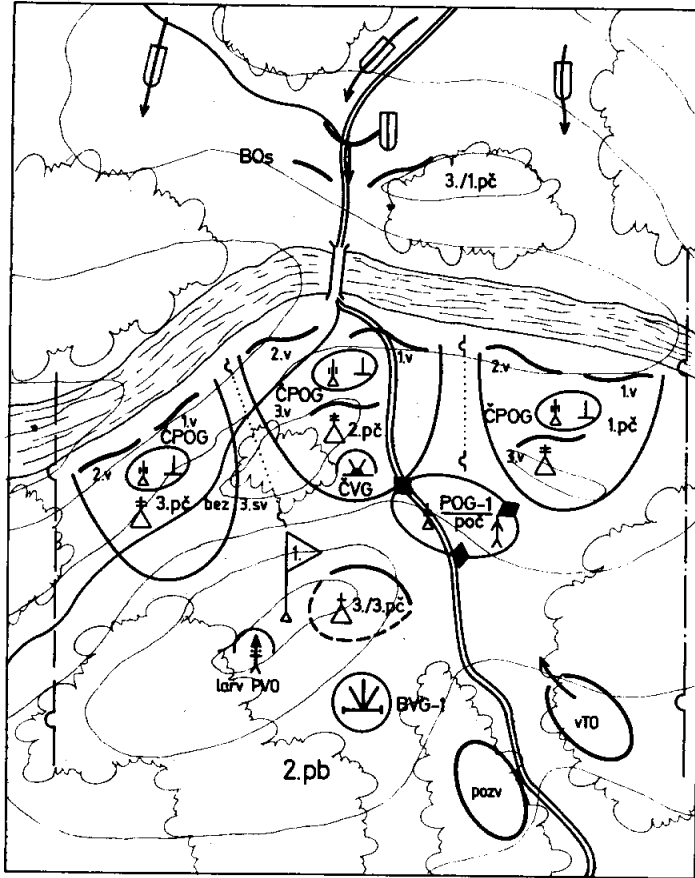
Rezerva se raspoređuje na mesto odakle može pravovremeno da interveniše protiv neprijatelja koji je uspeo da pređe reku ili protiv eventualnog vazdušnog desanta. Pravci za protivnapad obavezno se izviđaju i proučavaju i na njima organizuje sadejstvo.

Tenkovi, ako su pridati, mogu se koristiti kao vatrene tačke na važnim pravcima ili se nalaze u sastavu rezerve.

Protivoklopna grupa se raspoređuje na najverovatnijem pravcu upotrebe neprijateljevih oklopnih jedinica u gotovosti da, u sadejstvu sa ostalim snagama bataljona, vodi borbu protiv neprijateljevih oklopnih snaga.

369. Pri izvođenju odbrane neprijatelju treba sprečiti nasilni prelazak reke iz pokreta i onemogućiti mu uspešno organizovanje, pripremu i izvođenje nasilnog prelaska reke.

Vatrom artiljerije i minobacača treba mu sprečavati izlazak na liniju razvoja, pokret ka mestima prelaska

Sema 27. Načelna sema odbrane bataljona na reci

i ukrcavanje u plovna sredstva. Kada neprijatelj otpočne nasilni prelazak sva vatrena sredstva jedinica koja se nalaze na reci otvaraju najjaču vatru na delove koji se otiskuju od obale ili se već nalaze na reci. Protivoklopna grupa, tenkovi i ostala protivoklopna sredstva dejstvuju protiv neprijateljevih amfibijskih sredstava i oruđa koja ih podržavaju, a vatra iz streljačkog naoružanja prvenstveno se koncentriše protiv jedinica koje prelaze na desantnim mestima prelaska.

Neprijateljeve delove koji pređu reku jedinice tuku bliskom vatrom i ručnim bombama. Ako neprijatelj uspe da se iskrca, čete prve linije najjačom vatrom uporno brane svoje rejone i protivnapadima nabacuju na reku delove koji su se prvi prebacili težeći da ih razbiju i unište pre pristizanja sledećih talasa.

Ako neprijatelj uspe da prebaci jače snage, čete prve linije mu sprečavaju širenje, stvaraju uslove za protivnapad rezerve i zajedno sa njom razbijaju ga i sprečavaju stvaranje mostobrana.

370. Ako bataljon nije u stanju da razbije snage neprijatelja koje su prešle reku, izveštava pretpostavljenog starešinu i uporno brani rejon odbrane stvarajući uslove za protivnapad drugog ešelona – rezerve pretpostavljene komande.

Noću se reka osvetljava, pojačava osmatranje i prisluškivanje radi pravovremenog otkrivanja neprijateljevih delova na obali i njihovo ukrcavanje u plovna sredstva.

Kada se bataljon nalazi u sastavu drugog ešelona više jedinice, odbranu na reci organizuje u duhu zamisli pretpostavljenog starešine na sličan način kao i u ostalim uslovima, ali posebnu pažnju posvećuje organizovanju protivdesantne borbe.

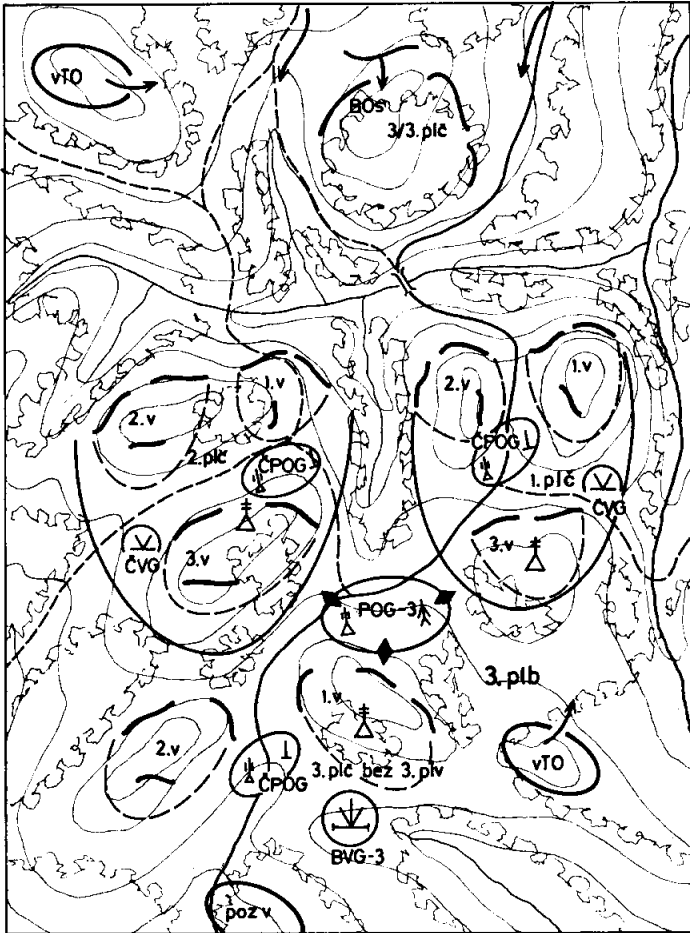
7. – OSOBENOSTI ODBRANE NA PLANINSKOM I POŠUMLJENOM ZEMLJIŠTU

371. Odbrana na planinskom zemljištu najčešće se svodi na držanje važnijih objekata (visova, grebena, tesnaca, prevoja i raskrsnica) koji zatvaraju prohodne pravce i omogućavaju aktivna dejstva na otkrivena krila i bokove neprijateljevih snaga u prodoru, pogotovu kada su razdvojene i stešnjene na uzanom prostoru. Značajne objekte na prednjem kraju treba braniti unakrsnom vatrom delova raspoređenih na susednim visovima. Odbrana položaja po dubini zasniva se na držanju pojedinih visova sa kojih se mogu izvoditi protivnapadi i manjim delovima na bokove i krila uklinjenog neprijatelja.

Upornim držanjem određenih objekata, uz zaprečavanje i primenom aktivnih dejstava, sprečava se neprijatelju brz prodor i stvaraju uslovi za odbijanje i slamanje njegovog napada ili pravovremeno izvlačenje vlastitih snaga radi pružanja otpora na narednim položajima po dubini.

372. Na planinskom zemljištu bataljon može da brani pravac taktičkog značaja ili da bude u sastavu glavnih snaga više jedinice. Struktura rejonu odbrane bataljona ima slične elemente kao i na manevarskom zemljištu, s tim što se rejoni četa najčešće ne dodiruju, međuprostori su veći, a odstojanja između položaja i linija rovova zavise od topografskog sklopa zemljišta i mogu biti manja ili veća.

Bataljon, najčešće organizuje rejon odbrane po odvojenim četnim rejonima (šema 28). Rejon odbrane je širok oko 5 km, ali s obzirom na povećane međuprostore između četa može da bude i znatno širi. Veća širina rejonu odbrane postiže se na račun kontrolisanih međuprostora, koji između vodova mogu biti i do 500

Sema 28. Načelna šema odbrane bataljona na planinskom zemljištu

m, a između četa i znatno veći. Rejoni – otporne tačke se uređuju za kružnu odbranu.

373. Na brdskom i planinskom zemljištu *prednji kraj* se može organizovati duž grebena, preko grebena ili na pojedinim visovima i u dolini. Treba težiti da prednji kraj bude na prirodno jakim objektima i na takvom zemljištu (strme padine), koje neprijatelju otežava juriš. Kada se prednji kraj proteže grebenima, on može da bude na prednjem nagibu, na ivici grebena ili na zadnjem nagibu. U svim uslovima treba obezbediti dobru preglednost, organizovanje i otvaranje iznenadne kose, bočne i unakrsne jake vatre.

Kada rejon zahvata naporedne grebene, prednji kraj se, načelno, povlači prednjim padinama osnovnih uzvišenja orijentisan za dejstvo na uzdužne doline.

Ako se brane poprečni grebeni, od njihove širine zavisi gde će se protezati prednji kraj. U toj situaciji teži se da na dubini jednog poprečnog grebena bude jedan položaj. Kada su grebeni uski, jedan položaj može da zahvati dva uzastopna grebena. Kod širokih grebena prednji kraj će se protezati bliže topografskoj ivici, a prednje padine se koriste za organizovanje položaja borbenog osiguranja.

374. Odbrana *planinskih tesnaca i dolina* može se organizovati ispred, u unutrašnjosti i iza tesnaca – doline.

Kada se odbrana organizuje ispred tesnaca, položaj je u vidu potkovice i krilima naslonjen na grebene, teže prohodno zemljište i dominirajuće objekte kako bi se neprijateljevim snagama onemogućio manevar.

Kada se odbrana organizuje u tesnacu, deo snaga se raspoređuje na ulazu u njega a protezanje položaja treba da obezbedi da se, držanjem pojedinih visova, stvori što više vatrenih džakova. Na celoj dubini tesna-

ca izvodi se zaprečavanje i rušenje i organizuje protivoklopna borba.

Kada se odbrana organizuje pozadi tesnaca, delom snaga brani se izlaz, a prema potrebi, i unutrašnjost tesnaca. Glavne snage se raspoređuju na takvom odsotojanju da se izlaz iz tesnaca stavi pod jaku vatru i neprijatelju spreči razvijanje za borbu posle izlaska iz tesnaca. Krila i bokovi treba da budu osigurani od obilaska neprijatelja.

Za sprečavanje ubacivanja neprijateljevih delova moraju se kontrolisati međuprostori (patrolama, zasedama, objavnica i postavljanjem mina). Posebna pažnja obraća se na teško prohodne pravce, koje neprijatelj može savladati specijalno obučanim grupama ili manjim helikopterskim desantima.

375. Uticaj šume na organizovanje i izvođenje odbrane ogleda se u sledećem: olakšano maskiranje i zaklanjanje jedinica, utvrđivanje i zaprečavanje; kanalisano kretanje i otežana upotreba tehnike, posebno oklopnih i mehanizovanih jedinica; smanjena preglednost i otežano osmatranje i orijentacija; moguća iznenađenja: povećana opasnost od šumskih požara i slično.

Prednji kraj pri odbrani u šumi može da bude ispred ivice ili nešto povučen u šumu, odnosno na visovima koji dominiraju njenom ivicom. Prednji kraj na samoj ivici šume treba izbegavati jer je on pogodan cilj za neprijateljevu avijacijsku i artiljerijsku vatru. Ponekad se prednji kraj može organizovati na pogodnim visovima iza šume, pri čemu se šuma može iskoristiti za položaje borbenog osiguranja. Kad bataljon organizuje odbranu u unutrašnjosti šume, prednji kraj se organizuje na zadnjoj ivici proplanka, pozadi jaruga ili kanala, a na ivici šume istura se jače borbeno osiguranje.

376. U toku procene situacije pri organizovanju odbrane na planinskom zemljištu posebnu pažnju po-

svetiti proceni vremena kao trajanja. Odstojanja, posebno na visoko planinskom zemljištu, ne mere se samo u kilometrima već i prema vremenu potrebnom za njihovo savlađivanje.

Pri proračunu mogućnosti savlađivanja određenog prostora i tempa napada uzimati u obzir i osobine planinskog zemljišta koje, zavisno od visinskih razlika i prohodnosti, može smanjiti brzinu kretanja za jednu polovinu, pa i više u odnosu na vreme potrebno za savlađivanje odgovarajućeg odstojanja na manevarskom zemljištu. Takođe, neophodno je imati u vidu brze promene meteoroloških prilika (magla, kiša, sneg i sl.) i pravovremeno odrediti azimute za kretanje i dejstvo.

377. Sistem vatre ima posebne karakteristike koje se ogledaju u sledećem:

- punu primenu ima kosa, bočna, unakrsna i višekatna vatra po neprijatelju koji savlađuje prirodne i veštačke prepreke;

- manevrom vatre obezbeđuju se međuprostori, bokovi i spojevi;

- vatra oruđa s položenom putanjom dopunjava se vatrom oruđa sa ubacnom putanjom tako da se više upotrebljavaju minobacači;

- za tučenje prilaza i zaklonjenih prostora primenjuju se zasedna oruđa;

- protivoklopna vatra se organizuje na pravcima pogodnim za upotrebu oklopnih i mehanizovanih jedinica uz masovnu primenu protivoklopnih sredstava za borbu sa bliskih odstojanja;

- da bi se postiglo iznenađenje i primena zaprečne vatre na što kraćim odstojanjima, vatrena sredstva se prikrivaju i maskiraju.

Zaklonjeni prostori ispred prednjeg kraja i u dubini osmatraju se i tuku vatrom pešadijskog naoružanja i artiljerijom. Radi što uspešnijeg tučenja zaklonjenih

prostora pojedina automatska vatrena sredstva mogu se isturiti na pogodne visove.

378. Vatreni položaji bataljonske vatrene grupe biraju se u blizini puteva i ešeloniraju po dubini odbrane, izbegavajući komunikacijske čvorove, tesnace, mostove i vijadukte. U šumi zaklonjeni vatreni položaji se, načelno, biraju na proplancima i prosecima, ispred šume ili pozadi nje.

Protivoklopni rejon i vatreni položaji za protivoklopna sredstva biraju se na mestima gde se sužavaju pravci prohodni za tenkove, a delovi protivoklopne jedinice pridaju se četama.

Vatreni položaji za artiljerijsko raketnu jedinicu PVO biraju se na proplancima, uzvišenjima, van pošumljenog zemljišta ili se oko vatrene položaja zemljište raščišćava.

379. *Borbeni raspored* bataljona ima slične elemente kao i na manevarskom zemljištu. Karakteristike zemljišta često nalažu da rezerva bude jača, jer ona, pored uobičajenih, ima i zadatke za sprečavanje obuhvata, obilazaka i razbijanje vazdušnog desanta. Rezervu treba postavljati bočno u odnosu na napadne pravce. Ona može biti raspoređena i u više grupa, ali uz mogućnost ukupnog angažovanja.

380. U slučaju upotrebe nuklearnog i hemijskog oružja u šumi i stvaranja većih požara i kontaminacija zahvaćeno ljudstvo treba hitno izvlačiti i posediti iverice proplanaka na onoj strani sa koje duva vetar.

Protivdesantna borba na planinskom zemljištu i u šumi organizuje se tako da se spreči spuštanje i dejstvo helikopterskog desanta na mestima pogodnim za njegovu upotrebu (komunikacijski čvorovi, platoi, proplanci, široki grebeni, visovi).

381. Izvođenje odbrane zahteva veliko naprezanje snaga i sredstava. Borba će se najčešće voditi na blis-

kim odstojanjima u vidu čestih sudara manjih jedinica bez većeg učešća sredstava podrške. Mogućnost zabacivanja i iznenađenja od napadača i neizvesnost koja vlada u šumi povećavaju nesigurnost ljudstva, posebno noću. Zato osiguranje krila i bokova ima poseban značaj.

Prilikom izvođenja odbrane na planinskom i pošumljenom zemljištu neprijatelja treba tući po delovima, s obzirom da će njegove snage biti razdvojene po pravcima, često bez neposredne taktičke i vatrene veze i bez efikasne podrške iz dubine. Odbrana treba da bude što aktivnija jer su povoljni uslovi za izvođenje raznovrsnih aktivnih dejstava i udara po elementima borbenog rasporeda neprijatelja na celoj dubini.

382. Odbrana pojedinih položaja svodi se na čvrsto držanje važnih objekata i sprečavanje da neprijatelj prođe u dubinu rejonu odbrane.

Važne objekte na prednjem kraju treba braniti unakrsnom i višekatom vatrom delova raspoređenih na susednim visovima. Pri odbrani grebena treba stvarati čvrste oslonce radi potiskivanja neprijatelja u doline. U odbrani uskih dolina celishodno je pustiti neprijateljeve jedinice u vatrene džakove, a zatim ih uništiti snažnom i efikasnom vatrom sa bliskih odstojanja. U svim situacijama neprijatelja treba vatrom zadržati na preprekama, jer se na taj način stvaraju uslovi za preduzimanje protivnapada.

Odbrana položaja po dubini zasniva se na upornom držanju pojedinih visova. Sa njih se izvode protivnapadi na bokove uklinjenih neprijateljevih snaga.

Upornim držanjem visova, uz zaprečavanje i dejstvo višekatom i unakrsnom vatrom, sprečava se neprijatelju brz prodor i stvaraju uslovi za pravovremeno izvlačenje snaga i pružanje otpora na sledećim položajima.

8. - ODBRANA ZIMI

383. Rejon odbrane bataljona zimi ima iste elemente kao i u drugim uslovima. Jedinice zatvaraju određene pravce, a u njihove rejone odbrane, kad god je to moguće, treba uključiti manje šume i naseljena mesta koja mogu poslužiti za zaštitu od hladnoće.

Međuprostori se ostavljaju na teže prohodnom zemljištu i osiguravaju manjim snagama, vatrom i zaprečavanjem. Posebnu pažnju treba obratiti osiguranju krila i bokova, naročito od dejstva neprijateljevih smučarskih jedinica.

384. Položaje i rejone za odbranu treba birati iza prirodnih prepreka (jaruge, reke, potoci sa strmim obalama) ili na grebenima i visovima, kako bi se neprijatelj što više zamarao i iscrpljivao prilikom savladivanja nagiba i snega. Da bi neprijatelj što duže bio izložen vatri na većim odstojanjima ispred prednjeg kraja treba stvoriti što veći brisani i otkriveni prostor. Objekte koje neprijatelj može koristiti kao zaklon od hladnoće treba uništiti ili minirati i tući vatrom.

Zbog smrznutog tla, smanjenog radnog učinka i otežane nabavke materijala za utvrđivanje položaja potrebno je više vremena. Sneg, naročito ako je zaleđen, može se koristiti za izradu objekata za dejstvo i skloništa.

Zavejane puteve treba raščistiti i osposobiti za manevar jedinica, snabdevanje i evakuaciju.

385. Zbog otežanog manevra, naročito po frontu, borbeni raspored svih jedinica, načelno, je prikupljeniji. Četa druge linije (rezerva) raspoređuje se na zaklonjenim mestima odakle može da interveniše na više pravaca. Delovi jedinica u čijem sastavu su motorna vozila raspoređuju se u zahvatu puteva pri čemu se vodi računa da ne dođe do nagomilavanja i stvaranja

pogodnih ciljeva za udare neprijateljeve avijacije, artiljerije i nuklearnog i hemijskog oružja.

Delovi ubačeni u neprijateljevu pozadinu, pored ostalih zadataka, aktivnim dejstvima uznemiravaju i iznuravaju neprijatelja, prisiljavaju ga da se što duže država na snegu i hladnoći.

386. Po jakom mrazu, vejavici i noću, naročito kada je neprijatelj aktivan i kada postoji mogućnost iznenađenja, komandant bataljona pojačava mere borbenog osiguranja, drži rezervu u pripravnosti i proverava spremnost jedinica i oruđa za dejstvo u uslovima ograničene vidljivosti i pri niskim temperaturama.

Smenu jedinica na položajima komandant bataljona organizuje češće. Smenjivanje se organizuje u okviru vodova i četa, a prema potrebi i u okviru bataljona, smenjivanjem delova iz sastava četa prve linije delova bataljonske rezerve.

Mesta za zagrevanje ljudstva koja se, načelno, određuju u okviru rejona odbrane vodova i druge mere radi zaštite ljudstva od hladnoće reguliše komandant bataljona. *Ljudstvo prikupljeno radi zagrevanja u zaklonima i skloništima treba da bude u punoj borbenoj gotovosti.*

387. Pozadinska jedinica bataljona razmešta se bliže borbenom rasporedu, po mogućnosti u naseljenom mestu, pećinama, zemunicama, kolibama i drugim zaklonjenim mestima. Dotur municije i drugih sredstava van puteva i po dubokom snegu obavlja se sankama koje se pravovremeno pripremaju. Zbog otežanih vremenskih prilika i mogućnosti zastoja u snabdevanju materijalna sredstva mogu se doturati jedinicama i preko norme.

Zbrinjavanje povređenih i obolelih otežano je zbog hladnoće, te se preduzimaju mere da se što pre evakušu u sanitetsku stanicu pretpostavljene komande.

Za ljudstvo se obavezno priprema topla hrana i po mogućnosti topli napitak.

388. Zbog veće mogućnosti iznenađenja, težih uslova manevra i hladnoće komandovanje je znatno otežano i zahteva punu inicijativu svih starešina. Komandno mesto bataljona raspoređuje se na mestu koje pruža zaštitu od hladnoće, vodeći računa o sigurnoj vezi s potčinjenim starešinama.

389. Izvođenje odbrane zimi mora biti u skladu sa postavljenim zadatkom, ciljem i konkretnim vremenskim i borbenim uslovima. Neprijatelja, kome je otežano i usporeno kretanje po dubokom snegu, hladnoći ili raskvašenom zemljištu, treba tući snažnom vatrom na većim odstojanjima, manjim delovima postavljati mu zasede radi uznemiravanja, iznuravanja, odnosno prinuditi ga na zaustavljanje, razvijanje, kretanje van puteva i što duže zadržavanje na hladnoći i mrazu.

Protivnapade, iznenadne vatrene prepade iz zaseda i slično treba izvoditi za vreme vejavica i drugih vremenskih nepogoda kada je otežano dejstvo neprijateljeve avijacije.

9. – ODBRANA NA MORSKOJ OBALI

390. Odbranu dela morske obale bataljon organizuje i izvodi u sastavu brigade (puka) u zahvatu primorskog pojasa. Bataljon može da vodi borbu protiv neprijateljevih desanata koji se upućuju na obalu i otoke, a posebno protiv pomorsko-vazdušnog desanta u rejonima iskrcavanja i pri stvaranju desantne osnovice. Odbranu bataljon organizuje i izvodi uvek u sadejstvu sa jedinicama Teritorijalne odbrane i vojnopomorskog sektora i u saradnji sa drugim snagama ONO i DSZ.

Prilikom odbrane morske obale posebna pažnja posvećuje se utvđivanju i uređenju skloništa za ljud-

stvo i tehniku radi zaštite od napada neprijateljeve avijacije i brodske artiljerije klasičnim i nuklearnim projektilima.

391. *Rejon odbrane* bataljona obuhvata odgovarajući deo obalskog pojasa ili odgovarajuće položaje u dubini kopna kad je u drugom ešelonu brigade (puka). Jedinice u rejonu odbrane raspoređuju se tako da se mogu angažovati u borbi protiv neprijatelja koji se iskrcava na obali ili dejstvuje iz vazdušnog prostora.

Odbrana na obalskom rubu organizuje se kao i u ostalim uslovima, s tim što rejon odbrane bataljona može da bude znatno veći. Ako su položaji na obalskom rubu izrazito jaki i za neprijatelja teže pristupačni, mogu se između četa ostavljati veći međuprostori koji se samo kontrolišu manjim snagama.

392. Odbrana na otoku se, najčešće, organizuje u grupnom sistemu. Snage se raspoređuju za borbu protiv snaga koje se iskrcavaju na rub obale, kao i za borbu protiv vazdušnog desanta u dubini kopna. Elementi borbenog rasporeda bataljona organizuju tesno sadejstvo sa snagama obalske odbrane, pomorskim snagama i jedinicama Teritorijalne odbrane. Borbeni raspored bataljona treba da obezbedi i vođenje borbe u okruženju.

Pri organizovanju odbrane treba obezbediti da sistem vatre na susednom otoku i položajima na obali bude usklađen i povezan sa sistemom zaprečavanja, da bi se morski prolaz i prilaz obali i otoku mogao efikasno braniti.

393. Komandant bataljona grupiše glavne snage na delu obale gde se očekuje iskrcavanje pomorskog desanta. Zavisno od načina angažovanja snaga, manji delovi se raspoređuju na obalski rub sa jedinicama obalske odbrane koje drže utvrđene položaje, a jače snage se grupišu po položajima u bližoj dubini kopna u za-

hvatu pravca mogućeg neprijateljevog nastupanja. Ove snage namenjene su, u prvom redu, za aktivna dejstva.

394. Borba protiv neprijateljevog pomorskog desanta za vreme iskrcavanja i stvaranja desantne osnovice predstavlja odlučujuću fazu odbrane morskog obale. U njoj se angažuju sve raspoložive snage i sredstva bataljona da bi se neprijatelju naneli što veći gubici i sprečilo iskrcavanje na obalu.

Sprečavanje iskrcavanja prvog desantnog ešelona izvodi se, prvenstveno, dejstvom artiljerije, minobacača i protivoklopnih sredstava sa vatrenih položaja na obalskom rubu protiv snaga za razminiranje i raščlanjavanje podvodnih prepreka, desantno-iskrcnih sredstava i ostalih snaga podrške.

Čete prve linije sprečavaju neprijatelju zauzimanje desantne osnovice, dejstvujući vatrom celokupnog naružanja po snagama koje se iskrcavaju. Snage (delovi) raspoređene u dubini u pogodnom trenutku preduzimaju protivnapad radi razbijanja neprijateljevog desanta i sprečavanja da stabilizuje ili proširi desantnu osnovicu.

395. Ukoliko neprijatelj zauzme delove kopna na obalskom pojasu, delovi za dejstvo iz pozadine i jedinice Teritorijalne odbrane nastavljaju aktivna dejstva u neprijateljevoj pozadini sa ciljem da se iskrcanim neprijateljevim snagama onemogući ili oteža snabdevanje na obali, manevar i uspostavljanje okupacijskog sistema i stvore uslovi za protivnapad. Neprijatelju se ne sme dozvoliti da proširi i stabilizuje delimičan uspeh, već mu u pogodnim situacijama treba nanositi odlučujuće udare.

Ukoliko bataljon učestvuje u odbrani značajnih i jako branjenih otoka može se naći u okruženju. U toj situaciji on sprečava neprijatelju zauzimanje čitavog otoka. Ako neprijatelj zauzme deo otoka, jedinice bata-

ljona sa ostalim snagama na otoku, planskim i usklađenim dejstvom sa fronta i iz pozadine, nastoje da unište iskrčane snage i održe odbranu otoka do pristizanja pojačanja.

10. – ODBRANA NA PRIVREMENO ZAPOSEDNUTOJ TERITORIJI

396. Bataljon organizuje i izvodi odbranu na privremeno zaposednutoj teritoriji izuzetno, kada se zadatak ne može izvršiti napadnim dejstvima. Odbrana se izvodi u okviru borbenih dejstava širih razmera na privremeno zaposednutoj teritoriji radi odbrane određenih pravaca, pri odbrani slobodne teritorije ili u okviru borbenih dejstava na frontu, a bataljon se nađe u pozadini neprijatelja.

Bataljon može izvoditi odbranu prema naređenju pretpostavljenog, kada je, usled razvoja situacije, na to prinuđen i kada se odbranom mogu postići najbolji rezultati i ostvariti željeni cilj. Cilj odbrane, zadaci jedinica, način izvođenja i vreme trajanja su u funkciji stvaranja povoljnih uslova za preduzimanje i izvođenje napada. Bataljon odbranu može organizovati samostalno ili kao elemenat borbenog rasporeda više jedinice u ulozi snaga za odbranu položaja.

397. *Cilj odbrane* na privremeno zaposednutoj teritoriji može biti: nanošenje gubitaka neprijatelju, slamanje njegovog napada i stvaranje uslova za prelazak bataljona u napad. Cilj odbrane može biti i očuvanje slobodne teritorije: zaštita stanovništva, materijalnih i kulturnih dobara; obezbeđenje uslova za funkcionisanje organa vlasti i drugih subjekata društveno-političkog sistema; sprečavanje intervencije neprijatelja ka ugroženim jedinicama i objektima; onemogućavanje dovo-

đenja neprijateljevih snaga iz dubine ka frontu ili izvlačenje sa fronta i iz ugroženih rejona i objekata; obezbeđenje važnih privrednih i drugih objekata od uništenja prilikom povlačenja neprijatelja; vezivanje neprijateljevih snaga, onemogućavanje manevra i slično.

398. Bataljon organizuje odbranu na privremeno zasednutoj teritoriji u tesnom sadejstvu sa jedinicama Teritorijalne odbrane i u saradnji sa drugim subjektima ONO i DSZ.

Odbrana je izrazito aktivna. Izvodi se metodom odbrane položaja, uzastopnih zaseda i kombinovano. Najčešće će se primenjivati zasede, prepadi, protivnapadi u bokove i iz pozadine neprijatelja, sačekivanje neprijatelja i iznenadno otvaranje vatre sa bliskih odstojanja. Prema načinu izvođenja može biti zadržavajuća, ali u određenim situacijama i krajnje odsudna.

399. Na privremeno zasednutoj teritoriji bataljon brani rejon ili organizuje odbranu na široj prostori kada njegove jedinice zatvaraju odvojene pravce i dejstvuju sa više samostalnosti. Položaji za odbranu biraju se na važnim pravcima i prirodno jakim zemljišnim objektima koji bataljonu omogućavaju prikriiven raspored, dobru zaštitu, pogodne uslove za osmatranje i vatreno dejstvo, a neprijatelju onemogućavaju ili otežavaju upotrebu borbenih oklopnih vozila i drugih tehničkih sredstava. Za pružanje otpora biraju se i maksimalno koriste tesnaci, prevoji, vodene i druge prirodne prepreke i mesta pogodna za organizovanje zaseda i gde neprijateljeve tehnički jače snage ne mogu doći do punog izražaja.

400. Bataljon najčešće organizuje odbranu pravca sa većim međuprostorima između četnih rejona odbrane i bez naslona na susede i druge vlastite snage. Zato treba preduzeti pojačane mere obezbeđenja borbenih dejstava.

Grupisanje snaga zavisi od: zadatka i postavljenog cilja; predviđenog načina izvođenja odbrane; sastava i jačine sopstvenih snaga, broja jedinica Teritorijalne odbrane koje sadejstvuju ili su pridate bataljonu i karakteristika zemljišta. Pri tome treba izbeći njihovo podmetanje pod udar nadmoćnijeg neprijatelja, a osigurati slobodu manevra, brza i iznenadna dejstva i potreban stepen upornosti odbrane.

401. Borbeni raspored bataljona (šema 29) najčešće će imati: snage za odbranu, snage za aktivna dejstva, bataljonsku vatrenu grupu, rezervu, snage za osiguranje i drugo kao i u ostalim uslovima odbrane.

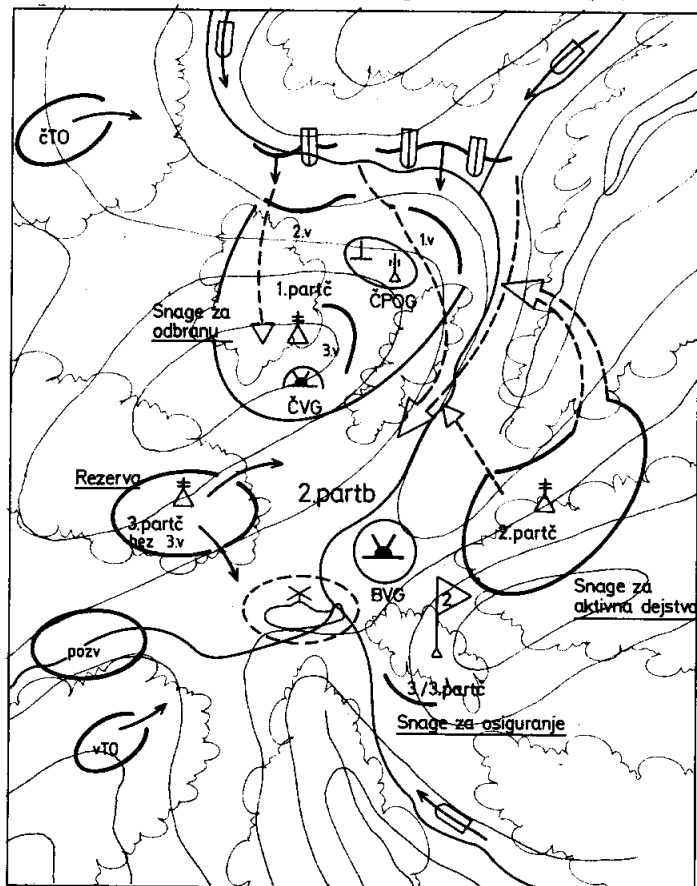
Snage za odbranu usporavaju ili zadržavaju prodor neprijatelja na jednom ili više pravaca i stvaraju uslove za efikasno angažovanje snaga za aktivna dejstva. Njihov sastav, jačina i način angažovanja zavise od cilja odbrane i zamisli za njeno izvođenje.

Snage za aktivna dejstva (napad, protivnapad) namenjene su da aktivno i neprekidno dejstvuju u bok i iz pozadine neprijatelja koji napada duž pravaca ili pokušava obuhvat snaga u odbrani položaja, kao i za borbu protiv vazdušnog desanta. Mogu se upotrebiti i za napad na sredstva podrške, rezervu, pozadinske delove i komunikacije neprijatelja. Sačinjavaju ih određene jedinice bataljona i jedinice Teritorijalne odbrane.

Bataljonska vatrena grupa obrazuje se prema potrebi, a zadatke izvršava prvenstveno na težištu odbrane.

Rezerva se redovno obrazuje i angažuje za: borbu protiv vazdušnog desanta i ubačenih snaga neprijatelja, ojačanje snaga za odbranu i obezbeđenje njihovog prihvata, učešće u aktivnim dejstvima i sprečavanje iznenadnih prodora neprijatelja.

Snage za osiguranje određuju se prema potrebi. Postavljaju se na pravce koji izvode, prvenstveno, na bok snaga koje se brane radi sprečavanja iznenadnog prodora neprijatelja u rejon odbrane.

Sema 29. Načelna šema odbrane bataljona na PZI

402. Pripreme za odbranu biće, načelno, kratke i često će se izvoditi u toku borbenih dejstava. Jedinice treba pravovremeno orijentisati na pravce i rejone predstojeće upotrebe. Tokom kretanja niže jedinice se usmeravaju ka rejonima i objektima dejstva. Prvo se posedaju težišni pravci i najistureniji položaji za što se angažuju najbliže jedinice kako bi se što pre pristupilo organizovanju odbrane i ujedno osiguralo dovođenje i razvoj snaga po dubini.

403. Izvođenje odbrane na privremeno zaposednu-toj teritoriji mora biti u skladu sa osnovnim zadatkom, postavljenim ciljem odbrane i borbenom situacijom.

Snage za aktivna dejstva kada su isturene napred i bočno u odnosu na snage za odbranu položaja, u sa-dejstvu sa jedinicama Teritorijalne odbrane, iznenada napadaju neprijateljeve pozadinske elemente, rezervu, artiljeriju i dejstvuju u bok snaga koje napadaju, nana-se im gubitke i prisiljavaju ih da odustanu od napada. Prilikom prodora neprijatelja povlače se unazad i u stranu ili ostaju u pozadini neprijatelja.

Snage za odbranu mogu preduzeti manevar unap-red, unazad i u stranu radi dovođenja neprijatelja u ne-povoljan položaj, izbegavanja bliske borbe i smanjenja gubitaka od snažnih artiljerijskih, avijacijskih, nuklear-nih i hemijskih udara.

Kad neprijatelj uspe da probije odbranu ili pred-uzima obuhvat radi okruženja snaga za odbranu, snage za aktivna dejstva raspoređene po dubini, angažuju se za udare u bokove njegovih snaga.

Neprijatelju treba nametnuti takav način dejstva u kome njegova superiornost i inicijativa ne mogu doći do izražaja, a da bataljon može da izvrši zadatak uz najmanje gubitke i da bude u gotovosti za naredna dejstva.

11. – BORBA U OKRUŽENJU I PROBOJ IZ OKRUŽENJA

404. *Okruženje* je, najčešće, posledica nepovoljnog razvoja borbe na krilima i brzog izbivanja neprijateljevih oklopnih jedinica na bokove i u pozadinu, u kombinaciji sa vazдушnim desantima i nuklearnim udarima.

U toku izvođenja odbrane, kad na pojedinim pravcima neprijatelj prodre u dubinu, može doći do okruženja pojedinih četa ili bataljona u celini. Komandant bataljona stalno prati dejstva neprijatelja i preduzima mere radi sprečavanja okruženja.

Sprečavanje okruženja postiže se: neprekidnim praćenjem razvoja situacije i izviđanjem; aktivnim dejstvima duž pravaca kojim neprijatelj brže prodire; ojačavanjem jedinica na ugroženim pravcima; pojačanim osiguranjem, kontrolom i odbranom međuprostora, spojeva, bokova i pozadine; uspostavljanjem narušenog sadejstva sa susedima i jedinicama Teritorijalne odbrane; brzim i energičnim napadom na vazdušni desant; pravovremenim izvlačenjem snaga iz neposredno ugroženih reiona i upornom odbranom važnih objekata od čijeg držanja zavisi ishod i tok borbe u okruženju.

405. Ako i pored preduzetih mera bataljonu zapreti opasnost od okruženja, komandant preduzima mere za borbu u okruženju i stvaranje uslova za proboj iz okruženja.

Za uspešnu borbu u okruženju osnovno je onemogućiti rasecanje snaga na okruženoj prostoriji i razbijanje jedinica na delove, uz istovremeno stvaranje uslova za izvlačenje bataljona. To se postiže: dopunskim sprečavanjem; upornijom odbranom pojedinih pravaca i objekata; aktivnim dejstvima (u pogodnim prilikama) manjih jedinica, a posebno snaga van okružene prostorije; postupnim izvlačenjem jedinica kojima preti okru-

ženje; prilagođavanjem sistema vatre novonastaloj situaciji; evakuacijom povređenih i obolelih; obezbeđenjem sigurne veze sa pretpostavljenim i jedinicama van okruženja.

Borbu u okruženju karakteriše širi front odbrane, ograničene mogućnosti manevra, smanjen uticaj pretpostavljene komande, otežano sadejstvo sa jedinicama Teritorijalne odbrane i drugim snagama van okružene prostorije i otežano pozadinsko obezbeđenje.

406. Borbeni raspored bataljona za borbu u okruženju, načelno, je isti kao u odbrani, ali sve jedinice treba brzo da se prilagode uslovima borbe u okruženju.

Bataljonska vatrena grupa se raspoređuje, načelno, u centru okružene prostorije da bi obezbedila podršku snagama na svim pravcima.

Protivoklopna grupa se angažuje, prvenstveno, protiv oklopnih snaga neprijatelja koje preko krila i bokova teže da okruže i razdvoje jedinice bataljona, da bi sprečila rasecanje snaga bataljona na težištu odbrane, odbila neprijateljev napad i obezbedila držanje značajnih objekata, posebno u toku izvođenja protivnapada.

Jedinica PVO, načelno, brani snage za proboj.

Četa koja je bila u rezervi orijentiše se prema novom frontu, a komandant bataljona formira novu rezervu jačine 1–2 voda, koju raspoređuje u sredini rejonu odbrane.

407. *Proboj iz okruženja* može se izvoditi na jedan ili više pravaca ka vlastitim snagama u pravcu fronta ili na privremeno zaposednutu teritoriju, što zavisi od: odnosa snaga, osobina zemljišta, doba dana, mogućnosti intervencije vlastitih snaga spolja i drugih uslova.

Pripreme za proboj počinju od momenta okruženja, odnosno sa početkom borbe u okruženju. Proboj se izvodi, načelno, noću i u uslovima ograničene vid-

ljivosti, a u sadejstvu sa snagama koje dejstvuju spolja. Vreme i pravac proboja, ako nije regulisano naredenjem pretpostavljenog starešine, određuje komandant bataljona. Samoinicijativno, komandant izvodi proboj iz okruženja ako je izvršio dobijeni zadatak ili ako je dalja borba u okruženju necelishodna, a ne postoji veza sa pretpostavljenim.

U povoljnoj situaciji (nešto puno okruženje, pogodno zemljište, noć i uopšte ograničena vidljivost) može se izvesti izvlačenje iz okruženja bez borbe. Izvodi se po manjim delovima, na više pravaca i uz pomoć jedinica van okružene prostorije.

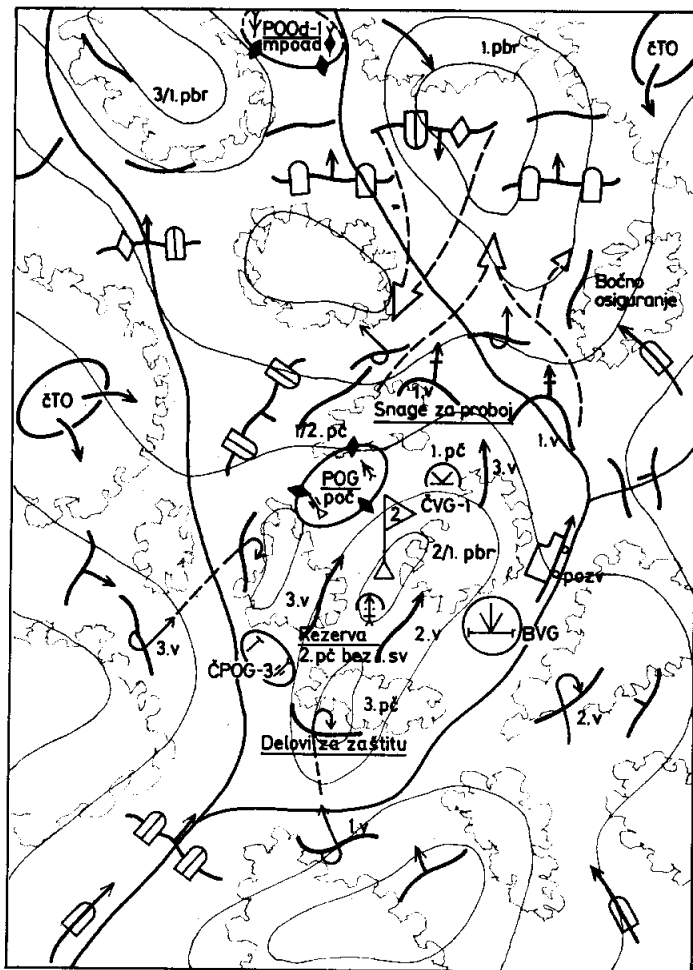
408. Borbeni raspored za proboj iz okruženja (šema 30), načelno, ima snage (grupu) za proboj, rezervu i snage (delove) za zaštitu.

Snage (grupa) za proboj čine glavne snage bataljona. One brzim i energičnim dejstvima na određenom pravcu razbijaju neprijateljev обруč, a zatim najpogodnijim manevrom neprijateljeva u bočne strane stvaraju uslove za izvlačenje ostalih snaga iz okruženja. Istovremeno, sa probojem обруča, postavljaju se bočna osiguranja radi sprečavanja neprijatelja da zatvori обруč.

Protivoklopna grupa angažuje se u sastavu snaga za proboj ili delova za zaštitu proboja, što zavisi sa kojeg je pravca veća verovatnoća napada neprijateljevih oklopnih jedinica.

Rezerva se kreće iza snaga za proboj radi njihovog ojačanja, a prema potrebi može ojačati i snage za zaštitu ili se angažuje za zamenu jedinica, proširenje uspeha i ojačanje bočnog osiguranja.

Snage (delovi) za zaštitu ostaju na pogodnim objektima i položajima i zatvaraju određene pravce. Pružajući uzastopni otpor na širokom frontu, prema potrebi i odsudnom odbranom, stvaraju uslove za dejstvo snaga za proboj i rezerve posle čega se i one izvlače određenim pravcem.

Sema 30. Proboj bataljona iz okruženja u pravcu fronta

409. Jedinice Teritorijalne odbrane, zavisno od njihovog rasporeda i jačine, angažuju se za bočno osiguranje snaga za proboj, aktivna dejstva, vezivanje neprijateljeve rezerve i prihvata snaga sa okružene prostorije. Posebno značajnu ulogu u probodu mogu imati snage za dejstvo iz pozadine neprijatelja.

410. U toku pripreme za proboj komandant bataljona treba da sagleda: snage, sredstva i raspored neprijatelja, slaba mesta u njegovom rasporedu i mere koje neprijatelj preduzima za zaprečavanje. Naročito je važno organizovanje sadejstva sa snagama koje dejstvuju spolja.

Pregrupisanje snaga i formiranje borbenog rasporeda za proboj izvodi se brzo i prikriveno. Uspeh u probodu postiže se, prvenstveno, iznenađenjem i nanošenjem odlučujućeg udara na izabranom pravcu.

411. Proboj iz okruženja danju počinje snažnom vatrenom pripremom, posle koje snage za proboj jednovremeno prelaze u odlučan juriš. Sa početkom juriša postepeno se pokreću i ostali delovi borbenog rasporeda bataljona. Aktivnim dejstvima, upornom odbranom i potrebnim manevrom radi skraćivanja fronta snage (delovi) za zaštitu osiguravaju izvođenje proboda.

Ukoliko pojedine jedinice (delovi) u toku proboda budu odsečeni, ostaju u pozadini neprijatelja i prelaze na dejstva u skladu sa borbenom situacijom zajedno sa jedinicama Teritorijalne odbrane.

12. – Odstupanje

412. *Odstupanjem* se jedinice bataljona odvajaju od neprijatelja i pokretom unazad (u stranu) dovode u povoljnije uslove za dejstvo.

Bataljon, najčešće, preduzima odstupanje da bi prekinuo borbu pod nepovoljnim uslovima, izbegao

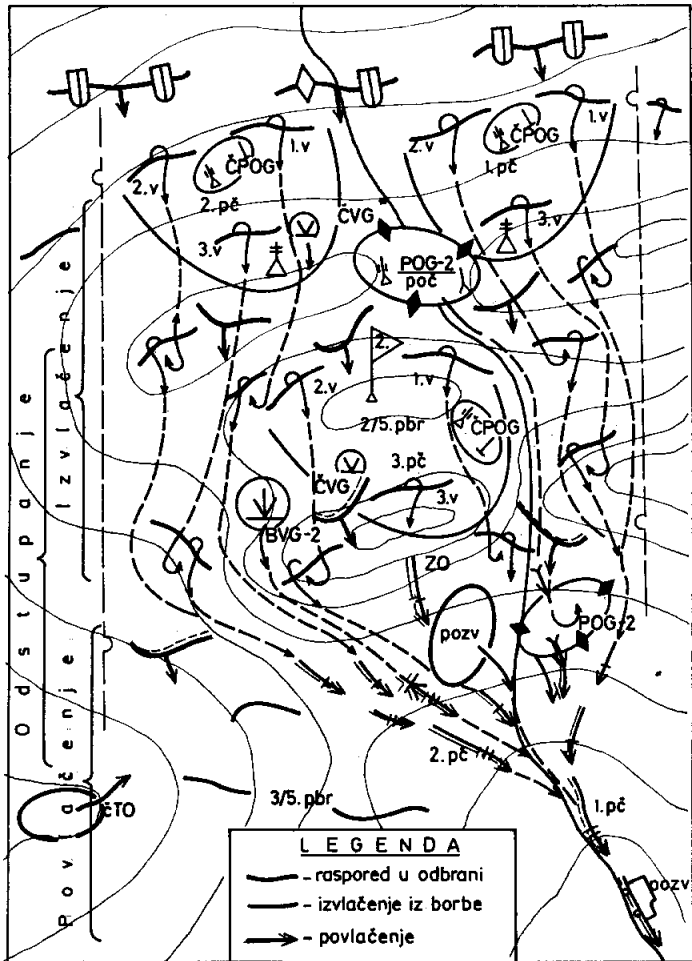
teže gubitke i okruženje, pravovremeno se izvukao i stvorio povoljnije uslove za vođenje borbe.

Bataljon odstupa, načelno, samo prema odobrenju pretpostavljenog starešine.

413. Odstupanje bataljon može početi *pravovremeno* ili *prinudno*. Odstupanje obuhvata *izvlačenje* iz borbe i *povlačenje* (šema 31). Izvlačenje se može preduzeti *pravovremeno* ili *prinudno*, a *povlačenje uzastopno* ili *neprekidno*, danju i noću.

Odstupanje se organizuje i priprema još u toku izvođenja odbrane. Otpočinje postojećim borbenim rasporedom iz koga se postupno, u toku manevra snaga unazad, obrazuje raspored za odstupni marš. Suštinu odstupanja čini kombinacija borbe i pokreta sa ciljem da se glavne snage odvoje od neprijatelja pod što povoljnijim uslovima. Obezbeđuje se: pravovremenim prihvatom, jačim angažovanjem snaga za protivoklopnu borbu i vatrenu podršku, dopunskim zaprečavanjem i aktivnim dejstvima snaga iz pozadine neprijatelja i snaga za udare u bokove.

414. *Pravovremeno izvlačenje* danju počinje istovremenim odvajanjem od neprijatelja na širem frontu pod zaštitom manjih delova i prihvatom rezerve (čete druge linije). Čete prve linije se izvlače uz prihvat sopstvenih rezervi ili delova koji su prethodno izvučeni iz borbe, s tim što se u dodiru sa neprijateljem ostavljaju grupe sa automatskim i protivoklopnim oružjem. Ovi delovi se pri odvajanju od neprijatelja izvlače poslednji, a prema neprijatelju se ostavljaju patrole radi izviđanja i održavanja dodira. Pred početak izvlačenja mogu se izvoditi manji ispadi i protivnapadi ili da se pojača dejstvo artiljerije i minobacača. Prolaskom kroz raspored rezerve (čete druge linije) jedinice se svijaju u kolone i nastavljaju povlačenje određenim pravcem.

Šema 31. Raspored i dejstvo bataljona pri odstupanju

Rezerva (četa druge linije) prihvata jedinice koje se izvlače i elastičnim otporom sprečava prodor neprijatelja. U pogodnom momentu od jedinica za prihvata obrazuje se začelno odeljenje koje osigurava povlačenje bataljona. Ulogu začelnog odeljenja do određene linije mogu preuzeti jedinice Teritorijalne odbrane koje ostaju na toj teritoriji.

Prilikom pravovremenog izvlačenja *noću*, načelno, ne organizuje se prihvata. Jedinice prve linije ostavljaju manje delove u dodiru, izvlače se iznenadno, svijaju u kolone i nastavljaju povlačenje.

415. *Prinudno izvlačenje* danju bataljon preduzima samo kad, zbog iscrpljenosti jedinica i pretrpljenih gubitaka, ne može odoleti neprijateljevom pritisku. Jedinice u dodiru se iznenadno odvajaju i brzo izvlače po delovima na kraća odstojanja pri čemu same organizuju prihvata koristeći pogodne položaje da se neprijatelju nanesu gubici i uspori prodor. Rezerva (četa druge linije) držanjem pogodnih objekata i aktivnim dejstvima na ugroženom pravcu sprečava brz prodor neprijatelja i prihvata jedinice prve linije.

Bataljonska vatrena grupa najjačom vatrom po najisturenijim neprijateljevim delovima omogućava izvlačenje četa prve linije, a zatim se po delovima premešta iza položaja za prihvata.

Protivoklopna grupa dejstvuje na određenom pravcu u sadejstvu sa ostalim snagama, prvenstveno protiv oklopnih i mehanizovanih jedinica.

Prinudno izvlačenje noću izvodi se kao i danju, ali pod znatno povoljnijim uslovima pošto jedinice mogu lakše da se odvoje od neprijatelja.

416. U toku izvlačenja snage za dejstvo iz pozadine neprijatelja i snage za udar u bokove aktivnim dejstvima usporavaju nadiranje i ometaju snabdevanje neprijatelja. Jedinice Teritorijalne odbrane u vlastitoj poza-

dini prihvataju delove bataljona, zaprečavaju određene pravce, dejstvuju u bokove neprijatelja, vode borbu protiv vazдушnih desanata, osiguravaju mostove, tesnace i druge osetljive objekte na pravcu odstupanja.

417. Povlačenje je nastavak izvlačenja. Uslovi za povlačenje stvaraju se još u toku izvlačenja. Povlačenje počinje kada se glavne snage izvuku iz borbe. Najčešće, pravovremeno izvlačenje prerasta u neprekidno povlačenje, a prinudno izvlačenje u uzastopno povlačenje.

Neprekidno povlačenje bataljon primenjuje kada je pritisak neprijatelja slabiji, načelno, noću, u uslovima ograničene vidljivosti i na pokrivenom zemljištu. Glavne snage se organizovano odvajaju od neprijatelja i pod zaštitom zaštitnih delova obrazuju raspored kao u odstupnom maršu i kreću u određeni rejon.

Rezerva (četa druge linije), raspoređena na položaju za prihvata, načelno, obrazuje začelno odeljenje i osigurava povlačenje glavnih snaga bataljona.

Uzastopno povlačenje primenjuje se kada je neprijatelj pritisak jak pa se glavne snage ne mogu odvojiti od njega, kad bataljon štiti povlačenje više jedinice i kad se povlači na malu dubinu. Izvodi se naizmeničnim posedanjem položaja po dubini sve dok se glavne snage ne odvoje od neprijatelja. Za uzastopni prihvata položaji se biraju iza prirodnih prepreka sa kojih je moguća dobra preglednost i vatreno dejstvo.

418. Kad bataljon dejstvuje samostalno na frontu ili na privremeno zaposednutoj teritoriji, povlačenje može da bude neprekidno – kada se glavnina pod zaštitom određenih delova ili jedinica Teritorijalne odbrane povlači ne zadržavajući se na uzastopnim linijama ili uzastopno pod borbom od položaja do položaja.

Kad bataljon nije u tesnom dodiru sa neprijateljem ili je van dodira, odstupanje može da počne povlačenjem pod zaštitom vlastitih zaštitnih delova ili jedinica

Teritorijalne odbrane koje se, načelno, razvijaju u visini položaja rezerve. Pošto glavnina bataljona prođe kroz raspored zaštitnih delova, svija se u kolonu i kreće određenim pravcem, a osiguranje se vrši kao pri odstupnom maršu.

419. Pozadinski vod pri povlačenju se pravovremeno premešta unazad ostavljajući, prema potrebi, na određenim mestima materijalna sredstva za popunu jedinica koje se povlače. Sa premeštanjem sanitetske stanice evakuuišu se povređeni i oboleli koji su se u njoj zatekli. Kod neprekidnog povlačenja sanitetska stanica se ne razvija, a medicinska pomoć se pruža u pokretu zadržavajući se na pojedinim mestima samo koliko je najneophodnije.

420. Pri odstupanju, naročito u fazi povlačenja, do punog izražaja dolazi sadejstvo sa jedinicama Teritorijalne odbrane. One se mogu angažovati za zaštitu bokova od neprijateljevih gonećih odreda, za borbu protiv vazdušnih desanata, za osiguranje osetljivih mesta na pravcu odstupanja (mostovi, tesnaci, prevoji i sl.), a u izvesnim slučajevima mogu primiti i ulogu zaštitnih delova.

421. Da bi pravovremeno organizovao i regulisao odstupanje, komandant bataljona zapovešću ili kratkim naređenjima reguliše sledeće: jačinu i sastav delova za prihvat i njihove položaje; pravac povlačenja za svaku jedinicu i, prema potrebi, mesta i način ulaska u kolonu; uzastopne linije (pri uzastopnom povlačenju) i zadatke potčinjenih jedinica na njima; jačinu i zadatak začelnog odeljenja posle izvlačenja; primenu raznih vrsta aktivnosti pre i u toku izvlačenja (protivnapad, zaseda, dejstvo iz pozadine); mere za borbu protiv vazdušnog desanta; način povlačenja pozadinskog voda i organizovanje komandovanja i veze.

422. Pri odstupanju u *planini* potrebno je da se, pravovremeno, izvidi pravac odstupanja i da se izbegavaju jaruge i doline i više primenjuje zaprečavanje. Bataljon u planini, načelno, odstupa u četnim i vodnim kolonama prikrivenim pravcima, a bočna osiguranja se pri tome kreću kosama i grebenima. Delovi za zaštitu mogu da budu i slabijeg sastava jer im planinsko zemljište omogućava veću upornost, a neprijatelju se mogu prirediti i razna iznenađenja.

423. Pri odstupanju preko reke treba težiti da se jedinice što pre prebace na suprotnu obalu. Zbog toga komandant bataljona, na predviđena mesta prelaska, pravovremeno upućuje deo snaga radi pripreme, organizovanja i zaštite prelaska, a jedinicama za pružanje otpora određuje uzastopne linije. Poslednju uzastopnu liniju zaštite prelaska poseda začelno odeljenje i brani je dok se glavne snage bataljona ne prebace preko reke.

Kada se za povlačenje preko reke koriste mostovi i drugi prelazi, komandant bataljona pravovremeno organizuje njihovu neposrednu zaštitu, a zatim postupa u duhu naređenja pretpostavljenog.

Ako na reci ima mesta prelaska koja su obezbeđena od pretpostavljene komande i jedinica Teritorijalne odbrane ili nisu ugrožena od neprijatelja, bataljon se raščlanjeno, u manjim kolonama, upućuje bez zadržavanja na mesto prelaska i prebacuje na suprotnu obalu.

424. Za odstupanje *zimi*, pravovremeno se preduzimaju mere radi obezbeđenja nesmetanog kretanja motorizovanih delova. Za odstupanje treba koristiti noć, maglu ili vejavicu. Naročita pažnja se poklanja osiguranju krila i bokova od dejstva neprijateljevih smučarskih jedinica. Začelno osiguranje, načelno, treba da bude jače i da, po mogućnosti, ima u svom sastavu delove na smučkama.

02947457

Glava VII

KRETANJE, BORBA U SUSRETU I ODMARANJE

1. – KRETANJE

425. *Kretanje* je borbena taktička radnja kojom se jedinice organizovano, u punoj borbenoj gotovosti i u skladu sa predstojećim zadatkom, premeštaju iz jednog rejona u drugi.

Bataljon se kreće marševanjem, prevoženjem i kombinovano. U zoni neprijateljevog osmatranja i uspešnog dejstva kreće se u raščlanjenom rasporedu, čime se smanjuje osetljivost jedinica na artiljerijske, avijacijske i nuklearno-hemijske udare i obezbeđuje brz manevar i razvoj. Bataljon se kreće, načelno, noću i u uslovima ograničene vidljivosti, a danju samo u nepovoljnim meteorološkim uslovima, na pokrivenom zemljištu i kada to nalaže borbena situacija.

426. Na privremeno zaposednutoj teritoriji, zbog brze promene borbene situacije i potreba stalne ofanzivnosti, bataljon će izvoditi vrlo česte i naporene pokrete. Kretanje će se najčešće izvoditi na teritoriji koju neprijatelj delimično ili potpuno kontroliše i skoro redovno preko teže prohodnog zemljišta, lošijim putevima i stazama. U svim uslovima treba pravovremeno preduzeti mere za obezbeđenje tajnosti pripremanja,

organizovanja i izvođenja kretanja, punu borbenu gotovost i zaštitu jedinica bataljona od helikopterskih desantata i drugih neprijateljevih delova za intervenciju.

1) MARŠEVANJE

427. *Marševanje* je osnovni način kretanja bataljona. Izvodi se na vozilima, peške i kombinovano. Prilikom kombinovanog marševanja, za prebacivanje nemotorizovanih delova (obično na kraćim odstojanjima) mogu se koristiti vozila pozadinskog voda ili iz četa, o čemu odlučuje komandant bataljona.

Brdski, planinski i partizanski bataljon maršuju najčešće peške, a izuzetno (na većim odstojanjima i kad borbena situacija to dozvoljava) mogu se prevoziti prema planu i sredstvima pretpostavljene komande.

Cilj marša jeste da se bataljon dovede pravovremeno i u punoj borbenoj gotovosti na određenu prostoriiju ili prema postavljenom zadatku razvije za borbu. Cilj marša mora biti jasno postavljen svim potčinjenim jedinicama i usklađen sa zadatkom bataljona posle marša.

428. U zahvatu fronta, u vlastitoj pozadini ili na privremeno zaposednutoj teritoriji, bataljon redovno maršuje u uslovima stalne opasnosti od neprijateljevog dejstva sa zemlje i iz vazdušnog prostora. Zbog toga se preduzimaju mere osiguranja i postupci za borbu u susretu.

Naseljena mesta, uske doline, prevoje i razne tesnace, kad god je moguće, bataljon obilazi. Ako se takva mesta ne mogu zaobići, preko njih se prelazi ubrzanim kretanjem uz preduzimanje svih mera osiguranja. U povoljnim uslovima, pri prelasku preko osetljivih objekata (most, raskrsnica, prevoj, klanac), mogu se stvarati

dimne pokrivke radi smanjivanja gubitaka od eventualnog dejstva neprijatelja.

429. Prema vremenu trajanja marš može biti *običan* – do 10 časova i *usiljen* – preko 10 časova marševanja dnevno.

U odnosu na neprijatelja, pravac kretanja i cilj marš može biti: *nastupni*, kad bataljon maršuje u pravcu neprijatelja; *odstupni*, koji se izvodi posle smene ili izvlačenja bataljona iz borbe; *nastupno-bočni* i *odstupno-bočni* kada su jedan ili oba boka marševskog rasporeda bataljona izloženi dejstvu neprijateljevih snaga. Moguće je izvoditi i *odstupno-nastupni marš*, posebno u borbi protiv vazdušnog desanta i na privremeno zasednutoj teritoriji.

430. Za jedinice koje maršuju peške prosečna brzina marša *danju* iznosi 4 km/h. Pri usponu od 5° do 10° brzina se smanjuje za oko 1 km/h. Pri usponu preko 10° dodaje se po jedan čas na svakih 300–400 m razlike relativne visine penjanja, odnosno na 450–600 m spuštanja. *Noću* i *zimi*, zavisno od stepena vidljivosti, kvaliteta puta, zamorenosti jedinica i visine snega, brzina se smanjuje.

Jedinice sa *zaprežnim vozilima* i *tovarnim grlima*, zavisno od veličine tereta i karakteristika zemljišta, maršuju brzinom od 4 do 5 km/h. *Jahaća grla* kreću se korakom ili kasom, prosečnom brzinom oko 7 km/h.

Kad manja jedinica (vod, četa) maršuje samostalno, brzina marša je redovno veća.

Brzina marševanja jedinica u svakoj koloni reguliše se prema delovima koji se najsporije kreću. Srednju brzinu marša, kada bataljon maršuje samostalno, određuje komandant bataljona.

431. Planska brzina kretanja za jedinice koje maršuju na *automobilima*: *danju*, po dobrim putevima do 60 km/h, po lošim putevima do 40 km/h; *noću*, po do-

brim putevima uz upotrebu svetla do 40 km/h, po lošim putevima do 30 km/h; sa zamračenim ili ratnim svetlima po dobrim i obeleženim putevima do 20 km/h, a po lošim putevima do 15 km/h.

Izbor planske brzine kretanja je u nadležnosti komandanta, koji procenjuje stanje puteva, vozila i mogućnosti vozača i starešina u izvođenju marša. Dozvoljene brzine pojedinim vozilima po deonicama regulišu se zapovešću za marš i moraju ih poznavati starešine – komandiri kolona (grupe vozila i vozila) kao i vozači. Dozvoljene brzine po deonicama ne mogu biti veće od brzine koje su određene postojećim saobraćajnim znacima.

432. Bataljon može da maršuje samostalno na odvojenom pravcu ili u sastavu više jedinice. U marševskom rasporedu više jedinice bataljon obrazuje jedan ešelon u sastavu glavnine ili može biti u marševskom osiguranju.

Kao marševsko osiguranje bataljon može biti u sledećim ulogama: u nastupnom i nastupno-bočnom maršu *prethodnica* ili *čelni odred*, a u diviziji i *prednji odred*; u odstupnom i odstupno-bočnom maršu *zaštitnica* ili *začelni odred*, a u svim situacijama može biti i u ulozi *bočnog odreda*.

Kao *prethodnica (zaštitnica)* bataljon se od čela (začelja) glavnine kreće na odstojanju: na automobilima od 10 do 12 km, peške od 5 do 6 km, a u planinskoj brigadi na 1 – 1,5 sat marša ili 3 – 4 km. Kao *čelni (začelni) odred* bataljon se kreće na odstojanju od 3 do 5 km na automobilima i od 2 do 3 km peške. Odstojanja na koja se bataljon istura kao bočni odred zavise od udaljenosti neprijatelja, karakteristika zemljišta, vremena potrebnog za prolaz glavnine i drugih uslova.

433. *Pravac marša* za bataljon, načelno, obuhvata jednu komunikaciju i njenu neposrednu okolinu. Na

njemu se određuje polazna tačka, regulativne tačke, tačke razvođenja i rejon marševskog cilja.

Polazna tačka je mesto (objekat) na pravcu marša sa kojeg marševska kolona počinje marš.

Regulativna tačka je lako uočljivo pogodno mesto (objekat) na pravcu marša koje čelo – začelje marševske kolone mora proći u određeno vreme. Određuje se na međusobnom odstojanju od 2 do 3 časa marša, na brdskom i planinskom zemljištu i na manjim odstojanjima. Služi za regulisanje i kontrolu ravnomernosti i planirane brzine marša.

Tačka razvođenja je mesto (objekat) sa kojeg se bataljon iz marševskog rasporeda razvodi u raščlanjeni raspored, borbeni raspored ili rejon odmora – predanka.

Noću i u uslovima ograničene vidljivosti ove tačke se mogu obeležiti signalnim svetlima.

Rejon marševskog cilja je rejon dovođenja i rasporeda jedinica bataljona za izvršenje narednog zadatka.

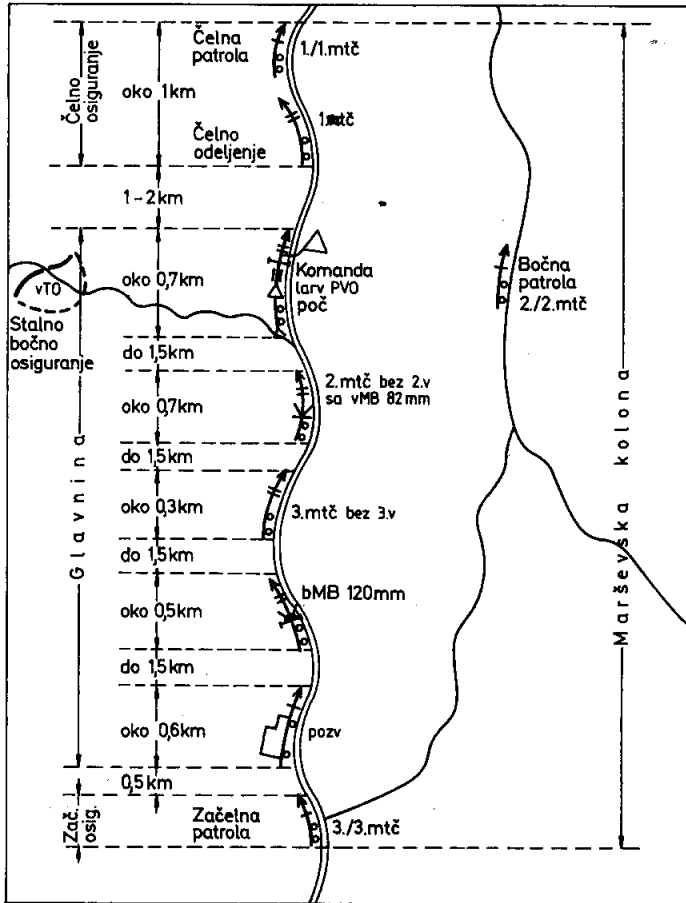
434. Kad bataljon maršuje u sastavu glavine marševske kolone više jedinice obrazuju *marševski ešelon*, a kad maršuje samostalno ili kao marševsko osiguranje više jedinice, obrazuje *marševsku kolonu*.

Marševski raspored bataljona u marševskoj koloni, načelno ima glavninu i marševsko osiguranje (šema 32). Kad bataljon maršuje kao marševski ešelon, marševski raspored se sastoji od rasporeda nižih jedinica, i prema potrebi, neposrednog osiguranja (osmatračići, izviđačići, patrole) koje se raspoređuje duž kolone.

Na privremeno zaposednutoj teritoriji i na visokom planinskom zemljištu bataljon, zavisno od zadatka i borbeno situacije, može marševati u više kolona, načelno, četnog sastava.

Marševski raspored nižih jedinica i njihov redosled kretanja u koloni treba da obezbedi: uredno kretanje,

02947462

Sema 32. Načelna šema marševskog rasporeda bataljona

potrebnu brzinu marševanja, pravovremeno stizanje u određene rejone, povoljne uslove za brz razvoj za borbu, neprekidno komandovanje, uspešno sadejstvo i izvršenje zadatka.

435. Čete, baterije i pozadinski vod u glavnini, kad je bataljon u marševskom osiguranju ili ešelon u sastavu kolone više jedinice, kreću se na međusobnom odstojanju do 1 km. Kada bataljon maršuje kao samostalna kolona, ovo odstojanje može biti i do 1,5 km. Ako jedinice u koloni većim delom maršuju peške, a neki delovi automobilima, odstojanje između takvih jedinica, radi obezbeđenja kretanja motorizovanih delova u skokovima i radi taktičke kompaktnosti, može se povećati ali ne više od 3 km.

Odstojanja između vozila određuju se posebno i zavise od: sastava motorizovane kolone, brzine kretanja, vrste i stanja puteva, vidljivosti, borbene situacije i doba dana. *Odstojanje ne sme da bude manje od dužine koja je potrebna da se, pri određenoj brzini, vozilo bezbedno zaustavi pri kočenju.*

Odstojanja između motornih vozila iznose do 50 m, a ne smeju biti manja od dužine vozila. Pri većoj brzini mogu biti i veća od 50 m. Odstojanja između zaprežnih vozila mogu biti od 5 do 10 m, a između tovarnih grla od 3 do 5 m.

Marševska odstojanja određuje komandant bataljona, a za njihovo održavanje odgovorne su starešine čelnih jedinica svake naredne kolone.

436. *Marševsko osiguranje* se organizuje radi obezbeđenja nesmetanog kretanja, sprečavanja iznenadnog napada, stvaranja povoljnih uslova za borbu u susretu, sprečavanje izvođenja, uznemiravanja i diverzija. Jačina, sastav i način angažovanja osiguranja zavisi od vrste marša, borbene situacije, zadatka bataljona i od broja i jačine jedinica Teritorijalne odbrane na pravcu marša.

Komandant bataljona marševsko osiguranje organizuje uvek vlastitim snagama, pri čemu se oslanja na jedinice Teritorijalne odbrane koje, u određenim situacijama, mogu preuzeti ulogu delova marševskog osiguranja (naročito bočnog) u okviru zadatka zaštite teritorije ili kao element marševskog rasporeda, što reguliše pretpostavljena komanda.

Marševsko osiguranje može biti *čelno*, *začelno* i *bočno*.

437. U nastupnom (nastupno-bočnom) maršu bataljon se, u pravcu neprijatelja, osigurava *čelnim odeljenjem* jačine od ojačanog voda do čete, koje se kreće na 1 – 2 km ispred čela glavnine. Zadatak čelnog odeljenja je da osigurava nesmetani marš i da pravovremenim zauzimanjem i držanjem pogodnih objekata obezbedi glavnini povoljne uslove za razvoj i stupanje u borbu (napad ili odbrana).

Začelje kolone se osigurava *začelnom patrolom* jačine od odeljenja do voda. Prema potrebi, komandant bataljona određuje i bočno osiguranje.

438. U odstupnom (odstupno-bočnom) maršu glavnina bataljona se osigurava *začelnim odeljenjem*, a prema potrebi bočnim i čelnim osiguranjem. Začelno odeljenje može biti jačine od ojačanog voda do čete, a kreće se na odstojanjima kao i čelno odeljenje. Zadatak mu je da glavnini osigura nesmetan odstupni marš. Čelo kolone se osigurava čelnim odeljenjem ili samo čelnom patrolom.

Kada bataljon maršuje u više četnih kolona, svaka kolona se osigurava potrebnim snagama.

439. *Bočno osiguranje* istura se na bokove sa zadatkom da osigura glavninu kolone od iznenadnog napada. Može biti pokretno ili stalno. Zavisno od potreba i mogućnosti, bataljon se sa boka osigurava *bočnim odeljenjem* ili *bočnom patrolom* koje se kreće u visini

čela glavnine kolone. Stalno bočno osiguranje upućuje se na određeni položaj i na njemu ostaje od prolaska kolone, a zatim odlazi u sastav svoje jedinice. Ulogu stalnog bočnog osiguranja mogu dobiti jedinice Teritorijalne odbrane ako ih ima na pravcu marša.

Odstojanje na koje bataljon upućuje bočno osiguranje zavisi od udaljenosti neprijatelja, osobina zemljišta, vremena potrebnog za prolaz glavnine i drugih uslova.

440. Ako bataljon maršuje na odvojenom pravcu na kome nema vlastitih snaga, komandant bataljona redovno organizuje izviđanje izviđačkom patrolom. *Izviđačka patrola* se upućuje ispred marševske kolone, na 3 – 5 km kada se kreće peške ili na 7 – 15 km kad je na motornim vozilima sa zadatkom da prikuplja i dostavlja podatke o neprijatelju i marš-ruti, kao i da obeleži opasna mesta na pravcu kretanja marševske kolone.

441. Rad komande bataljona na pripremanju i organizovanju marša odvija se prema odredbama tačke 83–103. ovog Pravila s tim da sve aktivnosti komanda prilagođava zahtevima zadatka i cilju marša. Posebna pažnja se posvećuje izviđanju i obeležavanju marš-rute, popuni jedinica materijalnim tehničkim sredstvima, rasterećenju jedinica od suvišnih sredstava i opreme, zbrinjavanju povređenog i obolelog ljudstva i stoke, merama za regulisanje i kontrolu saobraćaja i drugo.

Neposredno u blizini marševskog cilja komandant bataljona pravovremeno predviđa prikrivena mesta za iskrcavanje (prikupljanje) jedinica, kao i pravce izlaska svake jedinice na određeni rejon marševskog cilja.

442. Bataljon počinje marš prelaskom čela glavnine kroz polaznu tačku u određeno vreme, a svaka jedinica sa svoje (pomoćne) polazne tačke, koje se odre-

đuju duž marševskog pravca radi organizovanog i plan-skog ulaska jedinica u marševsku kolonu.

Na motorna vozila jedinice se ukrcavaju istovremeno ili postupno. Pri *istovremenom ukrcavanju* bataljonu se određuje rejon ukrcavanja, a četama (baterijama) *mesta ukrcavanja* na međusobnom udaljenju oko 1 km. Pri *postupnom ukrcavanju* bataljonu se određuje *mesto ukrcavanja* na kojem se čete (baterije) ukrcavaju jedna za drugom (posle odlaska prethodne). Ukrcavanje treba da traje što je moguće kraće. Posle ukrcavanja grupe vozila napuštaju mesta ukrcavanja i odlaze radi formiranja kolone u pokretu. Ukrcavanje se, ponekad, može obaviti i duž puta na marševskom pravcu.

443. Marševski raspored formira se postepeno. Redosled kretanja jedinica na maršu, vreme i mesto ulaska jedinica u kolonu (pomoćne polazne tačke) mora da bude tako planiran da pojedine jedinice budu u određeno vreme na polaznoj tački. Kad bataljon maršuje u jednoj koloni, može se duž pravca marša odrediti više polaznih tačaka na kojima se jedinice u određeno vreme uključuju u kolonu.

Redosled kretanja jedinica na maršu, načelno, se podešava prema njihovoj nameni i planiranom angažovanju posle pristizanja na marševski cilj ili u susretnoj borbi.

Komanda bataljona sa odeljenjem veze kreće se, načelno, na čelu glavnine. Protivoklopna jedinica može da maršuje u međuprostoru između glavnine i osiguranja u gotovosti za protivoklopnu borbu. Laki artiljerijsko raketni vod protivvazdušne odbrane maršuje u sastavu jedinice koju brani, a izuzetno samostalno radi pravovremenog posedanja vatrenog položaja za odbranu marševske kolone ili objekata na komunikaciji. Pozadinski vod, načelno, maršuje na začelju glavnine u nastupnom, odnosno na čelu glavnine u odstupnom

maršu. Radi prikupljanja i opravke oštećenih vozila na začelju marševske kolone formira se tehničko začelje.

444. Komanda bataljona mora preduzeti sve mere radi obezbeđenja planskog i bezbednog kretanja uz poštovanje saobraćajnih pravila i propisa. Zbog toga, pored komandira i starešina pojedinih jedinica i vozila, određuju se još i:

– *vodič u čelnom vozilu* sa zadatkom da vodi kolonu i reguliše brzinu i tempo kretanja;

– *vodič u začelnom vozilu*, koji kontroliše tačnost i pravilnost kretanja i brine se o zaostalim vozilima, o radu tehničkog začelja, o uklanjanju putokaza i drugih privremenih znakova;

– *komandir svakog motornog vozila*, koji sedi pored vozača i kontroliše kretanje vozila u koloni i rad vozača. On ujedno komanduje vojnicima koji se prevoze, kontroliše da li su pravilno učvršćeni i zaštićeni tovar i priključno vozilo ili oruđe.

445. *Preticanje u koloni je zabranjeno osim za vozila koja imaju pravo preticanja i prioriteta.* Neispravno i oštećeno vozilo odmah se uklanja u desnu stranu puta i preduzimaju se mere za njegovu opravku, a na prvom zastanku ono, po mogućnosti, zauzima svoje mesto u koloni.

Kada se u toku marša onesposobi manji broj vozila, ljudstvo sa njih se raspoređuje na ostala vozila, a ako je onesposobljen veći broj vozila, ljudstvo sa njih nastavlja marš peške i u toku marša se, najčešće, prihvata vraćanjem potrebnog broja vozila.

446. U toku marša jedinicama se, načelno, priprema kuvana hrana i deli za vreme odmora. Osiguravajućim organima obavezno se izdaje suva hrana.

Evakuaciju povređenih i obolelih iz jedinica u toku marša vrši pretpostavljena komanda svojim transportnim sredstvima u najbliže vojne sanitetske ustanove.

ve ili zdravstvene ustanove na teritoriji. Evakuacija se može obaviti i sredstvima sanitetskog odeljenja ili društveno političke zajednice. Ako nema uslova za evakuaciju, bataljon povređene i obolele transportuje u svom sastavu. Noću i u drugim uslovima ograničene vidljivosti vidnim znacima treba obeležiti mesto povređenih i obolelih i prilaze ka sanitetskim prihvatnicama.

Povređenoj i oboleloj stoti ukazuje se, načelno, pomoć na licu mesta, a ona koja se ne može kretati predaje se veterinarskim ustanovama društveno političke zajednice.

447. Veza na maršu komandant bataljona organizuje tako da mu obezbedi uvid u stanje jedinica i tok marša i uspešno komandovanje jedinicama u slučaju borbe u susretu.

Radio-veza se organizuje, ali je njeno korišćenje zabranjeno sem za prijem radio-signala od izviđačkih i osiguravajućih organa, za davanje signala o nuklearnom i hemijskom napadu, dejstvu oklopnih jedinica i o vazdušnoj opasnosti.

Kuriri se redovno upućuju između komande bataljona, jedinica u koloni i osiguravajućih organa.

Signalna veza koristi se za davanje signala opasnosti, a u nižim jedinicama i za komandovanje pri susretu sa neprijateljem.

Žična veza koristi se kada to situacija dozvoljava priključivanjem na usputne stacionarne veze oružanih snaga ili drugih imalaca sistema veza, prvenstveno za vezu sa pretpostavljenim. U rejonima odmora i predanka moguće je koristiti žičnu vezu i sa potčinjenim jedinicama.

448. Prevoz nemotorizovanih delova, sem kod motorizovanog bataljona, može se organizovati raspoloživim motornim vozilima kako bi jedinice što brže stigle na marševski cilj. Pri tome moguće su sledeće kombinacije:

- da motorizovani delovi vozilima maršuju do marševskog cilja, a nemotorizovani delovi za to vreme maršuju peške. Kada motorizovani delovi završe marš, automobili se vraćaju, prihvataju pešadijske delove i prevoze ih do marševskog cilja;

- da motorizovani delovi bataljona maršuju u sastavu svojih jedinica, u prostoru između delova koji maršuju peške, na čelu ili začelju bataljona u skokovima;

- da motorizovani delovi maršuju u zasebnoj koloni.

Za domotorizaciju nemotorizovanih delova bataljon može biti ojačan automobilima pretpostavljene komande. Pre početka marša komanda bataljona deli motorna vozila jedinicama i obeležava ih brojevima, određuje rejon prikupljanja vozila i njihov raspored po ukrcnim mestima i vreme izlaska jedinica na ukrcna mesta.

Potčinjene starešine na osnovu dobijenog broja vozila i njihovog kapaciteta pravovremeno raspoređuju ljudstvo po vozilima.

449. Vojnici maršuju peške ivicom puta (bankinama) sa jedne ili sa obe strane ili pored puta u koloni (po jedan ili dva), ostavljajući kolovoz slobodan za kretanje ili preticanje motorizovanih delova. Starešine dozvoljavaju vojnicima da se raskopčaju, da nose oružje i opremu kako im odgovara, naročito ako se maršuje van puta.

Na brdskom i planinskom zemljištu koristi se planinska oprema za savlađivanje težih deonica. Vojnici i starešine moraju poznavati predznake lošeg vremena u planini da bi se pravovremeno izbegla opasnost od odronjavanja kamena i lavina i preduzele mere za održavanje pravca kretanja.

U planini se, najčešće, maršuje planinskim stazama ili van njih. Da bi se postigla sigurnost i potrebna brzina marša, na opasnim i teško prolaznim deonicama puteva i staza izrađuju se privremena osiguranja od planinskih užadi. Njih postavljaju čelni, a skidaju za to određeni začelni delovi.

Radi lakšeg kretanja tovarnih grla niz strme padine određuje se dodatno ljudstvo za pridržavanje tereta.

450. Kada se maršuje *zimi*, po snegu, preduzimaju se mere za zaštitu od smrzavanja i raščišćavaju snežni nanosi. Po snegu jedinice, najčešće, maršuju u koloni po jedan, a delovi na čelu kolone češće se smenjuju. Preko zaleđenih deonica izrađuju se stepenice ili se jedinice (delovi) osiguravaju pomoću užadi, izradom privremenih osiguranja na svim opasnim deonicama puteva i staza.

Za marš po snegu debljine od 25 do 50 cm (i kada je sneg ugažen) na točkove motornih vozila stavljaju se lanci. Ako je sneg debljine preko 50 cm, upotreba motornih vozila moguća je tek kada se izvrši raščišćavanje puta. Zaleđene deonice puta se posipaju solju (šljunkom, peskom i dr.). Ako postoji opasnost od lavina, po mogućnosti se izaziva njihovo rušenje, obilaze opasna mesta ili ih jedinice prelaze po delovima i sa većim odstojanjima.

451. U toku marša, radi očuvanja tehničkih materijalnih sredstava, planskog odmaranja ljudstva i stoke i sticanje uvida u stanje jedinica, daju se *zastanci, odmori i predanci*.

Zastanak se daje: jedinicama koje maršuju *peške, zaprežnim i tovarnim jedinicama* u trajanju od 10 minuta posle svakih 50 minuta kretanja ili u trajanju od 30 minuta posle 2 – 3 časa marša; *motorizovanim jedinicama* u trajanju od 15 do 20 minuta posle 2 – 4 časa mar-

ša, s tim da se prvi zastanak od 10 minuta daje posle prvog časa marša.

Zimi, po gustoj magli, u šumi, na putevima sa velikim usponom zastanci se mogu davati i češće, a u povoljnim uslovima oni se daju u dužim razmacima.

Na zastanku se obavlja dnevni pregled, smena vozača, doliva gorivo, prikuplja i sređuje kolona.

452. *Odmor* u trajanju od 2 do 4 časa daje se u drugoj polovini dnevnog marša radi predaha, otklanjanja nedostataka, popune i uzimanja hrane. Za vreme odmora jedinice se obično sklanjaju s puta i zaštićuju od neprijateljevog osmatranja i dejstva. Noću kolona može ostati na krajnjoj desnoj ivici puta.

Na maršu noću i marševima kraćim od 6 časova odmori se, načelno, ne daju.

Predanak se daje kod višednevnih marševa u drugoj polovini marševskog zadatka i traje od 12 do 24 časa. Bataljon se raspoređuje po jedinicama u rejone razmeštaja na međusobnim udaljenjima 1 – 2 km uz preduzimanje mera osiguranja kao prilikom odmaranja.

Na odmoru i predanku obavlja se dnevni pregled i otklanjaju neispravnosti. Vozila se popunjavaju gorivom i mazivom, obavlja se ishrana ljudstva i stoke i organizuje neophodan odmor. Stoku je na odmoru potrebno rastovariti i popustiti kaiševe, a pri dužem zadržavanju skidaju se sedla i samari. U slučaju atmosferskih padavina sedla i samari se ne skidaju, a stoka se pokriva ili, ako je to moguće, smešta u odgovarajuće objekte (štale, hangare, nadstrešnice).

453. Ako u toku marša postoji mogućnost napada iz vazdušnog prostora, laki artiljerijsko-raketni vod protivvazdušne odbrane i predviđena vatrena sredstva posedaju pogodne vatrene položaje za odbijanje napada neprijateljeve avijacije i helikoptera. Jedinice, načelno, produžavaju marš sa povećanim odstojanjima ili se

po grupama od 5 do 10 vozila, odnosno po odeljenjima ili vodovima kada maršuju peške prebacuju u skokovima.

Prilikom napada neprijateljeve avijacije, ako je kolona jače branjena, jedinice produžavaju marš povećavajući brzinu. Jedinice koje budu jače izložene napadu iz vazdušnog prostora mogu privremeno prekinuti marš, pri čemu se vozila zaklanjaju, a ljudstvo izlazi iz vozila, zauzima zaklone i odbija napad avijacije. Jedinice koje maršuju peške sklanjaju se sa obe strane puta koristeći se pogodnim zaklonima, a konjovoci obavezno drže konje. Posle odbijenog napada jedinice se brzo prikupljaju, sređuju i produžavaju marš.

454. Jedinice koje su zahvaćene nuklearnim udarom preduzimaju mere da se što pre srede, napuste kontaminirani rejon, otklone posledice i produže marš.

Jedinice zahvaćene hemijskim udarom preduzimaju mere zaštite, što pre napuštaju kontaminirano zemljište i izvode pojedinačnu i grupnu dekontaminaciju.

Jedinice koje nisu zahvaćene nuklearnim i hemijskim udarom produžavaju marš obilazeći kontaminirano zemljište, a ako je to nemoguće, savlađuju ga.

455. Slabije neprijateljeve delove (ubaćene, ostavljene, diverzantske) uništavaju osiguravajući organi i određene jedinice iz glavnine, a bataljon nastavlja marš. Za borbu protiv specijalnih snaga na pravcu marša angažuju se, prvenstveno, jedinice Teritorijalne odbrane i druge snage ONO i DSZ.

Napad neprijateljevih manjih oklopnih delova odbijaju osiguravajući organi i protivoklopna jedinica bataljona. Posle odbijanja napada ove jedinice brzo se prikupljaju, zauzimaju mesto u marševskom rasporedu i produžavaju marš.

Ako neprijatelj na pravcu marša izvrši iznenadan prodor jačom oklopnom jedinicom, bataljon se u celini može razviti i angažovati u borbi.

456. Kad na pravcu marša neprijatelj spusti manji vazdušni desant, bataljon ga razbija i uništava ili blokira, angažujući deo snaga i ne prekidajući marš. Jači desant se blokira i napada celim bataljonom privremeno prekidajući marš. Za borbu protiv desanta uvek se angažuju i jedinice Teritorijalne odbrane.

Ukoliko se vazdušni desant spusti ispred ili bočno u odnosu na pravac kretanja bataljona, borbu protiv njega vode osiguravajući delovi i jedinice Teritorijalne odbrane pri čemu je osnovno da se desant izoluje i bataljonu omogući nesmetani marš.

457. Ako bataljon u toku noći ne stigne u rejon marševskog cilja, marš nastavlja danju prilagođavajući se uslovima borbene situacije. Sa tačke razvođenja jedinice se organizovano razvode u određene rejone ili produžavaju pokret u raščlanjenom rasporedu radi izvršavanja narednog zadatka. Transportna sredstva koja nisu neophodna za borbu sklanjaju se na određena mesta i maskiraju i uvek moraju biti spremna za brzi pokret.

2) RAŠČLANJIVANJE

458. *Raščlanjivanje* je taktička borbena radnja u kojoj bataljon, najčešće iz marševskog prelazi u raščlanjeni raspored. Izvodi se u zoni neprijateljevog osmatranja i dejstva, s ciljem da se smanji osetljivost bataljona na nuklearne, hemijske, avijacijske, raketno-artiljerijske udare i da se obezbedi brz manevar, razvoj i prelazak iz marševskog u borbeni raspored.

Raščlanjivanje se primenjuje i prilikom prelaska u napad iz pokreta, kada se bataljon uvodi u borbu kao drugi ešelon, prethodnica ili prednji odred, u toku izvlačenja iz borbe, smene i pregrupisanja jedinica.

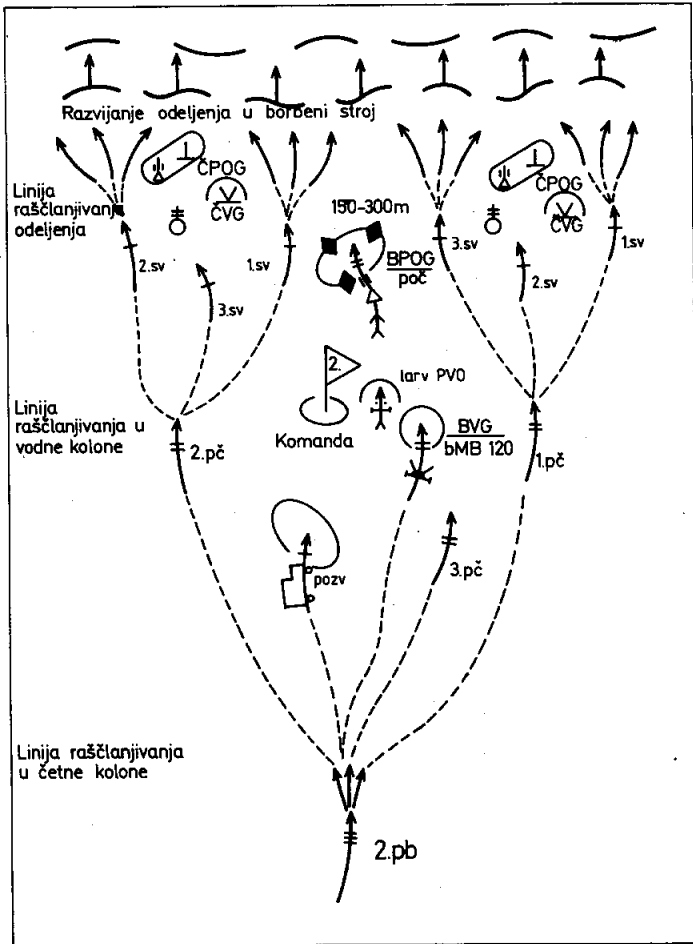
459. Raščlanjeni raspored bataljona (šema 33) sastoji se od rasporeda potčinjenih jedinica po frontu i dubini na određenom rastojanju i odstojanju, u dve do tri linije. Rastojanje i odstojanje između jedinica treba da omogući pogodne uslove za kretanje i brz razvoj u borbeni raspored, a određuje se u skladu sa karakteristikama zemljišta i predstojećim zadatkom. Širina raščlanjenog rasporeda, načelno, treba da je približna širini fronta napada, odnosno odbrane. Da bi bataljon bio spreman da odmah stupi u borbu i da bi se izbeglo pomeranje i nepotrebno zadržavanje, jedinice se pravovremeno ojačavaju predviđenim snagama i usmeravaju na određene pravce dejstva.

460. Raščlanjivanje iz marševskog i svijanje iz borbenog rasporeda u raščlanjeni izvodi se postepeno. Postupnost raščlanjivanja reguliše komandant bataljona zbog čega određuje linije početka i završetka raščlanjivanja bataljona, prvo u četne, a zatim u vodne kolone. Raščlanjivanje nižih jedinica regulišu komandiri četa.

Za prelazak u raščlanjeni raspored, ako to zemljište i borbeno situacija dozvoljavaju, komandant bataljona izdaje kratko naređenje kojim za svaku jedinicu (četu) reguliše: ojačanje, pravac kretanja, zadatak, ugovorene znake i način održavanja veze. Prelazak u raščlanjeni raspored može se izvršiti i na ugovoreni signal.

461. Motorizovane jedinice, ukoliko to putna mreža i dejstvo neprijatelja dozvoljavaju, raščlanjuju se u pokretu (na vozilima). Na određenom odstojanju vozila ostaju u zaklonu, a jedinice peške izlaze na položaje. Jedinice koje se kreću peške koriste i lošije puteve i staze.

Na ispresecanom, pokrivenom i planinskom zemljištu raščlanjivanje se organizuje tako da se održi međusobna povezanost jedinica (delova) zbog čega im se daju precizni zadaci po vremenu i prostoru.

Šema 33. Načelna šema raščlanjavanja bataljona

462. Artiljerijske i druge jedinice, koje komandant bataljona zadržava pod svojom komandom, kreću se po delovima na pravcu verovatne upotrebe, ukoliko ranije nisu upućene na vatrene položaje radi pripreme elemenata za podršku jedinica u predstojećim dejstvima.

Laki artiljerijsko-raketni vod protivvazdušne odbrane kreće se u skokovima po odeljenjima na odgovarajućem odstojanju ili pravovremeno poseda pogodne vatrene položaje radi zaštite jedinica bataljona.

3) PREVOŽENJE

463. *Bataljon se prevozi* kada je to moguće ostvariti i ako je vreme za ukrcavanje, prevoženje i iskrcavanje kraće od vremena koje bi utrošio za izvršenje marša. Može se prevoziti železnicom, letelicama i brodovima (plovnim sredstvima). Prevoženjem se postiže veća brzina kretanja, a jedinice dovode odmorne na predviđena mesta. Prevoženje planira i organizuje pretpostavljena komanda.

Komandant bataljona, do prijema plana prevoženja, izdaje prethodno naređenje i uputstvo za pripremu jedinica, proverava gotovost za pokret i organizuje izviđanje puteva do rejonu – mesta ukrcavanja.

464. Ukrcavanje (iskrcavanje) izvodi se u *rejonu ukrcavanja* (iskrcavanja) u kojem se za svaku četvu (bateriju) određuje *mesto ukrcavanja* (iskrcavanja). U rejonu (mesta) ukrcavanja jedinice se dovode neposredno pred ukrcavanje. Ako se bataljon nalazi na većoj udaljenosti od rejonu ukrcavanja, prethodno se, načelno noću, dovodi u očekujući rejon koji se određuje tako da jedinice mogu pravovremeno stići u rejon ukrcavanja.

465. Bataljon se prevozi *železnicom*, načelno, noću i na većim odstojanjima (preko 50 km).

Morem i rekama bataljon se prevozi kada to nalaže borbena situacija, a raspolaže se odgovarajućim plovnim sredstvima. Za prevoženje je odgovorna nadležna komanda plovnih jedinica i ono se, načelno, obavlja noću. U plovne objekte prvo se ukrcava materijal, oruđa, vozila, a zatim ljudstvo. Jedinice u rejon ukrcavanja dolaze onim redom i brzinom kojom se odvija ukrcavanje.

Avionima i helikopterima bataljon ili njegovi delovi prevoze se prema naređenju i planu pretpostavljene komande. Jedinice koje se prevoze treba pravovremeno da budu u blizini aerodroma ili mesta sa kojih će se prevoziti.

Ukrcavanjem (iskrcavanjem) i prevoženjem rukovode komandanti plovnih objekata i letelica uz saradnju sa starešinama bataljona. Pre ukrcavanja ljudstvo treba upoznati sa osnovnim odredbama reda i discipline u toku prevoženja. Sve starešine u bataljonu moraju se pridržavati propisa o prevoženju i oni su odgovorni za red i disciplinu svojih jedinica.

466. Prilikom prevoženja organizuje se protivvazдушna odbrana ukrcanih i iskranih rejona, a ako je moguće i važnijih objekata. Jedinica PVO poseda vatreni položaj pre početka ukrcavanja, a ukrcava se poslednja.

U toku prevoženja protivavionska sredstva postavljaju se na čelu, sredini i začelju voza, odnosno konvoja radi neposredne protivvazdušne odbrane. Osmatranje vazdušnog prostora organizuje se rasporedom osmatrača vazdušnog prostora duž cele kompozicije voza (konvoja).

Bataljon se iskrca iz plovnog objekta pri neposrednom pristajanju uz obalu ili prekrcavanjem u manja

plovna sredstva kojim se prevozi do obale. Iskrčavanje se obavlja obrnutim redom i bez zastoja. Rejon (mesta) iskrčavanja treba što pre napustiti. Jedinice se odmah odvođe u određene rejone i postupaju u duhu dobivenog zadatka.

2. - BORBA U SUSRETU

467. Do *borbe u susretu* dolazi kada se, u kretanju, jedinice iznenada sukobe sa neprijateljevim snagama. Borba u susretu može se voditi na frontu, na privremeno zaposednutoj teritoriji i u vlastitoj pozadini, u različitim uslovima kada se bataljon kreće radi izvršenja zadatka. Bataljon može stupiti u borbu u susretu protiv neprijatelja: na maršu, u napadu na desant, u gonjenju, u napadu ili odbrani kada se uvodi kao rezerva (drugi ešelon), u okruženju, pri probodu iz okruženja i prilikom iskorišćavanja ili zatvaranja breše.

Borbu u susretu karakteriše: nedovoljno jasna i promenljiva situacija, kratko vreme za donošenje i prenošenje odluke, brzina odlučivanja i dejstva, obostrano nastojanje da se preotme i zadrži inicijativa, uvođenje jedinica u borbu po delovima, otežano komandovanje i veliki značaj samoinicijative potčinjenih jedinica i komandira.

468. Borba u susretu se predviđa i pravovremeno priprema. Zbog toga komandant bataljona predviđa verovatne linije susreta, određuje snage za pravovremeno posjedanje pogodnih objekata, predviđa mogući manevar i određuje snage za njegovo realizovanje, organizuje izviđanje neprijatelja i preduzima druge mere obezbeđenja borbenih dejstava i organizuje komandovanje i vezu.

Prilikom borbe u susretu komandant bataljona treba stalno da ima na umu osnovni zadatak bataljona i da dejstvuje prema zamisli pretpostavljenog starešine preduzimajući ona dejstva koja odgovaraju datoj situaciji.

469. Za uspeh borbe u susretu osnovno je neprijatelja preduhitriti u razvoju, otvaranju vatre i uvode-nju u borbu glavnih snaga bataljona. Zato komandant bataljona brzo donosi odluku i kratkim naređenjima prenosi je potčinjenima. Bataljon se brzo razvija i u skladu sa situacijom preduzima odlučan napad. Ako je neprijatelj nadmoćan, prelazi se u odbranu i veštım korišćenjem zemljišta i manevra odbija njegov napad noseći mu gubitke. Pri tome značajno je ostvariti tesno sadejstvo sa jedinicama Teritorijalne odbrane koje aktivnim dejstvima mogu olakšati razbijanje i uništenje neprijatelja. Sadejstvo se organizuje po skraćenom postupku i, po mogućnosti, ličnim kontaktom starešina.

Komandant bataljona se od početka borbe u susretu nalazi na težištu, odnosno kod čelnog odeljenja, prati razvoj situacije i u skladu sa njom reguliše postupke jedinica. Kratkim naređenjima potčinjenima, pored ostalog, jasno precizira objekte napada, pravac nastupanja, susede i podršku. Lično snalaženje i samoinicijativa svih starešina imaju posebnu ulogu za ishod borbe.

470. Razvoj i dejstvo glavnih snaga bataljona u borbi u susretu zavisi od ishoda borbe osiguravajućih delova i od dejstva neprijatelja. Pri izboru položaja za razvoj i borbu u susretu treba obezbediti da se jedinice brzo razviju, da im krila i bokovi budu zaštićeni i da su povoljni uslovi za dejstvo na neprijateljeva krila i bokove.

Čim dođe do susreta sa neprijateljem komandant bataljona odmah izveštava pretpostavljenog o situaciji,

sopstvenim namerama i odluci i, ako je potrebno, traži podršku.

Komandant bataljona donosi odluku o razvoju i angažovanju jedinica na osnovu ličnog praćenja i poznavanja, dobijenih podataka od potčinjenih starešina, izviđačkih i drugih organa i predloga organa komande.

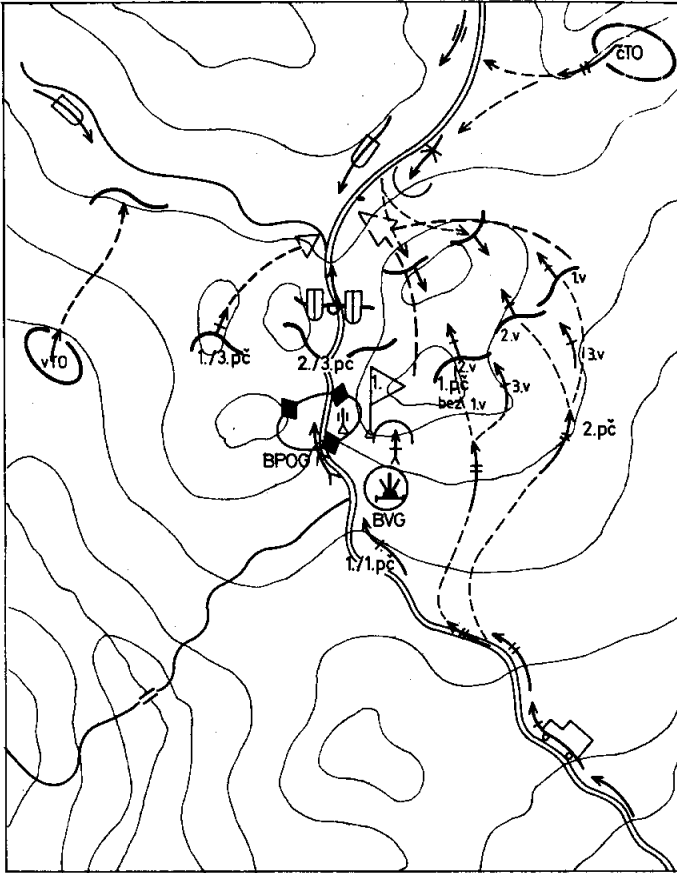
471. Čelno odeljenje razbija slabije neprijateljeve delove i ovladauje pogodnim objektima za razvoj glavnine. Prilikom sudara sa jačim neprijateljem razvija se za borbu i vodi odbrambena dejstva obezbeđujući uslove za razvoj i manevar glavnih snaga bataljona. Posednute položaje čelno odeljenje ne sme da napusti bez odobrenja komandanta bataljona.

Uvođenje u borbu glavnine bataljona iz marševske kolone (šema 34), načelno, se primenjuje: kada čelno odeljenje ima uspeha u borbi, a glavne neprijateljeve snage su još u marševskoj koloni i nisu spremne za borbu; kada neprijatelj zakasni sa razvojem usled uspešnog dejstva jedinica Teritorijalne odbrane, avijacije i artiljerije; kad je bataljon nadmoćniji od neprijatelja; kada se kolone zateknu u bočnom položaju prema neprijatelju i kada je za postizanje uspeha potrebno jednovremeno angažovanje glavnih snaga bataljona. Uvek treba nastojati da se glavne snage uvedu u borbu istovremeno, a kada to nije moguće, postupno ih uvesti sa što manjim razmacima.

472. Minobacačka baterija i pridata artiljerija za podršku odmah posedaju vatrene položaje i što pre otvaraju vatru, podržavajući borbu čelnog odeljenja i razvoj za borbu glavnih snaga bataljona.

Protivoklopna četa – vod odmah se razvija za borbu u gotovosti za dejstvo protiv neprijateljevih oklopnih delova.

Ako jedinice maršuju na motornim vozilima, one nastavljaju pokret i brzo izlaze na svoje pravce napada.

Sema 34. Načelna šema razvoja i dejstva bataljona u borbi u susretu

Posle napuštanja vozila kreću se u raščlanjenom rasporedu ili se odmah razvijaju u borbeni raspored i napadaju neprijatelja težeći da ga odbace i zauzmu pogodne položaje. Transportna sredstva se, posle iskrčavanja, sklanjaju na pogodna mesta i maskiraju.

473. Ako neprijatelj preduhitri jedinice bataljona u razvoju ili su uslovi za napad nepovoljni, bataljon pravovremeno prelazi u odbranu, sprečava prodor neprijateljevih snaga i stvara što povoljnije uslove glavnini više jedinice za razvoj i borbu. Stepem upornosti u ovom slučaju može da bude različit.

Kada je bataljon ojačan tenkovima i kada situacija dozvoljava, komandant bataljona odmah ih upotrebljava za udar pogodnim pravcem, naročito dok se neprijatelj još nije razvio. Pri susretu sa neprijateljem na brdskom i planinskom zemljištu, gde nema mogućnosti za razvoj oklopne jedinice, tenkovi se upotrebljavaju u zahvatu komunikacije i, po pravilu, dejstvuju neposrednim gađanjem.

474. Ukoliko neprijatelj pređe u odbranu, napad se produžava celim borbenim rasporedom, težeći da se neprijatelju onemogući organizovanje odbrane. Radi razbijanja neprijatelja, koji preduzima odstupanje, treba energično produžiti napad. Odsečene delove okružuju i uništavaju manje snage i jedinice Teritorijalne odbrane, a glavnim snagama bataljon goni neprijatelja.

Glavne snage bataljona, kad god je to moguće, napadaju u bok neprijatelja u sadejstvu sa čelnim odeljenjem i jedinicama Teritorijalne odbrane koje vezuju neprijatelja sa fronta. Frontalni napad, načelno, treba izbegavati.

475. Prilikom borbe u susretu na brdskom i planinskom zemljištu osiguravajući delovi i glavnina razvijaju se postepeno iz dubine. Ubacivanje u pozadinu i zabacivanje u bok neprijatelja izvodi se manjim delovi-

ma (grupama), jer su ograničene mogućnosti manevra. Borba će se pretežno odvijati u vidu odvojenih dejstava manjih delova za pojedine dominirajuće visove, pri čemu inicijativa i snalažljivost svih starešina, pa i vojnika, dolaze do punog izražaja.

Prilikom uvođenja u borbu u toku napada ili odbrane, kad je bataljon u ulozi drugog ešelona ili rezerve više jedinice, pošto se kreću u raščlanjenom rasporedu u punoj borbenoj gotovosti, susret sa neprijateljem u pokretu razvijace se u povoljnijim okolnostima. Komandant bataljona teži da s fronta veže neprijatelja manjim snagama, a jačim preduzima napad u neprijateljev bok.

476. U borbi u susretu komanduje se kratkim borbenim naređenjima. Veza se razvija iz veze koju je bataljon koristio u kretanju. Istovremeno sa razvijanjem jedinica uspostavlja se komandno mesto i razvija centar veze. Elementi veze razvijaju se postepeno zavisno od predviđanja ishoda borbe zbog čega se, prema potrebi, obavljaju određene izmene u prethodno organizovanoj vezi.

477. Pozadinski vod sklanja se u pogodni rejon i razvija delimično ili potpuno, zavisno od situacije i priprema za rad. Istovremeno sa razvojem jedinica razvija se i sanitetska stanica, a ostale stanice prema potrebi i u skladu sa razvojem borbe u susretu.

3. - ODMARANJE

478. Bataljon se *odmara* pre stupanja u borbu, u prekidu borbe i kada je izvučen iz borbe radi oporavka, sređivanja, popune i drugih priprema za predstojeća dejstva.

Pre stupanja u borbu ili za vreme njenog prekida odmaranje se organizuje na položajima, u borbenom

rasporedu u punoj borbenoj gotovosti, prilagođavajući se uslovima borbene situacije.

Kad je bataljon izvučen iz borbe ili je rezerva pretpostavljene komande, odmaranje organizuje u određenom rejonu van dodira sa neprijateljem.

Zavisno od zadatka koji izvršavaju i uslova u kojima se nalaze, jedinice se mogu odmarati u objektima utvrđivanja, u bivaku, u naseljenom mestu ili kombinovano. Odmaranje se reguliše zapovešću ili naređenjem komandanta bataljona.

479. *Rejon odmaranja* treba da omogući: izbor pogodnih rejona odmaranja potčinjenih jedinica; prikriiven i rastresit raspored, maskiranje i zaštitu; mogućnost neposredne veze i sadejstva jedinica; brz pokret, razvoj jedinica i povoljne uslove za stupanje u borbu; povoljne uslove za razmeštaj ljudi i tehničkih materijalnih sredstava; održavanje borbene gotovosti; organizovanje protivvazdušne odbrane, protivoklopne i protivdesantne borbe; organizovanje i sprovođenje mera obezbeđenja borbenih dejstava.

Veličina rejona za odmaranje, načelno, iznosi od 15 do 25 km². U njemu se određuju osnovni i rezervni rejoni odmaranja za potčinjene jedinice na međusobnom udaljenju najmanje 1 km, a veličine od 1 do 2 km².

480. Na planinskom zemljištu rejoni za odmaranje biraju se tako da nisu izloženi kamenim i snežnim lavinama. Izbegavaju se podnožja golih padina, stenovite klisure i mesta izložena vetru.

Za odmaranje *zimi* biraju se, po mogućnosti manja naseljena mesta, pripremaju se barake, zemunice i nadstrešnice radi smeštaja ljudstva, stoke i materijalnih sredstava. Naročita pažnja obraća se zagrevanju ljudstva, posebno na predstražnim položajima.

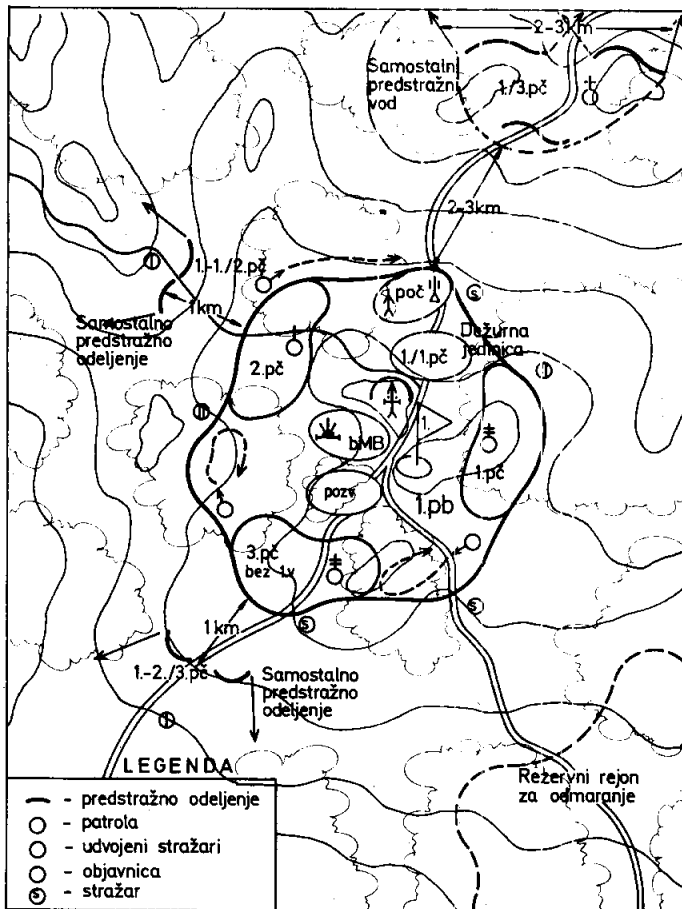
481. Komandant bataljona, pošto primi naređenje za odmaranje, ceni situaciju, donosi odluku i izdaje *zapovest* ili *naređenje* kojim, pored ostalog, precizira: rejon odmaranja potčinjenih jedinica, način osiguranja i angažovanje u slučaju neprijateljevog napada i druga pitanja vezana za bezbedno odmaranje i brzo angažovanje bataljona zavisno od situacije.

Radi pravovremene pripreme i regulisanja razmeštaja jedinica komandant bataljona, pošto dobije ili odredi rejon za odmaranje, određuje *konačare* i upućuje ih u sastav konačara pretpostavljene komande sa zadatkom da: izvide i obeleže rejon odmaranja za potčinjene jedinice; izaberu mesto za smeštaj komande i centra veze; ispitaju borbene, bezbednosne, ekonomske i sanitetsko-veterinarske uslove; organizuju i pripreme smeštaj, sačekaju jedinice i razvedu ih u rejone. Pri tome tesno sarađuju sa odgovarajućim organima štabova Teritorijalne odbrane i drugim subjektima ONO i DSZ. Konačari se, načelno, upućuju za svaku četu (bateriju), sačekaju i razvede jedinice u određene rejone.

482. Raspored jedinica na odmoru treba da odgovara borbenoj situaciji, da omogući što bolji odmor i brzo angažovanje na određenom pravcu. U rejonu odmaranja bataljon se raspoređuje rastresito (šema 35) po četama – baterijama, tako da one svojim rasporedom zatvaraju sve prilaze rejonu za odmaranje.

Minobacačka baterija i pridata artiljerija raspoređuju se u sredini rejona odmaranja u stalnoj gotovosti za dejstvo na pravcima koji vode ka rejonu odmaranja, po rejonima verovatnog spuštanja vazdušnog desanta i za podršku predstražnih organa.

Protivoklopna četa raspoređuje se na verovatnom pravcu dejstva neprijateljevih oklopnih i mehanizovanih jedinica.

Sema 35. Načelna šema rasporeda bataljona na odmaranju sa predstražnim osiguranjem

Laki artiljerijsko-raketni vod protivvazdušne odbrane poseda pogodne vatrene položaje sa kojih može uspešno da brani veći deo rasporeda bataljona, prvenstveno minobacačku bateriju, protivoklopnu četvu i komandu.

Pozadinski vod razmešta se u rejon koji, po mogućnosti ima pogodne prilaze, za sve jedinice radi urednog snabdevanja.

Komanda bataljona razmešta se na pogodno mesto, obično u sredini rasporeda kako bi mogla da neposredno utiče na rad i odmaranje jedinica.

483. Radi sprečavanja izviđanja i iznenadnog napada sa zemlje i stvaranja povoljnih uslova za razvoj i dejstvo glavnih snaga, bataljon se osigurava *predstražnim osiguranjem*, čija jačina i sastav zavise od situacije i uslova odmaranja.

Bataljon se najčešće osigurava samostalnim predstražnim vodovima u kombinaciji sa *samostalnim predstražnim odeljenjima* ili samo *predstražnim odeljenjima*. Za predstražno osiguranje mogu se koristiti i jedinice Teritorijalne odbrane.

Samostalni predstražni vod istura se na odstojanje od 2 do 3 km od glavnine i osigurava zonu širine od 2 do 3 km. Pred vod se isturaju 1–2 predstražna odeljenja na udaljenju do 1 km.

Samostalno predstražno odeljenje bataljon istura na udaljenju do 1 km.

Pored predstražnog osiguranja, u okviru svake čete – baterije i samostalnog voda organizuje se i *neposredno osiguranje* (straže, patrole, objavnice, osmatračići) koje se noću pojačava.

484. Protivvazdušna odbrana organizuje se u svim jedinicama. Za borbu protiv ciljeva u vazдушnom prostoru određuju se dežurna vatrene sredstva. Streljačko naoružanje upotrebljava se za odbijanje napada neprijateljevih letelica na malim visinama. Radi zaštite od

napada iz vazdušnog prostora izrađuju se zaštitni rovo-
vi i koriste pogodni prirodni zakloni. Preduzimaju se i
sve mere maskiranja.

Sve jedinice moraju biti spremne da brzo stupe u
borbu protiv vazdušnog desanta. Dežurna jedinica se
prva angažuje za napad na desant uz podršku minoba-
cača i sadejstvo jedinica Teritorijalne odbrane. Pri
spuštanju desanta u blizini rejona odmaranja jedinice
odmah stupaju u borbu ne dozvoljavajući mu da se
sredi.

485. Obezbeđenje borbenih dejstava organizuje se
tako da se jedinice zaštite od iznenadnog neprijatelje-
vog napada i stvore povoljni uslovi za odmaranje i stu-
panje u borbu. Radi održavanja borbene gotovosti u
bataljonu se određuje *dežurna jedinica* jačine od voda
do čete, koja treba da bude u stalnoj gotovosti za brzu
intervenciju, naročito protiv neprijateljevog vazdušnog
desanta.

U bataljonu se organizuju sve vrste veza, ali se ra-
dio-veza koristi izuzetno, samo u slučaju neprijatelje-
vog napada.

Za vreme odmaranja jedinice se popunjavaju ma-
terijalnim sredstvima, obavlja se neophodna opravka
oštećene tehnike, organizuje lečenje obolelog i povre-
đenog ljudstva i stoke.

486. Neprijatelja koji napada na rejon odmaranja
zaustavljaju predstražni organi. Pod njihovom zaštitom
bataljon se razvija za borbu i organizuje odbranu ili
prelazi u napad.

Kad bataljon iz rasporeda za odmaranje organizuje
marš, predstražno osiguranje ostaje na svom mestu sve
dok se ne formira marševski raspored, a posle toga svi-
ja se na začelje glavnine.

Prilikom napuštanja rejona odmaranja treba uniš-
titi sve tragove na osnovu kojih bi se mogla ustanoviti
jačina i sastav jedinice na odmoru.

*Glava VIII***DEJSTVO BATALJONA U POSEBNIM ULOGAMA****1. – BATALJON U ULOZI PREDNJEG ODREDA
NA MARŠU**

487. *Bataljon kao prednji odred (POd)* na maršu upućuje se, načelno, pre otpočinjanja marša ispred marševske kolone, kako bi u rejonu marševskog cilja pravovremeno poseo određene položaje i držao ih do dolaska kolone. Radi izvršenja tog zadatka bataljon se može ojačati delovima oklopnih jedinica, protivoklopnim sredstvima, delovima ABHO, sredstvima veze i drugim potrebnim snagama. Ako bataljon nije motorizovan, mogu mu se, radi bržeg stizanja na cilj, dodeliti motorna vozila ili helikopteri.

488. Pošto primi zadatak, komandant bataljona priprema i organizuje marš prema odredbama tačke 441. ovog Pravila. Pri tome posebnu pažnju posvećuje proceni marševskog pravca, mogućnostima susretne borbe i postupcima odreda posle stizanja na marševski cilj.

Zapovest, pored ostalog, sadrži zadatke za marš i za odbranu određenih položaja (objekata) koje odred treba da posedne. Konkretno zadatke potčinjenima komandant izdaje posle stizanja na određene položaje.

489. Prednji odred maršuje u koloni (šema 32), a posle stizanja na marševski cilj obrazuje borbeni raspored za odbranu (šema 36).

Za prikupljanje podataka o neprijatelju i zemljištu komandant prednjeg odreda, u kretanju ka određenom cilju, upućuje izviđačke organe odgovarajuće jačine koji produžavaju izviđanje i kada se prednji odred zaustavi.

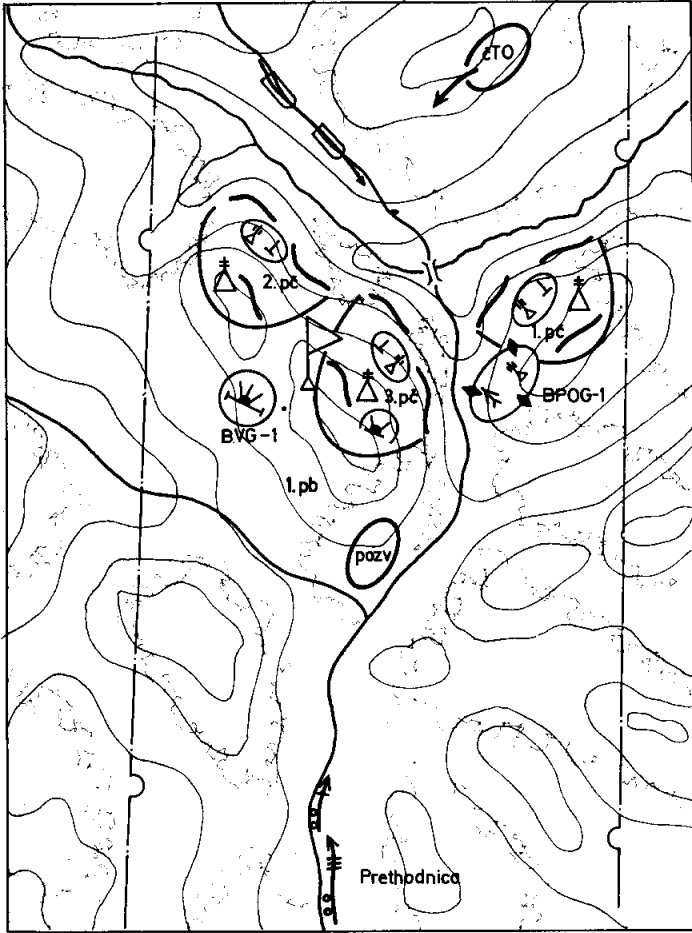
490. Na marševski cilj prednji odred treba da stigne brzo i za najkraće vreme. Odmah se razvija i poseda određeni rejon (položaje, objekte) kojeg organizuje za odbranu, sprečava prodor neprijateljevim snagama i stvara povoljne uslove prethodnici za razvoj i borbu.

Ako je neprijatelj preduhitrio prednji odred i zauzeo određeni objekat ili maršuje, odred preduzima napad iz pokreta, razbija snage neprijatelja, zauzima položaje i prelazi u odbranu. Ako je neprijatelj nadmoćniji pa jačim snagama pređe u napad, prednji odred se razvija i prelazi u odbranu. Pri organizovanju odbrane naročita pažnja obraća se zatvaranju komunikacija i pravaca pogodnih za dejstvo neprijateljevih oklopnih i mehanizovanih jedinica.

491. Prednji odred, zavisno od zadatka, uporno brani određene objekte. Stepem upornosti može biti različit. Neprijatelja treba tući iznenadnom i jakom vatrom na većim odstojanjima, nanositi mu gubitke, prisiljavati ga da se razvije, usporavati mu pokret i sprečiti izbijanje u bok i pozadinu prednjeg odreda. Pri tome treba uskladiti dejstvo sa jedinicama Teritorijalne odbrane, usmeravajući njihova dejstva u bokove i pozadinu neprijateljevih snaga.

Ako prednji odred ne može da izdrži pritisak neprijatelja do stizanja prethodnice, izvlači se pod borbom

02947491

Šema 36. Bataljon u ulozi prednjeg odreda na maršu

uz pružanje otpora na uzastopnim položajima. O izvlačenju u toku izvođenja odbrane komandant prednjeg odreda izveštava pretpostavljenog.

2. – BATALJON U BORBI PROTIV DIVERZANTSKO–TERORISTIČKIH GRUPA

492. *Diverzantska i teroristička* dejstva mogu se očekivati u sklopu specijalnog rata neke strane sile i kao sastavni deo oružane agresije protiv naše zemlje. Pod određenim uslovima takva dejstva se mogu ispoljiti u miru, u periodu neposredne ratne opasnosti i u ratu, a njihovi nosioci su raznovrsne snage spoljnog i unutrašnjeg neprijatelja. To su specijalno obučene i veoma dobro opremljene grupe i pojedinci koji krajnje drsko i bezobzirno izvršavaju dobijene zadatke.

493. Bataljon se može angažovati u borbi protiv neprijateljevih diverzantskih, terorističkih i drugih grupa prema naređenju pretpostavljenog starešine i vlastitoj inicijativi komandanta bataljona.

Borbu protiv diverzantsko-terorističkih grupa bataljon može voditi kao celina ili jedan njegov deo, samostalno ili u sadejstvu sa drugim jedinicama (vojnomo policijom, jedinicama Teritorijalne odbrane, snagama javne bezbednosti) u vlastitoj pozadini, u zahvatu fronta i na privremeno zaposednutoj teritoriji.

494. U borbi protiv diverzantsko-terorističkih grupa, pored ostalog, treba se pridržavati i sledećih načela:

- stalno pratiti i proučavati diverzantske i terorističke aktivnosti neprijatelja;
- u proceni situacije obavezno sagledati i mogućnost upotrebe diverzantsko-terorističkih grupa, kao i eventualne objekte i način njihovog dejstva;

- neprekidno izviđati jačinu, pokret i dejstvo tih grupa;
- pretragu (poteru) za diverzantskim i terorističkim grupama ne preduzimati jedinicom manjom od voda uz obavezno preduzimanje svih mera osiguranja;
- jednom uspostavljen kontakt sa diverzantsko-terorističkom grupom ne sme se prekidati;
- obezbediti uslove za brzo kretanje i manevar jedinica bataljona;
- dejstvo izvoditi brzo, smelo i iznenada, primenjujući razne taktičke postupke;
- organizovati sigurnu vezu sa potčinjenima i helikopterima koji prate delatnost i pokrete neprijatelja;
- oslanjati se na stanovništvo, naročito u prikupljanju podataka i otkrivanju diverzantsko-terorističkih grupa;
- birati najpogodnije mesto i vreme za dejstvo po neprijatelju (kada je na odmoru, iscrpljen i sl.);
- ostvariti neposredan kontakt sa sadejstvjućim jedinicama na prostoriji dejstva;
- napad za uništenje diverzantsko-terorističke grupe, načelno, početi sa kružne osnovice i u uslovima kada su mogućnosti za manevar neprijatelja znatno otežane.

495. U borbi protiv diverzantsko-terorističkih i drugih grupa bataljon se može angažovati:

- kada je otkrivena namera jačih diverzantsko-terorističkih grupa (mesto ubacivanja i objekat dejstva);
- kada je ubačena i aktivirana jedna ili više grupa u neki rejon;
- kada je počelo dejstvo ubačenih grupa.

Zavisno od jačine neprijatelja, dobijenog zadatka i konkretne situacije, bataljon može primeniti sledeće načine borbenih dejstava:

- *blokadu* rejona gde su otkrivene grupe;

- *pretragu* rejonu (pravca) na kome se mogu nalaziti grupe;
- *poteru* za diverzantskim i terorističkim grupama;
- *kombinaciju* ovih dejstava.

496. *Blokadom* se izoluje određeni rejon, prostorija ili objekat da bi se ograničio ili sprečio manevar, izvlačenja i snabdevanja diverzantskih, terorističkih i drugih grupa i omogućilo zbrinjavanje povređenih i obolelih. Potpuna blokada predstavlja okruženje diverzantsko-terorističkih grupa radi stvaranja uslova za njihovo razbijanje i uništenje.

Borbeni raspored za blokadu sastoji se, načelno, od: delova u zasedi, patrola, objavnica, osmatračnica, delova za napad, rezervi i, prema potrebi, vatrene grupe.

497. *Pretraga* se preduzima na osnovu podataka da u određenom rejonu (na pravcu) prikriveno boravi diverzantsko-teroristička grupa, a radi njenog otkrivanja i uništenja. Može se izvoditi istovremenim pokretom jedinica sa kružne osnovice i iz više pravaca (sužavanjem obruča), ali se češće izvodi iz jednog pravca dok se drugi deo obruča zatvara jedinicama u zasedi.

Pretraga se izvodi isključivo danju. Noću se jedinice zadržavaju na dostignutim linijama gde prikupljaju podatke o diverzantsko-terorističkoj grupi i organizuju blokadu pravaca koji izvode na pretraženi rejon.

Borbeni raspored za pretragu sastoji se od: patrola, razvijenih rasporeda četa koje mogu biti u streljačkom stroju, po vodovima i u vodnim ili odeljenjskim kolonama.

498. *Potera* predstavlja gonjenje otkrivenih diverzantskih i terorističkih grupa koje pokušavaju da prekinu dodir sa snagama bataljona i da se izvuku iz određenog rejonu. Najčešće se preduzima za grupama ili pojedincima koji su probili blokadu i izvukli se. Izvodi

se potražnim patrolama, grupama ili odeljenjima koja se ojačavaju posebno dresiranim psima tragačima.

Borbeni raspored bataljona za poteru, načelno, sastoji se od: patrola, zaseda, delova za napad i rezerve.

499. Protiv diverzantsko-terorističkih grupa bataljon, najčešće primenjuje *kombinovani način borbe* pri čemu borbeni raspored, načelno, ima: delove (snage) za blokadu, delove (snage) za pretragu, patrole, objavnice, osmatračnice, rezervu, vatrenu grupu, komandu i pozadinski vod. (šema 37).

500. *Delovi (snage) za blokadu* raspoređuju se na položaje za blokadu u vidu zaseda po vodovima i odeljenjima sa zadatkom da zatvore određene pravce i spreče izlazak grupa iz okružene prostorije. Posle otkrivanja i potpunog okruženja diverzantsko-terorističke grupe sadejstvuju ostalim snagama u razbijanju i uništenju grupe. Sa susedima mora postojati dobra veza i sadejstvo, a svi međuprostori se zatvaraju, osmatraju i osiguravaju vatrom.

501. *Delovi (snage) za pretragu* čine glavne snage bataljona i nosilac su napada pri dejstvu za uništenje diverzantsko-terorističke grupe. Kreću se u razvijenom rasporedu ili u vodnim - odeljenjskim kolonama. Na pravcu kretanja isturaju potreban broj patrola.

502. *Patrole* su jačine do odeljenja i dejstvuju po principu izviđačkih patrola. Njihov je zadatak detaljno izviđanje zemljišta i svih objekata na pravcima kretanja, prikupljanje podataka o diverzantsko-terorističkim grupama, otkrivanja i uspostavljanje kontakta sa njima, kao i kontrolisanje kretanja stanovništva na okruženom rejonu. Ojačavaju se vodičima koji su dobri poznavaooci terena i psima tragačima.

503. *Objavnice* se postavljaju u međuprostore između elemenata borbenog rasporeda. Jačine su od 3 do 5 vojnika. Zadatak objavnica je da osmatraju i pra-

vovremeno obaveštavaju delove u zasedi ili snage za napad o pojavi grupa. Veza i sadejstvo objavica sa ostalim elementima borbenog rasporeda mora biti neprekidna, naročito sa delovima za pretragu.

504. *Osmatračnice* se postavljaju na mesta sa kojih se može osmatrati cela ili veći deo okružene prostorije. Zone osmatranja, načelno, se preklapaju. Osmatračnica je jačine od 3 do 5 vojnika i mora imati sigurnu vezu sa starešinom koji ih postavlja, kao i sa drugim elementima borbenog rasporeda radi pravovremenog obaveštavanja o uočenim pokretima diverzantsko-terorističke grupe.

505. *Rezerva* se kreće na pravcu dejstva glavnih snaga ili se raspoređuje u pogodan rejon. Ona uvek mora biti u gotovosti za dejstvo prema naređenju komandanta bataljona.

Ostali elementi borbenog rasporeda nalaze se u određenim rejonima u gotovosti za izvršavanje namenskih zadataka.

506. Zadatak potčinjenim jedinicama komandant bataljona izdaje, načelno, na zemljištu. Komandant detaljno precizira i sadejstvo između svih elemenata borbenog rasporeda kao i sa ostalim snagama koje su angažovane u izvršavanju tog zadatka.

Pokret iz očekujućeg rejona jedinice bataljona izvode prema planu i odluci komandanta tako da izlaskom na predviđenu polaznu liniju za pretragu, odnosno na položaje za blokadu (zasedu) formiraju predviđeni borbeni raspored i odmah uspostave kontakt sa jedinicama Teritorijalne odbrane i drugim snagama koje sadejstvuju ili sarađuju u izvršenju zadatka. Sa polazne linije jedinice otpočinju pretragu i postepenim sužavanjem obruča izvode je do potpunog okruženja diverzantsko-terorističke grupe. Komandant bataljona u

toku pretrage prati situaciju i dopunskim naredenjima usmerava kretanje i postupke jedinica.

Napadom bataljona na diverzantsko-terorističku grupu rukovodi lično komandant bataljona. Jurišu, načelno, prethodi neutralisanje grupa dejstvom minobačkom vatrom po rejonu gde su one prikrivene.

Za pojedincima koji se probiju iz obruča odmah se organizuje potera.

507. Diverzantsko-teroristička grupa načelno se ne uništava *noću*, sem ako postoji bojazan i mogućnost da ona u toku noći »iščezne« ili ako drugi razlozi zahtevaju da se likvidacija izvrši što pre.

Radi uništenja diverzantsko-terorističke grupe noću sve starešine preduzimaju mere za noćno dejstvo pri čemu se treba pridržavati sledećih načela:

- borbeni raspored je gušći (s manjim rastojanjima između pojedinih elemenata);

- unapred se preciziraju položaji za blokadu i konkretizuju zadaci za noćno dejstvo;

- položaji se, načelno, posedaju po vodovima – odeljenjima, izuzetno po grupama radi postizanja veće gustine vatre;

- sva vatrena sredstva pripremaju se za noćno dejstvo, a maksimalno se koristi osvetljavanje;

- precizira se do tančina način sadejstva unutar borbenog rasporeda bataljona i njegovih elemenata sa drugim jedinicama koje učestvuju u uništenju diverzantsko-terorističke grupe.

3. – BATALJON U ULOZI JURIŠNOG ODREDA

508. *Jurišni odred* (JOD) se formira radi napada na dobro utvrđena uporišta, kao i pri napadu na naseljeno mesto za osvajanje većih i dobro utvrđenih zgrada

i blokova (objekata). Bataljon se, načelno, ojačava tenkovima, artiljerijom, inženjerijom i potrebnim sredstvima veze. Bataljon kao jurišni odred posebno se priprema, obučava i uvežbava za izvršenje predstojećeg zadatka na sličnim objektima napada.

509. Pošto primi zadatak, pored ostalih aktivnosti na pripremanju i organizovanju napada, komandant jurišnog odreda organizuje izviđanje i posebno proučava sistem neprijateljeve odbrane.

Borbeni raspored jurišnog odreda, pored ostalog, sastoji se od potrebnog broja jurišnih grupa, vatrene grupe, protivoklopne grupe i rezerve. Zadatke jurišnim grupama i ostalim elementima borbenog rasporeda komandant odreda precizno određuje na zemljištu.

510. *Jurišna grupa*, načelno, jačine do ojačanog voda formira se za napad na određeni objekat, bunker, zgradu ili deo veće zgrade radi njegovog zauzimanja, rušenja ili neutralisanja neprijateljevog dejstva omogućavajući odredu izvršenje zadatka.

Rezerva jurišnog odreda upotrebljava se za zauzimanje objekata u dubini neprijateljevog rasporeda i učvršćenje postignutog uspeha, a ređe se angažuje za objekte na koje napada jurišna grupa. Rezerva je, načelno, jačine ojačane čete, a prema potrebi može da bude i jača.

Vatrena grupa podržava jurišne grupe neutralisanjem i uništavanjem vatrenih tačaka koje štite prilaze objektu napada i sprečava neprijateljev protivnapad.

Protivoklopna grupa podržava napad jurišnih grupa i u gotovosti je za uništenje neprijateljevih oklopnih sredstava.

511. Pri organizovanju napada komandant odreda posebnu pažnju posvećuje organizovanju sadejstva zbog čega precizira:

- objekat, zadatak, pravac i način prilaza jurišne grupe objektu napada, način izvršenja juriša i postupak posle izvršenog zadatka (ovlašivanja objektom napada);

- zadatak vatrene grupe u toku prilaznja jurišne grupe ka objektu napada i u toku izvršenja juriša;

- zadatak protivoklopne grupe u toku prilaznja jurišne grupe objektu napada, u slučaju protivnapada neprijatelja i u toku borbe za ovladavanje objektom;

- način sadejstva sa susedima i ubačenim delovima, kao i druge elemente posebno značajne za izvršenje zadatka.

512. Jurišni odred u napad prelazi skupno ili po jurišnim grupama. U toku vatrene pripreme napada jurišne grupe pod zaštitom vatre artiljerije, mitraljeza, protivoklopnih sredstava i tenkova brzo prilaze objektu napada i po grupama (odeljenjima) upadaju u objekte neprijateljevog uporišta. Inženjerski delovi u sastavu jurišnih grupa čiste i razminiraju zauzete objekte, prema potrebi ruše ih eksplozivom.

Borba unutar utvrđenog objekta vodi se do potpunog uništenja ili zarobljavanja neprijatelja.

513. Ako posada utvrđenog objekta pruža žilav otpor i jurišni odred trpi velike gubitke, komandant odreda pošto dobije odobrenje pretpostavljenog organizuje rušenje ili paljenje zgrada uz prethodan poziv neprijatelju da se preda.

Iz zauzetih objekata u neprijateljevom uporištu organizuje se vatra na neprijatelja koji brani susedne objekte i priprema odbijanje neprijateljevog protivnapada.

Posle izvršenog zadatka jurišni odred nastavlja dejstvo prema odluci pretpostavljenog.

PRILOZI

Prilog 1

PREGLED BORBENIH DOKUMENATA
KOJI SE IZRAĐUJU U BATALJONU

Red. broj	Naziv dokumenta	Organ koji ga radi
1.	Radna karta komandanta	Komandant - zamenik komandanta
2.	Zapovest	Zamenik komandanta
3.	Naređenje	Zamenik komandanta i drugi organi prema potrebi
4.	Izveštaj	
5.	Obaveštenje	
6.	Plan komandantskog izvidanja	Zamenik komandanta
7.	Opšti dokumenti kriptozastite	Dobija se od pretpostavljene komande
8.	Dokumenti veze	
9.	Ratni dnevnik	Zamenik komandanta
10.	Pregled gubitaka	Referent za opšte poslove
11.	Plan obaveštajnog obezbeđenja	Pomoćnik komandanta za obaveštajno-bezbednosne poslove
12.	Radna karta obaveštajnog organa	
13.	Obaveštajni dnevnik	

Komanda 3.pb
18,00 14. 05. 1988.
S. Breza

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO

Hitno
Kurirom
Uručiti do
19,00 14. 05.

KOMANDIRU ...

ZAPOVEST ZA NAPAD OP-BR...

Sekcija 1:50.000 list ... Izdanje ...

1. Na pravcu napada bataljona brani se neprijatelj jačine mtč koja je ojačana tv u sledećem rasporedu: jedan vod u rejonu ... , jedan vod u rejonu ... , tv u rejonu ... , protivtenkovski vod u rejonu ... i vMB u rejonu ... sa verovatnim ciljem da upornom odbranom spreči prodor naših snaga na pravcu ... i stvori uslove za protivnapad njegove rezerve. Užurbano izvodi radove na utvrđivanju rejona odbrane. Do sada nije uspeo da postavi prepreke ispred prednjeg kraja odbrane.

Neprijatelj raspolaže N i H/o, ali ga do sada nije upotrebljavao. U dosadašnjim dejstvima imao je oko 10% gubitaka u ž/s i v/s.

2. 3. pb sa 1/okb sa p/p desno ... , levo ... napada pravcem ... sa zadatkom: razbiti neprijatelja u rejonu ... i u sadejstvu sa 2.pb u bližem zadatku ovladati linijom ... , a zatim produžiti napad i u sadejstvu sa čTO što pre izbiti na prevoj, ovladati objektima ... i ... gde biti u gotovosti za odbijanje protivnapada sa pravca ... i za podršku uvođenja u borbu 1.pb. Nakon uvođenja u borbu 1.pb obrazovati II ešelon i produžiti pokret na pravcu dejstva 2.pb, u gotovosti

za uvođenje u borbu prema naređenju. Nakon izvršenja zadatka tč uputiti u sastav okb.

Granica desno ..., levo ...

Podržava BrAG-15.

KM u rejonu ...

3. Desno, pravcem ... napada 2.pb sa zadatkom: razbiti neprijatelja na pravcu napada i sadejstvovati 3.pb pri ovladavanju rejonima ... Levo, na pravcu ... napada 1/18.pbr sa zadatkom: razbiti neprijatelja na pravcu napada i osigurati levi bok 3.pb.

čTO iz rejona ... napada neprijatelja iz pozadine i sadejstvuje 3.pb u ovladavanju objektom ...

4. Odlučio sam: preći u napad glavnim snagama pravcem ..., a pomoćnim pravcem ... sa ciljem: razbiti neprijatelja u rejonu i u sadejstvu sa 2.pb u bližem zadatku ovladati linijom ..., a zatim uvesti četu druge linije, produžiti napad i u sadejstvu sa čTO što pre ovladati objektom ... i izbiti na liniju ... gde biti u gotovosti za odbijanje neprijateljevog protivnapada sa pravca ... i podržavati uvođenje II ešelona na pravcu

Jurišni položaj u visini:

Borbeni raspored u dve linije sa BVG, BPOG, larv PVO, pozv i komandom.

Gotovost (ako nije data u t.2) za napad 05,00 15.05.

5. 1.pč sa vMB 82 mm, sa p/p desno ..., levo ..., napada pravcem ... sa zadatkom: obuhvatom zdesna i u sadejstvu sa tč razbiti neprijatelja u rejonu ..., ovladati linijom ... gde biti u gotovosti za odbijanje eventualnog p/n sa pravca ..., a zatim produžiti napad pravcem ... i što pre izbiti na liniju

Odgovoran za osiguranje desnog boka bataljona i za spoj sa levim susedom.

Granica desno ..., levo

Podržava BVG-3.

Osmatračnica kod ...

6. 2.pč sa vBsT 82 mm sa p/p desno ..., levo ... napada pravcem: ... sa zadatkom: u sadejstvu sa tč razbiti neprijatelja u rejonu ... i što pre izbiti na liniju ... gde biti

u gotovosti za odbijanje p/n sa pravca ... i podršku uvođenja 3.pč, a zatim obrazovati rezervu i kretati se na pravcu napada 1.pč u gotovosti za uvođenje u borbu sa linije

Posle uvođenja u borbu 3.pč pretpočiniti joj vBsT 82 mm.

Spoj desno dopuniti sa ..., a u levo obezbediti sa ...

Granica desno ..., levo

Podržava BVG-3.

Osmatračnica u rejonu

7. tč sa linije razvoja ... napada pravcem ... sa zadatkom: u sadejstvu sa 1. i 2.pč razbiti neprijatelja u rejonu: ..., podržati uvođenje 3.pč u borbu i produžiti napad, sadejstvovati 3.pč u ovladivanju linijom ... sa koje biti u gotovosti za odbijanje eventualnog p/n neprijatelja sa pravca ... i podršku uvođenja II ešelona brigade.

Nakon izvršenog zadatka ulazi u sastav okb.

Podržava BVG-3.

8. 3.pč u drugoj liniji kreće se pozadi 2.pč u gotovosti za uvođenje u napad sa linije ... pravcem ... sa zadatkom: u sadejstvu sa tč razbiti neprijatelja u rejonu ... i što pre izbiti na liniju ... gde biti u gotovosti za odbijanje p/n sa pravca ... i podršku uvođenja u borbu II ešelona.

Podržava BVG-3.

Osmatračnica u rejonu

9. BVG-3 sastava bMB 120 mm, komandir BVG komandir baterije.

VPo u rejonu VPn-1 u rejonu

Zadatak.

U vatrenoj pripremi napada: neutralisati neprijatelja u rejonima: ..., ..., ... i

U vatrenoj podršci napada neutralisati neprijatelja u rejonu ... i ..., sprečava p/n sa pravca ... i sa pravca Podržavati uvođenje i napad 3.pč dejstvom po rejonima ..., ... i biti u gotovosti za PDB u rejonu

Osmatračnica u rejonu ... (blizu osmatračnice komandanta bataljona).

10. Težište POB imati na pravcu ... - ...

BPOG-3 sastava poč bez vBsT 82 mm, komandir POG komandir poč.

POR u rejonu ... zadatak: podržati nastupanje i juriš bataljona neutralisanjem VT neprijatelja u rejonu ... i

PORn-1 u rejonu ... poseda posle izbijanja četa prve linije u ... odakle biti u gotovosti za odbijanje p/n neprijatelja sa pravca ...

Osmatračnica u rejonu ...

11. Protivdesantna borba

U toku napada protiv eventualno spuštenog desanta borbu vodi četa druge linije i BVG do pristizanja II ešelona brigade.

12. PVO

Situacija u vazдушnom prostoru pratiti na talasu obaveštavanja 4800 KHz. Borbu protiv ciljeva u vazдушnom prostoru vodi larv PVO, a ostale jedinice samo u slučaju direktnog napada.

VPO u rejonu ..., VPn-1 u rejonu ...

U svim jedinicama organizovati osmatranje vazдушnog prostora i obaveštavanje o nailasku neprijateljevih letelica. Sve radove maskirati, a pokrete danju izvoditi zaklonjenim pravcima.

13. Težište moralno-političkog obezbeđenja imati na pripremi jedinica za izvršenje zadatka i na objašnjavanju ciljeva neprijateljeve propagande. Do ... časova održati sastanke vojnih kolektiva.

14. Obaveštajno obezbeđenje. U svim jedinicama organizovati osmatranje i obaveštavanje o promenama u neprijateljevom rasporedu i pojavi novih jedinica.

15. Bezbednosno obezbeđenje. Ostvariti potpunu kontrolu rejona razmeštaja i pravca kretanja jedinica. O svim pojavama neprijateljevog delovanja odmah izveštavati, a sumnjiva lica izolovati. Naročitu pažnju obratiti osiguranju od dejstva DTG i IG neprijatelja.

16. Težište inženjerijskog obezbeđenja imati na obezbeđenju pokreta. Prolaze u preprekama izrađuju čete I linije.

17. Težište PNHBOb imati na otkrivanju upotrebe N i H/o i otklanjanju posledica. Za zaštitu od N i H/o koristiti lična sredstva zaštite. DkSt nalazi se kod ...

18. Pozadinsko obezbeđenje

Pozadinski vod razvija bataljonsku stanicu u rejonu ..., koja počinje sa radom u ... časova. Put dotura i evakuacije ...

Za izvršenje zadatka odobrava se utrošak:

- municije za pešadijsko naoružanje ... b/k,
- artiljeriji za podršku i MB 82 mm ... b/k,
- PO sredstvima ... b/k.

U toku napada koristiti suvi obrok hrane.

Prioritet u snabdevanju imati na popuni municijom.

Lakše p/o po ukazanoj pomoći vratiti u jedinice, a teže p/o pripremiti za evakuaciju.

19. Komandovanje i veza

KM u rejonu ... počinje sa radom u ... časova. Naredni rejon KM u

Gotovost veza u ... časova. Do početka napada vezu održavati kurirom i signalima, u napadu koristiti i radio-vezu.

Signali

Radiom

Glasm

- NHB opasnost	111	»OTROVI«
- tenkowska opasnost	333	»TENKOVI«
- opasnost iz vazdušnog prostora	555	»AVIONI«

Ostali signali po tablici signala.

Izveštaje dostaviti: o gotovosti za napad, redovne do 19,00 sa stanjem u 18,00 časova, a u toku dejstva prema potrebi.

Umnoženo u ... primeraka
Dostavljeno: 1, 2, ... četi.

KOMANDANT
čin
ime i prezime
potpis

Komanda 1.mtb
10,00 25. 10. 1988.
s. Stublica

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO

Hitno
Kurirom
Uručiti do 12,00
25. 10.

KOMANDIRU ...

ZAPOVEST ZA ODBRANU OP. BR. ...

Sekcija 1:50.000 list 1 izdanje ... godine

1. Neprijatelj je do ... časova ovladao linijom ... sa koje će najverovatnije uvesti rezervu i produžiti napad g/s pravcem ..., a p/s pravcem: ...

Na rejon odbrane 1.mtb može se očekivati napad neprijatelja oko ... časova i to: jednim bataljonom pravcem: ... jednim bataljonom pravcem ..., a najverovatnije jedan bataljon u II ešelonu koji bi mogao biti uveden u napad na ... Početkom napada moguća je upotreba HD jačine jedne čete u rejonu Najverovatnije cilj napada neprijatelja jeste da što pre ovlada objektima: ..., ... i stvori uslove za uvođenje rezerve i produženje napada ka

Napad će verovatno biti podržan avijacijom i borbenim helikopterima.

U pozadinu naših snaga ubacuje IG i DG jačine od 5 do 10 ljudi radi izviđanja i prepada na važne objekte i snage u našem rasporedu.

Raspolaže N i H/o koje do sada nije upotrebljavao.

Najverovatnije da će mu p/p biti na liniji ..., a j/p na liniji

2. 1.mtb sa čTO brani rejon ... sa zadatkom: prihvatiti delove 3/4.pbr koji se izvlače pravcem ... ne dozvoliti neprijatelju napad iz pokreta, naneti mu što veće gubitke ispred p/k, sprečiti mu prodor i izbijanje na liniju ..., a zatim u sadejstvu sa 2.mtb sprečiti prodor pravcem ..., zaustaviti njegov napad i stvoriti uslove snagama iz dubine za izvođenje protivnapada na pravcu ...

Podržava BrAG-10.

3. Ispred, na liniji ... - ... odbranu izvodi 3/4. pbr sa zadatkom sprečiti neprijatelju da do ... časova ovlada objektima: ... i ...

Desno, u rejonu ... brani sa 2/4.pbr sa zadatkom da spreči prodor neprijatelju pravcem ... i sadejstvuje našem bataljonu u izvršenju zadatka.

Levo, iz rejona ... OdTO napada u bok neprijateljevih snaga i sadejstvuje našem bataljonu u sprečavanju prodora na pravcu ...

Iz rejona ... 3.mtb delom snaga sadejstvuje u borbi protiv eventualnog HD u rejonu ... i u gotovosti je za p/n pravcem ...

4. Odlučio sam: u toku noći dovesti bataljon i organizovati odbranu, grupišući g/s na pravcu ..., a p/s na pravcu ... sa ciljem: prihvatiti snage koje se izvlače pravcem ..., osloncem na ... uz zaprečavanje i aktivnim dejstvima naneti neprijatelju što veće gubitke, sprečiti mu napad iz pokreta i izbijanje na liniju

Težište POB imati na pravcu

Prva linija rovova ..., treća linija rovova

B/r u dve linije sa BVG, BPOG, larv PVO, pozv i komandom.

Gotovost za pokret u ... časova, a gotovost odbrane (ako nije data u t. 2) u ... časova.

5. 1.mtč sa vMB 82 mm kreće pravcem ... i poseda rejon za odbranu ... sa zadatkom: prihvatiti delove naših snaga koje se izvlače pravcem ..., naneti neprijatelju što veće gubitke, sprečiti mu napad iz pokreta i obuhvat sa pravca ... i sadejstvovati 2.mtč u odbijanju napada na pravcu ...

Težište POB imati na pravcu

Zona dejstva desno ..., levo Spoj desno dopuniti, a levo sa 2.mtč obezbediti.

Osmatračnica kod

Podržava BVG-1 dejstvom po rejonu

6. 2.mtč ... (slično kao za 1.mtč).

7. 3.mtč kreće pravcem ... i organizuje odbranu u rejonu ... sa zadatkom: biti u gotovosti za PDB u rejonu ..., za p/n pravcem ... i sadejstvo 2.mtč u izvršenju zadatka. U slučaju prodora neprijatelja na pravcu ... prihvatiti četa I linije i sprečiti obuhvat sa pravca ...

Zona dejstva desno ..., levo

Osmatračnica u rejonu ...

Podržava BVG-1 dejstvom po rejonima: ..., ...,

8. čTO iz rejona ... biti u gotovosti za aktivna dejstva na pravcu ..., za PDB u rejonu, sadejstvuje 2.mtč u sprečavanju uklinjavanja neprijatelja na pravcu ... i osigurati levi bok bataljona.

Osmatračnica u rejonu

9. BVG-1 sastava bMB 120 mm, komandir BVG komandir bMB.

VPo u rejonu

VPp u rejonu

Gotovost za dejstvo u ... časova.

Zadaci:

U toku nastupanja i juriša neprijatelja podržava prihvata snaga na pravcu ..., sprečava izlazak na p/p i pripremu neprijatelja za napad, sprečava mu nastupanje i izlazak na j/p i juriš.

U toku borbe po dubini sprečava uklinjavanje na pravcu ..., sprečava obuhvat sa pravca ..., podržava p/n na pravcu ... i izvlačenje četa I linije na pravcu ... i ...

Biti u gotovosti za PDB u rejonu ...

10. Podatke o situaciji u vazдушnom prostoru slušati na TO 4800 kHz. U jedinicama odrediti osmatračice vazdušnog prostora. Verovatni pravac doleta neprijateljeve avijacije Obaveštavanje o naletu u mreži komandovanja osnovnim jedinicama.

Larv PVO poseda VP u rejonu ... i brani BVG i POG za sve vreme izvođenja odbrane. Za borbu protiv ciljeva u vazdušnom prostoru u osnovnim jedinicama odrediti mitraljeze i deo puškomitraljeza.

Merama PVZ posvetiti maksimalnu pažnju.

11. Težište POB imati u zahvatu puta

BPOG-1 sastava poč. Komandir POG komandir poč.

POR ... Zadatak: biti u gotovosti za borbu protiv neprijateljevih oklopnih borbenih sredstava na pravcu ..., sprečiti njihovo oklinjavanje na pravcu ... i obuhvat sa pravca ... i podržati p/n na pravcu

PORn-1 u rejonu ... Premeštanje po mom naređenju.

Osmatračnica u rejonu

12. Borbu protiv HD u rejonu ... vodi 3.mtč u sadejstvu sa čTO i uz podršku BVG-1.

13. Težište moralno-političkog obezbeđenja imati na informisanju ljudstva o situaciji na frontu i na pripremanju za izvršenje predstojećeg zadatka. Do početka dejstva planski odmarati ljudstvo. Sastanke vojnih kolektiva održati do ... časova.

14. Obaveštajno obezbeđenje. Za prikupljanje podataka o neprijatelju koristiti kontakt sa starešinama jedinica koje se izvlače preko rejona odmora. U svim jedinicama odrediti osmatrače.

Zona obaveštajne odgovornosti četa I linije - rejoni odbrane i do linije

15. Bezbednosno obezbeđenje. Sve jedinice osigurati se neposrednim osiguranjem od iznenadnog dejstva neprijateljevih ubačenih IG i DG. Sprečiti ulazak i kretanje u rejonu odbrane nepozvanim i sumnjivim osobama.

16. Težište InžOb imati na zaprečavanju i utvrđivanju. Jedinice utvrditi u drugom stepenu zaštite.

1.mtč izrađuje PO minsko polje u rejonu

2.mtč izrađuje PO minsko polje u rejonu

Podela MES: 1.mtč - 400 PTM, 50 PPMp; 2.mtč -150 PTM, i 300 PPMn; 3.mtč. - 100 PTM i 100 PPMn. Mine će biti doturene u rejone ugrađivanja do ... časova.

17. PNHBOB. Težište imati na otkrivanju NH opasnosti i zaštiti od dejstva N i H/o. Zaklone podesiti na NH zaštitu. U slučaju primene H/o primarnu dekontaminaciju vršiti na položaju, a završnu posle izvršenog zadatka. DkSt u rejonu

18. Pozadinsko obezbeđenje

Pozadinski vod razvija bataljonsku stanicu u rejonu ..., koja počinje sa radom u ... časova. Put dotura i evakuacije

Za izvršenje zadatka odobrava se utrošak: 1. i 2. mtč po 2 b/k municije, 3. mtč 1,5 b/k i u rezervi imati 0,5 b/k. Za MB 82 i 120 mm 2 b/k, a za PA sredstva 1,5 b/k. Odobrenom količinom municije snabdeti sve jedinice do ... časova.

Ishranu ljudstva do početka borbe kuvanom, a na dan izvođenja odbrane suvom hranom. Vodu snabdeva intendantska stanica bataljona.

19. Komandovanje i veza

KM u rejonu ... počinje sa radom u ... časova.

Gotovost veza u ... časova. Do početka borbenih dejstava održavati kurirsku, signalnu i žičnu vezu, a u toku borbe koristiti i radio-vezu.

<i>Signali:</i>	<i>Radiom</i>	<i>Glasm</i>
– opasnost iz vazdušnog prostora .	333 »AVIONI«
– NH opasnost	555 »OTROVI«
– tenkovska opasnost	777 »TENKOVI«

Ostali signali prema tablici signala.

Izveštaje dostaviti: o gotovosti za odbranu, redovne do 20,00 sa stanjem u 19,00 i do 07,00 sa stanjem u 06,00 časova, a u toku dejstva prema potrebi.

Umnoženo u ... primeraka.
Dostavljeno: 1, 2, ... četi.

KOMANDANT
čin
ime i prezime
potpis

02947512

Prilog 4

Komanda 1.pb
07,00 25. 10. 1988.
Javorak

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO

- Hitno
• Radio-vezom
• Odmah

KOMANDIRU ...

NAREĐENJE ZA ODBIJANJE PROTIVNAPADA OP. BR...

Sekcija 1:50.000 list ... izdanje ...

1. Neprijateljeva rezerva jačine ... iz rejonu ... uz snažnu vatrenu podršku izvodi p/n pravcem

2. 1.pč odmah posesti položaj na liniji ... sa zadatkom: osloncem na objekat ..., u sadejstvu sa 1. i 2.pč i uz podršku BVG-1 i BPOG-1 naneti neprijatelju što veće gubitke, zaustaviti p/n i obezbediti g/s bataljona uspešno produženje napada i izvršenje dobijenog zadatka.

3. 2.pč produžiti napad g/s pravcem ..., a p/s sadejstvovati 3.pč u odbijanju napada sa pravca

4. 3.pč produžiti napad pravcem ... i u rejonu ... sadejstvovati 2.pč u odbijanju p/n sa pravca

5. BVG-1 podržati 1.pč u odbijanju p/n sa pravca ... otvaranjem vatre po rejonu

6. BPOG-1: sa vBsT odmah posednite položaj na liniji ... i sadejstvujte 1. i 3.pč u odbijanju p/n sa pravca

7. Ostale jedinice dejstvuju prema dobijenom zadatku.

KOMANDANT
čin
ime i prezime
potpis

Komanda ... mtb
18,00 20. 09. 1988.
V. Brdo (k. 278)

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO

• Hitno
Kurirom
Uručiti do ...

KOMANDANTU ...

BORBENI IZVEŠTAJ

Sekcija 1:50.000 list ..., izdanje ... godine.

1. Neprijatelj se posle pretrpljenih gubitaka povukao i pokušava ponovo da organizuje odbranu u rejonu ... Sa jednim vodom poseda rejon ..., sa jednim vodom je u rejonu ..., a sa jednim vodom i PT sredstvima u rejonu

Verovatne namere su mu da se sredi i organizuje za odbranu na sadašnjim položajima do pristizanja svežih snaga. U dosadašnjim dejstvima pretrpeo je osetne gubitke u ljudstvu i naoružanju.

2. Bataljon je do ... časova izbio na liniju ..., vodi borbu za objekat ... i sada je u sledećem rasporedu:

a) 1.mtč izbila je na liniju ... i vodi borbu za ... Gubici u ljudstvu: poginulo ..., povređeno ...; u tehnici: uništeno ..., oštećeno ...;

b) 3.mtč jakom vatrom iz rejona ... zaustavljena je na liniji ... i priprema se za produženje napada. Gubici u ljudstvu: poginulo ..., povređeno ...; u tehnici: uništeno ..., oštećeno ...;

c) 3.mtč u raščlanjenom rasporedu u rejonu ... spremna za uvođenje u borbu na pravcu ...;

d) BPOG se prebacuje u PORn-1. Do sada je imala 2 povređena vojnika i oštećen 1 BsT 82 mm.

02947514

3. Odlučio sam: uvodeći rezervu na pravcu ... produžiti energičan napad i što pre ovladati rejonom ... odakle biti u gotovosti za odbijanje p/n sa pravca ... i produženje napada pravcem.

4. Molim podršku uvođenja rezerve bataljona na pravcu ..., a dejstvom BrAG-5 po objektu ... u vremenu od ... do

KOMANDANT

čin

prezime i ime

potpis

SKRAĆENICE

ab (d,v)	- artiljerijska baterija (divizion, vod)
ABHO	- automatsko-biološko-hemijska odbrana
ARJ PVO	- artiljerijsko-raketne jedinice protivvazdušne odbrane
atč (v,o)	- automobilska četa (vod, odeljenje)
b	- bataljon - baterija
BG	- borbena grupa
b/k	- borbeni komplet
bmp (č)	- bataljon mornaričke pešadije (četa)
B/o	- biološko oružje
BO	- bočno odeljenje
BOb	- bezbednosno obezbeđenje
BOs	- borbena osiguranje
BPOG	- bataljonska protivoklopna grupa
br	- brigada
b/r	- borbeni raspored
BrAG	- brigadna artiljerijska grupa
BsT	- bestrzajni top
BSt	- bataljonska stanica
BRK	- bomba ručna kumulativna
bTO (č,v)	- bataljon Teritorijalne odbrane (četa, vod)
BVG	- bataljonska vatrena grupa
CT1St	- centralna telefonska stanica
CV	- centar veze
CVOJ	- centar za vazdušno osmatranje i javljanje
CZ	- civilna zaštita
č	- četa
čTO (Od)	- četa Teritorijalne odbrane (odred)
ČO	- čelno odeljenje
ČOd	- čelni odred
ČP	- čelna patrola
ČPOG	- četna protivoklopna grupa
ČPr	- četna prihvatnica
ČVG	- četna vatrena grupa

čVP	- četa vojne policije
DG	- diverzantska grupa
DMP	- desantno mesto prelaska
DSZ	- društvena samozaštita
ED	- elektronsko dejstvo
EI	- elektronsko izvidanje
EO	- elektronsko ometanje
GLOV	- grupa lovaca oklopnih vozila
G0d	- goneći odred
GZV	- glavna zaprečna vatra
HD	- helikopterski desant
H/o	- hemijski udar
HU	- hemijski udar
IC	- infracrveni
inb (č,v)	- intendantski bataljon (četa, vod)
IG (P)	- izviđačka grupa (patrola)
InMS	- intendantska materijalna sredstva
InOb	- intendantsko obezbeđenje
InSl	- intendantska služba
InSt	- intendantska stanica
inžč (b)	- inženjerska četa (bataljon)
InžOb	- inženjersko obezbeđenje
io	- izviđačko odeljenje
JG	- jurišna grupa
j/p	- jurišni položaj
KM	- komandno mesto
K-r	- komandir
K-t	- komandant
KrSt	- kurirska stanica
KrV	- kurirska veza
KZS	- kontrolno-zaštitna služba
LA	- lovačka avijacija
LaBA	- laka borbena avijacija
larv PVO	- laki artiljerijsko-raketni vod PVO
l/r	- linija razvoja
LZ	- linija zaprečavanja
mb (č)	- mehanizovani bataljon (četa)
MBb (v)	- minobacačka baterija (vod)

MHz	- megaherc
MES	- minskoeksplozivna sredstva
MKŠK	- mala komandno-štabna kola
MPOb	- moralno-političko obezbeđenje
mtp (b,č)	- motorizovani puk (bataljon, četa)
NE	- nuklearna eksplozija
NHB	- nuklearno-hemijsko biološko
N/o	- nuklearno oružje
NU	- nuklearni zapreča
NZV	- nepokretna zaprečna vatra
o	- odeljenje
O	- osmatračnica
oBsT	- odeljenje bestrzajnih topova
OC	- operativni centar
OK	- osmatračnica komandanta
okb	- oklopni bataljon
OMJ	- oklopne i mehanizovane jedinice
ONO	- opštenarodna odbrana
ONO i DSZ	- opštenarodna odbrana i društvena samozaštita
OOb	- obaveštajno obezbeđenje
OS	- oružane snage
OpŠTO	- opštinski štab Teritorijalne odbrane
OT	- oklopni transporter
OR	- očekujući rejon
oRB	- odeljenje ručnih bacača
oPOLO	- odeljenje protivoklopnih lansirnih oruđa
Or	- orijentir
Os	- osmatrač
PAG	- pukovska artiljerijska grupa
pb (č)	- pešadijski bataljon (četa)
pbr	- pešadijska brigada
PEB	- protivelektronska borba
PED	- protivelektronsko dejstvo
PEZ	- protivelektronska zaštita
PDB	- protivdesantna borba
PGZ	- pokretna grupa za zaprečavanje
pionv (o)	- pionirski vod (odeljenje)
PKM	- pozadinsko komandno mesto

p/k	- prednji kraj
PKON	- priključna kutija, osiguravajuća nepromočiva
PKPo	- pomoćnik komandanta za pozadinu
PL	- polazna linija
p/n	- protivnapad
PNHBOb	- protivnuklearno-hemijsko-biološko obezbeđenje
p/o	- povređeni i oboleli
POB	- protivoklopna borba
POd	- prednji odred
POG	- protivoklopna grupa
POLO	- protivoklopno lansirno oruđe
PoOb	- pozadinsko obezbeđenje
POP	- protivoklopni položaj
POR	- protivoklopni rejon
PORn	- protivoklopni rejon naredni
pov (č)	- protivoklopni vod (četa)
pozv (č)	- pozadinski vod (četa)
pp	- pešadijski puk
p/p	- polazni položaj
PPB	- protivpešadijska borba
PPM	- protivpešadijska mina
PPOb	- protivpožarno obezbeđenje
PrOd (v,o)	- predstražni odred (vod, odeljenje)
PT	- polazna tačka
PTM	- protivtenkovska mina
PVB	- protivvazдушna borba
PVO	- protivvazдушna odbrana
PVZ	- protivvazдушna zaštita
PZT	- privremeno zaposednuta teritorija
RC	- radio-centar
RHB	- radiološko-hemijsko-biološko
RED	- rejon eventualnog dejstva
RM	- Ratna mornarica
RRV	- radio-relejna veza
RRSt	- radio-relejna stanica
RRF	- Rečna ratna flota
RSt	- radio-stanica

RŠTO	- Republički štab Teritorijalne odbrane
rv (o)	- raketni vod (odeljenje)
RV	- radio-veza
RV i PVO	- Ratno vazduhoplovstvo i protivvazдушna odbrana
SbOb	- saobraćajno obezbeđenje
SbSl	- saobraćajna služba
SgSt	- signalna stanica
SgV	- signalna veza
sno (v)	- sanitetsko odeljenje (vod)
SnOb	- sanitetsko obezbeđenje
SnPr	- sanitetska prihvatnica
SnSt	- sanitetska stanica
SPrO (v)	- samostalno predstražno odeljenje (vod)
StTOB	- stanica tehničkog obezbeđenja
sv (o)	- streljački vod (odeljenje)
ŠK	- štabna kola
ŠTO	- Štab Teritorijalne odbrane
TIC	- telefonski centar
tč (v)	- tenkofska četa (vod)
TG	- taktička grupa
teho (v)	- tehničko odeljenje (vod)
TMS	- tehnička materijalna sredstva
TSl	- tehnička služba
TO	- Teritorijalna odbrana
TR	- tačka raščlanjavanja
TOB	- tehničko obezbeđenje
TTC	- telefonsko-telegrafski centar
v	- vod
VD	- vazdušni desant
VG	- vatrena grupa
VOJ	- vazdušno osmatranje i javljanje
VOJIN	- vazdušno osmatranje, javljanje i navođenje
VP	- vatreni položaj
VPn	- vatreni položaj naredni
VPO	- vojnopomorska oblast
VPS	- vojnopomorski sektor
VtOb	- veterinarsko obezbeđenje

VtSl	- veterinarska služba
VtSt	- veterinarska stanica
vBsT	- vod bestrzajnih topova
VF	- visoka frekvencija
ZP	- začelna patrola
ZO	- začelno odeljenje
ZOd	- začelni odred
ŽL	- žična linija
ŽMr	- žična mreža
ž/s	- živa sila

OFICINA 1

podoficina 3

V/U 5

R/W 5

V/osu 6

po spis 16

nat. Licu

02947521